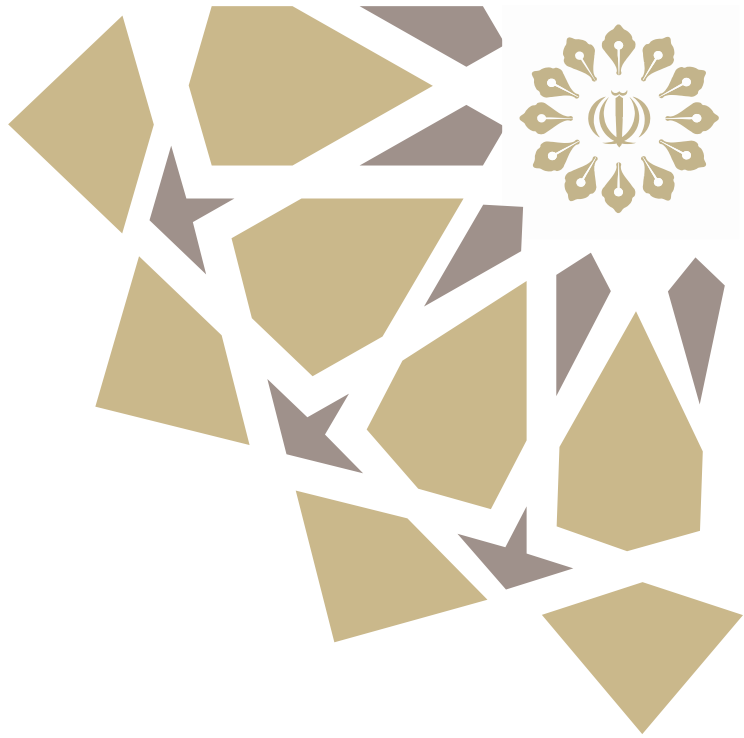

پژوهشکده شورای نگهبان
گزارش استدلالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

تاریخ تصویب: ۱۳۹۹/۱۲/۱۶

کد گزارش: ۱۴۰۰۰۹۲۰

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۳۹۹/۱۲/۲۳

پژوهشکده شورای نگهبان

لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور

درباره‌ی مصوبه

«لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور» پس از تصویب در هیئت وزیران، برای طی تشریفات قانونی و تصویب در مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۹/۹/۱۲ به این نهاد ارسال شد. رئیس جمهور در نامه‌ی تقدیم لایحه، تدوین آن را مبتنی بر برنامه‌ی پنج‌ساله ششم توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اعلام کرد. این لایحه در مجلس شورای اسلامی برای بررسی به صورت یک‌شوری به کمیسیون تلفیق ارجاع شد. این کمیسیون پس از بحث و بررسی گسترده، سرانجام آن را با اصلاحات و الحاقاتی به تصویب رساند و گزارش آن را تقدیم مجلس کرد. صحن علنی مجلس شورای اسلامی پس از بررسی کلیات لایحه‌ی مذکور در تاریخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۴، با کلیات آن مخالفت کرد. سپس هیئت وزیران اصلاحاتی را در این لایحه اعمال کرد و کلیات لایحه‌ی اصلاحی در تاریخ ۱۳۹۹/۱۱/۲۸ به تصویب صحن علنی مجلس رسید. در نهایت مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۶، جزئیات لایحه‌ی بودجه را نیز با اصلاحاتی تصویب و طی نامه‌ی شماره ۳۰۰/۱۰۲۵۶۱ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۹ برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال کرد.

شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در جلسات متعدد، در نهایت برخی مفاد آن را مغایر با اصول قانون اساسی و موازین شرع تشخیص داد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۹۹/۱۰۲/۲۴۴۷۴ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۳ به مجلس اعلام کرد. سپس این شورا ایرادهای هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص مغایرت مصوبه با سیاست‌های کلی نظام موضوع بند (۲) اصل (۱۱۰) را نیز طی نامه‌ی شماره ۹۹/۱۰۲/۲۴۴۹۷ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۴ به مجلس اعلام کرد.

مجلس شورای اسلامی به منظور رفع ایرادهای مزبور، در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۴ اصلاحاتی را در این مصوبه، اعمال و آن را طی نامه‌ی شماره ۳۰۰/۱۰۴۳۱۹ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۵ برای اظهار نظر مجدد به شورای نگهبان ارسال کرد. شورا مصوبه‌ی اصلاحی را

در دستور جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۵ خود قرار داد و مجدداً برخی مفاد آن را مغایر با اصول قانون اساسی و موازین شرع تشخیص داد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۹۹/۱۰۲/۲۴۵۲۳ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۵ اعلام کرد.

مجلس شورای اسلامی مجدداً در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۶ اصلاحاتی را در این مصوبه، اعمال و آن را طی نامه‌ی شماره ۳۰۰/۱۰۵۲۵۰ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۷ برای اظهار نظر مجدد به شورای نگهبان ارسال کرد. در نهایت شورای نگهبان پس از بررسی مصوبه‌ی اصلاحی، ایرادهای پیشین را برطرف شده دانست و نظر خود مبنی بر مغایرت نداشتن مفاد این مصوبه با موازین شرع و قانون اساسی را طی نامه‌ی شماره ۹۹/۱۰۲/۲۴۵۷۹ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۷ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

ماده واحده - ...

تبصره ۱

الف - سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی تا سقف یک میلیون بشکه در روز و خالص صادرات گاز بیست درصد (۲۰٪) و مازاد بر یک میلیون بشکه در روز نفت خام و میعانات گازی سی و هشت درصد (۳۸٪) تعیین می‌شود. با گزارش وزارت نفت مبنی بر فروش و با اعلام خزانه‌داری کل، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است پس از وصول منابع بلافاصله نسبت به واریز این وجوه و سهم چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) شرکت ملی نفت ایران از کل صادرات نفت خام و میعانات گازی (معاف از تقسیم سود سهام دولت) و نیز سهم چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) شرکت دولتی تابعه وزارت نفت از محل خالص صادرات گاز طبیعی (معاف از تقسیم سود سهام دولت و مالیات با نرخ صفر) و همچنین سهم سه درصد (۳٪) موضوع ردیف درآمدی ۲۱۰۱۰۹ جدول شماره (۵) این قانون اقدام کند. مبالغ مذکور به صورت ماهانه واریز و از ماه یازدهم سال، محاسبه و تسویه می‌شود. مابه‌التفاوت سهم بیست درصد (۲۰٪) از سقف یک میلیون بشکه صادرات مذکور تا سهم قانونی سی و هشت درصد (۳۸٪) صندوق توسعه ملی از محل ورودی این صندوق به نسبت سهم صندوق و دیگر اجزاء در سال ۱۴۰۰ به عنوان بدهی دولت و وام تلقی می‌شود و بازپرداخت آن به صندوق با سازوکاری است که در بودجه سنواتی مشخص می‌شود.

هیئت نظارت صندوق توسعه ملی مکلف است، میزان مطالبات این صندوق از دولت را به تفکیک تسهیلات ریالی و ارزی و زمان سررسید آنها، رسیدگی کند و تا پایان فروردین ماه سال ۱۴۰۰ و هر سه ماه یکبار پس از آن به کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور گزارش دهد.

دولت موظف است کلیه تسهیلات سررسید شده دریافتی خود از صندوق توسعه ملی را براساس گزارش هیئت نظارت از محل سهم دولت

از مازاد یک میلیون بشکه صادرات مذکور در این بند از محل ردیف ۶-۱۰۳۰۰۰ جدول شماره (۸) پیوست این قانون پرداخت کند.

گزارش هزینه کرد وجوه مربوط به سهم شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های دولتی تابعه وزارت نفت هر سه ماه یکبار توسط وزارت نفت به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی، سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی (خزانه‌داری کل کشور) و دیوان محاسبات کشور ارائه می‌شود.

وزارت نفت مکلف است هر ماه گزارش مقدار صادرات نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی و فرآورده‌های اصلی و فرعی نفتی و گازی و ارز حاصل و همچنین وصولی آن را به سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی (خزانه‌داری کل کشور)، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات کشور ارائه کند.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

الف) عبارت «صادرات نفت خام» در صدر این بند در مورد سهم صندوق توسعه ملی از این منابع، مغایر با بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه^۱ و در نتیجه مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است؛ زیرا اصطلاح نفت خام، مضیق‌تر از اصطلاح نفت است و بند مذکور از سیاست‌ها در مقام بیان سهم صندوق مذکور از این منابع، عبارت «واریز سالانه سی درصد (۳۰٪) از منابع حاصل از صادرات نفت» را به کار برده است و از طرفی اصل (۱۱۰) قانون اساسی نیز تعیین سیاست‌های کلی نظام از جمله سیاست‌های کلی مزبور را

۱. بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه ابلاغی ۱۳۹۴/۴/۹ مقام معظم رهبری: «تغییر نگاه به نفت و گاز و درآمدهای حاصل از آن، از منبع تأمین بودجه‌ی عمومی به «منابع و سرمایه‌های زاینده‌ی اقتصادی» و دائمی شدن اساسنامه‌ی صندوق توسعه‌ی ملی با تنفیذ اساسنامه‌ی موجود و واریز سالانه سی درصد (۳۰٪) از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و خالص صادرات گاز به صندوق توسعه‌ی ملی و افزایش حداقل (۲) واحد درصد سالیانه به آن.»

پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام با مقام رهبری دانسته است و اجرای این سیاست‌ها برای همه قوا الزامی است. بنابراین عبارت «صادرات نفت خام» در بند (الف) این تبصره، مخالف با سیاست‌های کلی نظام و در نتیجه مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است.

ب) حکم مقرر شده در صدر این بند مبنی بر واریز سهم (۱۴/۵٪) شرکت ملی نفت ایران از کل صادرات نفت خام و میعانات گازی و سهم (۱۴/۵٪) شرکت دولتی تابعه وزارت نفت از محل خالص صادرات گاز طبیعی بدون بیان نحوه‌ی هزینه‌کرد تفصیلی آن، مغایر با بند (۱۰) اصل (۳)، اصول (۵۲)، (۵۳) و (۵۵) قانون اساسی است؛ توضیح آنکه اولاً مطابق بند (۱۰) اصل (۳)، ایجاد نظام اداری صحیح از وظایف حکومت جمهوری اسلامی شمرده شده است و عدم ذکر تفصیلی بودجه‌ی شرکت‌های دولتی نفت و دیگر شرکت تابعه‌ی وزارت نفت و بسنده کردن به بیان رقم بودجه‌ی آنها، از این حیث که مغایر با هدف نیل به نظام اداری صحیح است، مغایر با اصل پیش‌گفته است. ثانیاً مطابق اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی، بودجه‌ی سالیانه‌ی کشور مطابق پیشنهاد دولت از سوی مجلس شورای اسلامی به تصویب می‌رسد تا کلیه‌ی هزینه‌های کشور در چارچوب آن مدیریت شود. حال عدم بیان تفصیلی مصارف بودجه‌ی شرکت‌های فوق‌الذکر و تنها تعیین رقم بودجه‌ی این دو شرکت، مغایر با اصول نامبرده است. ثالثاً مطابق اصل (۵۵) قانون اساسی، دیوان محاسبات ملزم است با رسیدگی به کلیه‌ی حساب‌های شرکت‌های دولتی، بر تفریغ بودجه مطابق اعتبارات مصوب نظارت کند. حال عدم تعیین بودجه‌ی تفصیلی این دو شرکت و نحوه‌ی هزینه‌کرد این منابع، از سوی قانون‌گذار و تعیین کردن تنها یک رقم کلی به عنوان بودجه‌ی آنها، عملاً امکان نظارت را نیز از دیوان سلب می‌کند؛ چرا که بودجه‌ی تفصیلی برای این شرکت‌ها مقرر نشده است تا دیوان امکان نظارت بر رعایت آن را داشته باشد. بنابراین عدم ذکر بودجه‌ی تفصیلی دو شرکت ملی نفت و شرکت دیگر تابعه‌ی وزارت نفت در بند (الف) تبصره (۱)، مغایر با بند (۱۰) اصل (۳)، اصول (۵۲)، (۵۳) و (۵۵) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه ابهام

الف) عبارت «شرکت دولتی تابعه وزارت نفت» در صدر بند (الف) تبصره‌ی مورد بحث

از این حیث که مقصود قانون‌گذار از این شرکت مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر منظور قانون‌گذار اشاره به «شرکت ملی گاز ایران» باشد، از این حیث که این شرکت دارای اساسنامه‌ی معتبر قانونی که به تأیید شورای نگهبان رسیده باشد نیست، مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا مطابق حکم ذیل این اصل، تشخیص عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با قانون اساسی و شرع با شورای نگهبان است. بنابراین عبارت «شرکت دولتی تابعه وزارت نفت» در وضع کنونی واجد ابهام است.

ب) عبارت «و دیگر اجزا» در ذیل پاراگراف اول بند (الف) این تبصره، واجد ابهام است؛ توضیح آنکه این عبارت در بند (الف) تبصره (۱) قوانین بودجه سنوات اخیر تکرار شده است، اما در آن قوانین با توجه به وجود اجازه‌ی برداشت از منابع صندوق توسعه ملی در اجزای مختلف تبصره‌های قانون بودجه، این عبارت دارای معنی و مفهوم روشن بود. حال در مصوبه‌ی حاضر برداشت از منابع صندوق توسعه ملی برای مصارف جزءهای مختلف بودجه ممنوع اعلام شده است. بنابراین عبارت «و دیگر اجزا» در بند (الف) تبصره (۱) واجد ابهام است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

الف) عدم ذکر بودجه‌ی تفصیلی دو شرکت ملی نفت و دیگر شرکت تابعه‌ی وزارت نفت، در بند (الف) تبصره (۱)، مغایرتی با بند (۱۰) اصل (۳)، اصول (۵۲)، (۵۳) و (۵۵) قانون اساسی ندارد؛ زیرا اولاً شرکت‌های دولتی دارای استقلال مالی و حقوقی از دولت هستند و تنها (۵۱٪) یا بیشتر سهام آنها در اختیار دولت است. بنابراین نحوه‌ی هزینه‌کرد و مدیریت منابع در شرکت‌های دولتی همچون دیگر شرکت‌ها، تابع اساسنامه و صلاحدید مجمع عمومی و هیئت مدیره آنها است. ثانیاً بودجه‌ی دیگر شرکت‌های دولتی نیز در قانون بودجه به تفصیل ذکر نمی‌شود و تنها به بیان مجموع رقم درآمدها و هزینه‌های آنها بسنده می‌شود. بنابراین ذکر نشدن بودجه‌ی تفصیلی این دو شرکت در بند (الف) این تبصره از این حیث که این شرکت‌ها، شخصیت حقوقی مستقل از دولت محسوب می‌شوند و درآمدها و هزینه‌های آنان مشمول احکام اصول فوق در مورد درآمدها و هزینه‌های دولت نمی‌شود، مغایرتی با اصول فوق الذکر ندارد.

ب) عبارت «شرکت دولتی تابعه وزارت نفت» در صدر بند (الف) تبصره‌ی حاضر، فاقد هرگونه ابهام است؛ زیرا دقت در سیاق صدر این مقرر نشان می‌دهد که سخن از صادرات گاز است و روشن است شرکت دولتی تابعه‌ی وزارت نفت که در این حیطة فعالیت دارد، «شرکت ملی گاز ایران» است. بنابراین عبارت پیش‌گفته در این مقرر فاقد ابهام است. از سوی دیگر با توجه به اینکه در این مقرر نامی از این شرکت به میان نیامده است و تنها حکم مذکور، معطوف به وزارت نفت از طریق یکی از شرکت‌های تابعه بوده است، مغایرتی با اصل (۸۵) قانون اساسی نیز وجود ندارد. در رویه‌ی شورای نگهبان نیز چنین مواردی که نام شرکت‌های فاقد اساسنامه ذکر نشده است و تنها با عنوان شرکت تابعه از آنها یاد شده است، مغایر با قانون اساسی تلقی نشده است. مانند بند (الف) تبصره (۱) قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور^۱ که ذکر شرکت دولتی تابعه‌ی وزارت نفت مغایر با قانون اساسی شناخته نشده است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در تبصره (۱)،

۱. بند (الف) تبصره (۱) قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور مصوب ۱۳۹۷/۱۲/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «الف- سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و خالص صادرات گاز بیست درصد (۲۰٪) تعیین می‌شود. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است در طول سال و متناسب با وصول منابع، بلافاصله نسبت به واریز این وجوه و سهم چهارده و نیم درصد (۱۴,۵٪) شرکت ملی نفت ایران از کل صادرات نفت خام و میعانات گازی (معاف از تقسیم سود سهام دولت) و سهم چهارده و نیم درصد (۱۴,۵٪) شرکت دولتی تابعه وزارت نفت از محل خالص صادرات گاز طبیعی (معاف از تقسیم سود سهام دولت و مالیات با نرخ صفر) و همچنین سهم سه درصد (۳٪) موضوع ردیف ۲۱۰۱۰۹ جدول شماره (۵) این قانون اقدام کند. مبالغ مذکور به صورت ماهانه واریز و از ماه یازدهم سال محاسبه و تسویه می‌شود. مابه‌التفاوت سهم بیست درصد (۲۰٪) تعیین شده تا سهم قانونی سی و چهار درصد (۳۴٪) صندوق توسعه ملی به عنوان بدهی دولت به این صندوق تلقی می‌شود.

گزارش هزینه‌کرد وجوه سهم چهارده و نیم درصد (۱۴,۵٪) مربوط به سهم شرکت ملی نفت ایران هر سه ماه یکبار توسط وزارت نفت به مجلس شورای اسلامی و کمیسیون‌های «برنامه و بودجه و محاسبات» و «انرژی» مجلس شورای اسلامی و سازمان برنامه و بودجه کشور ارائه می‌شود.»

۱-۱- بند (الف)، در خصوص منابع حاصل از صادرات نفت با توجه به تفاوت عبارات مصوبه با سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه، مغایر بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه و در نتیجه مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد.

۱-۲- در بند (الف)، از جهت روشن نبودن وضعیت اساسنامه شرکت دولتی تابعه وزارت نفت ابهام وجود دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۱-۳- در بند (الف)، منظور از «دیگر اجزاء» در خصوص سهم صندوق توسعه ملی ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۱-

الف- ...

ب-

۱- سقف منابع حاصل از ارزش صادرات نفت مندرج در ردیف ۲۱۰۱۰۱، میعانات گازی و خالص صادرات گاز مندرج در ردیف ۲۱۰۱۰۲ و منابع مربوط به سه درصد (۳٪) مندرج در ردیف ۲۱۰۱۰۹ جدول شماره (۵) این قانون معادل یک میلیون و نهصد و نود و دو هزار و هفتصد و بیست میلیارد (۱,۹۹۲,۷۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. دستگاه‌های اجرایی ملی مجاز به استفاده هزینه‌ای از منابع سه درصد (۳٪) مناطق نفت‌خیز، گازخیز و توسعه‌نیافته نمی‌باشند.

۲- حذف شد.

▪ دیدگاه ابهام

حکم جزء (۱) بند (ب) تبصره‌ی مورد بررسی از این حیث که در خصوص سقف منابع حاصل از صادرات مشتقات و فرآورده‌های نفتی تعیین تکلیف نکرده است، واجد ابهام است؛ زیرا نفت، مشتقات دیگری همچون «مایعات گازی»، «نفتا»، «گوگرد» و... نیز دارد. حال اگر مقصود قانون‌گذار آن باشد که منابع حاصل از صادرات مشتقات و فرآورده‌های نفتی جزء درآمدهای عمومی محسوب نشود و به خزانه‌داری کل کشور واریز نشود، حکم این مقرر

مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی در خصوص لزوم واریز کلیه درآمدهای عمومی به خزانه خواهد بود. اما در مقابل، اگر عبارات این بند شامل نفت، گاز و کلیه مشتقات آنها باشد، حکم جزء (۱) بند (ب) تبصره (۱) مغایرتی با اصل (۵۳) قانون اساسی نخواهد داشت. بنابراین در وضع کنونی این جزء واجد ابهام است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم جزء (۱) بند (ب) تبصره ی مورد بحث، فاقد هرگونه ابهام است؛ زیرا حتی اگر حکم قانون گذار در این بند تنها شامل «نفت»، «میعانات گازی» و «خالص صادرات گاز» باشد و مشتقات دیگری همچون «مایعات گازی»، «نفتا»، «گوگرد» را در بر نگرفته باشد، بدیهی است که کلیه درآمدهای عمومی مازاد بر بودجه باید به خزانه واریز شود. به دیگر سخن، مجلس شورای اسلامی با توجه به بداهت تکلیف مقرر شده در صدر اصل (۵۳) قانون اساسی مبنی بر واریز درآمدهای عمومی به خزانه داری کل کشور، واریز مازاد درآمدهای حاصل از صادرات فرآورده های نفتی به خزانه را مفروع^۱ عنه گرفته است. بنابراین حکم این مقرره فاقد هرگونه ابهام در خصوص مغایرت با اصل (۵۳) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در تبصره (۱)،

۴-۱- بند (ب)، از این جهت که آیا منابع مذکور، شامل منابع حاصل از فرآورده های نفتی نیز می شود یا خیر ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد^۱.

تبصره ۱-

الف - ...

ب -

۱- ...

۱. جزء (۱) بند (ب) مقصود بوده است که به اشتباه در نظر رسمی شورای نگهبان، بند (ب) تایپ شده است.

۳- در صورت افزایش عواید حاصل از جزء (۱) این بند نسبت به ردیف‌های مصوب فوق‌الذکر، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است منابع حاصله را به ردیف ۲۱۰۱۱۲ جدول شماره (۵) این قانون واریز نماید. دولت موظف است از ابتدای مهر ماه سال ۱۴۰۰ منابع حاصله را در سقف اعتبارات بودجه عمومی صرف افزایش تخصیص برای تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این قانون به ویژه اصلاح نقاط حادثه‌خیز درون و برون‌شهری و احداث تقاطع‌های غیرهمسطح مورد نیاز در ورودی شهرها، طرح هادی و بهسازی روستایی، توسعه زیرساخت‌های آموزش، طرح‌های توسعه زیرساخت‌های آموزش الکترونیک مدارس، بهسازی و نوسازی مدارس تخریبی و دانشگاه‌ها و مدارس حوزه‌های علمیه برادران و خواهران و جامعه‌المصطفی، هسته‌ای، واحدهای دوم و سوم نیروگاه اتمی بوشهر، حمل و نقل عمومی، راه‌های روستایی، تولیدی، زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی، دولت الکترونیک، آموزش، آموزش‌های مهارتی و مهارت‌پروری و مهارت‌آموزی سربازان وظیفه، سلامت با اولویت حمایت از بیماران دارای بیماری‌های خاص و بیماری سالک، جمعیت، محیط زیست و مهار (کنترل) آب و سیلاب، آب و فاضلاب با اولویت مناطق روستایی و عشایری، تأمین آب شرب شهرها و روستاها، توسعه و بازتوانی نیروگاه‌های برق، بافت فرسوده، بازآفرینی شهری و تحقیقات کاربردی بخش کشاورزی با اولویت حوزه دانش‌بنیان، تحقیقات کاربردی به ویژه دفاعی و هزینه‌های معیشت و سلامت و کاهش آثار منفی کرونا نماید.

آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارتخانه‌های نفت و امور اقتصادی و دارایی تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) مجلس شورای اسلامی در جزء (۳) بند (ب) این تبصره مقرر کرده است که دولت مازاد منابع مذکور در جزء (۱) این بند را به طور مطلق صرف طرح‌های تملک دارایی

سرمایه‌ای به ویژه موارد متعدد ذکر شده در جزء (۳) کند. حال با توجه به اینکه سقف، نحوه و میزان تخصیص منابع موضوع این جزء (مانند اینکه تخصیص منابع به صورت مساوی باشد یا خیر) از سوی قانون‌گذار مشخص نشده است و این تکلیف به طور مطلق به دولت سپرده شده است، حکم این جزء مغایر اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا وفق اصول مزبور، قانون بودجه‌ی سنواتی، متشکل از کلیه‌ی هزینه‌ها و درآمدهای دولت است که کلیه‌ی پرداخت‌های دولت باید مقید به رعایت سقف اعتبارات مصوب در آن باشد. بنابراین حکم این مقرر از این حیث که به طور مطلق نحوه تقسیم منابع مازاد را در اختیار دولت گذاشته است و سقف و نحوه‌ی دقیق مصرف را مقرر نکرده است، مغایر با اصول فوق است.

ب) حکم جزء (۳) این بند مبنی بر تخصیص مازاد منابع به طرح‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای، مصداق «متمم بودجه» است؛ چرا که در صورت تحقق افزایش درآمدها از سقف مذکور، این حکم منجر به تغییر جدی در ارقام بودجه خواهد شد. حال با توجه به اینکه مطابق نظر تفسیری مورخ ۱۳۷۴/۳/۱۷ شورای نگهبان^۱ از اصل (۵۲) قانون اساسی، متمم بودجه باید در قالب لایحه‌ی مستقلی از سوی دولت تقدیم و در مجلس به تصویب برسد، حکم این مقرر مغایر با تفسیر فوق از اصل مذکور است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

الف) دقت در حکم جزء (۳) این بند نشان می‌دهد که قانون‌گذار مقرر کرده است افزایش ردیف‌های درآمدی، «در سقف اعتبارات بودجه عمومی» صرف افزایش «تخصیص» برای تکمیل طرح‌های تملک‌داری سرمایه‌ای با اولویت طرح‌های متعدد مذکور در این جزء شود. به عبارت روان‌تر، با توجه به اینکه همه ساله برخی از منابع لازم برای اجرای طرح‌های عمرانی محقق نمی‌شود، این طرح‌ها با عدم تخصیص کامل منابع بودجه‌ای مواجه می‌شود.

۱. نظر تفسیری شماره ۲۸۷ مورخ ۱۳۷۴/۳/۱۷ شورای نگهبان: «۱- نظر تفسیری شورای نگهبان نسبت به اصل (۵۲) قانون اساسی این است که:

بودجه سالانه کل کشور و متمم آن و اصلاحات بعدی مربوط - در غیر مورد تغییر در ارقام بودجه - می‌بایست به صورت لایحه و از سوی دولت تقدیم مجلس گردد.

حال قانون‌گذار برای رفع این مشکل مقرر کرده است که منابع مازاد موضوع جزء (۱) برای تخصیص کامل بودجه‌ی طرح‌های عمرانی هزینه شود و برخی طرح‌های عمرانی موضوع جزء (۳) را در اولویت تخصیص منابع قرار داده است. بدیهی است نحوه‌ی تخصیص این منابع (به طور مساوی یا غیرمساوی) در صلاحیت دولت است. بنابراین با توجه به اینکه موضوع جزء (۳) بند (ب) تنها ناظر به نحوه‌ی تخصیص بودجه است و به لزوم رعایت سقف اعتبارات بودجه‌ای نیز تصریح کرده است و روشن است نحوه‌ی تخصیص بودجه از اختیارات ذاتی دولت است، این حکم مغایرتی با اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی ندارد.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در تبصره (۱)،

۱-۵- در جزء (۳) بند (ب)، عدم تعیین سقف در صورت افزایش عواید حاصل، مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۱-

الف- ...

ب- ...

۱- ...

۴- دولت و دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸^۱ از جمله بانک مرکزی، مجاز به تخصیص، فروش، تهاتر و یا مبادله منابع ارزی حاصل از صادرات نفت، گاز،

۱. ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ کمیسیون مشترک رسیدگی به لایحه مدیریت خدمات کشوری مجلس شورای اسلامی: «ماده ۵- دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.»

میعانات گازی، فرآورده‌های نفتی و گازی (اصلی و فرعی) و سایر منابع، به غیر از نرخ سامانه معاملات الکترونیکی (ای.تی.اس) به جزء برای واردات کالاهای اساسی، دارو و تجهیزات پزشکی و تا سقف هشت میلیارد (۸,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار نیستند. دولت موظف است بر اساس ارزیابی شرایط اقتصادی، اجتماعی و بین‌المللی کشور نسبت به افزایش تدریجی نرخ ارز ترجیحی موارد فوق‌الذکر تا نرخ سامانه معاملات الکترونیکی (ای.تی.اس) اقدام و مابه‌التفاوت منابع وصولی را به ردیف درآمدی شماره ۱۶۰۱۳۶ جدول شماره (۵) این قانون واریز نماید. منابع واریزی از محل ردیف شماره ۷۱-۵۳۰۰۰۰۰ جدول شماره (۹) این قانون صرف تأمین معیشت، دارو و تجهیزات مصرفی پزشکی می‌شود. در مواردی که دولت نسبت به تخصیص ارز ترجیحی مبادرت می‌کند کارگروهی مرکب از رئیس کل بانک مرکزی (دبیر کارگروه)، رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور، وزیر امور اقتصادی و دارایی، وزیر صنعت، معدن و تجارت و بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط موظفند سیاست‌گذاری و فرآیند تخصیص، توزیع و موارد مصرف ارز ترجیحی را به گونه‌ای اجراء و نظارت کنند که کالاها و خدمات مشمول به‌هنگام، به اندازه و با قیمت متناسب با نرخ ترجیحی ارز به مصرف‌کننده نهایی برسد. مقامات فوق در اجرای این جزء به صورت تضامنی مسئولیت دارند.

بانک مرکزی موظف است با همکاری دستگاه‌های یادشده، به صورت ماهانه گزارش اجرای این بند از جمله تصریح بر موارد مصرف و دریافت‌کنندگان ارز ترجیحی، میزان ارز پرداختی، میزان کالاهای وارداتی یا ارز ترجیحی و قیمت آنها را تهیه و به کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات و کمیسیون‌های ذی‌ربط مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

▪ دیدگاه ابهام

الف) مجلس شورای اسلامی در جزء (۴) بند (ب) تبصره (۱) مقرر کرده است که منابع واریزی از محل مابه‌التفاوت وصولی از محل افزایش نرخ ارز ترجیحی صرف تأمین «معیشت،

دارو و تجهیزات مصرفی پزشکی» شود. این در حالی است که نحوه‌ی مصرف منابع در هر یک از امور فوق و سهم هر یک از سه حوزه‌ی فوق از این منابع مشخص نشده است و این مقرر از این جهت واجد ابهام است؛ زیرا مطابق اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی، بودجه‌ی کل کشور مرکب از دخل و خرج یک‌ساله‌ی همه دستگاه‌ها است که کلیه‌ی پرداخت‌های دولت باید مطابق اعتبارات بودجه‌ای باشد. بنابراین اگر مقصود قانون‌گذار از صرف منابع برای تأمین «معیشت، دارو و تجهیزات مصرفی پزشکی» به روشنی مشخص نباشد، جزء (۴) بند (ب) تبصره (۱) مغایر با اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی خواهد بود.

ب) قانون‌گذار در جزء (۴) بند (ب) این تبصره از ردیف درآمدی شماره ۱۶۰۱۳۶ و ردیف هزینه‌ای ۵۳۰۰۰۰۰-۷۱ سخن به میان آورده است. این در حالی است که در جداول ضمیمه‌ی این مصوبه در برابر این ردیف‌های عدد (۱) درج شده است. بنابراین ردیف‌های ذکر شده در جزء (۴) بند (ب) تبصره (۱) از این حیث که میزان مشخصی ندارد، واجد ابهام است؛ زیرا مطابق اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی، بودجه‌ی متشکل از درآمدها و هزینه‌های یک‌ساله‌ی حکومت است که کلیه‌ی پرداخت‌های دولت باید منطبق بر اعداد آن باشد. بنابراین اگر مقصود مجلس شورای اسلامی آن بوده است که برای ردیف‌های مذکور سقف و رقم تعیین نکند، این مقرر مغایر با اصول فوق خواهد بود.

ج) مطابق جزء (۴) بند (ب)، کارگروهی مرکب از برخی مقامات عمومی عهده‌دار اجرا و نظارت بر تخصیص ارز ترجیحی شده‌اند و تخلف از این تکلیف موجب «مسئولیت تضامنی» آنها شناخته شده است. این در حالی است که حدود این مسئولیت تضامنی روشن نیست و مشخص نیست اعضای این کارگروه در چه مواردی مسئول شناخته می‌شوند؛ برای مثال با توجه به اینکه اتخاذ تصمیم در این کارگروه به اکثریت آراء خواهد بود، روشن نیست آیا افرادی که با تصمیم اکثریت مخالفت کرده‌اند نیز مسئول شناخته می‌شوند یا خیر؟ و یا چنانچه هر کدام از دستگاه‌ها وظایف اختصاصی خود در مورد مذکور را انجام ندهند، باز هم سایر اعضای این شورا، متضامناً مسئول خواهند بود؟ علاوه بر این مشخص نیست که مسئولیت تضامنی در صورت عدم عرضه صحیح کالاهای اساسی چگونه خواهد بود و افراد ذکر شده در دادگاه، متضامناً به انجام چه امری محکوم خواهند شد؛ بنابراین اگر حدود این

مسئولیت شامل چنین فروضی نیز بشود، مقرره‌ی حاضر مصداق ظلم و مغایر با موازین شرعی خواهد بود. در نتیجه از این حیث که حدود مسئولیت تضامنی در جزء (۴) بند (ب) تبصره (۱) روشن نیست، این حکم واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در تبصره (۱)،

۱-۶- در جزء (۴) بند (ب)، عبارت «تأمین معیشت، دارو و تجهیزات مصرفی پزشکی» به عنوان محل مصرف منابع مذکور، ابهام دارد؛ همچنین از این جهت که در ردیف‌های مذکور در این جزء، عدد مشخصی پیش‌بینی نشده است و در نتیجه سقف منابع حاصل شده و قابل مصرف در این خصوص، مشخص نیست، ابهام دارد؛ علاوه بر این از این جهت که موضوع و حدود «مسئولیت تضامنی» مقامات حاضر در کارگروه مذکور ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تذکر: ۱- در جزء (۴) بند (ب) تبصره (۱)، کلمه «جزء» به «جز» اصلاح شود.

تبصره ۱-

الف - ...

ج - چنانچه منابع دولت از محل صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز در سال ۱۴۰۰ کمتر از سقف مقرر در بند (ب) این تبصره گردد، به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت بند (پ) ماده (۱۷)^۱ و جزء (۴) بند (ح) ماده (۱۶) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور

۱. ماده (۱۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی: «ماده

۱۷- فعالیت حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت با شرایط زیر تداوم می‌یابد:

الف - ...

پ- تأمین کسری بودجه عمومی دولت ناشی از کاهش منابع ارزی حاصل از صادرات نفت خام، گاز و میعانات گازی نسبت به ارقام پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سنواتی»

مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی نسبت به تأمین مابه‌التفاوت حاصل از منابع حساب ذخیره ارزی اقدام کند. در صورت تحقق درآمد مازاد بر سقف مقرر در بند (ب) این تبصره، درآمد حاصله بر اساس حکم بند (ب) ماده (۱۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور^۲ به حساب ذخیره ارزی واریز می‌گردد.

▪ دیدگاه مغایرت

حکم بند (ج) تبصره (۱) این مصوبه مبنی بر واریز مازاد منابع نفتی به حساب ذخیره ارزی، مغایر با صورت عرفی بودجه‌ی مقرر شده در اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ توضیح آنکه مطابق اصل (۵۲)، بودجه‌ی کل کشور از کلیه‌ی درآمدها و هزینه‌های دستگاه‌های حکومتی در طول یک سال تشکیل می‌شود که با پیشنهاد دولت از سوی مجلس شورای اسلامی تصویب می‌شود. حال قانون‌گذار در این مقرره چنین حکم کرده است که مازاد درآمدهای نفتی به حساب ذخیره‌ی ارزی واریز شود و این به معنای آن است که حتی با

۱. ماده (۱۶) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۶- صندوق توسعه ملی که در این ماده «صندوق» نامیده می‌شود با هدف تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل‌های آینده از منابع نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی تشکیل می‌شود. صندوق در تهران مستقر است و در تهران و سایر نقاط کشور شعبه‌ای نخواهد داشت. اموال و دارایی‌های این صندوق متعلق به دولت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. این ماده در حکم اساسنامه صندوق است.

الف- ...

ح- منابع صندوق:

۱- ...

۴- پنجاه درصد (۵۰٪) مانده نقدی حساب ذخیره ارزی در پایان سال ۱۳۸۹ و سال‌های بعد»

۲. ماده (۱۷) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۷- فعالیت حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت با شرایط زیر تداوم می‌یابد:

الف- ...

ب - عواید حاصل از صادرات نفت اعم از نفت خام و میعانات گازی به صورت نقدی و تهارتری و درآمد دولت از خالص صادرات گاز پس از کسر مصارف ارزی پیش‌بینی شده در جداول قانون بودجه کل کشور به حساب ذخیره ارزی واریز می‌شود.»

وجود عدم تأمین دیگر منابع بودجه در دیگر بخش‌ها، منابع مازاد نفتی صرف کسری دیگر ردیف‌های درآمدی نشود و به حساب ذخیره‌ی ارزی ریخته شود. این امر با صورت عرفی بودجه در تعارض است. بودجه از لحاظ عرفی، یک جدول درآمد-هزینه‌ای است که تا کلیه‌ی ردیف‌های هزینه‌ای آن تکمیل نگردد، نباید مازاد ردیف‌های درآمدی آن صرف امور خارج از بودجه همچون افزودن به منابع حساب ذخیره‌ی ارزی شود. بنابراین حکم بند (ج) تبصره (۱) از این منظر که واریز منابع مازاد را در خارج از تأمین کسری ردیف‌های بودجه را تجویز کرده است، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم بند (ج) این تبصره در خصوص واریز مازاد منابع نفتی به حساب ذخیره‌ی ارزی، مغایرتی با صورت عرفی بودجه در اصل (۵۲) قانون اساسی ندارد؛ زیرا گرچه قانون‌گذار در این بند صرف مازاد منابع نفتی را در خارج از بودجه (حساب ذخیره‌ی ارزی) مقرر کرده است، اما تمام منابع بودجه که از محل منابع نفتی تأمین نمی‌شود. به دیگر سخن، سهم درآمدهای نفتی تنها بخش کوچکی از درآمدهای بودجه است و قانون‌گذار ملزم نیست که کسری دیگر منابع درآمدی را الزاماً با مازاد درآمدهای نفتی تأمین کند؛ بلکه ممکن است محل‌های دیگری غیر از نفت از سوی مجلس شورای اسلامی برای کسری دیگر درآمدها پیش‌بینی شده باشد. بنابراین حکم به واریز مازاد منابع نفتی به صندوق ذخیره‌ی ارزی در بند (ج) تبصره (۱) به معنای عدم پیش‌بینی برای جبران کاهش دیگر درآمدها نیست تا این امر ناقض صورت عرفی بودجه و مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی تلقی شود.

▪ نظر شورای نگهبان

بند (ج) تبصره (۱)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

تبصره ۱-

الف - ...

د- وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط مکلف است از محل سهم چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) شرکت مذکور تا میزان بیست

هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال نسبت به گازرسانی به روستاها و اتمام طرح (پروژه) های نیمه تمام گازرسانی به روستاها، تداوم گازرسانی با اولویت گازرسانی به شهرها و روستاهای استان سیستان و بلوچستان و استانهای نفت خیز و گازخیز، مناطقی که از لحاظ گازرسانی شهری و روستایی پایین تر از متوسط کشور می باشند، پاسگاههای محدوده بافت روستایی و همچنین روستاهای واقع در مناطق کوهستانی و صعب-العبور حداقل دو برابر سرانه اقدامات لازم را به عمل آورد.

هزینه های مربوط به گازرسانی به مدارس و مساجد روستاهای گازرسانی شده از محل منابع این بند قابل تأمین است. معادل مبلغ پنج هزار میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از مبلغ فوق جهت بهسازی معابر و ترمیم آسیبهای ناشی از حفاری شبکه معابر روستاها در اختیار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و دهیاریها قرار می گیرد.

▪ دیدگاه ابهام

قانون گذار در ذیل بند (د) تبصره ی مورد بررسی مقرر کرده است که مبلغی جهت بهسازی معابر و ترمیم آسیبهای ناشی از حفاری شبکه معابر روستاها، «در اختیار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و دهیاریها» قرار گیرد. اما سهم هر یک از این دو دستگاه را از بودجه ی مقرر شده ی مذکور تعیین نکرده است و از این حیث واجد ابهام است؛ چرا که مطابق اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی، بودجه ی کل کشور مرکب از کلیه ی هزینه ها و درآمدها است که پرداخت های دولت باید مقید به اعتبارات مصرح در آن باشد. بنابراین حکم بند (د) تبصره (۱) از این حیث که سهم بنیاد مسکن و دهیاریها را از مبلغ پنج هزار میلیارد مشخص شده تعیین نکرده است، واجد ابهام است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم بند (د) این تبصره در خصوص تخصیص پنج هزار میلیارد ریال به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و دهیاریها در جهت بهسازی معابر و ترمیم آسیبهای ناشی از حفاری شبکه معابر روستاها، فاقد هرگونه ابهام است؛ زیرا لازم نیست که مجلس شورای اسلامی سهم هر یک از دو دستگاه مذکور را تعیین کند؛ بلکه تخصیص این اعتبار مانند دیگر اعتبارات

در صلاحیت دولت است که چه میزان از اعتبار فوق‌الذکر را در اختیار بنیاد مسکن و چه میزان را در اختیار دهیاری‌ها قرار دهد. بنابراین حکم بند (د) تبصره (۱) از جهت تعیین سهم هر یک از دو دستگاه فوق، فاقد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

بند (د) تبصره (۱)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

تبصره ۱-

الف- ...

ه- سهم بند (ب) ماده (۶۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی، از بیست درصد (۲۰٪) به پنجاه درصد (۵۰٪) افزایش یافته و صرفاً برای تأمین و استانداردسازی سامانه گرمایشی یکصد هزار کلاس درس مدارس از طریق سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس

۱. ماده (۶۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۶۵- دولت مکلف است تا پایان تکالیف تعیین شده ذیل علاوه بر دریافت نرخ گاز، به ازای مصرف هر متر مکعب گاز طبیعی ده درصد (۱۰٪) بهای گاز مصرفی به استثنای خوراک پتروشیمی‌ها را به عنوان عوارض از مشترکان دریافت و به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز کند.

الف- هشتاد درصد (۸۰٪) وجوه دریافتی صرفاً برای احداث تأسیسات و خطوط لوله گازرسانی به شهرها و روستاها، با اولویت مناطق سردسیر، نفت‌خیز، گازخیز و استان‌هایی که برخورداری آنها از گاز کمتر از متوسط کشور است، توسط وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط هزینه می‌شود.

تبصره- ...

ب- بیست درصد (۲۰٪) از منابع مذکور به تأمین و استانداردسازی سامانه گرمایشی و سرمایه‌گذاری مدارس با اولویت مدارس روستاها، تجهیزات آموزشی و کمک آموزشی مدارس و هنرستان‌ها در قالب ردیف مشخص در قوانین بودجه سنواتی و با مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور اختصاص می‌یابد.

تبصره- ...»

کشور با اولویت مناطق محروم روستایی و عشایری اختصاص می‌یابد.
سهم افزایش یافته از محل کاهش سهم بند (الف) ماده فوق‌الذکر است.

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در بند (ه) این تبصره در صدد اصلاح قانون دائمی الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) است. روشن است ماهیت این حکم غیربودجه‌ای و مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ توضیح آنکه مطابق اصل (۵۲) قانون اساسی، قانون بودجه متشکل از فهرست هزینه‌ها و درآمدهای کشور است که با پیشنهاد دولت به تصویب مجلس می‌رسد. روشن است مقرر کردن احکامی که ارتباط مستقیمی به دخل و خرج کشور ندارد و ماهیت آن غیربودجه‌ای است، باید در قوانین خاص و خارج از بودجه به عمل آید. بنابراین حکم بند (ه) این تبصره از این حیث که دارای ماهیت غیربودجه‌ای است، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است. به عنوان مؤید استدلال فوق می‌توان به رویه‌ی شورای نگهبان در بررسی بند (ه) تبصره (۱) لایحه‌ی بودجه‌ی سال ۱۳۹۹ کل کشور^۱ اشاره کرد که آن مقرر را به سبب ماهیت غیربودجه‌ای آن مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی تشخیص داد.^۲

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم بند (ه) تبصره (۱) مبنی بر افزایش سهم (۲۰٪) موضوع بند (ب) ماده (۶۵) قانون

۱. تبصره (۱) لایحه‌ی بودجه‌ی سال ۱۳۹۹ کل کشور مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۱۱ کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی: «تبصره ۱- الف- ...

ه- منابع بند (ب) ماده (۶۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ از بیست درصد (۲۰٪) به پنجاه درصد (۵۰٪) افزایش می‌یابد و مبلغ مابه‌التفاوت در اختیار وزارت آموزش و پرورش (سازمان نوسازی و تجهیز مدارس کشور) قرار می‌گیرد. سازمان مذکور مکلف است از محل این منابع نسبت به تأمین و استانداردسازی سامانه گرمایشی یکصد هزار کلاس درس مدارس اقدام کند.»
۲. بند (۱-۸) نامه‌ی شماره ۹۸/۱۰۲/۱۶۴۴۴ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۵ شورای نگهبان: «احکام مندرج در بندهای (ه)، (ز) و بند الحاقی (۲)، غیربودجه‌ای بوده و مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی شناخته شد.»

الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، به (۵۰٪) در جهت توسعه و تجهیز مدارس، ماهیت بودجه‌ای دارد و در نتیجه مغایرتی با اصل (۵۲) قانون اساسی ندارد؛ زیرا اولاً مطابق بند (ه) تبصره (۲۱) مصوبه‌ی حاضر^۱، کلیه‌ی احکام این مصوبه ماهیت یک‌ساله دارد و در نتیجه، حکم این مقرر اصلاح یک‌ساله‌ی قانون دائمی فوق در جهت مصالح مالی کشور است و اصلاح دائمی قانون فوق نیست. ثانیاً با توجه به اینکه موضوع آن قانون، تعیین منابع در جهت تجهیز مدارس است، اصلاح آن و افزایش منابع موضوع آن، ماهیت مالی دارد و کاملاً مرتبط با احکام بودجه است. بنابراین ماهیت حکم بند (ه) این تبصره، بودجه‌ای است و وجهی برای تصور مغایرت آن با اصل (۵۲) قانون اساسی محتمل نیست.

▪ نظر شورای نگهبان

بند (ه) تبصره (۱)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

تبصره ۱-

و- وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه موظف است در سال ۱۴۰۰ فروش میعانات گازی به شرکت‌های داخلی پتروشیمی را به صورت اعتبار اسنادی داخلی انجام دهد.

▪ دیدگاه مغایرت

قانون‌گذار در بند (و) تبصره (۱) وزارت نفت را مکلف کرده است تا فروش میعانات گازی را به صورت اعتبار اسنادی داخلی انجام دهد. حکم پیش‌گفته ماهیت بودجه‌ای ندارد و صرفاً تکلیفی خطاب به وزارت نفت است و مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ توضیح آنکه مطابق اصل (۵۲) قانون اساسی، بودجه مرکب از دخل و خرج یک‌ساله‌ی کشور است

۱. تبصره (۲۱) لایحه‌ی بودجه‌ی سال ۱۴۰۰ کل کشور مصوب ۱۳۹۹/۱۲/۱۶: «تبصره ۲۱-

الف- ...

ه- اجرای احکام مندرج در این قانون مربوط به سال ۱۴۰۰ است.»

که با پیشنهاد دولت به تصویب مجلس می‌رسد. بدیهی است مقرر کردن احکامی که ماهیت غیربودجه‌ای دارند، باید در قوانین خاص و خارج از بودجه صورت گیرد. بنابراین حکم بند (و) تبصره‌ی حاضر از این منظر که فاقد ماهیت بودجه‌ای است، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم بند (ه) تبصره (۱) مبنی بر تکلیف وزارت نفت به فروش میعانات گازی از طریق اعتبار اسنادی داخلی، ماهیت بودجه‌ای دارد و در نتیجه مغایرتی با اصل (۵۲) قانون اساسی ندارد؛ زیرا اولاً مطابق بند (ه) تبصره (۲۱) این مصوبه، کلیه احکام این مصوبه ماهیت یک‌ساله دارد و در نتیجه، ماهیت حکم این مقرر تکلیفی است که قانون‌گذار در جهت مصالح مالی کشور و در طول زمان اجرای بودجه ۱۴۰۰ مقرر کرده است و بودجه‌ای است. ثانیاً با توجه به اینکه موضوع این تکلیف، تعیین اعتبار اسنادی داخلی به عنوان ابزار مالی پرداخت قیمت میعانات گازی بوده است، ماهیت مالی دارد و کاملاً مرتبط با احکام بودجه است. بنابراین ماهیت حکم بند (و) این تبصره، بودجه‌ای است و وجهی برای تصور مغایرت آن با اصل (۵۲) قانون اساسی محتمل نیست.

▪ دیدگاه ابهام

عبارت «اعتبار اسنادی داخلی» در بند (و) تبصره (۱) این مصوبه از این حیث که تعریف آن و میزان استفاده از آن مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اولاً «اعتبار اسنادی»، یک ابزار پرداخت رایج و شناخته شده در تجارت بین‌الملل و مراودات تجاری خارجی است. حال که قانون‌گذار تکلیف به استفاده از این ابزار در داخل کشور کرده است، باید به تعریف قانونی این ابزار مالی نیز تصریح می‌کرد. ثانیاً هیچ سقف و میزانی برای استفاده از این ابزار مالی در فروش میعانات گازی تعیین نشده است. بنابراین بند (و) این تبصره از این منظر که «اعتبار اسناد داخلی» دارای تعریف قانونی و میزان استفاده از آن نیست، واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در تبصره (۱)،

۷-۱- در بند (و)، عبارت «اعتبار اسنادی داخلی» از جهت تعریف و میزان آن ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۱-

الف - ...

ز- وزارت نفت مکلف است ظرف دو ماه پس از ابلاغ این قانون، الگوی مصرف گاز خانگی برای اقلیم‌های مختلف کشور را تهیه و برای تصویب به هیئت وزیران پیشنهاد نماید.

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در بند (ز) تبصره (۱)، وزارت نفت را مکلف کرده است تا الگوی مصرف گاز خانگی را تهیه و برای تصویب به هیئت وزیران پیشنهاد کند. حکم فوق ماهیت بودجه‌ای ندارد و صرفاً تکلیف وزارت نفت به امری اجرایی است و مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ زیرا وفق اصل (۵۲) قانون اساسی، قانون بودجه متشکل از درآمدها و هزینه‌های یک‌ساله‌ی حکومت است که با پیشنهاد دولت به تصویب مجلس می‌رسد. روشن است وضع احکامی که ماهیت غیربودجه‌ای دارند، مغایر با هدف قانون‌گذار اساسی از تکلیف به تصویب قانون بودجه است. بنابراین حکم بند (ز) تبصره (۱) از این حیث که فاقد ماهیت بودجه‌ای است، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است. به عنوان مؤید استدلال فوق مبنی بر غیربودجه‌ای بودن حکم این مقرر، باید به ماده (۱۰) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی^۱

۱. ماده (۱۰) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۰- وزارتخانه‌های نفت و نیرو در چهارچوب قانون بودجه سالانه و قانون هدفمندکردن یارانه‌ها موظف‌اند با همکاری وزارتخانه‌های مرتبط و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و توجه به شرایط اقلیمی، فرهنگ و عادات مصرفی، تکنولوژی مورد استفاده در بخش‌های صنعت، معدن و کشاورزی، الگوی مصرف ماهانه حامل‌های انرژی را برای بخش‌های خانگی، تجاری، عمومی و مصرف ویژه انرژی صنایع (از جمله صنایع نفت و نیرو)، معادن، صنایع معدنی، کشاورزی و پمپاژ آب را تعیین کرده و به تصویب هیئت وزیران برسانند.

اشاره کرد که در حقیقت، بند (ز) اصلاح آن قانون دائمی است که با ضوابط و تفصیل بیشتری این حکم را مقرر کرده است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در تبصره (۱)،

۸-۱- حکم مندرج در بند (ز)، غیربودجه‌ای بوده و مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی

شناخته شد.

تبصره ۱-

الف - ...

بند الحاقی ۱- در سال ۱۴۰۰ وزارت نفت مکلف است معادل ریالی چهار میلیون تن مواد اولیه قیر وی.بی (وکیوم باتوم)، نفت خام را به قیمت فوب (روی کشتی) خلیج فارس و بر اساس قیمت ارز اعلامی از سوی بانک مرکزی به صورت ماهانه در اختیار پالایشگاه‌ها و پتروشیمی‌ها قرار داده و در حساب‌های فی‌مابین خود و خزانه‌داری کل کشور به شرح ذیل تسویه نماید:

۱- چهل و هشت درصد (۴۸٪) برای آسفالت راه‌های فرعی و روستایی و روکش آسفالت شبکه راه‌های اصلی، فرعی و شهرک‌های صنعتی و عشایری و معابر محلات هدف بازآفرینی شهری و طرح‌های مسکن مهر و طرح‌های مسکن ملی در اختیار وزارت راه و شهرسازی

۲- بیست درصد (۲۰٪) برای آسفالت معابر و بهسازی روستاها و اجرای طرح (پروژه) های مشارکتی با نهادهای محلی و دهیاری‌های با اولویت روستاهای حادثه‌دیده در اثر حوادث غیرمترقبه در اختیار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

۳- هفده درصد (۱۷٪) برای آسفالت معابر شهرها در اختیار وزارت کشور (سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور)

۴- شش درصد (۶٪) برای مصرف پایگاه‌ها، پاسگاه‌ها و راه‌های بین

مزارع در اختیار بسیج سازندگی سپاه

۵- شش درصد (۶٪) برای نوسازی مدارس و دانشگاه فرهنگیان در اختیار وزارت آموزش و پرورش (سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور)

۶- سه درصد (۳٪) برای بیابان‌زدایی و انجام عملیات خاکپوش (مالچ پاشی کردن) سازگار با محیط زیست مورد تأیید سازمان ذی‌ربط، در اختیار وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل‌ها و مراتع و آب‌خیزداری کشور)

دستگاه‌های اجرایی موضوع این بند موظفند سهم استان‌ها را ظرف دو ماه پس از ابلاغ این قانون به ادارات کل استانی خود اعلام نمایند تا با توجه به پیشرفت فیزیکی طرح‌های در دست اجراء و فصل کاری آن استان، اعتبار مربوطه تخصیص یابد.

گزارش این بند به صورت سه‌ماهه توسط دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط به کمیسیون‌های انرژی، برنامه و بودجه و محاسبات و عمران مجلس شورای اسلامی ارسال می‌شود. کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات موظف است پس از رسیدگی گزارش، آن را به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی و نفت ظرف یک ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه مغایرت

حکم بند الحاقی (۱) تبصره (۱) در خصوص در اختیار قرار دادن معادل ریالی چهار میلیون تن مواد اولیه قیر، از این حیث که فاقد سقف و ردیف بودجه‌ای است، مغایر با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا وفق اصل نامبرده، کلیه پرداخت‌های دولت باید در حدود اعتبارات مصرح در قانون بودجه به عمل آید. حال با توجه به اینکه قانون‌گذار در این مقرر برای پرداخت منابع، سقف و ردیف بودجه‌ای پیش‌بینی نکرده است، بند الحاقی (۱) این تبصره مغایر با حکم ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه ابهام

الف) ذکر «سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور» در جزء (۳) بند الحاقی (۱) تبصره‌ی مورد بحث، از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی معتبر سازمان مذکور مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر سازمان مزبور اساسنامه‌ی معتبر قانونی که به تأیید شورای نگهبان رسیده باشد، نداشته باشد، حکم این مقرر مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا مطابق حکم ذیل این اصل، تشخیص عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با قانون اساسی و شرع با شورای نگهبان است. بنابراین جزء (۳) بند الحاقی (۱) تبصره (۱) در وضع کنونی از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی «سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور» روشن نیست، واجد ابهام است.

ب) حکم این بند الحاقی از این حیث که مشخص نیست منابع اختصاص یافته به هر کدام از دستگاه‌های مذکور، با چه معیاری و به چه میزانی در میان طرح‌های مختلف ذکر شده هزینه می‌شوند، واجد ابهام است. برای مثال (۴۸٪) از منابع موضوع این بند در اختیار وزرات راه و شهرسازی قرار می‌گیرد تا آن را صرف امور متنوع «آسفالت راه‌های فرعی و روستایی و روکش آسفالت شبکه راه‌های اصلی، فرعی و شهرک‌های صنعتی و عشایری و معابر محلات هدف بازآفرینی شهری و طرح‌های مسکن مهر و طرح‌های مسکن ملی» کند. بدون اینکه قانون‌گذار معیار یا میزان مشخصی در جهت نحوه‌ی هزینه‌کرد منابع در میان طرح‌های فوق بیان کرده باشد. بنابراین اگر مقصود مجلس شورای اسلامی آن باشد که منابع فوق را بدون معیار روشنی در اختیار دستگاه‌های اجرایی گذاشته باشد تا آنها به صلاحدید خود آن منابع را هزینه کنند، این امر موجب مغایرت این مقرر با اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی خواهد بود؛ چرا که وفق مفاد این اصول، کلیه‌ی هزینه‌های دولت باید منطبق بر اعتبارات تفصیلی مصرح در قانون بودجه باشد. بنابراین بند الحاقی (۱) تبصره (۱) در وضع کنونی، واجد ابهام است. به عنوان مؤید نیز می‌توان به رویه‌ی شورای نگهبان در بررسی ماده واحده طرح الحاق

یک بند به تبصره (۱) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور^۱ که حکمی مشابه حکم بند حاضر مقرر می‌کرد، اشاره کرد که شورا آن مصوبه را نیز واجد ابهام دانست.^۲

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم مقرر شده در بند الحاقی (۱) این تبصره از حیث نحوه‌ی هزینه‌کرد منابع در هر یک

۱. ماده واحده طرح الحاق یک بند به تبصره (۱) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور مصوب ۱۳۹۹/۵/۱۹ مجلس شورای اسلامی: «ماده واحده- یک بند به شرح زیر به عنوان بند «ز» به تبصره (۱) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ الحاق می‌شود:

ز-

۱- شرکت ملی نفت ایران موظف است نسبت به تأمین یک میلیون تن قیر تا سقف مبلغ چهل هزار میلیارد (۴۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اقدام و در سقف سهمیه‌های زیر به صورت ماهانه در اختیار دستگاه‌های اجرایی ذیل‌الذکر قرار دهد:

۱-۱- پنجاه درصد (۵۰٪) در اختیار وزارت راه و شهرسازی برای آسفالت راه‌های فرعی و روستایی و روکش آسفالت شبکه راه‌های اصلی، فرعی و روستایی و عشایری و معابر محلات هدف بازآفرینی شهری و طرح‌های مسکن مهر

۱-۲- بیست و یک درصد (۲۱٪) در اختیار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی جهت آسفالت معابر و بهسازی روستاها، محوطه مساجد و حسینیه‌های روستاها و اجرای طرح (پروژه) های مشارکتی با دهیاری‌ها با اولویت وستاهای حادثه‌دیده در اثر حوادث غیرمترقبه

۱-۳- هفده درصد (۱۷٪) در اختیار وزارت کشور (سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) جهت آسفالت معابر شهرهای با جمعیت زیر پنجاه هزار نفر

۱-۴- پنج درصد (۵٪) در اختیار وزارت آموزش و پرورش (سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور) جهت نوسازی مدارس و دانشگاه فرهنگیان

۱-۵- چهار درصد (۴٪) در اختیار وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور) برای انجام عملیات خاک‌پوش (قیرآبه‌پاشی) سازگار با محیط زیست مورد تأیید سازمان ذی‌ربط

۱-۶- سه درصد (۳٪) در اختیار سازمان بسیج سازندگی به منظور آسفالت راه‌های بین مزارع و محوطه پایگاه‌های بسیج و محوطه پاسگاه‌های انتظامی

۲- «...»

۲. بند (۱-۲) نامه‌ی شماره ۹۹/۱۰۲/۱۹۲۳۰ مورخ ۱۳۹۹/۵/۲۹ شورای نگهبان: «از این جهت که مشخص نیست منابع اختصاص یافته به هرکدام از دستگاه‌های مذکور در این جزء، با چه معیاری در میان طرح‌های مختلف ذکرشده تقسیم می‌شوند، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.»

از طرح‌های ذکر شده، فاقد هرگونه ابهام است؛ زیرا دقت در عبارات این بند نشان می‌دهد قانون‌گذار دستگاه‌های اجرایی را مکلف کرده است سهم استان‌ها را ظرف دو ماه پس از ابلاغ این قانون به ادارات کل استانی خود اعلام نمایند تا «با توجه به پیشرفت فیزیکی طرح‌های در دست اجراء و فصل کاری آن استان» اعتبارات مربوطه تخصیص یابد و هزینه شود. بنابراین مجلس شورای اسلامی نحوه‌ی هزینه‌کرد منابع در استان‌های مختلف کشور را مقید به دو معیار «پیشرفت فیزیکی طرح» و «فصل کاری آن استان» مقرر کرده است. بنابراین با توجه به ارائه‌ی دو معیار مزبور از سوی قانون‌گذار، بند الحاقی (۱) تبصره (۱) فاقد هرگونه ابهام در خصوص مغایرت با اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در تبصره (۱)،

۹-۱- بند الحاقی (۱)، از جهت مشخص نبودن سقف و ردیف، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد.

۱۰-۱- جزء (۳) بند الحاقی (۱)، از این جهت که وضعیت اساسنامه «سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها» روشن نیست ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۱-

الف - ...

بند الحاقی ۲- وزارتخانه‌های نفت و کشور موظفند امکان احداث جایگاه‌ها و زیرساخت استفاده قانونمند از سوخت گاز مایع (ال.پی.جی) در ناوگان حمل و نقل با اولویت ناوگان عمومی و حمل بار را به کمک بخش‌های خصوصی و عمومی، تا سقف مجموع دو میلیون تن در سال فراهم کنند.

وزارت نفت از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط مجاز به خرید گاز مایع از کشورهای دیگر و یا تهاتر آن با بنزین و گازوئیل از شرکت ملی نفت ایران و یا سایر شرکت‌های تابعه وزارت نفت می‌باشد و معادل وزنی

گاز مایع خریداری یا تهاتر شده، نفت گاز یا بنزین صادر می‌نماید. تمام عواید حاصل، به حساب شرکت تابعه ذی‌ربط آن وزارتخانه واریز می‌گردد.

در اجرای این بند رعایت شرایط ذیل الزامی است:

۱- قیمت هر کیلوگرم گاز مایع تحویلی به شرکت‌های توزیع‌کننده برابر دوسوم قیمت یک لیتر بنزین سهمیه‌ای تعیین می‌گردد. منابع حاصل از اجرای این بند ابتداء به عنوان یارانه سوخت گاز مایع برای خانوارهای ساکن در مناطق فاقد لوله‌کشی گاز طبیعی و باقی‌مانده آن مطابق جدول تبصره (۱۴) برای توسعه زیرساخت استفاده از گازمایع در ناوگان حمل و نقل استفاده می‌شود.

۲- سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است به هر یک از خانوارهای ساکن مناطق فاقد لوله‌کشی گاز طبیعی به‌طور میانگین، یارانه‌ای معادل سی و سه کیلوگرم گاز مایع در هر ماه متناسب با بُعد خانوار، فصول سرد و گرم سال و محل سکونت دائم آنها در مناطق سردسیر و گرمسیر اختصاص دهد.

۳- یارانه هر کیلوگرم گاز مایع به اندازه مابه‌التفاوت قیمت تمام‌شده هر کیلوگرم از آن برای مصرف‌کننده نهایی در مناطق مختلف جغرافیایی معادل قیمت نیم لیتر بنزین سهمیه‌ای محاسبه و به حساب بانکی سرپرست خانوار واریز می‌گردد و صرفاً جهت خرید گاز مایع قابل استفاده است.

۴- وزارت نفت موظف است خودروهای دارای اولویت برای استفاده از سوخت مایع و همچنین میزان کارمزد جایگاه‌های توزیع آن را تعیین نماید.

۵- آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف دو ماه پس از ابلاغ این قانون، توسط وزارتخانه‌های نفت و کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) مجلس شورای اسلامی در بند الحاقی (۲) تبصره (۱) و اجزاء آن، تکالیف متعددی

از جمله مکلف شدن وزارتخانه‌های نفت و کشور به ایجاد امکان احداث جایگاه‌ها و زیرساخت استفاده از گاز مایع تا سقف دو میلیون تن را مقرر کرده است. این در حالی است که تکالیف موضوع این مقرر فاقد سقف و ردیف در جداول بودجه است و در نتیجه مغایر با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا بر طبق اصل مزبور، کلیه‌ی پرداخت‌ها و هزینه‌های دولت باید در حدود اعتبارات و ردیف‌های مقرر در قانون بودجه‌ی سنواتی باشد. بنابراین احکام بند الحاقی (۲) تبصره (۱) و اجزای آن از جهت مقید نشدن به سقف و ردیف بودجه‌ای مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی است.

ب) به موجب جزء (۴) بند الحاقی (۲) تبصره‌ی مورد بررسی، وزرات نفت به طور مطلق مکلف به تعیین خودروهای در اولویت برای استفاده از سوخت مایع و همچنین تعیین میزان کارمزد جایگاه‌های توزیع شده است. این در حالی است که مجلس شورای اسلامی هیچ ملاک و معیاری برای نحوه‌ی اولویت‌بندی خودروهای فوق و همچنین نحوه‌ی تعیین کارمزد مزبور ارائه نکرده است و این تفویض مطلق دو تکلیف فوق به وزارت نفت بدون ارائه‌ی ملاک و معیار، مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است؛ چرا که اولاً امور فوق از مواردی است که با حقوق و تکالیف شهروندان مرتبط است و دارای ماهیت تقنینی است و ثانیاً مطابق اصل پیش‌گفته، قانون‌گذاری از وظایف انحصاری مجلس شورای اسلامی است که اصولاً قابل واگذاری به نهادی همچون وزارت نفت نیست. بنابراین جزء (۴) بند الحاقی (۲) تبصره (۱) از این منظر که متضمن قانون‌گذاری تفویضی است مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در تبصره (۱)،

۱۱-۱- بند الحاقی (۲) و اجزاء آن، از جهت مشخص نبودن سقف و ردیف، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد.

۱۲-۱- جزء (۴) بند الحاقی (۲)، به دلیل واگذاری تعیین اولویت خودروها برای استفاده از سوخت مایع به وزارت نفت بدون تعیین ضوابط آن، مغایر اصل (۸۵) قانون اساسی شناخته شد.

* * *

تبصره ۱-

الف - ...

بند الحاقی ۴- دولت مکلف است از طریق شرکت ملی نفت ایران در صورت درخواست دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط تا مبلغ نهصد هزار میلیارد (۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از خالص بدهی قطعی خود به اشخاص حقیقی، حقوقی، تعاونی، بنیاد مستضعفان، ستاد اجرایی فرمان امام (ره) و بخش‌های خصوصی که در چهارچوب قوانین تا پایان سال ۱۳۹۹ ایجاد شده و همچنین اجرای تکالیف این قانون از جمله پرداخت تعهدات مربوط به طرح‌های عمرانی، دفاعی و هسته‌ای از محل تحویل نفت خام و میعانات گازی صادراتی به این اشخاص بر اساس قیمت روز صادراتی شرکت ملی نفت ایران تسویه و از طریق منابع و مصارف عمومی دولت و بر اساس جدول شماره (۲۱) این قانون با خزانه‌داری کل کشور، اعمال حساب کند.

اجرای این حکم منوط به اجرایی‌شدن سقف تعیین شده در بند (ب) این تبصره نیست و مازاد بر سقف مندرج در بند مذکور است. همچنین در صورت تقاضای اشخاص حقیقی، حقوقی، تعاونی و خصوصی دارای انواع اوراق مالی اسلامی با سررسید زودتر از خردادماه سال ۱۴۰۰، تا سقف یکصد و پنجاه هزار میلیارد (۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از طریق تحویل نفت خام صادراتی به این اشخاص به میزان ارزش اسمی اوراق با قیمت روز صادرات تسویه نماید. متناسب با میزان استفاده از سازوکار این بند معادل سی و هشت درصد (۳۸٪) جهت پرداخت سهم صندوق توسعه ملی و چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) به عنوان سهم شرکت ملی نفت ایران، حواله تحویل نفت قابل انتقال به غیر در اختیار آنها قرار می‌گیرد.

آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارتخانه‌های نفت، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، امور

اقتصادی و دارایی و صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اجازه داده می‌شود از محل این بند مبلغ سیصد هزار میلیارد (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از سهمیه نفت خام، میعانات گازی را از طریق پالایش در پالایشگاه‌های غیردولتی که نسبت به افزایش ظرفیت تولید خود اقدام نموده‌اند، به مصرف برساند. معادل فرآورده‌های ناشی از اجرای این بند جهت صادرات آن در اختیار نیروهای مسلح قرار می‌گیرد.

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در بند الحاقی (۴) این تبصره دولت را مکلف کرده است که اولاً در صورت درخواست دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط تا مبلغ (۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از خالص بدهی قطعی خود به اشخاص حقیقی، حقوقی، تعاونی، بنیاد مستضعفان، ستاد اجرایی فرمان امام (ره) و بخش‌های خصوصی را از محل تحویل نفت خام و میعانات گازی صادراتی به این اشخاص بر اساس قیمت روز صادراتی شرکت ملی نفت ایران تسویه نماید و ثانیاً در صورت تقاضای اشخاص حقیقی، حقوقی، تعاونی و خصوصی دارای انواع اوراق مالی اسلامی با سررسید زودتر از خردادماه سال ۱۴۰۰، تا سقف (۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از طریق تحویل نفت خام صادراتی به این اشخاص به میزان ارزش اسمی اوراق با قیمت روز صادرات تسویه نماید. این در حالی است که دو تکلیف فوق دارای ردیف مشخص بودجه‌ای نیست و در نتیجه در سقف کلی مصوبه‌ی حاضر لحاظ نشده است و مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا وفق اصل مزبور، کلیه‌ی پرداخت‌های دولت باید مقید به رعایت سقف و ردیف مشخص بودجه‌ای باشد. بنابراین احکام مقرر شده در بند الحاقی (۴) تبصره (۱) از این منظر که در سقف بودجه لحاظ نشده است، مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در تبصره (۱)،

۱۳-۱- بند الحاقی (۴)، از این جهت که منابع مذکور در سقف منابع بودجه کل کشور نیست، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۱-

الف - ...

بند الحاقی ۵- در راستای تجاری‌سازی و افزایش سهم بخش خصوصی در حوزه انرژی، وزارت نفت مکلف است از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط زیرساخت‌های فیزیکی و نرم‌افزاری لازم را جهت عرضه و انجام معامله حداکثر ده میلیارد متر مکعب گاز طبیعی در بورس انرژی در سال ۱۴۰۰ فراهم کند.

آیین‌نامه اجرایی این بند ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون، توسط وزارتخانه نفت با همکاری وزارتخانه‌های نیرو و امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه ابهام

حکم بند الحاقی (۵) تبصره‌ی مورد نظر مبنی بر عرضه‌ی حداکثر ده میلیارد متر مکعب گاز طبیعی در بورس انرژی، از این منظر که مشخص نیست مقید به گردش منابع در خزانه‌داری کل کشور شده است یا خیر، واجد ابهام است؛ زیرا اگر مقصود قانون‌گذار آن باشد که منابع حاصل از فروش گاز طبیعی موضوع این مقرر به خزانه‌داری کل کشور واریز نشود، این حکم مغایر با صدر اصل (۵۳) قانون اساسی خواهد بود. چه اینکه مطابق اصل مزبور، کلیه‌ی درآمدهای دولت باید ابتدا به خزانه‌داری کل کشور واریز شود و سپس مطابق قانون بودجه صرف هزینه‌های عمومی شود. اما در مقابل اگر منظور مجلس شورای اسلامی از عمل به تکلیف فوق، مقید به واریز منابع به خزانه باشد، این مقرر مغایرتی با اصل (۵۳) قانون اساسی نخواهد داشت. بنابراین بند الحاقی (۵) تبصره (۱) در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم بند الحاقی (۵) این تبصره در خصوص لزوم عرضه‌ی گاز طبیعی در بورس انرژی، فاقد هرگونه ابهام در مورد مغایرت با صدر اصل (۵۳) قانون اساسی مبنی بر لزوم گردش منابع در خزانه‌داری کل کشور است؛ زیرا مجلس شورای اسلامی در این مقرر در مقام بیان نفی گردش خزانه نیست؛ بلکه صرفاً در مقام وضع تکلیفی در خصوص لزوم عرضه‌ی مقدار مشخصی از گاز طبیعی در بورس انرژی است. بنابراین قانون‌گذار با توجه به بداهت تکلیف مقرر در اصل (۵۳) قانون اساسی در خصوص لزوم واریز منابع به خزانه به این امر تصریح نکرده است و بند الحاقی (۵) از این منظر فاقد هرگونه ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

بند الحاقی (۵) تبصره (۱)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

تبصره ۱-

الف - ...

بند الحاقی - سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است به منظور حمایت از توسعه صادرات محصولات کشاورزی به‌ویژه به کشورهای همسایه و اتحادیه اوراسیا، نسبت به تأمین مالی یارانه حمل و نقل هوایی (محاسبه قیمت سوخت هواپیماهای باری حامل محصولات کشاورزی به مقاصد فوق معادل با نرخ سوخت تحویلی به هواپیماهای مسافربری) به میزان بیست درصد (۲۰٪) اعتبارات جوایز و مشوق‌های صادراتی و همچنین دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل درآمدهای حاصل از حقوق ورودی اقدام نماید. شیوه‌نامه نحوه پرداخت این اعتبارات با همکاری وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و صنعت، معدن و تجارت (سازمان توسعه تجارت ایران) تدوین می‌شود.

▪ دیدگاه ابهام

قانون‌گذار در بند الحاقی تبصره (۱)، سازمان برنامه و بودجه‌ی کشور را مکلف کرده

است که دو هزار میلیارد ریال از محل درآمدهای حاصل از حقوق ورودی را صرف حمایت از توسعه‌ی صادرات محصولات کشاورزی کند. این در حالی است که مشخص نیست مبلغ مذکور از محل کدامیک از ردیف‌های هزینه‌ای مصرف خواهد شد و در نتیجه این مقرر از این حیث دارای ابهام است؛ زیرا اگر دو هزار میلیارد پیش گفته فاقد ردیف بودجه‌ای مشخص باشد، این حکم مغایر با حکم ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی مبنی بر لزوم انجام کلیه‌ی هزینه‌های دولت مطابق ردیف‌های اعتباری بودجه‌ای خواهد بود. بنابراین بند الحاقی تبصره (۱) در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱- در تبصره (۱)،

۱۴-۱- بند الحاقی، از این جهت که آیا منابع دو هزار میلیارد ریالی مذکور، دارای ردیف مستقل است یا خیر ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۲-

الف-

- ۱- به دولت اجازه داده می‌شود، بنگاه‌های دولتی مشمول گروه (۱) و
- (۲) موضوع ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم
- (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵^۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی را

۱. ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۲ (اصلاحی ۱۳۹۷/۱۱/۰۱)- فعالیت‌های اقتصادی در جمهوری اسلامی ایران شامل تولید، خرید و یا فروش کالاها و یا خدمات به سه گروه زیر تقسیم می‌شود: گروه یک- تمامی فعالیت‌های اقتصادی به جز موارد مذکور در گروه دو و سه این ماده.

شرکت طراحی و ساختمان نفت

شرکت بازرگانی پیشکسوتان توسعه سرور

شرکت گسترش سنگ کردستان

پس از احراز صلاحیت حرفه‌ای و اهلیت فنی و مالی و همچنین عدم بدهی معوق متقاضی به نظام بانکی، سازمان خصوصی‌سازی و صندوق-های بازنشستگی، واگذار نماید و پس از واریز منابع حاصله به ردیف ۳۱۰۵۰۱ مصارف مربوط به موضوع جزء (۱) بند (د) سیاست‌های کلی

→

شرکت‌های «تأمین تجهیزات صنایع گسترش شفق هرمز مهر»، «طراحی و ساخت سازه‌های دریایی مبین سازه»، «صنایع کشتی‌سازی عظیم گسترش هرمز»، «کشتی‌سازی بحر گسترش هرمز»، «کشتی‌سازی ندیم گسترش هرمز» گروه دو- فعالیت‌های اقتصادی مذکور در صدر اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به جز موارد مذکور در گروه سه این ماده.

شرکت «مدیریت تولید و بهره‌برداری نیروگاه‌های سیکل ترکیبی خیام»

شرکت‌های فرهنگی- ورزشی «استقلال ایران و پیروزی (پرسپولیس)»

گروه سه- فعالیت‌ها، مؤسسات و شرکت‌های مشمول این گروه عبارتند از:

(۱) شبکه‌های مادر مخابراتی و امور واگذاری بسامد (فرکانس)،

(۲) شبکه‌های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی،

(۳) تولیدات محرمانه یا ضروری نظامی، انتظامی و امنیتی به تشخیص فرماندهی کل نیروهای مسلح،

(۴) شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های استخراج و تولید نفت خام و گاز،

(۵) معادن نفت و گاز،

(۶) بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک ملی ایران، بانک سپه، بانک صنعت و معدن، بانک توسعه

صادرات، بانک کشاورزی، بانک مسکن و بانک توسعه تعاون،

(۷) بیمه مرکزی و شرکت بیمه ایران،

(۸) شبکه‌های اصلی انتقال برق،

(۹) سازمان هواپیمایی کشوری و سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران،

(۱۰) سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی،

(۱۱) رادیو و تلویزیون،

(۱۲) شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران،

تشخیص، انطباق و طبقه‌بندی فعالیت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی موضوع این ماده با هر یک از سه گروه به پیشنهاد

وزارت امور اقتصادی و دارایی ظرف شش ماه به تصویب هیئت وزیران می‌رسد و در مورد بند (۳) گروه سه،

مصوبه هیئت وزیران باید به تصویب فرماندهی کل نیروهای مسلح برسد.

اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی^۱ را از طریق جدول شماره (۱۳) این قانون با تأکید بر تقویت تعاونی‌ها به صورت مالکیتی و مدیریتی پرداخت کند.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در ذیل جزء (۱) بند (الف) تبصره (۲)، دولت را مکلف به تقویت تعاونی‌ها «به صورت مالکیتی و مدیریتی» کرده است. در حالی که مقصود قانون‌گذار از عبارت مذکور مشخص نیست و این اصطلاح دارای تعریف قانونی نیز نیست. بنابراین عبارت «مالکیتی و مدیریتی» در جزء (۱) بند (الف) این تبصره از این منظر که دارای معنای روشنی نیست، واجد ابهام است. بدیهی است تا زمانی که مقصود قانون‌گذار از عبارت مزبور مشخص نشود، نمی‌توان در خصوص مغایرت یا عدم مغایرت این مقرر با شرع یا قانون اساسی اظهار نظر کرد.

▪ نظر شورای نگهبان

۲- در تبصره (۲)،

۱-۲- در جزء (۱) بند (الف)، عبارت «مالکیتی و مدیریتی» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام

۱. بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی ابلاغی ۱۳۸۴/۳/۱ مقام معظم رهبری: «د- سیاست‌های کلی واگذاری:

۱- الزامات واگذاری:

۱-۱- توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی بر ایفای فعالیت‌های گسترده و اداره بنگاه‌های اقتصادی بزرگ.

۱-۲- نظارت و پشتیبانی مراجع ذی‌ربط بعد از واگذاری برای تحقق اهداف واگذاری.

۱-۳- استفاده از روش‌های معتبر و سالم واگذاری با تأکید بر بورس، تقویت تشکیلات واگذاری، برقراری جریان شفاف اطلاع‌رسانی، ایجاد فرصت‌های برابر برای همه، بهره‌گیری از عرضه تدریجی سهام شرکت‌های بزرگ در بورس به منظور دستیابی به قیمت پایه سهام.

۱-۴- ذی‌نفع نبودن دست‌اندرکاران واگذاری و تصمیم‌گیرندگان دولتی در واگذاری‌ها.

۱-۵- رعایت سیاست‌های کلی بخش تعاونی در واگذاری‌ها.

۲- ...»

اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۲-

الف-

۱- ...

۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است تمام یا بخشی از سهام و دارایی‌های دولتی دستگاه‌های اجرایی زیرمجموعه قوه مجریه و باقی‌مانده سهام متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی در بنگاه‌های مشمول واگذاری را مطابق روش‌های مندرج در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی عرضه و منابع حاصله سهم دولت به استناد تبصره (۷) ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی^۱ را به ردیف ۳۱۰۵۰۲ واریز کند. علاوه بر

۱. ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۳- قلمرو فعالیت‌های اقتصادی دولت به شرح زیر تعیین می‌شود:
الف- مالکیت، سرمایه‌گذاری و مدیریت برای دولت در آن دسته از بنگاه‌های اقتصادی که موضوع فعالیت آنها مشمول گروه یک ماده (۲) این قانون است، اعم از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، تأسیس مؤسسه و یا شرکت دولتی، مشارکت با بخش‌های خصوصی و تعاونی و بخش عمومی غیردولتی، به هر نحو و به هر میزان ممنوع است.

تبصره ۱ - ...

تبصره ۷ (الحاقی ۱۳۹۲/۱۱/۳۰ مجلس شورای اسلامی)- سرمایه‌گذاری و مشارکت سازمان‌های توسعه‌ای کشور در فعالیت‌های موضوع گروه (۲) ماده (۲) این قانون و در چهارچوب قانون تأسیس و اساسنامه آن سازمان‌ها، با رعایت سقف تعیین شده در مورد سهم بازار موضوع تبصره (۱) بند (ب) ماده (۳) مجاز است، مشروط به اینکه موارد مشارکت و سرمایه‌گذاری در گروه (۲) باشد و مازاد بر سقف تعیین شده برای فعالیت‌های این گروه حداکثر ظرف سه سال از شروع بهره‌برداری واگذار شود.

سهام، سهم‌الشرکه و حق تقدم سازمان‌ها در بنگاه‌های موضوع گروه‌های (۱) و (۲) تا هنگامی که واگذار نشده است توسط سازمان توسعه‌ای ذی‌ربط اداره می‌شود. وجوه حاصل از واگذاری‌ها جهت اجرای مفاد بند (د) سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی به خزانه واریز می‌شود. هفتاد درصد (۷۰٪) وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های

←

روش‌های فوق و با رعایت صرفه و صلاح بیت‌المال، واگذاری سهام در قالب صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس (ای.تی.اف) مشروط به اینکه مدیریت این صندوق‌ها بیش از سه سال دولتی نباشد و همچنین عرضه سهام به روش ثبت سفارش با شرایط زیر نیز مجاز است:

۱-۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است سهام شرکت‌های دولتی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران یا فرابورس ایران را که در مالکیت دستگاه‌های اجرایی زیرمجموعه قوه مجریه یا شرکت‌های تابعه آنها و یا بانک‌های دولتی قرار دارند در چهارچوب روش‌های مندرج در این جزء واگذار نماید. در صورت واگذاری در قالب صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس، پس از ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری، انتقال سهام مذکور در قالب معاملات خارج از جلسه رسمی معاملات بین صندوق‌ها و عرضه واحدها و صندوق‌های یادشده به عموم امکان‌پذیر است. عرضه سهام شرکت‌ها به روش ثبت سفارش یا در قالب صندوق‌های سرمایه‌گذاری تا سقف سی درصد (۳۰٪) مشمول تخفیف است. میزان تخفیف توسط هیئت وزیران تعیین می‌شود.

۲-۲- وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی مجازند با هماهنگی وزارت امور اقتصادی و دارایی نسبت به تأسیس صندوق‌ها با حداقل سرمایه ده میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به صورت نقد یا غیرنقد (در قالب انتقال سهام دولت از شرکت‌های فهرست شده در بورس اوراق بهادار تهران یا فرابورس ایران) اقدام نمایند.

۲-۳- بانک‌های دولتی مکلفند همکاری‌های لازم در اخذ سفارش‌های

وابسته به سازمان‌های توسعه‌ای کشور در اختیار سازمان‌های مذکور برای مشارکت با بخش غیردولتی به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته، تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام، ایفای وظایف حاکمیتی در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری مصرف می‌شود.

برای انجام بقیه تکالیف مذکور در بند (د) سیاست‌ها و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی از محل وجوه حاصل از واگذاری سایر شرکت‌ها عمل می‌شود.»

خرید و فروش واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق و یا سهام موضوع این جزء را از طریق شعب خود انجام دهند.

۲-۴- شورای عالی بورس مکلف است سازوکار نحوه اجرای این جزء و اساسنامه صندوق‌های مذکور را برای تصویب در هیئت وزیران به گونه‌ای پیشنهاد نماید که وزیر تخصصی مربوطه یا نماینده معرفی شده توسط وی، از طرف دولت به‌عنوان دارنده واحدهای سرمایه‌گذاری ممتاز صندوق، مسئولیت اعمال مدیریت و حقوق مالکانه واحدهای سرمایه‌گذاری را برعهده داشته باشد. درصدی از مبلغ پذیره‌نویسی به تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی به بازارگردانی واحدهای صندوق‌های مذکور اختصاص می‌یابد. به‌منظور خروج تدریجی دولت از مدیریت صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله و کاهش فاصله میان ارزش خالص دارایی واحدهای آنها از قیمت واحدها، شورای عالی بورس موظف است ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون دستورالعمل نحوه تبدیل واحدهای سرمایه‌گذاری عادی به واحدهای سرمایه‌گذاری ممتاز را برای دارندگان عمده واحدهای این صندوق‌ها و بازارگردانی فعال مدیر صندوق از طریق خرید و فروش سهام موجود در سبد سرمایه‌گذاری‌های آنها تصویب کند.

▪ دیدگاه ابهام

الف) به موجب حکم جزء (۲) بند (الف) تبصره‌ی حاضر، وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف شده است تا تمام یا بخشی از سهام دولتی دستگاه‌های اجرایی زیرمجموعه‌ی قوه‌ی مجریه و باقی‌مانده سهام متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی را در بنگاه‌های مشمول واگذاری، عرضه و منابع حاصله را به ردیف درآمدی ۳۱۰۵۰۲ واریز کند. از طرفی مطابق جزء (۲) بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی^۱، منابع حاصل از واگذاری‌ها باید

۱. بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی ابلاغی ۱۳۸۴/۳/۱ مقام معظم رهبری: «د- سیاست‌های کلی واگذاری:

۱- ...

۲- مصارف درآمدهای حاصل از واگذاری:

صرف امور مشخصی همچون ایجاد زیربناهای اقتصادی و تقویت تأمین اجتماعی شود. حال مشخص نیست قانون‌گذار در حکم فوق، مصارف ردیف مذکور را همان مصارف مصرحه در سیاست‌ها تعیین کرده است یا خیر و این مقرر از این حیث واجد ابهام است؛ زیرا اگر مصارف مدنظر قانون‌گذار خارج از مصارف مذکور در سیاست‌ها باشد، این حکم مغایر با سیاست‌های کلی و بالتبع مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی خواهد بود. چه اینکه وفق اصل پیش‌گفته، تعیین سیاست‌های کلی نظام با مقام رهبری است و کلیه نهادها از جمله مجلس شورای اسلامی ملزم به تبعیت از آن هستند. بنابراین حکم جزء (۲) بند (الف) تبصره (۲) از این حیث که مصارف ردیف درآمدی ۳۱۰۵۰۲ مشخص نیست، واجد ابهام است.

ب) هرچند در جزء (۲) این بند، ردیف درآمدی ۳۱۰۵۰۲ با رقم ۹۰ هزار میلیارد تومان جهت واریز منابع حاصله تعیین شده است، اما با این وجود، مشخص نیست در صورت حصول منابع مازاد بر سقف تعیین شده در این ردیف، این درآمدها صرف چه امری خواهد شد و این مقرر از این حیث واجد ابهام است؛ توضیح آنکه اگر مقصود قانون‌گذار از سکوت نسبت به تعیین تکلیف مازاد درآمدها به معنای اختیار دولت در مصرف این درآمدها در امور مدنظر خود باشد، این حکم مغایر با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی خواهد بود. چه اینکه

→

وجوه حاصل از واگذاری سهام بنگاه‌های دولتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در قالب برنامه‌ها و بودجه‌های مصوب به ترتیب زیر مصرف می‌شود:

۱-۲- ایجاد خوداتکایی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت تأمین اجتماعی.

۲-۲- اختصاص (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی‌های فراگیر ملی به منظور فقرزدایی.

۳-۲- ایجاد زیربناهای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه‌یافته.

۴-۲- اعطای تسهیلات (وجوه اداره‌شده) برای تقویت تعاونی‌ها و نوسازی و بهسازی بنگاه‌های اقتصادی غیردولتی با اولویت بنگاه‌های واگذارشده و نیز برای سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته.

۵-۲- مشارکت شرکت‌های دولتی با بخش‌های غیردولتی تا سقف (۴۹٪) به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته.

۶-۲- تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام شرکت‌های دولتی با رعایت بند (الف) این سیاست‌ها.»

مطابق این اصل، کلیه پرداخت‌های دولت باید مقید به اعتبارات بودجه ای باشد. اما در مقابل، اگر مقصود قانون‌گذار آن بوده است که مازاد منابع به خزانه‌داری کل کشور واریز شود و دولت حق هزینه‌کرد آن را نداشته باشد، این حکم مغایرتی با اصل مذکور نخواهد داشت. بنابراین جزء (۲) بند (الف) تبصره (۲) در وضع کنونی واجد ابهام است.

ج) مجلس شورای اسلامی در جزء (۲-۴) بند (الف) این تبصره، به تصویب اساسنامه‌ی صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس (ای.تی.اف) در هیئت وزیران اشاره کرده است. اما با این وجود مشخص نیست که ماهیت صندوق‌های مذکور دولتی است یا خصوصی و اگر ماهیت دولتی دارند آیا هیئت وزیران در خصوص ارسال اساسنامه‌های مزبور به شورای نگهبان تکلیفی دارد یا خیر؟ بنابراین حکم جزء (۲-۴) بند (الف) تبصره (۲) از این حیث که ماهیت صندوق‌های مزبور روشن نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر صندوق‌های مزبور دولتی باشند، هیئت وزیران ملزم به ارسال اساسنامه‌ی آنها وفق ذیل اصل (۸۵) قانون اساسی به شورای نگهبان است و عدم تصریح مجلس شورای اسلامی به این امر موجب مغایرت این مقرر با اصل مزبور خواهد بود. چه اینکه مطابق اصل مزبور، شورای نگهبان باید عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با شرع و قانون اساسی را تأیید کند. بنابراین جزء (۲-۴) این بند در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۲- در تبصره (۲)،

۲-۲- در جزء (۲) بند (الف)، محل مصرف ردیف درآمدی ۳۱۰۵۰۲، با توجه بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۲-۳- در جزء (۲-۴) بند (الف)، از این جهت که ماهیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری چیست و آیا بر اساس اصل (۸۵) قانون اساسی، اساسنامه این صندوق‌ها باید به تأیید شورای نگهبان برسد یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۲-

الف - ...

ج- وزرا و رؤسای ذی ربط دستگاه‌های موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی مکلفند

۱. ماده (۲۹) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «دولت مکلف است طی سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند و امکان تجمیع کلیه پرداخت‌ها به مقامات، رؤسا، مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران اعم از وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و دانشگاه‌ها، شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (در مواردی که آن بنیادها و نهادها از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند)، مؤسسات عمومی، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان قانون اساسی، بنیادها و مؤسساتی که زیر نظر ولی فقیه اداره می‌شوند و همچنین دستگاه‌ها و واحدهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است اعم از اینکه قانون خاص خود را داشته و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند نظیر وزارت جهاد کشاورزی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آنها، ستاد اجرایی و قرارگاه‌های سازندگی و اشخاص حقوقی وابسته به آنها را فراهم نماید، به نحوی که میزان ناخالص پرداختی به هر یک از افراد فوق مشخص شود و امکان دسترسی برای نهادهای نظارتی و عموم مردم فراهم شود. وزارت اطلاعات، نیروهای مسلح و سازمان انرژی اتمی ایران از شمول این حکم مستثنی هستند. اجرای این حکم در خصوص بنگاه‌های اقتصادی متعلق به وزارت اطلاعات، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تنها با مصوبه شورای عالی امنیت ملی مجاز خواهد بود.

دستگاه‌های مشمول این ماده مکلفند حقوق، فوق‌العاده‌ها، هزینه‌ها، کمک‌هزینه‌ها، کارانه، پرداخت‌های غیرماهانه و مزایای ناخالص پرداختی ماهانه اعم از مستمر و غیرمستمر، نقدی و غیرنقدی (معادل ریالی آن) و سایر مزایا به مقامات، رؤسا، مدیران موضوع این ماده را از هر محل (از جمله اعتبارات خارج از شمول قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱، درآمدهای اختصاصی، اعتبارات متفرقه، اعتبارات کمک‌های رفاهی، اعتبارات بودجه عمومی و منابع عمومی و همچنین اعتبارات موضوع ماده (۲۱۷) قانون مالیات‌های مستقیم با اصلاحات و الحاقات بعدی مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳، تبصره (۱) ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده، مواد (۱۶۰) تا (۱۶۲)

تا پایان خرداد ماه سال ۱۴۰۰ فهرست شرکت‌های زیرمجموعه خود که مجموع سهام دولت و شرکت‌های دولتی در آنها کمتر از پنجاه درصد (۵۰٪) است را به همراه میزان سهام تحت تملک دولت در هر شرکت، به وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال کنند.

وزارت امور اقتصادی و دارایی (خزانه‌داری کل کشور) با همکاری دستگاه‌های اجرایی فوق‌الذکر موظف است پرداخت سود سهم دولت در شرکت‌های فوق‌الذکر را از طریق شرکت‌های مادر در چهارچوب قوانین و در مواعد مقرر قانونی به صورت مؤثر، پیگیری کند. دولت (خزانه‌داری کل کشور) مکلف است سود و زیان، سود دریافتی و میزان سهام دولت در این شرکت‌ها را به تفکیک هر شرکت، در گزارش‌های عملکرد مالی دولت منعکس و به‌روزرسانی کند.

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در بند (ج) تبصره‌ی مورد بحث، تکالیف متعددی را در خصوص شرکت‌هایی که مجموع سهام دولت در آنها کمتر از (۵۰) درصد است ذکر کرده است، اما سخنی از میزان سود سهام دولت در این شرکت‌ها و ردیف درآمدی آن به میان نیاورده است و این امر موجب مغایرت این مقرره با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ توضیح آنکه به موجب این اصل، کلیه‌ی درآمدها و هزینه‌های یک‌ساله‌ی دولت باید در قانون بودجه پیش‌بینی شود. بنابراین عدم پیش‌بینی درآمد دولت از محل سود سهام در شرکت‌هایی که کمتر از (۵۰)

→

قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ و یا اعتبارات خاص ناشی از واگذاری و فروش شرکت‌ها در سازمان خصوصی‌سازی، اعتبارات مربوط به ردیف‌های کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی و سایر درآمدها و موارد مشابه، منحصراً در فیش حقوقی منعکس و پس از ثبت در سامانه فوق، پرداخت کنند، به نحوی که میزان هرگونه ناخالص پرداختی ماهانه به هر یک از افراد مذکور بلافاصله در سامانه اطلاعاتی هر دستگاه مشخص باشد.

تبصره ۱- ...»

درصد سهام آنها متعلق به دولت است، موجب مغایرت بند (ج) تبصره (۲) مصوبه‌ی حاضر با اصل (۵۲) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

۲- در تبصره (۲)،

۴-۲- بند (ج)، از جهت عدم ذکر سود سهام شرکت‌هایی که مجموع سهام دولت در آنها کمتر از (۵۰) درصد است، در منابع عمومی قانون بودجه، مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۲-

الف - ...

ه-

۱- کلیه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون شامل شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، شهرداری‌های شهرهای با جمعیت بالای یک میلیون نفر و مراکز استان‌ها و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مصوب ۱۳۷۳/۴/۱۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی مکلفند پس از ابلاغ این قانون، در طول سال ۱۴۰۰ متناوباً و هر سه ماه یکبار نسبت به ثبت و به‌روزرسانی اطلاعات خود و شرکت‌ها و مؤسسات تابعه و وابسته، نظیر اطلاعات پایه، اطلاعات نیروی انسانی (از طریق پایگاه اطلاعات کارکنان نظام اداری (پاکنا)) و مدیران، بودجه و صورت‌های مالی و گزارش‌های عملکردی در سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی اقدام کنند. وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است امکان دسترسی به اطلاعات سامانه مذکور را به صورت برخط برای سازمان‌های برنامه و بودجه کشور و اداری و

استخدامی کشور و دیوان محاسبات کشور فراهم کند. وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه کشور، سازمان اداری و استخدامی کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و سازمان بورس و اوراق بهادار مکلفند اقدامات لازم را برای برقراری ارتباط سامانه‌های الکترونیکی مرتبط (اعم از سامانه جامع بودجه، پایگاه اطلاعات کارکنان نظام اداری (پاکنا)، سامانه ملی ساختار، سامانه حقوق و مزایا و سامانه شناسه ملی اشخاص حقوقی کشور) با سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی و تبادل اطلاعات به عمل آورند.

پرداخت هرگونه پاداش سالانه به اعضای هیئت مدیره و مدیران عامل شرکت‌های مشمول این جزء با رعایت ماده (۸۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)^۱ و نیز پرداخت هرگونه مزایا به رؤسا و مدیران عامل این شرکت‌ها منوط به انجام کامل تکالیف این جزء است. مدیران عامل و اعضای هیئت مدیره شرکت‌های مذکور در این بند چنانچه از اجرای این بند از قانون در مهلت قانونی مقرر استنکاف نمایند، به مجازات ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی^۲ (ردیف اول

۱. ماده (۸۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۸۴- ناخالص حقوق و مزایای دریافتی مدیران عامل و اعضای هیئت مدیره شرکت‌های دولتی و غیردولتی که به نحوی از انحاء وابسته به نهادهای عمومی غیردولتی می‌باشند باید حداکثر از ده برابر حداقل حقوق مصوب سالانه شورای عالی کار بیشتر نباشد.

ضمناً پاداش پایان سال اعضای هیئت مدیره شرکت‌های فوق صرفاً به اشخاص حقوقی آنان قابل پرداخت بوده و مدیران عامل و اعضای موظف هیئت مدیره به غیر از حقوق و مزایای تعیین شده فوق و اعضای غیرموظف به جز حق جلسه ماهانه که حداکثر از دو برابر حداقل حقوق مصوب شورای عالی کار برای هر ماه بیشتر نیست، هیچ گونه مبلغی تحت هیچ عنوانی دریافت نمی‌کنند.»

۲. ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۹- مجازات‌های تعزیری به هشت درجه تقسیم می‌شود:

مجازات درجه ۶) به حبس بیش از شش ماه تا دو سال محکوم می‌شوند.

۲- تمامی شرکت‌های دولتی و مؤسسات موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱^۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آنها منفرداً یا مشترکاً به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی تعلق داشته باشد و همچنین شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آنها، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه مکلفند:

۱-۲- صورتجلسات تصویب بودجه سال ۱۴۰۰ خود را حداکثر تا سی و یکم اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۰ برای اخذ تأییدیه سازمان برنامه و بودجه کشور بر اساس ارقام مندرج در این قانون (با تأکید بر ارائه بودجه تفصیلی مربوط) ارائه کنند.

۲-۲- تمامی شرکت‌های دولتی که سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی عضو مجمع عمومی آنها هستند مکلفند صورتجلسات تصویب بودجه را حداکثر تا سی و یکم اردیبهشت‌ماه سال

→

درجه ۶

- حبس بیش از شش ماه تا دو سال

- ...»

۱. ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ مجلس شورای اسلامی: «شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود و یا به حکم قانون و یا دادگاه صالح ملی شده و یا مصادره شده و به عنوان شرکت دولتی شناخته شده باشد و بیش از (۵۰) درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی ایجاد شود، مادام که بیش از پنجاه درصد سهام آن متعلق به شرکت‌های دولتی است، شرکت دولتی تلقی می‌شود.

تبصره - ...»

۱۴۰۰ و صورتجلسه تصویب صورت‌های مالی را حداکثر تا سی‌ام مهرماه سال ۱۴۰۰ به امضای رئیس سازمان برنامه و بودجه و وزیر امور اقتصادی و دارایی برسانند. صورتجلساتی که امضاهای مزبور را نداشته باشد، فاقد اعتبار است.

۳- مجامع عمومی شرکت‌های دولتی مکلفند ضمن رعایت کامل ماده (۷۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)^۱ در خصوص اصلاح بودجه تفصیلی شرکت، از هرگونه افزایش در هزینه‌های نیروی انسانی (پرسنلی) اعم از حقوق و مزایا و سایر پرداختی‌های رفاهی به کارکنان شرکت و کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری خارج از مصوبات هیئت وزیران اجتناب کنند.

۴- حذف شد.

اجرای حکم این بند در خصوص نهادهای زیر نظر مقام معظم رهبری منوط به اذن معظم‌له خواهد بود.

▪ دیدگاه مغایرت

احکام مقرر شده در اجزای مختلف بند (ه) این تبصره در خصوص مواردی همچون لزوم انتشار صورت‌های مالی و پرداختی‌های مدیران، فاقد ماهیت بودجه‌ای است و در نتیجه مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ زیرا مطابق اصل (۵۲) قانون اساسی، قانون بودجه‌ی سالانه

۱. ماده (۷۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی: «سقف افزایش حقوق و مزایا و سایر پرداختی‌های نقدی و غیرنقدی شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی، بانک‌ها و بیمه‌ها موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به کارکنان و مدیران خود سالانه توسط هیئت وزیران تعیین می‌شود. از ابتدای هر سال، اجرای بودجه شرکت‌های مذکور در سقف یاد شده امکان پذیر است. در اصلاحیه بودجه سالانه عناوین مذکور، افزایش پرداخت نقدی و غیرنقدی از قبیل حقوق و مزایا، پاداش تحت هر عنوان، عیدی و نظایر آن و همچنین کمک‌های نقدی و غیرنقدی به کارکنان و مدیران و اعضای هیئت مدیره نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی و شرکت‌های دولتی و شرکت‌هایی که شمول قانون در مورد آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، علاوه بر پرداخت‌های قانونی منظور شده در سقف بودجه مصوب سالانه دستگاه‌های مذکور ممنوع است.»

متشکل از دخل و خرج یک ساله‌ی کشور است و در این قانون، تنها احکامی که ارتباط روشنی با درآمدها و هزینه‌های کشور دارند، وضع می‌شود. بنابراین احکام جزءهای مختلف بند (ه) تبصره (۲) از این حیث که ارتباط مستقیمی با هزینه‌ها و درآمدهای کشور ندارد، فاقد ماهیت بودجه‌ای و مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

احکام اجزای چهارگانه بند (ه) این تبصره مغایرتی با اصل (۵۲) قانون اساسی ندارد؛ زیرا اولاً دقت در احکام این بند نشان می‌دهد که موضوعات آن مواردی همچون انتشار صورت‌های مالی و پرداختی‌های مدیران است که تحقق آنها با بودجه در ارتباط است. ثانیاً حکم جزء (۱) این بند با اندکی تغییر در جزء (۱) بند (ه) تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور^۱ و حکم جزء (۲) این بند و جزء (۲-۱) آن با اندک تغییری در جزء (۳) بند (ه)

۱. تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی: «تبصره ۲-»

ه-

۱- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور حداکثر تا پایان خردادماه سال ۱۳۹۹ سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی را تکمیل کند. کلیه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون شامل شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، شهرداری‌های شهرهای با جمعیت بالای یک میلیون نفر و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مصوب ۱۳۷۳/۴/۱۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی مکلفند پس از ابلاغ این قانون، در طول سال ۱۳۹۹ متناوباً و هر سه ماه یک‌بار نسبت به ثبت و به‌روزرسانی اطلاعات خود و شرکت‌ها و مؤسسات تابعه و وابسته، نظیر اطلاعات پایه، اطلاعات نیروی انسانی (از طریق سامانه کارمند ایران) و مدیران، بودجه و صورت‌های مالی و گزارش‌های عملکردی در سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی اقدام کنند. وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است امکان دسترسی به اطلاعات سامانه مذکور را به صورت برخط برای سازمان برنامه و بودجه کشور و دیوان محاسبات کشور فراهم کند.

وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه کشور، سازمان اداری و استخدامی کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و سازمان بورس و اوراق بهادار مکلفند اقدامات لازم را برای برقراری ارتباط سامانه‌های الکترونیکی مرتبط (اعم از سامانه جامع بودجه، کارمند ایران، مهتاب و سامانه

تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور آمده است. همچنین مشابه حکم جزء (۲-۲) این بند در جزء (۲-۳) بند (ه) تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور آمده است و حکم جزء (۳) این بند با اندکی تغییری در جزء (۵) بند (ه) تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور ذکر شده است. در نتیجه پیشتر در رویه‌ی شورای نگهبان نیز محتوای مشابه این مقرر، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی شناخته نشده است. بنابراین اجزای چهارگانه بند

→

شناسه ملی اشخاص حقوقی کشور) با سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی و تبادل اطلاعات به عمل آورند.

پرداخت هرگونه پاداش سالانه به اعضای هیئت مدیره و مدیران شرکت‌های مشمول این جزء با رعایت ماده (۸۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و نیز پرداخت هرگونه مزایا به رؤسا و مدیران این شرکت‌ها از شهریورماه سال ۱۳۹۹ منوط به انجام کامل تکالیف این جزء است. در غیر این صورت پرداخت وجوه مذکور در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی محسوب می‌شود. وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است هر شش ماه یکبار گزارش عملکرد شرکت‌های موضوع این جزء را به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و اقتصادی مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

۲- ...

۳- تمامی شرکت‌های دولتی و مؤسسات موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آنها منفرداً یا مشترکاً به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی تعلق داشته باشد و همچنین شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آنها، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه مکلفند:

۳-۱- ...

۳-۲- مجامع عمومی خود را برای تصویب صورت‌های مالی سال ۱۳۹۸ حداکثر تا سی و یکم شهریور ماه سال ۱۳۹۹ برگزار کنند و صورتجلسات مربوط را حداکثر تا سی‌ام مهرماه سال ۱۳۹۹ به تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی برسانند.

۴- ...

۵- مجامع عمومی شرکت‌های دولتی مکلفند ضمن رعایت کامل ماده (۷۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) درخصوص اصلاح بودجه تفصیلی شرکت، از هرگونه تغییر در هزینه‌های نیروی انسانی (پرسنلی) اعم از حقوق و مزایا و سایر پرداختی‌های رفاهی به کارکنان شرکت و کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری اجتناب کنند.»

(ه) تبصره (۲) ماهیت بودجه‌ای دارد و مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی نیست.

▪ دیدگاه ابهام

الف) به موجب جزء (۱) بند (ه) این تبصره، کلیه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، شهرداری‌ها و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی مکلف به ثبت و به‌روزرسانی اطلاعات خود و شرکت‌ها و مؤسسات تابعه و وابسته در سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی شده‌اند. همچنین به موجب جزء (۳) این بند، مجامع عمومی شرکت‌های دولتی از هرگونه افزایش در هزینه‌های نیروی انسانی (پرسنلی) اعم از حقوق و مزایا و سایر پرداختی‌های رفاهی به کارکنان شرکت و کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری خارج از مصوبات هیئت وزیران، منع شده‌اند. حال مشخص نیست که تکالیف فوق شامل شرکت‌های وابسته به مؤسسات عمومی غیردولتی (همچون شستا که وابسته به سازمان تأمین اجتماعی است) نیز می‌شود یا خیر و این دو مقرر از این حیث واجد ابهام است؛ زیرا شرکت‌های وابسته به مؤسسات عمومی غیردولتی نیز از طریق اموال عمومی متعلق به مردم اداره می‌شوند و در صورتی که مقصود قانون‌گذار عدم شمول تکالیف فوق بر این قبیل شرکت‌ها باشد، دو مقرره‌ی مذکور واجد اشکال است. بنابراین اطلاق جزء‌های (۱) و (۳) بند (ه) تبصره (۲) از این حیث که مشخص نیست شامل شرکت‌های وابسته به مؤسسات عمومی غیردولتی نیز می‌شود یا خیر، واجد ابهام است.

ب) مجلس شورای اسلامی در جزء (۳) بند (ه)، مجامع عمومی «شرکت‌های دولتی» را از هرگونه افزایش در هزینه‌های نیروی انسانی و کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری خارج از مصوبات هیئت وزیران، ممنوع کرده است. این در حالی است که مشخص نیست مقصود قانون‌گذار از عبارت «شرکت‌های دولتی» آیا شامل دیگر شرکت‌های دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نیز می‌شود یا خیر و این مقرر از این حیث واجد ابهام است. این ابهام زمانی قوت می‌گیرد که قانون‌گذار در جزء (۱) همین بند، بعد از عبارت «کلیه شرکت‌های دولتی»، با صراحت کامل به «شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است» نیز اشاره

کرده است. بنابراین شمول یا عدم شمول جزء (۳) بند (ه) تبصره (۲) نسبت به شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، واجد ابهام است.

ج) حکم ذیل جزء (۳) این بند مبنی بر اینکه هرگونه افزایش در هزینه‌های نیروی انسانی (پرسنلی) اعم از حقوق و مزایا و سایر پرداختی‌های رفاهی به کارکنان شرکت‌های دولتی «خارج از مصوبات هیئت وزیران» ممنوع اعلام شده است، از این حیث که مشخص نیست آیا علاوه بر رعایت مصوبات هیئت وزیران به رعایت قوانین نیز مقید شده است یا خیر، واجد ابهام است؛ زیرا اگر مقصود قانون‌گذار آن باشد که تنها مصوبات هیئت وزیران در خصوص نحوه تعیین حقوق و مزایای کارکنان شرکت‌های دولتی معتبر باشد، این مقرره مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ چراکه ضوابط تعیین حقوق و مزایا، از این حیث که مرتبط با حقوق و تکالیف شهروندان است، ماهیت تقنینی دارد و به موجب اصل مزبور، تقنین از وظایف انحصاری مجلس شورای اسلامی است که علی‌الاصول قابل واگذاری به دیگر نهادها همچون هیئت وزیران نیست. اما در مقابل، اگر مقصود قانون‌گذار آن است که نحوه تعیین حقوق و مزایای این قبیل افراد باید از سوی هیئت وزیران و در چارچوب قوانین تعیین شود، این حکم مغایرتی با اصل (۸۵) قانون اساسی نخواهد داشت. بنابراین جزء (۳) بند (ه) تبصره (۲) از این منظر که مشخص نیست تعیین حقوق و مزایای کارکنان شرکت‌های دولتی را در چارچوب قوانین مقرر داشته است یا خیر، واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۲- در تبصره (۲)،

۲-۵- جزءهای (۱) و (۳) بند (ه)، از این جهت که آیا احکام مذکور شامل شرکت‌های وابسته به مؤسسات عمومی غیردولتی نیز می‌شود یا خیر ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۲-۶- جزء (۳) بند (ه)، از این جهت که آیا شامل شرکت‌های دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ همچنین حکم ذیل این جزء از این جهت که علاوه بر مصوبات هیئت وزیران، شامل قانون

نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۲-

الف - ...

و- به منظور متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان و مستمری‌بگیران، پرداخت به صندوق‌های بازنشستگی، صندوق بازنشستگی کشوری و صندوق فولاد رد بخشی از بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح، تأمین بخشی از پاداش پایان خدمت کارکنان دستگاه‌های اجرایی، رتبه‌بندی معلمان و اعمال مدرک تحصیلی معلمان، پرداخت مطالبات معلمان مأمور به مدارس خارج از کشور، تأمین بخشی از مطالبات ایثارگران موضوع بند (الف) ماده (۱) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران،^۱ بیمه‌های تکمیلی، تأمین پاداش پایان خدمت و ذخیره مرخصی شهدا و ایثارگران بازنشسته مشمول قانون حالت اشتغال موضوع تبصره ماده (۳۸) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران، اجرای قانون تسری کارکنان زندان‌ها، متناسب‌سازی حقوق شهدای بازنشسته و حقوق والدین شهدا با جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪)، همسان‌سازی حقوق اعضای هیئت علمی، مطالبات قانون حمایت از حقوق معلولان، نظام تأمین اجتماعی فراگیر و متمرکز، تأمین مطالبات سهم قانونی حق عضویت اعضای صندوق ذخیره بسیجیان و اجرای موضوع جوانی جمعیت و حمایت از خانواده و تأمین حداقل مسکن و معیشت و

۱. ماده (۱) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده

۱- تعاریف

الف- ایثارگر در این قانون به کسی اطلاق می‌گردد که برای استقرار و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و دفاع از کیان نظام جمهوری اسلامی ایران و استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمنان داخلی و خارجی انجام وظیفه نموده و شهید، مفقودالثر، جانباز، اسیر، آزاده و رزمنده شناخته شود.

تبصره - ...»

بیمه زنان معسر (زنانی که همزمان از سه مؤلفه حمایت خانواده، ارث مکفی و شغل قانونی محروم هستند). به دولت اجازه داده می‌شود تا سقف یک میلیون و پانصد هزار میلیارد (۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل ارائه حق‌الامتیاز، واگذاری سهام و حقوق مالکانه، واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و طرح‌های سرمایه‌گذاری متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی و همچنین واگذاری اموال و دارایی‌های غیرمنقول مازاد تأمین نماید.

معادل هشتصد و نود هزار میلیارد (۸۹۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل این واگذاری‌ها جهت رد بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی و مابقی آن به سایر موارد مذکور اختصاص می‌یابد.

پرداخت‌ها از محل این بند به صندوق‌های بازنشستگی در چهارچوب قوانین و مقررات انجام می‌شود و پس از کسر مطالبات صندوق‌ها از دولت و نیز تعهدات دولت به آنها به عنوان مطالبه دولت از این صندوق‌ها قلمداد می‌گردد.

حکم تبصره (۳) ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه^۱ در خصوص ذی‌نفعان این بند مجری است.

سازوکار اجرایی، تعیین و تخصیص موارد فوق با اولویت مطالبات بر اساس آیین‌نامه پیشنهادی سازمان برنامه و بودجه کشور و با تصویب هیئت وزیران برعهده کارگروهی متشکل از رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور (به عنوان مسئول)، وزیر امور اقتصادی و دارایی و بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌نفع حسب مورد خواهد بود. دیون حسب مورد بر

۱. ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب

۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۲۹ - ...»

تبصره ۳- دولت مکلف است طی سال اول اجرای قانون برنامه سازوکارهای مناسب در نظامات پرداخت حقوق و مزایا و نظام مالیاتی را به نحوی مدون نماید که اختلاف حقوق و مزایای بین مقامات، رؤسا، مدیران و کارکنان موضوع این ماده در مشاغل مشابه و شرایط مشابه در هر صورت از بیست درصد (۲۰٪) تجاوز نکند و در مسیر تصمیم‌گیری قانونی قرار دهد.»

اساس گزارشات سازمان حسابرسی و سازمان برنامه و بودجه کشور به تأیید کارگروه می‌رسد.

سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است هر سه ماه یکبار گزارش عملکرد این بند را به کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات و کمیسیون‌های تخصصی ذی‌ربط مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) به موجب بند (و) این تبصره، دولت مجاز شده است تا سقف مبلغ (۱/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال صرف مواردی همچون متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان و مستمری‌بگیران، پرداخت به صندوق‌های بازنشستگی، صندوق بازنشستگی کشوری و صندوق فولاد و رد بخشی از بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی نماید. این در حالی است که اولاً برای مبلغ فوق، ردیف درآمدی و هزینه‌ای مشخص پیش‌بینی نشده است و در نتیجه این مبلغ در سقف بودجه نیز لحاظ نشده است و ثانیاً نحوه‌ی توزیع مبلغ فوق در بین موارد متعدد ذکر شده در صدر این بند نیز تعیین نشده است. بنابراین بند (و) تبصره (۲) از این حیث که دارای ردیف نیست و نحوه‌ی مشخصی نیز برای توزیع منابع مقرر نکرده است، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ زیرا وفق اصل پیش‌گفته، قانون بودجه باید مشتمل بر کلیه‌ی درآمدها و هزینه‌های تفصیلی کشور در طول یک‌سال مالی باشد.

ب) مجلس شورای اسلامی در بند (و) تبصره‌ی حاضر، به طور مطلق دولت را مجاز شمرده است که از محل ارائه‌ی حق‌الامتیاز، واگذاری سهام، حقوق مالکانه، واگذاری اموال و... تا سقف (۱/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال منابع تحصیل کند و آن را صرف امورهای همچون متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان و مستمری‌بگیران، پرداخت به صندوق‌های بازنشستگی و همسان‌سازی حقوق اعضای هیئت علمی کند. از طرفی مطابق جزء (۲) بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی،^۱ منابع حاصل از واگذاری سهام دولت در

۱. برای ملاحظه‌ی متن این مقررہ رک. به: بند (الف) دیدگاه ابهام ذیل جزء (۲) بند (الف) تبصره (۲) مصوبه‌ی حاضر

طرح‌های مشمول سیاست‌های کلی اصل (۴۴)، باید صرف امور مشخصی همچون ایجاد زیربنای اقتصادی و تقویت تأمین اجتماعی شود. حال که قانون‌گذار در حکم فوق، به صورت مطلق، مصرف منابع حاصل از واگذاری سهام و اموال دولت در امور خارج از سیاست‌ها را تجویز کرده است، اطلاق این حکم مغایر با سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و بالتبع مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا وفق اصل پیش‌گفته، تعیین سیاست‌های کلی نظام با مقام رهبری است و کلیه نهادها از جمله مجلس شورای اسلامی ملزم به تبعیت از آن هستند.

▪ نظر شورای نگهبان

۲- در تبصره (۲)،

۲-۷- در بند (و)، عدم اختصاص ردیف برای مبلغ مذکور و عدم تعیین چگونگی توزیع این منابع، مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی و همچنین اطلاق این بند از این جهت که مصارف واگذاری‌های سهام و فروش اموال تفکیک نشده است، مغایر بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و در نتیجه بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد.

تذکره: ۲- در بند (و) تبصره (۲)، در خصوص «همسان‌سازی حقوق اعضای هیئت علمی» تصریح شود که حقوق این افراد، با چه گروهی همسان‌سازی شود.

تبصره ۲-

الف - ...

بند الحاقی ۱- به دولت اجازه داده می‌شود حداکثر پنج واحد درصد از سهام در حال واگذاری در بورس را با تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی مطابق ضوابط شورای عالی بورس به بازارگردانی اختصاص دهد.

▪ دیدگاه مغایرت

به موجب بند الحاقی (۱) تبصره حاضر، دولت مجاز شده است که پنج واحد درصد از سهام در حال واگذاری در بورس را صرف بازارگردانی کند. از طرفی وفق جزء (۲) بند (د)

سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی^۱، منابع حاصل از واگذاری سهام دولت در طرح‌های مشمول سیاست‌های کلی مذکور، باید صرف امور مشخصی همچون تقویت تأمین اجتماعی و ... شود. بنابراین حکم بند الحاقی (۱) تبصره (۲) از این حیث که مصرف منابع حاصل از واگذاری سهام دولت در زمینه‌ی بازارگردانی بورس که خارج از موارد مصرح در سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی است را تجویز کرده است، مغایر با سیاست‌های مزبور و در نتیجه بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است؛ چراکه به موجب اصل مذکور، تعیین سیاست‌های کلی نظام در صلاحیت رهبری است و دیگر نهادها از جمله قانون‌گذار ملزم به تبعیت از آن هستند.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲)،

۸-۲- بند الحاقی (۱)، در خصوص اختصاص درصدی از سهام واگذاری به بازارگردانی، مغایر بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و در نتیجه بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۲-

الف- ...

بند الحاقی ۲- دولت مکلف است در خصوص بخشودگی سود، کارمزد و جریمه (هر سه مورد) تسهیلات دریافتی از ابتدای سال ۱۳۹۴ کشاورزان (دامداران، مرغداران، عشایر، کارگاه‌ها و واحدهای صنایع تبدیلی- تکمیلی بخش کشاورزی) خسارت‌دیده از حوادث غیرمترقبه و آسیب‌دیده از خشکسالی و امهال اصل آن به مدت سه سال اقدام نماید.

۱. برای ملاحظه‌ی متن این مقرره رک. به: بند (الف) دیدگاه ابهام ذیل جزء (۲) بند (الف) تبصره (۲) مصوبه‌ی حاضر.

▪ دیدگاه مغایرت

دولت به موجب بند الحاقی (۲) تبصره‌ی مورد بررسی، مکلف شده است نسبت به بخشودگی سود، کامزد و جریمه تسهیلات دریافتی کشاورزان خسارت‌دیده از حوادث و امهال اصل مبلغ تسهیلات اقدام کند. این در حالی است که قانون‌گذار در راستای عمل به تکلیف فوق، سقف و ردیف بودجه‌ای تعیین نکرده است و این امر منجر به مغایرت این مقرر با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا وفق اصل نامبرده، کلیه‌ی پرداخت‌ها و هزینه‌های دولت باید در حدود اعتبارات بودجه‌ای باشد. بنابراین حکم بند الحاقی (۲) تبصره (۲) از این حیث که فاقد سقف و ردیف است، مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در بند الحاقی (۲) تبصره‌ی حاضر مقرر کرده است دولت مکلف به «اقدام» در راستای امهال اصل مبلغ تسهیلات دریافت شده از سوی کشاورزان خسارت‌دیده از حوادث و همچنین بخشودگی سود، کامزد و جریمه‌ی تسهیلات فوق است. حکم مذکور از دو جهت واجد ابهام است: اولاً مقصود قانون‌گذار از عبارت «اقدام» روشن نیست؛ زیرا مشخص نیست دولت را مکلف به پرداخت مابه‌التفاوت بخشودگی سود تسهیلات کرده است یا تکلیف دیگری مدنظر قانون‌گذار بوده است. ثانیاً اینکه حکم پیش‌گفته آیا شامل تسهیلات دریافت شده از بانک‌های غیردولتی نیز می‌شود یا خیر؛ زیرا الزام این قبیل بانک‌ها به بخشودگی جرایم و امهال به کشاورزان بدون جبران خسارت آنها از سوی دولت، مصداق ظلم و مغایر با موازین شرعی است. بنابراین حکم این مقرر از دو جهت فوق دارای ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲)،

۹-۲- بند الحاقی (۲)، از جهت عدم تعیین سقف و ردیف، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد. همچنین در بند این الحاقی، از جهت روشن نبودن اقدام دولت در بخشودگی و امهال وام افراد مذکور و همچنین از این جهت که آیا حکم مذکور شامل

تسهیلات دریافت شده از بانک‌های غیردولتی نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۲-

الف - ...

بند الحاقی ۱-^۱ به دولت اجازه داده می‌شود تا سقف سیصد هزار میلیارد (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع حاصل از فروش بنگاه‌ها، سهام، سهم‌الشرکه، اموال، املاک، دارایی‌ها و حقوق مالی متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی تابعه و وابسته را بابت اجراء و تکمیل طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای و همچنین طرح‌های نوسازی و بازسازی نیروگاه‌ها و تأسیسات فرسوده شبکه برق و تسویه دیون و تعهدات قانونی دولت و دستگاه‌های اجرایی ناشی از اجرای این قانون و یا قوانین بودجه سال‌های قبل را به اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی، تعاونی، خصوصی به‌ویژه پیمانکاران، مشاوران، سازندگان تجهیزات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء (ص) و بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی پرداخت و یا به‌طور مستقیم واگذار و تهاتر کند.

تعیین دیون و تعهدات موضوع این بند با اعلام بالاترین مقام دستگاه اجرایی ذی‌ربط و تأیید سازمان حسابرسی بر عهده وزارت امور اقتصادی و دارایی است.

۱. در نسخه‌ی رسمی این مصوبه که از سوی مجلس شورای اسلامی به شورای نگهبان ارسال شده است، ذیل تبصره (۲)، سه بند الحاقی (۱) و سه بند الحاقی (۲) وجود دارد که ناشی از اشتباه نگارشی در شماره گذاری بندهای الحاقی است. برای فهم بهتر مخاطب محترم، به ترتیب مصوبه‌ی مجلس بندهای الحاقی (۱) و (۲) بررسی شده است.

حکم این بند، بر حکم ماده (۲۹)^۱ و جزء (۴) ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی^۲ در سال ۱۴۰۰ حاکم است.

۱. ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۲۹- با توجه به بند (د) سیاست‌های کلی، وجوه حاصل از واگذاری‌های موضوع این قانون از جمله شرکت‌های مادر تخصصی و عملیاتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در موارد زیر مصرف می‌شود:

- ۱- ایجاد خوداتکائی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت تأمین اجتماعی،
 - ۲- اختصاص سی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی‌های فراگیر ملی به منظور فقرزدایی، شامل تخفیف‌های موضوع ماده (۳۴) این قانون،
 - ۳- ایجاد زیربنای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه‌یافته،
 - ۴- اعطاء تسهیلات (وجوه اداره شده) برای تقویت تعاونی‌ها و نوسازی و بهسازی بنگاه‌های اقتصادی غیردولتی با اولویت بنگاه‌های واگذار شده و نیز برای سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته و تقویت منابع بانک توسعه تعاون،
 - ۵- مشارکت شرکت‌های دولتی با بخش‌های غیردولتی تا سقف چهل و نه (۴۹٪) به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته،
 - ۶- تکمیل طرح‌های نیمه تمام شرکت‌های دولتی با رعایت فصل پنجم این قانون،
 - ۷- ایفاء وظایف حاکمیتی دولت در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر،
 - ۸- بازسازی ساختاری، تعدیل نیروی انسانی و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری.
- تبصره ۱- ...»

۲. ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۶- به منظور تسهیل حضور بخش‌های غیردولتی، خصوصی و تعاونی در فعالیت‌های اقتصادی و برقراری رقابت سالم و ایجاد امنیت برای سرمایه این بخش‌ها مقرر می‌گردد:

- ۱- ...
- ۴- تسویه، تهاتر و تأدیه بدهی‌های قانونی دولت به اشخاص حقوقی بند (۱) این ماده و شرکت‌های تابعه و وابسته به آنها و بانک‌ها و شرکت‌های وابسته به آنها از طریق واگذاری سهام بنگاه‌ها، اموال و دارایی‌های دولت و شرکت‌های دولتی ممنوع است. دولت می‌تواند از طریق فروش سهام بنگاه‌ها و اموال و دارایی‌های خود و شرکت‌های دولتی و تبدیل به وجوه نقد، در چهارچوب بودجه‌های سنواتی بدهی‌های خویش را تأدیه نماید.
- ۵- ...»

▪ دیدگاه مغایرت

الف) به موجب بند الحاقی (۱) این تبصره، دولت مجاز شده است تا سقف (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع مختلفی همچون فروش بنگاه‌ها، سهام، سهم‌الشرکه، اموال، املاک و دارایی‌ها را صرف امور متعددی همچون اجراء و تکمیل طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای و همچنین طرح‌های نوسازی و بازسازی نیروگاه‌ها و تأسیسات فرسوده شبکه برق و تسویه دیون و تعهدات قانونی دولت و دستگاه‌های اجرایی کند. این در حالی است که برای مبلغ فوق ردیف بودجه‌ای مشخصی پیش‌بینی نشده است و در نتیجه این مبلغ در سقف اعتبارات بودجه لحاظ نمی‌شود و این امر منجر به مغایرت این مقرر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ زیرا بر طبق اصل مزبور، قانون بودجه‌ی سالیانه‌ی کل کشور باید مشتمل بر همه‌ی هزینه‌ها و درآمدهای دولت در طول یک سال مالی باشد و عدم ذکر ردیف بودجه‌ای برای برخی احکام از جمله این مقرر به منزله‌ی عدم پیش‌بینی آن در هزینه‌ها و درآمدهای دولت است. بنابراین بند الحاقی (۱) تبصره (۲) از این منظر که برای منابع موضوع آن ردیف بودجه‌ای لحاظ نشده است، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است.

ب) به موجب جزء (۲) بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی،^۱ منابع حاصل از واگذاری سهام دولت در طرح‌های مشمول سیاست‌های کلی مذکور، باید صرف امور مشخصی شود. اما قانون‌گذار در بند الحاقی حاضر اولاً مقرر کرده است که دولت مجاز است تا سقف مبلغ مشخصی از محل منابع مختلف از جمله منابع حاصل از فروش بنگاه‌ها، سهام و سهم‌الشرکه‌ی متعلق به دولت از جمله سهام دولت در بنگاه‌هایی که مشمول سیاست‌های کلی فوق است را صرف امور متعددی همچون تسویه دیون و تعهدات قانونی دولت و دستگاه‌های اجرایی کند؛ این در حالی است که تسویه دیون دولت خارج از موارد مصرف مصرح در سیاست‌های کلی است. ثانیاً در ذیل این بند الحاقی مقرر کرده است که حکم این مقرر، بر

۱. برای ملاحظه‌ی متن این مقرر رک. به: بند الف) دیدگاه ابهام ذیل جزء (۲) بند الف) تبصره (۲) مصوبه‌ی حاضر.

حکم ماده (۲۹) و جزء (۴) ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی که به ترتیب موارد مصرف منابع حاصل از واگذاری‌ها را مطابق سیاست‌ها بیان کرده است و دولت را از رد دیون خود از طریق منابع واگذاری‌ها منع کرده است، حاکم است. این در حالی است که دو ماده‌ی مذکور تکرار مفاد سیاست‌های کلی نظام است و حکومت این بند الحاقی بر آنها به منزله‌ی عدم اجرای سیاست‌های کلی مذکور در سال ۱۴۰۰ است. بنابراین حکم صدر و ذیل بند الحاقی (۱) تبصره (۲) مغایر با سیاست‌های کلی فوق‌الذکر و در نتیجه مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است؛ زیرا وفق این اصل، تعیین سیاست‌های کلی نظام در شمار وظایف و اختیارات رهبری است و دیگر قوا ملزم به اجرای آن هستند.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲)،

۱۰-۲- بند الحاقی (۱)، از جهت اینکه برای مبلغ سیصد هزار میلیارد ریال مذکور، ردیفی اختصاص داده نشده است، مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی و همچنین اطلاق مصارف مذکور در این بند و ذیل آن در خصوص حاکم بودن این بند بر حکم ماده (۲۹) و جزء (۴) ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، مغایر بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی است فلذا مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۲-

الف- ...

بند الحاقی ۲-

۱- به منظور اصلاح ساختار و ارتقاء شفافیت بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون، شامل شرکت‌هایی که شمول قانون و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، شرکت‌های تابعه وزارت نفت از جمله شرکت ملی نفت ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی

ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه آنها، اقدامات زیر انجام می‌پذیرد:

۱-۱- مجامع عمومی مکلفند به همراه تصویب بودجه، برنامه و فعالیت شرکت و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند را مشتمل بر اهداف کمی و کیفی نظیر ارتقای بهره‌وری، مولدسازی دارایی‌ها، بهبود روشهای تأمین مالی، افزایش سود، کاهش زیان انباشته، بهبود نسبت‌های مالی را در قالب شاخص‌های مربوط به تصویب برسانند.

۱-۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان حسابرسی نسبت به همسان‌سازی و انطباق سرفصل‌های بودجه‌ای شرکت‌های دولتی و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند با سرفصل‌های حسابداری آنها حداکثر تا پایان خردادماه سال ۱۴۰۰ اقدام و آن را ابلاغ نماید. سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است نسبت به بازنگری دستورالعمل تهیه و تنظیم بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت بر اساس سرفصل‌های مذکور اقدام نماید.

۱-۳- بخشنامه بودجه سالانه مختص شرکت‌های دولتی و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند باید به طور مجزا از بخشنامه بودجه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و بر اساس اهداف و سیاست‌های کلی، خط‌مشی و برنامه‌های بودجه کل کشور، حداکثر تا پایان مردادماه سال ۱۴۰۰ ابلاغ گردد.

۱-۴- هیئت‌های مدیره/هیئت‌های عامل مکلفند بودجه تفصیلی سالانه را بر اساس برنامه‌های مصوب مجمع عمومی و بخشنامه بودجه شرکت‌های دولتی و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند با رعایت قوانین و مقررات، در مهلت‌های تعیین شده در بخشنامه بودجه ابلاغی به تصویب مجامع عمومی خود برسانند. مسئولیت حسن اجرای این بند با رؤسای مجامع عمومی شرکت‌های دولتی می‌باشد.

سازمان برنامه و بودجه کشور مجاز به تغییر ارقام بودجه شرکت‌های

دولتی و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند نیست و در مورد استفاده از منابع عمومی دولت در بودجه تفصیلی شرکت‌های دولتی به عنوان منابع تأمین زیان، سهم منابع عمومی دولت در حساب‌های سرمایه‌ای و عناوین دیگر، ارقام پیشنهادی سازمان برنامه و بودجه کشور ملاک خواهد بود.

۱-۵- هیئت‌های مدیره/هیئت‌های عامل مکلفند گزارش تطبیق بودجه مصوب و عملکرد خود را بر اساس بودجه تفصیلی تهیه کنند و برای بررسی به حسابرس مستقل و بازرس قانونی شرکت و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند جهت انعکاس در صورت‌های مالی ارائه و نسخه‌ای از آن را برای وزارت امور اقتصادی و دارایی، دیوان محاسبات کشور و سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال نمایند. دستورالعمل مربوطه توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان حسابرسی حداکثر تا پایان تیرماه سال ۱۴۰۰ تهیه و ابلاغ می‌شود.

تهیه صورت‌های مالی میان دوره‌ای شش ماهه (غیرتلفیقی) برای شرکت‌های اصلی و مادر تخصصی و بانک‌ها با ساز و کار این بند الزامی است و یک نسخه از صورت‌های مالی مذکور تا پایان مهرماه سال ۱۴۰۰ به کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال می‌شود.

۱-۶- شرکت‌های موضوع جزء (۱) این بند مکلفند آمار نیروی انسانی خود را حداکثر تا سی و یکم اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۰ در پایگاه اطلاعات کارکنان نظام اداری (پاکنا) ثبت کرده تا مبنای محاسبه هزینه‌های نیروی انسانی (پرسنلی) در اصلاحیه احتمالی قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور قرار گیرد.

۱-۷- شرکت‌های موضوع جزء (۱) این بند مکلفند اطلاعات ثبت حقوق و مزایا را به صورت ماهانه تکمیل نمایند. مدیران عامل شرکت‌ها، مسئولیت اجرای این حکم را خواهند داشت.

۲- هرگونه فعالیت خارج از وظایف مندرج در اساسنامه و اهداف

تعیین شده ممنوع است. در صورت تخلف از اجرای این بند علاوه بر پیگرد قانونی متخلفین، منابع حاصل از این گونه فعالیت‌ها باید به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز گردد.

۳- اتخاذ تصمیم مجامع عمومی نسبت به صورت‌های مالی سالانه و گزارش تطبیق عملکرد با بودجه، بدون استماع گزارش حسابرس و بازرس قانونی شرکت و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند فاقد اعتبار می‌باشد. مسئولیت هرگونه آثار مالی بر صورت‌های مالی مصوب فاقد اعتبار با رؤسای مجامع عمومی می‌باشد.

۴- هیئت‌های مدیره/هیئت‌های عامل در رفع ایرادات مطرح شده در گزارش حسابرس و بازرس قانونی شرکت‌ها و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند و تکالیف مجامع عمومی مسئول بوده و نتیجه اقدامات خود را باید در مقاطع سه‌ماهه به مجمع عمومی به صورت کتبی گزارش نمایند. چنانچه در اثر عدم اقدام مؤثر هیئت مدیره، موارد مذکور در گزارش سال بعد حسابرس و بازرس قانونی شرکت و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند تکرار شود، مجامع عمومی مکلف به اخذ تصمیم مناسب از جمله عدم تداوم عضویت اعضای مرتبط در هیئت مدیره/هیئت عامل نسبت به موارد اعلامی می‌باشند.

۵- سازمان اداری و استخدامی کشور مکلف است با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی، آیین‌نامه احراز صلاحیت مدیران عامل و اعضای هیئت مدیره/هیئت عامل و همچنین افرادی را که به نمایندگی صاحب سهم در شرکت‌ها و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند به عنوان عضو هیئت مدیره معرفی می‌شوند را با در نظر گرفتن اندازه و پیچیدگی فعالیت شرکت و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند و نیز معیارهایی نظیر میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، سوابق تجربی و مدیریتی، تهیه و حداکثر تا پایان اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۰ به تصویب هیئت وزیران برساند.

۶- سازمان اداری و استخدامی کشور مکلف است با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور آیین‌نامه

ساماندهی حقوق و مزایای مدیران عامل و اعضاء هیئت مدیره/ هیئت عامل را با در نظر گرفتن اندازه و پیچیدگی فعالیت شرکت و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند، تهیه و حداکثر تا پایان اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۰ به تصویب هیئت وزیران برساند.

۷- تمامی شرکت‌های دولتی و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند موظفند حقوق و مزایای مدیران مذکور را از زمان ابلاغ مصوبه، براساس آیین‌نامه مربوط پرداخت نمایند. تخلف از این بند در حکم تصرف غیرقانونی در اموال عمومی محسوب می‌شود.

۸- شرکت‌هایی که مکلف به ارائه خدمات و کالا به قیمت تکلیفی می‌باشند موظفند، خالص آثار کمی ناشی از تکالیف مذکور را بر نتایج عملکرد، ذیل صورت سود و زیان مطابق استانداردهای ابلاغی سازمان حسابرسی ارائه و جزئیات آن را در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی، افشاء نمایند. سازمان حسابرسی مکلف است در گزارش حسابرسی و بازرس قانونی شرکت، در خصوص این بند جداگانه اظهار نظر نماید.

کارگروهی مرکب از سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان حسابرسی حداکثر تا پایان مهرماه سال ۱۴۰۰ با بررسی گزارش‌های حسابرسی سالانه، مکلف است نسبت به ارائه پیشنهادات لازم جهت تعیین تکلیف بدهی‌های دولت به شرکت‌ها و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند جهت درج در لایحه بودجه سنواتی اقدام نماید.

۹- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است تا پایان شهریور ماه سال ۱۴۰۰ در اجرای بند (الف) ماده (۱۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی^۱ نسبت به احصاء امور مربوط به

۱. ماده (۱۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۱۳- به‌منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از شرکت‌های دولتی و افزایش بازدهی

سیاست گذاری و اعمال وظایف حاکمیتی شرکت‌ها اقدام و به هیئت وزیران ارائه نماید.

در اجرای این بند هیئت وزیران مجاز خواهد بود اصلاحات مورد نیاز در اساسنامه شرکت‌های ذی ربط را اعمال نماید.

۱۰- دولت مکلف است در راستای بند (و) ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)^۱ و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی نسبت به تعیین تکلیف شرکت‌های دولتی و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند که طی سه سال متوالی زیان‌ده بوده و یا زیان انباشته آنها بیش از نیمی از سرمایه شرکت می‌باشد، تا پایان شهریورماه سال ۱۴۰۰ اقدام نماید.

رؤسای مجامع عمومی مکلفند یک ماه پس از مصوبات هیئت واگذاری یا هیئت وزیران و سایر مراجع ذی ربط، حسب مورد نسبت به

→

و بهره‌وری و اداره مطلوب شرکت‌هایی که با رعایت ماده (۳) این قانون در بخش دولتی باقی می‌مانند دولت مکلف است:

الف- کلیه امور مربوط به سیاست‌گذاری و اعمال وظایف حاکمیتی را که به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب دولت تعیین می‌شود طی دو سال از تاریخ تصویب این قانون از شرکت‌های دولتی منفک و به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی تخصصی ذی ربط محول کند.

تبصره- ...»

۱. ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲۸-

الف- ...

و- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی موظفند تا پایان تیر ماه هر سال، شرکت‌های دولتی زیان‌ده که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی به دلایل قانونی ضرورت دارد را احصاء و به هیئت وزیران گزارش نمایند. در مورد سایر شرکت‌های زیان‌ده با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و با استفاده از اختیارهای قانونی دولت در قالب واگذاری سهام یا انحلال شرکت و واگذاری اموال باقی‌مانده اقدام می‌شود.»

تشکیل مجامع و اخذ تصمیم مطابق مصوبات مذکور اقدام نمایند.

۱۱- رؤسای مجامع عمومی شرکت‌ها و یا سایر اشخاص حقوقی در حال تصفیه مصرح در جزء (۱) این بند مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون، مکلفند حداکثر تا پانزدهم مرداد ماه سال ۱۴۰۰ نسبت به اعلام ختم فرآیند تصفیه یا ختم فعالیت آنها اقدام نمایند و صورتجلسه مجامع عمومی فوق‌العاده مبنی بر خاتمه تصفیه و غیرفعال شدن شرکت و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند را در اداره ثبت شرکت‌ها به ثبت برسانند. رؤسای مجامع عمومی مسئولیت اجرای این حکم را دارند و هرگونه اقدام مغایر با رویه فوق تخلف محسوب می‌گردد.

۱۲- شرکت‌های دولتی مکلفند تا پایان آذرماه سال ۱۴۰۰ از طریق سازمان حسابرسی و یا مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران حسب مورد در جهت افزایش صرفه اقتصادی، کارایی و اثربخشی فعالیت شرکت و افزایش قابلیت اعتماد گزارش‌های مالی، نسبت به انجام حسابرسی عملیاتی و ارائه آن به مجمع عمومی اقدام کنند. هیئت مدیره/هیئت عامل شرکت‌های فوق و شرکت‌هایی که از ابتدای برنامه ششم توسعه، حسابرسی عملیاتی شده‌اند، مکلف به اقدامات لازم پیرامون نتایج حسابرسی عملیاتی و ارائه گزارش اقدامات در اولین جلسه مجامع عمومی خود می‌باشند.

مجامع عمومی مکلفند نسبت به گزارش‌های فوق تصمیم‌گیری نمایند. مسئولیت حسن اجرای این بند با رؤسای مجامع عمومی شرکت‌های دولتی می‌باشد.

۱۳- عضویت همزمان مقامات موضوع ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری^۱ و معاون آنان و مدیران دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده

۱. ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ کمیسیون مشترک رسیدگی به لایحه مدیریت خدمات کشوری مجلس شورای اسلامی: «ماده ۷۱- سمت‌های ذیل مدیریت سیاسی محسوب شده و به عنوان مقام شناخته می‌شوند و امتیاز شغلی مقامات مذکور در این ماده به شرح زیر تعیین می‌گردد:

(۵) قانون مدیریت خدمات کشوری^۱ و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور^۲ و همچنین کارکنان شاغل در کلیه پست‌های مدیریتی در هیئت مدیره، مدیریت عاملی و سایر مدیریت‌های اجرایی شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی و سازمان‌ها اعم از زیرمجموعه خود و زیرمجموعه سایر دستگاه‌ها ممنوع است.

سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و سازمان‌ها و شرکت‌های وابسته به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و شهرداری‌ها که به موجب اساسنامه آنها، اشخاص موضوع این جزء، عضو هیئت مدیره هستند از شمول این حکم مستثنی می‌باشند.

▪ دیدگاه مغایرت

احکام مقرر شده در اجزای مختلف بند الحاقی (۲) این تبصره در خصوص اصلاح ساختار و ارتقاء شفافیت بودجه‌ی شرکت‌های دولتی و دیگر نهادها، فاقد ماهیت بودجه‌ای است و در نتیجه مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ زیرا مطابق اصل (۵۲) قانون اساسی، قانون بودجه‌ی سالانه متشکل از دخل و خرج یک‌ساله‌ی کشور است و در این قانون، تنها احکامی که ارتباط روشنی با درآمدها و هزینه‌های کشور دارند، وضع می‌شود. بنابراین احکام

→

الف- رؤسای سه قوه (۱۸۰۰۰) امتیاز.

ب- معاون اول رئیس جمهور، نواب رئیس مجلس شورای اسلامی و اعضاء شورای نگهبان (۱۷۰۰۰) امتیاز.

ج- وزراء، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و معاونین رئیس جمهور (۱۶۰۰۰) امتیاز.

د- استانداران و سفراء (۱۵۰۰۰) امتیاز.

ه- معاونین وزراء (۱۴۰۰۰) امتیاز.

تبصره ۱- ...»

۱. برای ملاحظه‌ی متن این مقررہ رک. به: متن جزء (۴) بند (ب) تبصره (۱) مصوبه‌ی حاضر.

۲. ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۵- مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی از نظر این قانون واحدهای سازمانی مشخصی هستند که با اجازه قانون به منظور انجام وظایف و خدماتی که جنبه عمومی دارد، تشکیل شده و یا می‌شود.

تبصره- ...»

جزء‌های مختلف بند الحاقی (۲) تبصره (۲) از این حیث که ارتباط مستقیمی با هزینه‌ها و درآمدهای کشور ندارد، فاقد ماهیت بودجه‌ای و مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

احکام اجزای (۱) تا (۱۳) بند الحاقی (۲) این تبصره، مغایرتی با اصل (۵۲) قانون اساسی ندارد؛ زیرا اولاً دقت در احکام این بند نشان می‌دهد که موضوعات آن مواردی همچون انتشار صورت‌های مالی و پرداختی‌های مدیران است که تحقق آنها با بودجه در ارتباط است. ثانیاً احکام ذکر شده در جزء‌های مختلف این بند، در حقیقت همان احکام بند (ه) تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور^۱ است که با تفصیل بیشتری و با ذکر جزئیات و به صورت مبسوط‌تر در این مقرر بیان شده است. در نتیجه پیشتر در رویه‌ی شورای نگهبان نیز محتوای مشابه این بند، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی شناخته نشده است. بنابراین اجزای بند الحاقی (۲) تبصره (۲) ماهیت بودجه‌ای دارد و مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی نیست.

▪ دیدگاه ابهام

الف) در اجزای مختلف بند الحاقی (۲) این تبصره، احکام متعددی در خصوص شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت شامل شرکت‌هایی که شمول قانون و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است، شرکت‌های تابعه وزارت نفت از جمله شرکت ملی نفت ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه آنها، مقرر شده است. حال مشخص نیست که تکالیف فوق شامل شرکت‌های وابسته به مؤسسات عمومی غیردولتی (همچون شستا که وابسته به سازمان تأمین اجتماعی است) نیز می‌شود یا خیر و این مقرر از این حیث واجد ابهام است؛ زیرا شرکت‌های وابسته به مؤسسات عمومی غیردولتی نیز از طریق اموال عمومی متعلق به مردم اداره می‌شوند و در صورتی که مقصود قانون‌گذار عدم شمول تکالیف فوق بر این قبیل

۱. برای ملاحظه‌ی متن این مقرر رک. به: دیدگاه عدم مغایرت ذیل بند (ه) تبصره (۲) مصوبه‌ی حاضر.

شرکت‌ها باشد، مقرره‌ی مذکور واجد اشکال است. بنابراین اطلاق احکام مقرر شده در بند الحاقی (۲) تبصره (۲) از این حیث که مشخص نیست شامل شرکت‌های وابسته به مؤسسات عمومی غیردولتی نیز می‌شود یا خیر، واجد ابهام است.

ب) مجلس شورای اسلامی در جزء (۶) این بند مقرر کرده است که سازمان اداری و استخدامی کشور با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور، آیین‌نامه «ساماندهی» حقوق و مزایای مدیران عامل و اعضای هیئت مدیره‌ی شرکت‌های دولتی و برخی نهادهای دیگر را تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از عبارت «ساماندهی» حقوق و مزایا مشخص نیست و این مقرره از این حیث واجد ابهام است؛ زیرا اگر مقصود مقنن از عبارت مذکور شامل تعیین میزان حقوق و مزایا نیز باشد، این حکم مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا تعیین حقوق و مزایای اشخاص از مواردی است که به سبب ارتباط با حقوق و تکالیف شهروندان دارای ماهیت تقنینی است و به موجب اصل پیش‌گفته، تقنین از وظایف انحصاری مجلس است که جز برخی موارد خاص قابل واگذاری به دیگر نهادها همچون هیئت وزیران نیست. اما در مقابل، اگر مقصود قانون‌گذار از عبارت فوق شامل تعیین میزان حقوق و مزایای مدیران نباشد، این حکم مغایرتی با اصل (۸۵) قانون اساسی نخواهد داشت. بنابراین عبارت «ساماندهی» در جزء (۶) بند الحاقی (۲) تبصره (۲) واجد ابهام است.

ج) به موجب جزء (۷) بند الحاقی (۲) تبصره‌ی حاضر، تمامی شرکت‌های دولتی و یا سایر اشخاص حقوقی مصرح در جزء (۱) این بند، مکلف به پرداخت حقوق و مزایای مدیران مذکور بر اساس «آیین‌نامه مربوط» شده‌اند. مقصود قانون‌گذار از عبارت «آیین‌نامه مربوط»، اشاره به آیین‌نامه‌ی موضوع جزء (۶) همین بند است. بنابراین با توجه به اینکه آیین‌نامه‌ی موضوع جزء (۶) واجد ابهام است، حکم جزء (۷) بند الحاقی (۲) تبصره (۲) که به آن آیین‌نامه ارجاع داده است نیز بالتبع واجد ابهام خواهد بود.

د) قانون‌گذار در صدر جزء (۹) این بند، وزارت امور اقتصادی و دارایی را مکلف کرده است که تا نسبت به احصای امور مربوط به سیاست‌گذاری و اعمال وظایف حاکمیتی شرکت‌ها اقدام و به هیئت وزیران ارائه نماید. به موجب ذیل این جزء، هیئت وزیران نیز

مجاز شده است تا اصلاحات مورد نیاز در «اساسنامه شرکت‌های ذی‌ربط» را اعمال نماید. این در حالی است که مطابق اصل (۸۵) قانون اساسی، هیئت وزیران تنها صلاحیت تصویب یا اصلاح اساسنامه‌هایی را دارد که مجلس شورای اسلامی آن را به این هیئت تفویض کرده باشد و علی‌الاصول تصویب کلیه قوانین از جمله اساسنامه‌های دولتی با مجلس است. بنابراین اطلاق حکم ذیل جزء (۹) بند الحاقی (۲) تبصره (۲) مبنی بر تجویز اصلاح کلیه اساسنامه‌های شرکت‌های موضوع این بند از سوی هیئت وزیران، اگر شامل اساسنامه‌های مصوب مجلس نیز بشود، این مقرر مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود. بنابراین عبارت «اساسنامه شرکت‌های ذی‌ربط» در جزء (۹)، واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲)،

۱۱-۲- بند الحاقی (۲)، از این جهت که آیا احکام مذکور شامل شرکت‌های وابسته به مؤسسات عمومی غیردولتی نیز می‌شود یا خیر ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهارنظر خواهد شد.

۱۲-۲- جزء (۶) بند الحاقی (۲)، از این جهت که «ساماندهی حقوق و مزایای مدیران» شامل میزان حقوق و مزایا نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهارنظر خواهد شد.

۱۳-۲- جزء (۷) بند الحاقی (۲)، مبنیاً بر ابهام جزء (۶) همین بند ابهام دارد.

۱۴-۲- اطلاق فراز اخیر جزء (۹) بند الحاقی (۲)، از این جهت که شامل اساسنامه‌های مصوب مجلس شورای اسلامی نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهارنظر خواهد شد.

تبصره ۲-

الف - ...

بند الحاقی ۱- دولت مکلف است به ازای هر فرزند که از ابتدای سال

۱۴۰۰ متولد شود، معادل ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل یک درصد (۱٪) از یک دوازدهم هزینه‌های شرکت‌های دولتی به صورت ماهانه کسر و پس از واریز به ردیف خاص نزد خزانه‌داری کل کشور صرفاً جهت خرید واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس به نام فرزند اختصاص دهد. سازوکار اجرایی از جمله خانوارهای مشمول، نحوه خرید و انتخاب صندوق و هزینه‌های مرتبط به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) بند الحاقی (۱) این تبصره دولت را مکلف کرده است به هر فرزندی که در سال ۱۴۰۰ متولد شود، سهام اختصاص دهد. این در حالی است که قانون‌گذار به ردیف اعتباری این حکم اشاره‌ای نکرده است و در نتیجه آن را در سقف بودجه نیز لحاظ نکرده است. از طرفی، به موجب ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی، کلیه ی پرداخت‌های دولت باید منطبق بر اعتبارات مصوب در قانون بودجه صورت پذیرد. بنابراین حکم بند الحاقی (۱) تبصره (۲) از این منظر که ردیف و سقف بودجه‌ای برای سهام قابل اختصاص به متولدان سال ۱۴۰۰ در نظر نگرفته است، مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی است.

ب) قانون‌گذار در بند الحاقی (۱) تبصره‌ی حاضر، به دولت تکلیف کرده است که به ازای هر فرزند که در سال ۱۴۰۰ متولد می‌شود، ده میلیون ریال سهام اختصاص دهد. البته قانون‌گذار به صورت مطلق و بدون ارائه‌ی ضابطه‌ی مشخص، تعیین خانوارهای مشمول، نحوه‌ی خرید و انتخاب صندوق و هزینه‌های مرتبط را به هیئت وزیران واگذار کرده است. این در حالی است که ماهیت این امر از این حیث که مرتبط با حقوق مالی افراد است، تقنینی است و واگذاری بدون ضابطه‌ی آن به هیئت وزیران، مصداق قانون‌گذاری تفویضی و مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است؛ زیرا به موجب اصل مزبور، قانون‌گذاری از وظایف انحصاری مجلس شورای اسلامی است و واگذاری آن به نهادی مانند هیئت وزیران اصولاً ممکن نیست. بنابراین اطلاق حکم ذیل بند الحاقی (۱) تبصره (۲) از این منظر که بدون ارائه‌ی ملاک، مواردی همچون تعیین خانوارهای مشمول که دارای ماهیت تقنینی است را به

هیئت وزیران واگذار کرده است، مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در بند الحاقی (۱) این تبصره دولت را ملزم به اختصاص سهام به متولدین سال ۱۴۰۰ کرده است و محل تأمین منابع این حکم را یک درصد از یک دوازدهم هزینه‌های شرکت‌های دولتی معرفی کرده است. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از عبارت «هزینه‌های شرکت‌های دولتی» روشن نیست و این مقرر از این حیث واجد ابهام است؛ زیرا با توجه به اینکه ممکن است اشخاص خصوصی نیز به همراه دولت سهام‌دار شرکت‌های دولتی باشند، اگر مقصود قانون‌گذار تنها به سهم دولت از سود این قبیل شرکت‌ها معطوف باشد، این مقرر فاقد اشکال شرعی است. اما اگر به طور مطلق و فارغ از سهم اشخاص خصوصی در شرکت‌های دولتی، این تکلیف را متوجه منابع شرکت کرده باشد، این حکم مصداق ظلم به سهامداران خصوصی شرکت‌های دولتی و مغایر با موازین شرعی است. بنابراین اطلاق عبارت «هزینه‌های شرکت‌های دولتی» در بند الحاقی (۱) تبصره (۲) از این منظر که روشن نیست تنها به سهم دولت از محل سود این قبیل شرکت‌ها برمی‌گردد یا خیر، واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲)،

۱۵-۲- بند الحاقی (۱)، در خصوص اختصاص سهام به متولدین سال ۱۴۰۰، از جهت نداشتن ردیف و سقف، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی و اطلاق فراز اخیر آن به جهت واگذاری بدون ضابطه تعیین خانوارهای مشمول، نحوه خرید و انتخاب صندوق و هزینه‌های مرتبط به مصوبه هیئت وزیران، مغایر اصل (۸۵) قانون اساسی شناخته شد. همچنین در این بند، منظور از تأمین منابع لازم از محل یک درصد از یک دوازدهم هزینه‌های شرکت‌های دولتی ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۲-

الف - ...

بند الحاقی ۲- دولت مکلف است به منظور تداوم و پایداری برخورداري مضمولين قانون معافيت پرداخت حق بيمه سهم کارفرمایی تا میزان (۵) نفر کارگر مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ (بر اساس فهرست کارگاه‌های مشمول، مصوب دولت)، قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ و ماده (۷) قانون هدفمندسازی یارانه‌ها^۱ (شامل زنان سرپرست خانوار، رانندگان حمل و نقل عمومی، صیادان شمال و جنوب، مددجویان کمیته امداد امام خمینی و سازمان بهزیستی، هنرمندان و نویسندگان، مربیان مهدکودک و مراکز توانبخشی بهزیستی) و قانون بودجه مصوب ۱۳۸۶ (خادمان مساجد، باربران و رانندگان) که براساس قوانین و مقررات مربوط معاف از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما می‌باشند، منابع مالی مورد نیاز (حق بیمه سهم درمورد تعهد دولت) را از محل اعتبار پیش‌بینی شده در ردیف‌های (۱۱) و (۲۵) تبصره (۱۴) از محل سایر ظرفیت‌های این قانون و کسری منابع مالی مورد نیاز را با واگذاری اموال و سهام دولت در شرکت‌ها و صندوق‌ها طی سال ۱۴۰۰ به سازمان تأمین اجتماعی تأدیه نماید. سازمان برنامه و بودجه مکلف است با همکاری سازمان تأمین اجتماعی نسبت به

۱. ماده (۷) قانون هدفمندسازی یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۷- دولت مجاز است حداکثر تا پنجاه درصد (۵۰٪) خالص وجوه حاصل از اجراء این قانون را در قالب بندهای زیر هزینه نماید :

الف- یارانه در قالب پرداخت نقدی و غیرنقدی با لحاظ میزان درآمد خانوار نسبت به کلیه خانوارهای کشور به سرپرست خانوار پرداخت شود.

ب- اجراء نظام جامع تأمین اجتماعی برای جامعه هدف از قبیل:

۱- گسترش و تأمین بیمه‌های اجتماعی، خدمات درمانی، تأمین و ارتقاء سلامت جامعه و پوشش دارویی و درمانی بیماران خاص و صعب‌العلاج.

۲- کمک به تأمین هزینه مسکن، مقاوم‌سازی مسکن و اشتغال.

۳- توانمندسازی و اجراء برنامه‌های حمایت اجتماعی.

تبصره ۱- ...»

ساماندهی مشمولین و میزان برخورداری آنان از حق بیمه حمایتی سهم دولت متناسب با استقرار در مناطق محروم، کمتر توسعه یافته، مرزی یا برخوردار و میزان درآمدزایی و اهمیت تولید و فعالیت اقشار و اصناف یا کارگاه‌های مشمول و لحاظ عدالت توزیعی، در قالب توافقنامه‌های سه-جانبه فی مابین سازمان برنامه و بودجه، سازمان تأمین اجتماعی و وزارتخانه تخصصی ذی ربط با هر صنف و قشر حاوی تعیین تعداد مشمولین و درصد حق بیمه سهم دولت برای هر یک از اصناف و اقشار مشمول و بر آن اساس نسبت به تخصیص منابع سهم دولت طی سال ۱۴۰۰ به صورت فصلی (سه ماهه) اقدام نماید.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) پرداخت حق بیمه‌ی سهم کارفرمایی به موجب بند الحاقی (۲) تبصره‌ی حاضر بر عهده‌ی دولت گذاشته شده است. این در حالی است که مجلس شورای اسلامی، ردیف و سقف بودجه‌ای برای این تکلیف پیش‌بینی نکرده است. بنابراین حکم بند الحاقی (۲) تبصره (۲) از این منظر که فاقد سقف و ردیف اعتباری مشخص است، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ زیرا به موجب اصل پیش‌گفته، قانون بودجه باید مرکب از کلیه‌ی هزینه‌ها و درآمدهای دولت در طول یک سال مالی باشد.

ب) سازمان برنامه و بودجه در این بند الحاقی مکلف شده است با همکاری سازمان تأمین اجتماعی، نسبت به ساماندهی مشمولان و میزان برخورداری آنان از حق بیمه حمایتی سهم دولت در قالب توافقنامه‌های سه‌جانبه فی مابین سازمان برنامه و بودجه، سازمان تأمین اجتماعی و وزارتخانه تخصصی ذی ربط با هر صنف و قشر اقدام نماید و بر آن اساس نسبت به تخصیص منابع سهم دولت مبادرت ورزد. این در حالی است که ماهیت برخی از امور فوق مانند تعیین میزان برخورداری مشمولان از این حیث که با حقوق و تکالیف افراد مرتبط است، تقنینی است. همچنین ماهیت برخی دیگر از این امور مانند نحوه‌ی پرداخت حق بیمه‌ی سهم دولت، اجرایی است و نیاز به آیین‌نامه‌ی اجرایی دارد. از طرفی، اولاً امور تقنینی به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی، در صلاحیت انحصاری مجلس شورای اسلامی است و نهادی همچون سازمان برنامه یا تأمین اجتماعی حق مداخله در آن را ندارد. ثانیاً وضع

آیین‌نامه‌ی اجرایی نیز به تصریح اصل (۱۳۸) قانون اساسی در صلاحیت هیئت وزیران، کمیسیون متشکل از چند وزیر و هر یک از وزراء است. بنابراین واگذاری تعیین مشمولان و میزان برخورداری هر کدام از حق بیمه‌ی حمایتی سهم دولت در بند الحاقی (۲) تبصره (۲) به سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان تأمین اجتماعی، مغایر با اصول (۸۵) و (۱۳۸) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه ابهام

قانون‌گذار در این بند الحاقی، در مقام ذکر مشمولان قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، به صورت حصری تنها زنان سرپرست خانوار، رانندگان حمل و نقل عمومی، صیادان شمال و جنوب، مددجویان کمیته امداد امام خمینی و سازمان بهزیستی، هنرمندان و نویسندگان، مربیان مهدکودک و مراکز توانبخشی بهزیستی را ذکر کرده است. در حالی که در ردیف مربوطه در جدول تبصره (۱۴) همین مصوبه، به ذکر برخی از گروه‌ها به صورت تمثیلی بسنده کرده است و در مثال‌های ذکر شده، گروه‌های دیگری نظیر زنبورداران و راهنمایان گردشگری و زنان بدسرپرست را نیز مشمول حکم این بند الحاقی دانسته است. بنابراین وضعیت مشمولان قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در بند الحاقی (۲) تبصره (۲) از این منظر که دقیقاً شامل چه کسانی می‌شود روشن نیست و واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲)،

۱۶-۲- بند الحاقی (۲)، در خصوص پرداخت حق بیمه سهم دولت، از جهت نداشتن سقف و ردیف برای تأمین منابع مالی مورد نیاز، مغایر اصل (۵۲) و واگذاری تعیین مشمولان و میزان برخورداری هر کدام از حق بیمه‌ی حمایتی سهم دولت به سازمان برنامه و بودجه کشور، در بخشی که دارای ماهیت تقنینی است، مغایر اصل (۸۵) و در بخشی که ماهیت آیین‌نامه‌ای دارد، مغایر اصل (۱۳۸) قانون اساسی شناخته شد. همچنین از جهت اینکه مشمولان قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در این بند به صورت حصری ذکر شده ولی در ردیف مربوطه در جدول تبصره (۱۴) که به صورت تمثیلی آمده است، بعضی گروه‌های دیگر (زنبورداران و راهنمایان گردشگری و زنان بدسرپرست) نیز مشمول دانسته شده است، ابهام

دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۳-

الف- با رعایت بند (الف) ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه^۱ در سال ۱۴۰۰ سقف تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) برای طرح‌های دولتی و غیردولتی علاوه بر باقی‌مانده سهمیه سال‌های قبل، معادل ریالی سی میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار تعیین می‌شود. در مواردی که استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) منوط به تضمین دولت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر بازپرداخت اصل و هزینه‌های تسهیلات مالی اخذ شده از منابع بانک‌های کارگزار خارجی و بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی باشد، وزیر امور اقتصادی و دارایی مجاز است

۱. ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۴- جهت تأمین حداقل دو و هشت دهم (۲/۸) واحد درصد از رشد هشت درصد (۸٪) اقتصاد از محل ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید و همچنین رشد سرمایه‌گذاری به میزان متوسط سالانه بیست و یک و چهار دهم درصد (۲۱/۴٪) در طول سال‌های اجرایی برنامه، کلیه دستگاه‌های اجرایی با هماهنگی با دولت اقدامات زیر را به عمل آورند. مسئولیت اجراء بر عهده دولت می‌باشد:

الف- جهت‌گیری‌ها و سیاست‌های لازم برای تجهیز منابع مالی مورد نیاز سرمایه‌گذاری از جمله تأمین منابع مالی خارجی تا متوسط سالانه سی میلیارد دلار از خطوط اعتباری بانک‌های خارجی در قالب تأمین مالی خارجی (فاینانس) خودگردان با اولویت تأمین مالی اسلامی، پانزده میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار به شکل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و بیست میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار قراردادهای مشارکتی خارجی تبصره- ...

پ- اولویت اقتصادی در سیاست خارجی کشور با هدف جذب دانش و نوآوری از کشورهای صاحب فناوری و توسعه بازارهای صادراتی (کالایی و کشوری) خدمات فنی و مهندسی و کالاهای ایرانی، اعزام نیروی کار، جذب اساتید و متخصصان برای آموزش و انتقال فن و فناوری (تکنولوژی) برای نیروهای ایرانی، تلاش برای الحاق به سازمان تجارت جهانی برای جلوگیری از اعمال تبعیض‌های ناروا علیه صادرات ایران با رعایت مصالح کشور

ت- ...»

پس از تصویب هیئت وزیران به نمایندگی از طرف دولت ضمانت‌نامه‌های کلی و یا اختصاصی مورد نیاز برای طرح‌های مذکور را حداکثر ظرف یک ماه صادر و یا اختیار امضای آن را با تصویب هیئت وزیران به مقام مسئول ذی‌ربط تفویض کند.

در مورد کلیه طرح‌های دولتی و غیردولتی متقاضی استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) اخذ تأییدیه دستگاه اجرایی ذی‌ربط (به منظور تأیید اولویت برای استفاده از تأمین مالی خارجی)، وزارت امور اقتصادی و دارایی (به منظور صدور ضمانت‌نامه دولتی)، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (به منظور پایش (کنترل) تعادل و مدیریت تراز ارزی کشور) و سازمان برنامه و بودجه کشور (صرفاً برای پایش (کنترل) طرح‌های بخش دولتی شامل طرح‌های شرکت‌ها و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) ضروری بوده و بازپرداخت اصل و سود تسهیلات هر یک از طرح‌ها از محل عایدات طرح و یا منابع پیش‌بینی شده در این قانون قابل پرداخت می‌باشد.

شورای اقتصاد با رعایت اولویت‌های بند (پ) ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه تسهیلات مذکور را به طرح‌های بخش دولتی که دارای توجیه فنی، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی باشند، با اولویت استان‌هایی که تاکنون از این تسهیلات استفاده نکرده‌اند، با اولویت طرح‌های آب و فاضلاب و مهار آب و طرح‌های ریلی کل کشور و استان خوزستان اختصاص می‌دهد.

طرح‌های بخش‌های خصوصی و تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دانش‌بنیان، شرکت‌های خلاق و مؤسسات و شرکت‌های تابعه قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء نیز با سپردن تضمین‌های لازم به بانک‌های عامل می‌توانند از تسهیلات مذکور استفاده کنند و بازپرداخت اصل و سود تسهیلات هر یک از طرح‌های مذکور از محل عایدات طرح، تأمین و پرداخت می‌شود. در خصوص طرح‌های غیردولتی، وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است پس از اخذ تضمین لازم از بانک‌های عامل که به پشتوانه اخذ وثایق مناسب و کافی از مالکان طرح‌ها صادر شده است،

نسبت به صدور ضمانتنامه بازپرداخت اقدام کند. دولت مجاز است یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) فوق‌الذکر را برای استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها، دانشگاه‌های علوم پزشکی، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری، دانشگاه آزاد اسلامی با تضمین و بازپرداخت خود و دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با تضمین دولت و بازپرداخت آن، از محل اعتبارات بودجه عمومی تأمین کند.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکرات:

۳- ذیل بند (الف) تبصره (۳)، عبارت «دانشگاه آزاد با تضمین و بازپرداخت خود» به انتهای عبارت منتقل شود.

۴- در کل مصوبه از جمله در بند (الف) تبصره (۳)، بعد از ذکر القاب شریف پیامبر اکرم (ص)، نظیر عبارت «خاتم‌الانبیاء» و «المصطفی» عبارت «صلی الله علیه و آله» اضافه گردد.

تبصره ۴-

الف- به بانک‌های تجاری و تخصصی اجازه داده می‌شود در سال ۱۴۰۰ از محل منابع در اختیار نسبت به مشارکت و یا اعطای تسهیلات ارزی- ریالی با رعایت مقررات شورای پول و اعتبار به موارد زیر اقدام کنند:

۱- تا مبلغ سه میلیارد (۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار به سرمایه‌گذاران بخش‌های خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی و قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء برای طرح‌های توسعه‌ای بالادستی نفت و گاز با

اولویت میدین مشترک برای افزایش ضریب بازیافت مخازن و احیای میدین قدیمی و جمع‌آوری گازهای همراه بدون انتقال مالکیت نفت و گاز موجود در مخازن و تولیدی از آنها
۲- ...

۳- به سرمایه‌گذاران بخش‌های خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی و بسیج سازندگی برای طرح‌های صنایع تکمیلی و تبدیلی محصولات کشاورزی و دامی و صنایع پتروشیمی، تسهیلات طرح‌های صنایع تکمیلی و تبدیلی کشاورزی، با اولویت بهسازی و نوسازی واحدهای فعلی، طرح‌های آب و فاضلاب کل کشور و استان‌های خوزستان و سیستان و بلوچستان احداث واحدهای جدید در نواحی روستایی و عشایری و در کنار قطب‌های تولید محصولات کشاورزی و مناطقی که قابلیت کشت پاییزه دارند، اعطاء می‌شود.

▪ دیدگاه مغایرت

مطابق حکم جزء (۱) بند (الف) تبصره (۴) این مصوبه، بانک‌های تجاری و تخصصی مجاز شده‌اند تا مبلغی به سرمایه‌گذاران بخش‌های خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی و قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء برای طرح‌های توسعه‌ای بالادستی نفت و گاز با اولویت میدین مشترک، «بدون انتقال مالکیت» نفت و گاز موجود در مخازن و تولیدی از آنها تسهیلات اعطا کنند. این در حالی است که براساس جزء (۱-۲) بند (الف) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی،^۱ «سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت» در صنایع بالادستی نفت و

۱. بند (الف) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی ابلاغی ۱۳۸۴/۳/۱ مقام معظم رهبری: «الف- ...»
۱- ...

۲- سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت در زمینه‌های مذکور در صدر اصل (۴۴) قانون اساسی به شرح ذیل توسط بنگاه‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و بخش‌های تعاونی و خصوصی مجاز است:
۱-۲- صنایع بزرگ، صنایع مادر (ازجمله صنایع بزرگ پایین‌دستی نفت و گاز) و معادن بزرگ (به‌استثنای نفت و گاز).

۲-۲- ...»

گاز، از شمول حکم مذکور در این جزء مبنی بر امکان فعالیت و سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت بنگاه‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و بخش‌های تعاونی و خصوصی در صنایع بزرگ، صنایع مادر (از جمله صنایع بزرگ پایین‌دستی نفت و گاز) و معادن بزرگ استثنا شده است. به عبارت روان‌تر، مطابق سیاست‌ها، «سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت» بنگاه‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و بخش‌های تعاونی و خصوصی در طرح‌های بالادستی نفت و گاز منع شده است. اما قانون‌گذار در این مقرره تنها از عدم انتقال «مالکیت نفت و گاز موجود در مخازن و تولیدی از آنها» سخن گفته است و «سرمایه‌گذاری و مدیریت» از سوی بخش‌های خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی و قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء را تجویز کرده است. بنابراین جزء (۱) بند (الف) این تبصره، مغایر جزء (۱-۲) بند (الف) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و در نتیجه مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است. چه اینکه مطابق اصل مذکور، تعیین سیاست‌های کلی نظام در صلاحیت مقام رهبری است و دیگر نهادها مانند مجلس شورای اسلامی ملزم به تبعیت از آن هستند.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

گرچه مجلس شورای اسلامی در جزء (۱) بند (الف) تبصره‌ی حاضر، «سرمایه‌گذاری و مدیریت» از سوی بخش‌های خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی و قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء در طرح‌های توسعه‌ای بالادستی نفت و گاز را تجویز کرده است، اما این امر مغایرتی با جزء (۱-۲) بند (الف) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی ندارد تا وجهی برای مغایرت آن با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی متصور باشد؛ توضیح آنکه آنچه به موجب سیاست‌های مزبور مورد نهی مقام معظم رهبری (حفظه‌الله) قرار گرفته است، واگذاری هم‌زمان سه مؤلفه‌ی «سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت» به بنگاه‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و بخش‌های تعاونی و خصوصی بوده است. بنابراین انتقال «سرمایه‌گذاری و مدیریت» به بخش خصوصی با حفظ مالکیت دولتی بر این صنایع، مورد نهی معظم‌له نبوده است. روشن است هیچ سرمایه‌گذاری حاضر به سرمایه‌گذاری در طرحی که مدیریت آن را در دست ندارد نخواهد شد. بنابراین حکم جزء (۱) بند (الف) تبصره (۴) از این حیث که تنها انتقال مدیریت و سرمایه‌گذاری به بخش خصوصی را تجویز کرده است و مالکیت دولتی را

بر این طرح‌ها حفظ کرده است، مغایرتی با سیاست‌های فوق ندارد و در نتیجه مغایرت آن با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی نیز محتمل نیست.

▪ نظر شورای نگهبان

جزء (۱) بند (الف) تبصره (۴)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.
تذکر: ۵- در جزء (۳) بند (الف) تبصره (۴)، در عبارت طرح‌های آب و فاضلاب کشور و استان خوزستان و سیستان و بلوچستان، عبارت «به خصوص» قبل از اسم استان‌های مذکور اضافه شد.

تبصره ۴-

الف - ...

ب- به بانک‌های تجاری و تخصصی اجازه داده می‌شود در سال ۱۴۰۰ از محل منابع در اختیار نسبت به اعطای تسهیلات ارزی- ریالی به سرمایه‌گذاران بخش‌های خصوصی و تعاونی و شهرداری‌ها برای طرح‌های توسعه‌ای سازمان‌های توسعه‌ای و نیز انواع مختلف حمل و نقل درون و برون‌شهری و همچنین حمل و نقل دریایی، اقتصاد دریا، ایجاد تأسیسات مدیریت پسماند و نیروگاه‌های زباله‌سوز بدون انتقال مالکیت و با معرفی سازمان‌های توسعه‌ای و وزارت راه و شهرسازی و تضمین سازمان‌ها و شرکت‌های تابعه و ذی‌ربط این وزارتخانه و یا وزارت کشور با تضمین سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در قبال اخذ حق دسترسی یا فروش خدمات به استفاده‌کنندگان تا استهلاك اصل سرمایه و سود آن اقدام کنند.

▪ دیدگاه ابهام

ذکر «سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور» در بند (ب) تبصره‌ی مورد بحث، از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی معتبر سازمان مذکور مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر سازمان مزبور اساسنامه‌ی معتبر قانونی که به تأیید شورای نگهبان رسیده باشد، نداشته

باشد، حکم این مقرر مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا مطابق حکم ذیل این اصل، تشخیص عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با قانون اساسی و شرع، با شورای نگهبان است. بنابراین بند (ب) تبصره (۴) در وضع کنونی از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی «سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور» روشن نیست، واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۴)،

۱-۳- در بند (ب)، از این جهت که وضعیت اساسنامه «سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها» روشن نیست ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تذکر: ۶- در بند (ب) تبصره (۴)، عبارت «بدون انتقال مالکیت» به جای مناسب خود منتقل گردد.

تبصره ۴-

الف - ...

ج - به دولت اجازه داده می‌شود پس از عقد قرارداد با تأمین کننده مالی خارجی، اقدامات قانونی لازم را برای تأمین سهم پانزده درصد (۱۵٪) تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) مرتبط با قرارداد از محل منابع صندوق توسعه ملی به عمل آورد و برای طرح‌های ریلی هزینه کند.

▪ دیدگاه مغایرت

به موجب حکم ذیل بند (ج) این تبصره، دولت مجاز شده است تا از محل منابع صندوق توسعه‌ی ملی، سهم پانزده درصد تسهیلات مالی خارجی را برای طرح‌های ریلی تأمین نماید. حال آنکه به موجب بند (۱۰-۳) سیاست‌های کلی برنامه‌ی ششم توسعه^۱، مصارف صندوق

۱. بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه‌ی ششم توسعه ابلاغی ۱۳۹۴/۴/۹ مقام معظم رهبری: «۱۰- تغییر نگاه به نفت و گاز و درآمدهای حاصل از آن، از منبع تأمین بودجه‌ی عمومی به «منابع و سرمایه‌های زاینده‌ی اقتصادی»

توسعه‌ی ملی باید از تکالیف بودجه‌ای مستقل باشد. بنابراین حکم بند (ج) تبصره (۴) مغایر سیاست‌های مذکور و بالتبع بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است؛ زیرا وفق اصل مزبور، تعیین سیاست‌های کلی نظام در شمار وظایف و اختیارات رهبری است که هر سه قوه ملزم به رعایت آن هستند. البته به عنوان مؤید استدلال فوق می‌توان به بند (ج) تبصره (۴) لایحه‌ی بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور^۱ اشاره داشت که شورای نگهبان به دلیل اینکه در مجوز سال گذشته مقام معظم رهبری (حفظه‌الله) در برداشت از صندوق توسعه ملی نیز چنین اجازه‌ای وجود نداشت، این بند را مغایر اصل (۵۷) و بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی دانست^۲ که در نتیجه این بند توسط مجلس شورای اسلامی در مصوبه اصلاحی حذف گردید.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۴)،

۲-۳- بند (ج)، اجازه استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای تأمین بخشی از منابع

→

و دائمی شدن اساسنامه‌ی صندوق توسعه ملی با تنفیذ اساسنامه‌ی موجود و واریز سالانه (۳۰) درصد از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و خالص صادرات گاز به صندوق توسعه ملی و افزایش حداقل (۲) واحد درصد سالیانه به آن.

۱۰-۱- ...

۳-۱۰- استقلال مصارف صندوق توسعه ملی از تکالیف بودجه‌ای و قوانین عادی.

۴-۱۰- ...»

۱. بند (ج) تبصره (۴) لایحه‌ی بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۱۱ کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی: «به دولت اجازه داده می‌شود پس از عقد قرارداد با تأمین کننده مالی خارجی، اقدامات قانونی لازم را برای تأمین سهم پانزده درصد (۱۵٪) تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) از محل منابع صندوق توسعه ملی به عمل آورد و برای طرح‌های ریلی هزینه کند.»

۲. بند (۲-۳) نامه‌ی شماره ۹۸/۱۰۲/۱۶۴۴۴ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۵ شورای نگهبان: «در بند (ج)، اجازه به استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای تأمین بخشی از منابع تسهیلات مالی خارجی، با توجه به بند (۳-۱۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه و بند (۹) اجازه رهبر معظم انقلاب «در مورد مصوبه بودجه سال ۱۳۹۹» که صرفاً به استفاده و تخصیص منابع صندوق توسعه ملی در موارد مأذون اختصاص دارد، مغایر اصل (۵۷) و بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد.»

تسهیلات مالی خارجی، مغایر بند (۳-۱۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه و در نتیجه بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۴-

الف- ...

ه- در سال ۱۴۰۰ به دولت اجازه داده می‌شود مانده منابع استفاده نشده بند (ه) تبصره (۴) قانون بودجه سال ۱۳۹۹^۱ را به همان طرح فعالیت اختصاص دهد. نرخ ارز روز سامانه معاملات الکترونیکی (ای.تی.اس) مبنای تبدیل در این معاملات است.

▪ دیدگاه مغایرت

به موجب حکم بند (ه) این تبصره، دولت مجاز شده است تا مانده‌ی منابع استفاده نشده‌ی بند (ه) تبصره (۴) قانون بودجه در خصوص اعطای تسهیلات ارزی از محل منابع صندوق توسعه‌ی ملی را در سال ۱۴۰۰ صرف همان طرح‌ها کند. حال آنکه اولاً به موجب بند (۳-۱۰) سیاست‌های کلی برنامه‌ی ششم توسعه^۲، مصارف صندوق توسعه‌ی ملی باید از تکالیف بودجه‌ای مستقل باشد. بنابراین حکم این مقرره مغایر سیاست‌های مذکور و بالتبع بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است؛ زیرا مطابق این اصل، تعیین سیاست‌های کلی نظام در حدود اختیارات رهبری است که همه‌ی نهادهای کشور ملزم به رعایت آن هستند. ثانیاً به موجب بند (۲) نامه‌ی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) خطاب به رئیس جمهور در خصوص

۱. تبصره (۴) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی: «تبصره ۴- الف- ...

ه- به دولت اجازه داده می‌شود مبلغ دو میلیارد و هفتصد و نود و پنج میلیون (۲,۷۹۵,۰۰۰,۰۰۰) یورو از منابع ورودی سال ۱۳۹۹ صندوق توسعه ملی را به صورت تسهیلات ارزی با تضمین دولت به شرح جدول زیر برداشت کند و این منابع را با رعایت شرایط مندرج در ذیل جدول به مصرف برساند:

«...»

۲. برای ملاحظه‌ی متن این مقرره رک. به: دیدگاه مغایرت ذیل بند (ج) تبصره (۴) مصوبه‌ی حاضر.

منابع صندوق توسعه ملی در بودجه ۱۴۰۰،^۱ معظم‌له برداشت از منابع صندوق برای مصارف بودجه‌ای سال ۱۴۰۰ را منع کرده‌اند و تصریح فرموده‌اند: «کلیه مصارفی که در بودجه سال ۱۳۹۹ از محل منابع صندوق توسعه ملی تأمین مالی گردیده‌اند (موضوع بند (ه) تبصره (۴) ماده واحده)، در بودجه سال ۱۴۰۰ از محل منابع بودجه عمومی تأمین مالی گردند.» در نتیجه حکم این مقرر مغایر با این دستور مقام معظم رهبری و مغایر با اصل (۵۷) قانون اساسی است؛ زیرا وفق این اصل، قوای حاکم در جمهوری اسلامی زیر نظر ولایت مطلقه فقیه اعمال می‌شوند. بنابراین حکم بند (ه) تبصره (۴) از این حیث که برداشت از منابع صندوق توسعه ملی را در بودجه ۱۴۰۰ تجویز کرده است، مغایر با اصول (۵۷) و (۱۱۰) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۴)،

۳-۳- در بند (ه)، اجازه به دولت برای استفاده از مانده منابع استفاده نشده از صندوق توسعه ملی به موجب قانون بودجه سال ۱۳۹۹ در سال ۱۴۰۰، مغایر بند (۳-۱۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم و در نتیجه بند (۱) اصل (۱۱۰) و اصل (۵۷) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۵- اجازه داده می‌شود در سال ۱۴۰۰ با رعایت قوانین و

۱. نامه‌ی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) خطاب به رئیس‌جمهور در خصوص منابع صندوق توسعه ملی در بودجه ۱۴۰۰: «جناب آقای رئیس‌جمهور

با کاهش سهم صندوق به (۲۰) درصد مشروط به رعایت نکات ذیل موافقت می‌گردد:

۱- سهم صندوق توسعه ملی برای فروش نفت خام، میعانات گازی و مازاد بر یک میلیون بشکه در روز، (۳۸) درصد منظور گردد و کلیه تسهیلات سررسید شده دولت از صندوق توسعه ملی از محل سهم دولت از مازاد مذکور پرداخت گردد.

۲- کلیه مصارفی که در بودجه سال ۱۳۹۹ از محل منابع صندوق توسعه ملی تأمین مالی گردیده‌اند (موضوع بند (ه) تبصره (۴) ماده واحده)، در بودجه سال ۱۴۰۰ از محل منابع بودجه عمومی تأمین مالی گردند. برداشت از منابع صندوق توسعه ملی برای مصارف بودجه سال ۱۴۰۰ مجاز نمی‌باشد.»

مقررات:

الف - ...

۱ - ...

جزء الحاقی - به شرکت‌های وابسته و تابعه وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، نیرو و راه و شهرسازی اجازه داده می‌شود تا سقف دویست و هفتاد هزار میلیارد (۲۷۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اوراق مالی - اسلامی از طریق بانک کشاورزی و سایر بانک‌های عامل منتشر و برای طرح‌های مهم کشاورزی و امنیت غذایی از جمله اجرای طرح‌های آبیاری تحت فشار نوین، اجرای طرح‌های آبخیزداری، آبخوان‌داری و حفاظت خاک، طرح‌های مقابله با اثرات مخرب ریزگردها، اجرای طرح‌های آبرسانی روستایی و عشایری و توسعه شبکه‌های آن، بازسازی و مرمت قنوات، تکمیل طرح‌های مهار و تنظیم آب‌های مرزی و شبکه‌های اصلی و فرعی آن، تولید واکسن جدید دام، طیور و آبزیان، اجرای طرح ملی مرغ لاین آراین، اجرای طرح توسعه شبکه هواشناسی کشور، تأمین تجهیزات آزمایشگاهی و نوسازی ایستگاه‌های سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، اجرای طرح نوسازی باغات نخیلات و مرکبات کشور، طرح توسعه اشتغال در شیلات و آبی‌پروری، تکمیل طرح پانصد و پنجاه هزار هکتاری خوزستان و طرح چهل و شش هزار هکتاری دشت سیستان، اجرای طرح‌های فناوری‌های نوین در علوم آب (یونیزاسیون و آب ژرف)، نصب شمارشگر (کتور) روی چاه‌های کشاورزی، توسعه شبکه‌های آب‌سنجی وزارت نیرو، علاج بخشی خلیج‌ها و سدها، تکمیل شبکه آب و فاضلاب اهواز و طرح یکپارچه‌سازی اراضی و پایش سلامت خاک، اجرای طرح تولید بذر، کود، سم و توسعه و ترویج فناوری و دانش در کشاورزی و منابع طبیعی، دامپروری، توسعه و مکانیزاسیون کشاورزی و تقویت کشت‌های گلخانه‌ای و آب و هوا کشت، مهار آب‌های مرزی (سامانه گرمسیری و سردسیری) آبخیزداری، مبارزه و مهار ریزگردها، تولید واکسن دامی، بذر و نهاده‌های کشاورزی، آب و فاضلاب و آسفالت راه روستایی و آبیاری نوین، کشت یکپارچه، جاده‌های بین مزارع و

اشتغال روستایی هزینه نمایند. بازپرداخت اصل و سود این اوراق برعهده شرکت‌های مذکور می‌باشد.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

با توجه به اینکه مفاد تبصره‌ی حاضر در خصوص صدور اوراق مالی است، شایسته است قانون‌گذار به رعایت موازین شرعی در صدر این تبصره تصریح کند تا پرهیز از اعمال ربوی در انتشار این اوراق مورد تأکید قرار گیرد. هر چند در وضع کنونی نیز با توجه به تصریح به «رعایت قوانین و مقررات» در صدر این مقرر، وجهی برای تصور مغایرت آن با شرع محتمل نیست.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکرات:

- در تبصره (۵)،

۱-۷- در صدر تبصره (۵)، بعد از عبارت «رعایت قوانین و مقررات»، عبارت «و موازین شرعی» اضافه گردد.

۲-۷- در جزء (۲) بند (الف)، با توجه به اینکه بعضی موارد تکرار شده‌اند، لازم است در ذکر موارد مذکور بازنگری شود. همچنین در این جزء، چنانچه واژه «مکانیزاسیون» دارای معادل فارسی است، ذکر شود.

تبصره ۵- ...

الف- ...

و-

۱- ...

۲- به دولت اجازه داده می‌شود در صورت درخواست متقاضیان، مطالبات قطعی اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی که در چهارچوب قوانین و مقررات تا پایان سال ۱۳۹۹ ایجاد شده است و

همچنین مطالبات نهادهای عمومی غیردولتی، صندوق‌های بازنشستگی، بانک‌ها (از جمله بابت یارانه سود به بنگاه‌های بخش‌های غیردولتی آسیب‌دیده از شیوع بیماری کرونا)، قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء، پیمانکاران محرومیت‌زدایی قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء، بسیج سازندگی، شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته و نیز شرکت‌های دولتی تابعه وزارتخانه‌ها بابت یارانه قیمت‌های تکلیفی از دولت که در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۹ ایجاد شده است را با بدهی اشخاص یادشده به بانک مرکزی یا بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی که تا پایان سال ۱۳۹۹ ایجاد شده است، تا سقف سیصد و پنجاه هزار میلیارد (۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از طریق انتشار اسناد خزانه و تسلیم به بانک مرکزی، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی به شرح زیر تسویه کند:

۲-۱- حداقل تهاتر بدهی از طریق اسناد (اوراق) تسویه خزانه برای اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی پنجاه درصد (۵۰٪) مبلغ مانده فوق‌الذکر است و باقی‌مانده آن جهت تهاتر بدهی‌های نهادهای عمومی غیردولتی، بانک‌ها و شرکت‌های دولتی تابعه وزارتخانه‌ها (صرفاً بابت یارانه قیمت‌های تکلیفی)، شرکت‌های آب و فاضلاب استانی و شرکت ملی نفت ایران با اولویت مطالبات حسابرسی شده و قطعی سازمان تأمین اجتماعی به مصرف می‌رسد.

تا سقف پانزده هزار میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع این جزء به ستاد اجرائی فرمان حضرت امام (ره) و شرکتهای تابعه و وابسته آن و همچنین تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال بابت تسویه بدهی دولت به آستان قدس رضوی اختصاص می‌یابد.

۲-۲- ...

▪ دیدگاه عدم مغایرت

مجلس شورای اسلامی در ذیل جزء (۲) بند (و) تبصره (۵)، به انتشار «اسناد خزانه» اشاره کرده است. در حالی که دقت در جزء (۱-۲) همین بند نشان می‌دهد که مقصود قانون‌گذار،

اوراق «تسویه خزانه» بوده است که در جزء (۲) به علت اشتباه نگارشی «اسناد خزانه» ذکر شده است. بنابراین شایسته است در ذیل جزء (۲) بند (و) تبصره (۵)، عبارت «اسناد خزانه» به «اسناد تسویه خزانه» اصلاح شود.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۳-۷- در تبصره (۵)، در ذیل جزء (۲) بند (هـ)،^۱ عبارت «اسناد خزانه» به «اسناد تسویه خزانه» اصلاح گردد.

تبصره ۵- ...

الف - ...

ز- به منظور پوشش‌های بیمه‌ای و همچنین بهادارسازی خطرپذیری (ریسک) های بیمه‌ای، به بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مؤسسات بیمه بازرگانی اجازه داده می‌شود تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در بازار سرمایه نسبت به انتشار اوراق مالی اسلامی در چهارچوب قوانین و مقررات بدون تضمین اصل و سود اقدام کنند.

▪ دیدگاه مغایرت

حکم بند (ز) تبصره (۵) مبنی بر مجاز شمردن انتشار اوراق مالی اسلامی در بازار سرمایه بدون تضمین اصل و سود آن، مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است؛ زیرا اعطای مجوز از سوی مجلس شورای اسلامی (به عنوان یکی از ارکان حاکمیت) در مورد انتشار اوراق مالی، این انتظار را در بین سرمایه‌گذاران ایجاد می‌کند که حتی در صورت زیان‌ده بودن این اوراق، دولت ضامن سرمایه و سود آنها است و فشار اجتماعی سرمایه‌گذاران، ممکن است در نهایت دولت را مجبور به جبران خسارت آنها کند. بنابراین عدم تضمین این قبیل اوراق در این مقرر، از این حیث که در عمل موجب تعهد ناخواسته‌ی دولت به جبران

۱. بند (هـ) در نامه‌ی رسمی شورای نگهبان دارای اشکال نگارشی است و بند (و) مقصود بوده است.

خسارت احتمالی می‌شود، در نهایت منجر به اختلال در نظام اداری کشور می‌شود. بنابراین حکم بند (ز) این تبصره مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است؛ چرا که در اصل مذکور، نیل به نظام اداری صحیح از وظایف دولت جمهوری اسلامی شمرده شده است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۱-۴- در بند (ز)، اجازه انتشار اوراق توسط مؤسسات بیمه بازرگانی بدون تضمین اصل و سود، مغایر بند (۱۰) اصل سوم قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۵- ...

الف- ...

ک-

۱- به منظور مدیریت تبعات احتمالی انتشار اوراق مالی اسلامی در بازارهای پول و سرمایه کشور، کمیته‌ای متشکل از رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور، وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و دو نماینده از کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و اقتصادی مجلس شورای اسلامی (بدون حق رأی) بر نحوه انتشار اوراق موضوع این قانون نظارت می‌کنند. نرخ‌های سود اسمی اوراق منتشر شده و نرخ حفظ قدرت خرید اسناد خزانه اسلامی توسط این کمیته تعیین می‌شود.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب جزء (۱) بند (ک) تبصره‌ی مورد بررسی، نرخ‌های سود اسمی و «نرخ حفظ قدرت خرید» اسناد خزانه‌ی اسلامی توسط کمیته‌ی موضوع این جزء تعیین می‌شود. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از عبارت «نرخ حفظ قدرت خرید» روشن نیست و این مقرر از این حیث واجد ابهام است؛ زیرا اگر مقصود مجلس شورای اسلامی، مطلق حفظ قدرت خرید حتی اگر منجر به ربوی شدن این اسناد باشد، حکم این جزء مغایر با موازین

شرعی خواهد بود. اما در مقابل، اگر مقصود قانون‌گذار از حفظ قدرت خرید مقید به رعایت موازین شرعی باشد برای مثال کسری قدرت خرید این اسناد بدون اینکه دولت تعهدی به جبران داشته باشد، از محل تملیک دیگر منابع دولت به سرمایه‌گذار جبران شود، این مقرره مغایرتی با شرع مقدس نخواهد داشت. بنابراین عبارت «نرخ حفظ قدرت خرید» در جزء (۱) بند (ک) تبصره (۵) واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۲-۴- جزء (۱) بند (ک)، از جهت مشخص نبودن سازوکار «نرخ حفظ قدرت خرید» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۵- ...

الف- ...

ک-

۱- ...

۳- نحوه صدور انتشار اوراق مربوط به شرکت‌ها و دستگاه‌هایی که بدون تضمین دولت به استناد این قانون منتشر می‌شود، نیز مشمول جزء (۱) این بند می‌باشد.

▪ دیدگاه مغایرت

حکم جزء (۳) بند (ک) تبصره (۵) مبنی بر مجاز شمردن انتشار اوراق مالی بدون تضمین دولت همانند بند (ز) این تبصره، مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است؛ زیرا همان‌گونه که پیش از این بیان شد، پذیرش صدور این قبیل اسناد از سوی مجلس شورای اسلامی، این انتظار را در بین سرمایه‌گذاران ایجاد می‌کند که دولت ضامن سرمایه و سود آنها است. بنابراین حکم جزء (۳) بند (ک) همانند حکم بند (ز) این تبصره از این حیث که منجر به اختلال نظام اداری کشور می‌شود، مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است؛ چرا که

در اصل مذکور، نیل به نظام اداری صحیح از وظایف دولت جمهوری اسلامی شمرده شده است.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در جزء (۳) بند (ک) تبصره (۵)، نحوه‌ی صدور و انتشار اوراق مربوط به شرکت‌ها و دستگاه‌هایی که بدون تضمین دولت اوراق منتشر می‌کنند را نیز مشمول حکم جزء (۱) این بند دانسته است. از طرفی، جزء (۱) از این منظر که مقصود قانون‌گذار از عبارت «نرخ حفظ قدرت خرید» در آن روشن نیست، واجد ابهام است. بنابراین حکم جزء (۳) نیز مبنیاً بر ابهام مذکور جزء (۱)، دارای ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۳-۴- اطلاق جزء (۳) بند (ک)، مبنیاً بر ایراد بند (ز)، مغایر بند (۱۰) اصل سوم قانون اساسی شناخته شد و مبنیاً بر جزء (۱) بند (ک)، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۵- ...

الف- ...

ک-

۱- ...

۵- به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده می‌شود نسبت به تأسیس نهادهای واسط ناشر با مدیریت و مالکیت دولت و یا استفاده از نهادهای واسط موضوع قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی با انتقال مالکیت و یا بدون انتقال مالکیت به دولت، برای انتشار اوراق بهادار ارزی و تأسیس نهاد واسط مولدساز دارایی‌های دولت برای انتشار اوراق مالی اسلامی مربوط اقدام نماید.

۶- به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده می‌شود رأساً از دارایی‌ها و مطالبات دولت به‌عنوان پشتوانه انتشار اوراق مالی اسلامی موضوع این تبصره استفاده کند. اموال متعلق به قوه مجریه که سند عادی دارد، نیز می‌تواند به‌عنوان پشتوانه مورد استفاده قرار گیرد.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در جزء (۶) بند (ک) این مقرر، وزارت امور اقتصادی و دارایی را مجاز شمرده است که از دارایی‌ها و مطالبات «دولت» به‌عنوان پشتوانه‌ی اوراق مالی اسلامی استفاده کند. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از عبارت «دولت» در این جزء مشخص نیست و حکم مزبور دارای ابهام است؛ زیرا اگر مقصود مقنن معنای وسیع دولت به معنای حاکمیت باشد، اینکه وزارت اقتصاد مجاز باشد دارایی‌های قوای مقننه یا قضائیه را پشتوانه‌ی این اوراق قرار دهد مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا مطابق اصل پیش‌گفته، نیل به نظام اداری صحیح از وظایف دولت جمهوری اسلامی شمرده شده است و پشتوانه گذاشتن دارایی‌های قوای دیگر از سوی دولت، منجر به اختلال در انجام وظایف دیگر قوا و اختلال نظام اداری کشور خواهد شد. اما در مقابل، اگر منظور مجلس از عبارت فوق، صرفاً اشاره به دارایی‌های و مطالبات قوه‌ی مجریه باشد، این مقرر مغایرتی با اصل فوق نخواهد داشت. بنابراین در وضع کنونی، عبارت «دولت» در جزء (۶) بند (ک) تبصره (۵) واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۴-۴- در جزء (۶) بند (ک)، از این جهت که مشخص نیست منظور از «دولت» که اموال و دارایی‌های آنها به‌عنوان پشتوانه انتشار اوراق مالی اسلامی قابل استفاده است، شامل دستگاه‌های غیرقوه مجریه نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تذکر: ۴-۷- در تبصره (۵)، در جزء (۵) بند (ک)، نام قانون مذکور به صورت کامل، «قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به‌منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل

چهل و چهارم قانون اساسی» ذکر شود.

تبصره ۵- ...

الف- ...

بند الحاقی ۱- منابع حاصل از واگذاری باقی مانده سهام دولت در بانک‌ها تا سقف یکصد هزار میلیارد (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال (موضوع تبصره‌های (۱) و (۲) ماده (۱۶) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۱) صرف افزایش سرمایه بانک‌های دولتی می‌شود.

▪ دیدگاه مغایرت

به موجب حکم بند الحاقی (۱) این تبصره، منابع ناشی از واگذاری باقی مانده سهام دولت در بانک‌ها تا سقف مشخصی باید صرف افزایش سرمایه بانک‌های دولتی شود. این در حالی است که مجلس شورای اسلامی، برای منابع موضوع این بند ردیف مشخصی در نظر نگرفته است و در نتیجه آن را در سقف بودجه نیز لحاظ نکرده است. بنابراین بند الحاقی (۱) تبصره (۵) از حیث فقدان ردیف بودجه‌ای و عدم درج در سقف کلی بودجه، مغایر با حکم

۱. ماده (۱۶) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۶- ...

تبصره ۱- معادل صد درصد (۱۰۰٪) مابه‌التفاوت حاصل از فروش اموال و دارایی‌های مازاد بانک‌های دولتی نسبت به مبلغ قیمت دفتری و هزینه‌های فروش پس از کسر سهم سود قطعی سپرده‌گذاران، به خزانه‌داری کل کشور واریز و جهت افزایش سرمایه همان بانک تخصیص داده می‌شود. وجوه حاصل از این تبصره از پرداخت مالیات و سود سهم دولت معاف است.

تبصره ۲- با رعایت سیاست‌های کلی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ و اصلاحات بعدی آن، وجوه حاصل از واگذاری باقیمانده سهام دولت در بانک‌ها و بیمه‌های مشمول واگذاری مطابق با دستورالعملی که به تصویب وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می‌رسد، در قالب بودجه‌های سنواتی به افزایش سرمایه بانک‌های دولتی اختصاص می‌یابد.»

ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا وفق اصل پیش گفته، کلیه‌ی هزینه‌های دولت باید مقید به رعایت اعتبارات لحاظ شده در قانون بودجه باشد.

▪ دیدگاه ابهام

در جزء (۲) بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی^۱ مقرر شده است منابع حاصل از واگذاری سهام دولت در طرح‌های مشمول سیاست‌های کلی مذکور، باید صرف امور مشخصی همچون تقویت تأمین اجتماعی و سایر موارد مذکور شود. اما قانون‌گذار در بند الحاقی (۱) تبصره‌ی حاضر مقرر کرده است که منابع حاصل از واگذاری باقی مانده‌ی سهام دولت در بانک‌ها، باید صرف افزایش سرمایه‌ی بانک‌های دولتی شود. بنابراین حکم بند الحاقی (۱) تبصره (۵) از حیث انطباق بر سیاست‌های کلی فوق‌الذکر، واجد ابهام است؛ زیرا چنانچه واگذاری سهام این بانک‌ها مشمول سیاست‌های کلی فوق باشد، منابع آن باید صرف موارد مذکور شود. در غیر این صورت، این مقرر مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا وفق این اصل، تعیین سیاست‌های کلی نظام در شمار وظایف و اختیارات رهبری است و دیگر قوا ملزم به اجرای آن هستند. بنابراین بند الحاقی (۱) در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۵-۴- در بند الحاقی (۱)، عدم ذکر ردیف و عدم لحاظ آن در سقف منابع عمومی بودجه، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد. همچنین از این جهت که مفاد جزء (۲) بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، مورد رعایت قرار گرفته است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۱. برای ملاحظه‌ی متن این مقرر رک. به: بند (الف) دیدگاه ابهام ذیل جزء (۲) بند (الف) تبصره (۲) مصوبه‌ی حاضر.

بند الحاقی ۲- وجوه ارزی حاصل از دعاوی و مطالبات خارجی از سوی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، تا سقف دویست هزار میلیارد (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال بابت تسویه دیون ارزی داخلی و خارجی آن وزارتخانه تخصیص یافته و تسویه می‌شود.

خزانه‌داری کل کشور با اعلام وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و تأیید بانک مرکزی نسبت به درج عملکرد این بند در ردیف ۱۶۰۱۶۵ جدول شماره (۵) این قانون اقدام می‌کند.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) مطابق حکم بند الحاقی (۲) تبصره‌ی مورد بحث، وجوه ارزی حاصل از دعاوی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، تا سقف مشخصی بابت تسویه دیون ارزی داخلی و خارجی آن وزارتخانه هزینه می‌شود. این در حالی است که حکم فوق مقید به گردش منابع در خزانه‌داری کل کشور نشده است و مغایر با حکم صدر اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا بر طبق این اصل، کلیه‌ی درآمدهای دولت باید به خزانه‌داری کل واریز و سپس مطابق قانون بودجه تخصیص داده شود. بنابراین حکم بند الحاقی (۲) تبصره (۵) از این منظر که مقید به گردش خزانه نشده است، مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی است.

ب) مجلس شورای اسلامی در بند الحاقی (۲) تبصره‌ی حاضر مقرر کرده است وجوه ارزی حاصل از دعاوی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، تا سقف مبلغ مذکور بابت تسویه دیون ارزی داخلی و خارجی آن وزارتخانه از محل ردیف ۱۶۰۱۶۵ جدول شماره (۵) این مصوبه هزینه می‌شود. اما مراجعه به ردیف مذکور نشان می‌دهد که مبلغ فوق در آن لحاظ نشده است و در نتیجه این حکم مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ زیرا طبق مفاد اصل فوق، قانون‌بودجه‌ی کل کشور مرکب از کلیه‌ی هزینه‌ها و درآمدهای یک‌ساله‌ی کشور است. بنابراین لحاظ نشدن درآمدهای مزبور در ردیف ۱۶۰۱۶۵ بودجه‌ی حاضر موجب مغایرت این بند الحاقی با اصل (۵۲) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۶-۴- بند الحاقی (۲)، از جهت عدم گردش خزانه، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد. همچنین از این جهت که در ردیف مربوطه، این عدد لحاظ نشده است، مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۵- ...

الف- ...

بند الحاقی ۳- سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلفند در چهارچوب ماده (۸) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی،^۱ مقدمات لازم اعم از انجام امور کارگزاری، ابلاغ قرارداد همسان واگذاری، صدور موافقتنامه و سایر زیرساخت‌های مورد نیاز برای واگذاری مطالبات قراردادی (فاکتورینگ) تا سقف یکصد هزار میلیارد (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال را فراهم نمایند.

سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی

۱. ماده (۸) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی مصوب ۱۳۹۸/۲/۱۵ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۸- تأمین‌کنندگان کالا و خدمات مجازند با استناد به ماده (۱۰) قانون برگزاری مناقصات و در چهارچوب تأمین مالی واگذاری مطالبات از طریق کارگزاری (فاکتورینگ)، تمام یا بخشی از مطالبات قراردادی محقق شده و محقق نشده خود را به اشخاص حقیقی و حقوقی ثالث (پذیرندگان) اعم از بانک‌ها یا مؤسسات اعتباری واگذار کنند. در صورتی که تأمین‌کننده، مطالبات را به ثالث واگذار کند، کلیه کارفرمایان موضوع این قانون اعم از دولتی، عمومی و یا تعاونی مکلف به رعایت واگذاری مطالبات از طریق کارگزاری (فاکتورینگ) هستند. آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف مدت چهار ماه پس از ابلاغ این قانون توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

موظفند گزارش عملکرد این بند را به صورت سه‌ماهه به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و اقتصادی مجلس شورای اسلامی ارسال نمایند.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب حکم بند الحاقی (۳) تبصره (۵)، سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف شده‌اند تا مقدمات لازم اعم از انجام امور کارگزاری، ابلاغ قرارداد همسان و‌گذاری، «صدور موافقتنامه» و سایر زیرساخت‌های مورد نیاز برای فاکتورینگ را فراهم نمایند. اما حکم این مقرر اولاً از این حیث که مقصود قانون‌گذار از «موافقتنامه» روشن نیست و ثانیاً مشخص نیست آیا طرف حساب فرآیند مذکور، لزوماً دولتی است یا می‌تواند از اشخاص خصوصی نیز باشد، واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۷-۴- در بند الحاقی (۳)، از این جهت که آیا با توجه به لزوم صدور موافقتنامه از سوی سازمان برنامه بودجه کشور، اولاً منظور از «موافقتنامه» در این بند روشن نیست و ثانیاً آیا طرف حساب فرآیند مذکور لزوماً دولتی است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۵- ...

الف- ...

بند الحاقی ۴- کارفرمایان واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی و خدماتی و اصناف که حداقل به مدت یک سال از زمان تقسیط نسبت به حفظ یا افزایش اشتغال نیروی انسانی کارگاه خود بر مبنای فهرست بهمن ماه سال ۱۳۹۸ اقدام نموده‌اند و فهرست حق بیمه جاری کارکنان شاغل را در طول دوره تقسیط ارسال و پرداخت می‌نمایند، می‌توانند از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون و حداکثر ظرف چهار ماه، نسبت به درخواست

تعیین تکلیف بدهی‌های قطعی شده برابر ماده (۲) قانون اصلاح قانون جرایم تأمین امنیت اجتماعی مصوب ۱۳۸۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام، از بخشودگی جریمه‌های متعلقه و سایر جریمه‌ها برخوردار شوند. در مواردی که کارفرمایان کارگاه‌های مذکور تا تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون بر مبنای فهرست بهمن‌ماه ۱۳۹۸ نسبت به تعدیل بیمه‌شدگان کارگاه اقدام نموده باشند، پس از بازگشت نیروی کار تعدیل‌شده یا جایگزینی آنها و رعایت حفظ اشتغال حداقل به مدت یک سال از زمان تقسیط و بر مبنای فهرست بهمن‌ماه ۱۳۹۸، از بخشودگی جریمه‌ها به شرح فوق برخوردار می‌شوند.

▪ دیدگاه ابهام

قانون‌گذار در بند الحاقی (۴) این تبصره، به «ماده (۲) قانون اصلاح قانون جرایم تأمین امنیت اجتماعی مصوب ۱۳۸۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام» اشاره کرده است. این در حالی است که تاکنون چنین قانونی با این عنوان به تصویب مجلس شورای اسلامی و مجمع تشخیص مصلحت نظام نرسیده است و عنوان قانون فوق، واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۸-۴- در بند الحاقی (۴)، عنوان قانون مذکور ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر

خواهد شد.

تبصره ۵- ...

الف- ...

بند الحاقی ۵- به وزارت کشور اجازه داده می‌شود تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اوراق مالی اسلامی با تضمین اصل و سود توسط دولت برای خرید نردبان هیدرولیکی و ماشین‌آلات آتش‌نشانی منتشر کند.

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در بند الحاقی (۵)، وزارت کشور را مجاز کرده است تا سقف معینی، اوراق مالی اسلامی برای خرید نردبان هیدرولیکی و ماشین‌آلات آتش‌نشانی منتشر کند. این در حالی است که برای این حکم ردیف بودجه‌ای مشخصی تعیین نشده است و بالتبع در سقف کلی بودجه نیز لحاظ نشده است. بنابراین حکم بند الحاقی (۵) تبصره (۵) از حیث فقدان ردیف و لحاظ نشدن در بودجه‌ی عمومی، مغایر با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا طبق اصل مزبور، کلیه‌ی پرداخت‌های دولت باید در حدود اعتبارات مصوب در قانون بودجه صورت گیرد.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۹-۴- بند الحاقی (۵)، با توجه به عدم ذکر ردیف و عدم لحاظ آن در سقف منابع عمومی بودجه، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد.

تذکره: ۵-۷- در تبصره (۵)، در بند الحاقی (۵)، چنانچه واژه «هیدرولیکی» دارای معادل فارسی است، ذکر شود.

تبصره ۵- ...

الف- ...

بند الحاقی ۶- به منظور تأمین منابع لازم جهت بهسازی روستاها و تهیه، اجراء و بازنگری طرح‌های هادی روستایی به دولت اجازه داده می‌شود به میزان بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از طریق انتشار، فروش و واگذاری اوراق خزانه اسلامی در اختیار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی قرار دهد. این مبلغ بر اساس شاخص برخورداری از طرح هادی بین استان‌ها تقسیم می‌شود. شورای برنامه‌ریزی هر استان موظف است سهم آن استان را بر اساس شاخص برخورداری از طرح هادی بین شهرستان‌های استان توزیع کند.

▪ دیدگاه مغایرت

قانون‌گذار در بند الحاقی (۶) تبصره (۵)، انتشار اوراق خزانه‌ی اسلامی را به میزان خاصی مقرر کرده است. این در حالی است که برای این انتشار ردیف بودجه‌ای مشخصی تعیین نشده است و در نتیجه این منابع در سقف کلی بودجه نیز دیده نشده است. بنابراین حکم بند الحاقی (۶) این تبصره از حیث فقدان ردیف بودجه‌ای و لحاظ نشدن در سقف بودجه‌ی عمومی، مغایر با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا مطابق این اصل، کلیه‌ی پرداخت‌های دولت باید در حدود اعتبارات مذکور در ردیف‌های بودجه انجام گیرد.

▪ دیدگاه ابهام

حکم بند الحاقی (۶) تبصره‌ی حاضر مبنی بر انتشار «اوراق خزانه اسلامی»، از این حیث که اسناد مزبور فاقد تعریف قانونی است و همچنین تمایز آن با «اسناد خزانه» مشخص نیست، واجد ابهام است؛ توضیح آنکه در مقررات مختلف این مصوبه از انتشار اسناد خزانه سخن به میان آمده است، اما قانون‌گذار در این مقرر از اصطلاح «اوراق خزانه اسلامی» استفاده کرده است و علاوه بر اینکه تعریف قانونی این اوراق را ذکر نکرده است، تمایز آن با اسناد خزانه را تبیین نکرده است. بنابراین عبارت «اوراق خزانه اسلامی» در بند الحاقی (۶) تبصره (۵) واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱۰-۴- بند الحاقی (۶)، با توجه عدم ذکر ردیف و عدم لحاظ آن در سقف منابع عمومی بودجه، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد. همچنین عبارت «اوراق خزانه اسلامی» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۵- ...

الف- ...

بند الحاقی ۹- به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اجازه داده می‌شود تا مبلغ بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اوراق

مالی اسلامی با تضمین اصل و سود توسط دولت برای انجام طرح (پروژه) های تحقیقاتی راهبردی دفاعی منتشر نماید.

▪ دیدگاه مغایرت

حکم بند الحاقی (۹) تبصره‌ی مورد بررسی در خصوص انتشار اوراق مالی اسلامی از سوی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، از این حیث که برای انتشار این اوراق ردیف بودجه‌ای مشخصی تعیین نشده است و در نتیجه در سقف بودجه لحاظ نشده است، مغایر با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ چرا که وفق اصل مذکور، کلیه‌ی پرداخت‌های دولت باید در حدود اعتبارات مذکور در ردیف‌های بودجه صورت گیرد.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۱۱-۴- بند الحاقی (۹)، با توجه به عدم ذکر ردیف و عدم لحاظ آن در سقف منابع عمومی بودجه، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۵- ...

الف- ...

بند الحاقی ۱۰- وزارت نفت از طریق بخش‌های خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی مکلف است در طرح‌های توسعه ابتدائاً با اولویت میادین مشترک نفتی به نحوی عمل نماید که فرصت‌های بهره‌برداری به نفع جمهوری اسلامی ایران به‌طور کامل و به موقع صیانت شود و هرگونه تأخیر یا انحراف از این امر و یا اجرای ناقص این حکم به تناسب، تخلف و جرم محسوب می‌شود که در مراجع قانونی و ذی‌صلاح قابل رسیدگی است.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب حکم بند الحاقی (۱۰) تبصره‌ی حاضر، وزارت نفت مکلف به اقدام در

طرح‌های توسعه‌ی میادین مشترک نفتی به صورتی که فرصت‌های بهره‌برداری به نفع جمهوری اسلامی ایران به طور کامل و به موقع صیانت شود، شده است. قانون‌گذار در ادامه هرگونه تأخیر یا انحراف از این تکلیف و یا اجرای ناقص آن را به تناسب، «تخلف» و «جرم» تلقی کرده است. این در حالی است که در این مقررہ روشن نشده است تخلف از تکلیف فوق در چه مواردی تخلف و در چه مواردی جرم است و همچنین در موارد مجرمانه، کیفر مجرم چیست و این حکم واجد ابهام است؛ توضیح آنکه مطابق اصل (۳۶) قانون اساسی، حکم به مجازات باید از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد. بنابراین اگر تمایز جرم از تخلف در این مقررہ روشن نباشد و نحوه‌ی مجازات مجرمان نیز تبیین نشده باشد، این حکم مغایر با اصل (۳۶) قانون اساسی خواهد بود. بنابراین بند الحاقی (۱۰) تبصره (۵)، در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۵)،

۱۲-۴- در بند الحاقی (۱۰)، از این جهت که تأخیر یا انحراف از این حکم، در کدام موارد تخلف یا جرم است و همچنین در صورت جرم بودن از جهت عدم ذکر مجازات، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۶-

الف - ...

ب- به وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی کشور) اجازه داده می‌شود ظرف یک سال، آن بخشی از پرونده‌های مؤدیان مالیات بر ارزش افزوده دوره‌های سنوات ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷، که اظهارنامه‌های خود را در موعد مقرر تسلیم نموده‌اند و تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته‌اند، با توجه به ضوابطی (از جمله نحوه انتخاب) که به پیشنهاد سازمان امور مالیاتی کشور ظرف یک ماه بعد از ابلاغ قانون تهیه می‌شود و به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد، بدون

رسیدگی، قطعی نماید.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در بند (ب) این تبصره، وزارت امور اقتصادی و دارایی را مجاز دانسته است بخشی از پرونده‌های مؤدیان مالیات بر ارزش افزوده را که اظهارنامه‌های خود را در موعد مقرر تسلیم نموده‌اند و تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته‌اند، با توجه به «ضوابطی» که به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد، بدون رسیدگی قطعی کند. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از «ضوابط» فوق روشن نیست و این مقرر از این منظر واجد ابهام است؛ زیرا اگر اطلاق ضوابط فوق شامل ضوابط تقنینی همچون نحوه‌ی بخشودگی مالیاتی نیز بشود، حکم مذکور مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود. چه اینکه مطابق این اصل، قانون‌گذاری از صلاحیت‌های انحصاری مجلس است و قابل واگذاری به نهادی همچون وزارت اقتصاد نیست. اما در مقابل، اگر مقصود قانون‌گذار از عبارت فوق تنها شامل ضوابط اجرایی باشد، این حکم مغایرتی با اصل (۸۵) قانون اساسی نخواهد داشت. بنابراین عبارت «ضوابطی» در بند (ب) تبصره (۶) واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۶)،

۱-۵- در بند (ب)، از این جهت که منظور از «ضوابطی» که به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد روشن نیست، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۶-

الف - ...

د -

۱ - ...

۲- مالیات و عوارض ارزش افزوده دریافتی از واحدهای تولیدی و پیمانکاران طرح (پروژه) های واقع در استان به حساب استان با رعایت

اجزای (۱) و (۲) ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه^۱ محل استقرار واحد تولیدی منظور می‌شود.

۱. ماده (۶) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۶- به منظور تحقق صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی، اصلاح نظام درآمدی دولت و همچنین قطع وابستگی بودجه به نفت تا پایان اجرای قانون برنامه ششم: الف- برقراری هرگونه تخفیف، ترجیح یا معافیت مالیاتی جدید طی سال‌های اجرای قانون برنامه ممنوع است. ب- عوارض موضوع ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ و بندهای آن و نیز عوارض آلاینده‌گی موضوع تبصره (۱) ماده مذکور و عوارض ارزش افزوده گاز طبیعی و عوارض شماره‌گذاری خودروها به شرح زیر در مورد بندهای (الف)، (ب) و (ج) ماده مذکور توسط سازمان امور مالیاتی کشور توزیع می‌گردد: ۱- عوارض وصولی بند (الف) ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده، با رعایت ترتیبات قانونی و پس از کسر وجوه مقرر در قانون مذکور و واریز به حساب تمرکز وجوه آن استان نزد خزانه‌داری کل کشور از طریق حساب رابطی که بنا به درخواست سازمان امور مالیاتی کشور توسط خزانه‌داری کل کشور افتتاح می‌گردد، به نسبت هفتاد درصد (۷۰٪) شهرها و سی درصد (۳۰٪) روستاها و مناطق عشایری و بر اساس شاخص جمعیت به حساب شهرداری‌ها و دهیاری‌ها واریز می‌گردد. سهم روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری به حساب فرمانداری‌های شهرستان مربوط واریز می‌گردد تا با مشارکت بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در همان روستاها و مناطق عشایری هزینه شود.

تبصره- ...

۲- عوارض موضوع بندهای (ب)، (ج) و (د) ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده و همچنین عوارض ارزش افزوده گاز طبیعی موضوع قانون مذکور و عوارض شماره‌گذاری خودروهای موضوع بند (ج) ماده (۴۳) قانون مذکور به حساب تمرکز وجوه به نام سازمان امور مالیاتی کشور نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود. وجوه مذکور حداکثر تا پانزدهم ماه بعد به نسبت دوازده درصد (۱۲٪) سهم کلان‌شهرها، پنجاه و سه درصد (۵۳٪) سایر شهرها و سی و پنج درصد (۳۵٪) روستاها و مناطق عشایری بر اساس شاخص‌هایی که به موجب دستورالعملی که توسط سازمان و وزارت کشور ابلاغ می‌شود، محاسبه و بین تمام شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و مناطق عشایری توزیع می‌گردد. سهم روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری، به حساب فرمانداری شهرستان مربوطه واریز خواهد شد تا حسب مقررات و مصوبات کمیته‌های برنامه‌ریزی شهرستان صرف امور عمران و آبادانی همان روستاها و مناطق عشایری شود. همچنین سی درصد (۳۰٪) عوارض ارزش افزوده موضوع این جزء دریافتی از واحدهای تولیدی مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی شهرستان‌ها برای تأمین زیرساخت‌ها و ارائه خدمات در آنها و تکمیل طرح‌های (پروژه‌های) نیمه‌تمام شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان، در اختیار شرکت شهرک‌های صنعتی استان قرار می‌گیرد. این سهم از مبلغ مربوط به شهرهای استان به نسبت کسر می‌گردد.

تبصره- ...»

سازمان امور مالیاتی مکلف است پرونده‌های واحدهای تولیدی و خدماتی با شخصیت حقیقی یا حقوقی دارای یک محل فعالیت را که محل استقرار واحد تولیدی یا خدماتی آنها در استان محل استقرار دفتر مرکزی آنها نیست به اداره کل امور مالیاتی استان محل استقرار واحد تولیدی و خدماتی ارسال نماید.

مالیات و عوارض بر ارزش افزوده واحدهای خدماتی ملی به نسبت سهم هر استان از جمعیت کشور، به حساب خزانه استان ذی‌ربط واریز می‌شود.

سازمان امور مالیاتی موظف است گزارش عملکرد این بند را در مقاطع سه‌ماهه به دیوان محاسبات کشور ارائه نماید.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۱-۸- در تبصره (۶)، در جزء (۲) بند (د)، در ارجاع به قانون مربوطه بایستی به «اجزای (۱) و (۲) بند (ب) ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه» ارجاع صورت گیرد.

* * *

تبصره ۶-

الف - ...

ه- مطابق ماده (۱۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)^۱ به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود ماهانه از هر واحد مسکونی

۱. ماده (۱۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی:

«ماده ۱۲- به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود مبلغی را که طبق قوانین بودجه سنواتی در قبوض گاز و برق برای هر واحد مسکونی و تجاری تعیین می‌گردد، اخذ و صرفاً جهت بیمه خسارات مالی و جانی اعم از فوت و نقص عضو و جبران هزینه‌های پزشکی ناشی از انفجار، آتش‌سوزی و مسمومیت مشترکان شهری و روستایی و سکونتگاهی عشایری گاز و برق از طریق شرکت‌های بیمه با برگزاری مناقصه اقدام کند.»

مشترکان گاز مبلغ دو هزار (۲۰۰۰) ریال، از هر واحد مسکونی مشترکان برق مبلغ یک هزار (۱۰۰۰) ریال و از هر یک از واحدهای تجاری مشترکان گاز و برق مبلغ ده هزار (۱۰,۰۰۰) ریال اخذ و به حساب درآمد عمومی موضوع ردیف‌های ۱۶۰۱۸۵ و ۱۶۰۱۸۶ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند. برای مشترکان روستایی، مبالغ فوق‌الذکر معادل پنجاه درصد (۵۰٪) است و مشترکان فاقد گاز از پرداخت معاف می‌باشند. وجوه فوق مشمول مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده نخواهد بود.

منابع حاصله برای موارد مندرج در ماده مذکور به مصرف می‌رسد. آیین‌نامه اجرایی این بند متضمن سقف و نحوه برگزاری مناقصه به پیشنهاد مشترک سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند گزارش مبالغ پرداختی شرکت‌های بیمه‌ای از محل منابع این بند را از شرکت‌های مذکور اخذ و گزارش آن را به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و انرژی مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

شرکت‌های بیمه‌گر با هماهنگی وزارتخانه‌های نفت و نیرو مکلفند با صدور بیمه‌نامه، مشترکان را از حقوق خود مطلع و متناسب با مبلغ دریافتی شرکت بیمه مربوط، خسارات وارد شده را جبران نمایند. شرکت‌های بیمه‌گر منطقه حوادث ناشی از موضوع این بند را در کمتر از دو ماه بررسی و حداکثر تا سه ماه پرداخت می‌نمایند، خواه حادثه در بیرون یا داخل منزل اتفاق افتاده باشد.

▪ دیدگاه مغایرت

حکم بند (ه) این تبصره مبنی بر واگذاری تعیین سقف و نحوه برگزاری مناقصه به آیین‌نامه‌ی مصوب هیئت وزیران، از این حیث که مصداق قانون‌گذاری تفویضی است، مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است؛ زیرا به موجب اصل پیش‌گفته، تقنین از وظایف انحصاری مجلس شورای اسلامی است که اصولاً قابل واگذاری به نهادهای دیگر همچون هیئت وزیران نیست. بنابراین با توجه به اینکه مقررات برگزاری مناقصه‌ها دارای ماهیت تقنینی است و از

همین باب است که قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۳ به تصویب رسیده است، واگذاری مطلق تعیین سقف و نحوه برگزاری مناقصه به هیئت وزیران در بند (ه) تبصره (۶)، مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم قانون گذار در این بند (ه) در خصوص واگذاری تعیین سقف و نحوه برگزاری مناقصه به آیین‌نامه‌ی مصوب هیئت وزیران، مغایرتی با اصل (۸۵) قانون اساسی ندارد؛ زیرا اولاً در حال حاضر نیز به موجب تبصره (۱) ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۳^۱ تعیین سقف نصاب معاملات مشمول مناقصه در اختیار دولت است و ثانیاً مقصود قانون گذار از تفویض تعیین نحوه برگزاری مناقصه به آیین‌نامه، واگذاری امور اجرایی و اداری است و روشن است در تدوین این آیین‌نامه، باید الزامات قانونی مندرج در قانون فوق‌الذکر رعایت شود. بنابراین حکم بند (ه) تبصره (۶) مصداق تفویض قانون گذاری محسوب نمی‌شود تا وجهی برای مغایرت آن با اصل (۸۵) قانون اساسی متصور باشد.

▪ نظر شورای نگهبان

بند (ه) تبصره (۶)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

۱. ماده (۳) قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱۱/۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۳- طبقه‌بندی معاملات

معاملات از نظر نصاب (قیمت معامله) به سه دسته تقسیم می‌شوند:

- ۱- معاملات کوچک: معاملاتی که به قیمت ثابت سال ۱۳۸۲ کمتر از بیست میلیون (۲۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال باشد.
- ۲- معاملات متوسط: معاملاتی که مبلغ مورد معامله بیش از سقف مبلغ معاملات کوچک بوده و از ده برابر سقف ارزش معاملات کوچک تجاوز نکند.
- ۳- معاملات بزرگ: معاملاتی که مبلغ برآورد اولیه آنها بیش از ده برابر سقف ارزش مبلغ معاملات کوچک باشد.

تبصره ۱- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است در ابتدای هر سال نصاب معاملات را بر اساس شاخص بهای کالاها و خدمات اعلام شده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، جهت تصویب به هیئت وزیران پیشنهاد نماید.

تبصره ۲- ...»

* * *

تبصره ۶-

الف - ...

و- در اجرای ماده (۶) قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی مصوب ۱۳۹۹/۱/۲۰^۱، وزارت امور اقتصادی و دارایی از طریق سازمان امور مالیاتی کشور موظف است یک‌درهزار ارزش مواد اولیه، قطعات و کالاهایی که تمام یا قسمتی از آنها قابل بازیافت است را اخذ و منابع حاصله را به ردیف درآمدی شماره ۱۶۰۱۸۹ واریز نماید.

فهرست مواد اولیه، قطعات و کالاهای فوق‌الذکر حداکثر دوماه پس از ابلاغ این قانون، توسط سازمان محیط زیست تعیین و اعلام می‌شود. تولیدکنندگان و واردکنندگان که با تأیید سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به بازیافت پسماند حاصل از مواد اولیه، قطعات و کالاهای خود اقدام نموده‌اند، مشمول این عوارض نمی‌شوند.

منابع وصولی تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل ردیف شماره ۵۳۰۰۰۰-۳۹ جدول شماره (۹) این قانون در اختیار وزارت کشور قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور برای بازیافت پسماندهای حاصل از کالاهای مزبور (ایجاد تأسیسات منطقه‌ای تبدیل پسماند به مواد و انرژی) با اولویت مشارکت

۱. ماده (۶) قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی مصوب ۱۳۹۹/۱/۲۰ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۶- تولیدکنندگان و واردکنندگان مواد اولیه، قطعات و کالاهایی که تمام یا قسمتی از آنها قابل بازیافت است، موظف به بازیافت پسماند حاصل از مواد و کالاهای خود هستند، در غیر این صورت موظفند یک‌درهزار ارزش کالای خود را در ابتدای زنجیره از طریق وزارت امور اقتصادی و دارایی به حساب متمرکز وجوه وزارت کشور نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند. منابع وصولی در اختیار وزارت کشور قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور برای بازیافت پسماندهای حاصل از کالاهای مزبور (ایجاد تأسیسات منطقه‌ای تبدیل پسماند به مواد و انرژی) با اولویت مشارکت بخش خصوصی و با نظارت سازمان حفاظت محیط زیست مصرف شود.»

بخش خصوصی و نظارت سازمان حفاظت محیط زیست مصرف شود. دستورالعمل شناسایی نحوه رسیدگی و تشخیص مطالبه و وصول توسط سازمان امور مالیاتی کشور تهیه و پس از تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی ابلاغ می‌شود.

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در بند (و) تبصره‌ی حاضر، وزارت امور اقتصادی و دارایی را موظف کرده است تا یک‌درهزار ارزش مواد اولیه، قطعات و کالاهایی که تمام یا قسمتی از آنها قابل بازیافت است را دریافت کند. این درحالی است که اطلاق معیار یک‌درهزار پیش‌گفته مصداق اجحاف و ظلم و در نتیجه مغایر با موازین شرعی است؛ توضیح آنکه یک‌درهزار ارزش مواد اولیه، قطعات و کالاها با در نظر گرفتن ارزش اقتصادی ماشین‌آلات صنعتی، مبلغ گزافی خواهد شد که حکم به پرداخت آن موجب ظلم به افراد است. ضمن اینکه، الزام یک کارخانه یا کارگاه تازه تأسیس که چه بسا تا پنجاه سال آینده نیز پسماند نخواهد داشت به اینکه از بدو تأسیس این مبلغ کلان را پرداخت کند، مصداق اجحاف و ظلم است. بنابراین اطلاق حکم بند (و) تبصره (۶) از این حیث که متضمن اجحاف و ظلم به افراد است مغایر با موازین شرعی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم مقرر شده در بند (و) این تبصره مبنی بر تکلیف وزارت امور اقتصادی و دارایی به دریافت یک‌درهزار ارزش مواد اولیه، قطعات و کالاهایی که تمام یا قسمتی از آنها قابل بازیافت است، مصداق اجحاف تلقی نمی‌شود تا مغایر با شرع مقدس باشد؛ توضیح آنکه اولاً تکلیف فوق پیشتر در ماده (۶) قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی، عیناً ذکر شده بوده است و از سوی شورای نگهبان مغایر با شرع شناخته نشده است. ثانیاً معیار یک‌درهزار مزبور نیز مبلغ زیادی نخواهد شد کما اینکه اگر ارزش اقتصادی مواد اولیه، قطعات و کالاهای یک کارخانه برای مثال یک میلیارد تومان باشد، تنها باید یک میلیون تومان در این خصوص پردازد. ثالثاً دقت در متن این بند نشان می‌دهد که هدف قانون‌گذار وصول این مبلغ نیست؛ بلکه با تصریح به معافیت تولیدکنندگان و واردکنندگانی

که نسبت به بازیافت پسماند حاصل از مواد اولیه، قطعات و کالاهای خود اقدام نموده‌اند، درصدد تشویق همه‌ی اشخاص به بازیافت پسماند تولید شده است. بنابراین حکم بند (و) تبصره (۶) مغایرتی با موازین شرعی ندارد.

▪ نظر شورای نگهبان

بند (و) تبصره (۶)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

* * *

تبصره ۶-

الف - ...

ح -

۱- ...

جزء الحاقی - کلیه صاحبان حرف و مشاغل پزشکی، پیراپزشکی، داروسازی و دامپزشکی که مجوز آنها توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یا سازمان نظام پزشکی ایران صادر می‌شود و کلیه اشخاص شاغل در کسب و کارهای حقوقی اعم از وکالت و مشاوره حقوقی و خانواده، در چهارچوب آیین‌نامه تبصره (۲) ماده (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم مکلفند از پایانه فروشگاهی استفاده کنند.

▪ دیدگاه ابهام

اشاره‌ی مجلس شورای اسلامی در ذیل جزء الحاقی بند (ح) به تبصره (۲) ماده (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم، از این حیث که مقرره‌ی فوق به موجب ماده (۲۹) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان^۱ نسخ شده است، واجد ابهام است. بنابراین مقصود قانون‌گذار از

۱. ماده (۲۹) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان مصوب ۱۳۹۸/۷/۲۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲۹- پس از انقضای مواعد مذکور در ماده (۳) این قانون، تبصره (۲) ماده (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن لغو و احکام مندرج در تبصره‌های (۱)، (۲) و (۳) ماده (۱۵) و

اشاره به تبصره (۲) منسوخ ماده (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم روشن نیست و جزء الحاقی بند (ح) از این حیث واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۶)،

۲-۵- در جزء الحاقی به بند (ح)، با توجه به اینکه تبصره (۲) ماده (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم، در قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان نسخ شده است، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۶-

الف - ...

ی -

۱ - ...

۲- حق‌الامتیاز و حق‌السهم دولت از کارورهای ارائه دهنده خدمات مخابراتی به میزان ده درصد (۱۰٪) افزایش یافته و به حساب درآمد عمومی ردیف ۱۳۰۴۰۴ نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود و کارورهای ارائه دهنده خدمات اجازه افزایش تعرفه اینترنتی مصرفی را در سال ۱۴۰۰ ندارند.

منابع حاصل از حق‌السهم دولت از کارورها و شرکت‌های ارائه دهنده خدمات اینترنت مازاد بر شصت و نه هزار و هشتصد میلیارد (۶۹,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در ردیف ۱۳۰۴۰۴ صرف موارد زیر می‌شود:

۱-۲- توسعه زیرساخت اینترنت ثابت پرسرعت توسط شرکت

→

همچنین ماده (۶۶) قانون نظام صنفی کشور مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن برای اشخاص مشمول این قانون منتفی می‌شود.»

مخابرات ایران که امکان ارائه خدمات صوت و تصویری پیشرفته را داشته باشد. اینترنت ثابت پرسرعت باید امکان رقابت و مقابله با تهدیدات اینترنت ماهواره‌ای توسط کشورهای خارجی دیگر در حریم کشور را داشته باشد.

۲-۲- حمایت از تولید محتوا در فضای مجازی

۲-۳- پروژه‌ها و طرح‌های مرتبط با فضای مجازی تحت نظارت و راهبرد مرکز ملی و در راستای مصوبات شورای عالی فضای مجازی به خصوص «طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات» مصوب شهریور ۱۳۹۹ با اولویت بومی‌سازی تجهیزات و خدمات امنیت و تولید محتوا و سالم‌سازی، ذخیره‌سازی و پردازش کلان داده‌ها

۲-۴- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است اقدامات مشخص شده در طرح سند کلان شبکه ملی اطلاعات در افق ۱۴۰۰ را محقق نماید.

۲-۵- مسئولیت صدور مجوز و تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر و نظارت بر آن، منحصراً بر عهده سازمان تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر (ساترا) سازمان صدا و سیما است و متناسب با توسعه زیرساخت اینترنت ثابت پرسرعت، سازمان صدا و سیما موظف به ارائه محتوای تولیدی خود در قالب تلویزیون تعاملی (آی.پی.تی.وی) در این بستر است.

۲-۶- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است به نحوی سیاست‌گذاری نماید که توسعه اقتصاد دیجیتال بر بستر شبکه ملی اطلاعات دارای مزیت‌های مالی و اقتصادی قابل توجه نسبت به توسعه آن در خارج از شبکه ملی اطلاعات باشد.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) به موجب حکم جزء (۲) بند (ی) تبصره (۶)، منابع مازاد حاصل از حق‌السهم دولت از کارورها و شرکت‌های ارائه دهنده خدمات اینترنت صرف مواردی همچون توسعه زیرساخت اینترنت ثابت پرسرعت و حمایت از تولید محتوا در فضای مجازی شود. این در

حالی است که اولاً قانون‌گذار ردیف هزینه‌ای مشخصی برای این قبیل منابع پیش‌بینی نکرده است و ثانیاً مصارف ذکر شده در این مقررره همچون حمایت از تولید محتوا در فضای مجازی، بسیار کلی و تفسیربردار است. بنابراین حکم مذکور مغایر با اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی است؛ چرا که مطابق این اصول، قانون بودجه‌ی کل کشور باید متضمن کلیه‌ی هزینه‌ها و درآمدهای کشور باشد تا تمامی پرداخت‌های دولت منطبق بر ردیف‌های آن صورت گیرد.

ب) در جزء (۲-۳) و (۲-۶) بند (ی) این تبصره، به ترتیب از واژه‌های غیرفارسی «پروژه» و «دیجیتال» استفاده شده است. مطابق اصل (۱۵) قانون اساسی، استفاده از خط و زبان فارسی در متون رسمی (همچون متن قوانین) الزامی است. بنابراین این مقررره از این منظر که در آن دو واژه‌ی غیرفارسی «پروژه» و «دیجیتال» به کاررفته است، مغایر با اصل مزبور است.

▪ دیدگاه ابهام

الف) حق‌الامتیاز و حق‌السهم دولت از کارورهای ارائه دهنده‌ی خدمات مخابراتی، به موجب حکم جزء (۲) بند (ی) تبصره‌ی حاضر به میزان ده درصد افزایش یافته است. از طرفی، روشن نیست افزایش مقرر شده در این جزء شامل قراردادهای معتبر پیشین نیز می‌شود یا خیر و از این حیث دارای ابهام است؛ چرا که اگر اطلاق حکم فوق شامل قراردادهای معتبر سابق نیز بشود، از این منظر که مغایر با حقوق متکسبه‌ی افراد است، در تعارض با اصل تسلیط و مغایر با موازین شرعی خواهد بود. اما در مقابل، اگر مقصود قانون‌گذار تنها شامل قراردادهایی باشد که پس از لازم‌الاجراء شدن این مصوبه منعقد می‌شود، این حکم مغایرتی با شرع نخواهد داشت. بنابراین در وضع کنونی اطلاق حکم جزء (۲) بند (ی) تبصره (۶) واجد ابهام است.

ب) ذکر «سازمان تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر (ساترا)» در جزء (۲-۵) بند (ی) تبصره‌ی مورد بحث، از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی معتبر سازمان مذکور مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر سازمان دولتی مزبور اساسنامه‌ی معتبر قانونی که به تأیید شورای نگهبان رسیده باشد، نداشته باشد، حکم این مقررره مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی

خواهد بود؛ زیرا مطابق حکم ذیل این اصل، تشخیص عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با قانون اساسی و شرع با شورای نگهبان است. بنابراین جزء (۵-۲) بند (ی) تبصره (۶) در وضع کنونی از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی «سازمان تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر (ساترا)» روشن نیست، واجد ابهام است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم جزء (۵-۲) بند (ی) این تبصره فاقد هرگونه ابهام در خصوص اساسنامه‌ی «سازمان تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر (ساترا)» است؛ توضیح آنکه مطابق ابلاغیه‌ی مورخ ۱۳۹۴/۶/۲۲ رهبر معظم انقلاب خطاب به رئیس جمهور (به عنوان رئیس شورای عالی فضای مجازی)، مسئولیت صدور مجوز و تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی و نظارت بر آن منحصراً بر عهده سازمان صدا و سیما نهاده شده است. بنابراین با توجه به اینکه موضوع مذکور به صدا و سیما واگذار شده است، لازمه‌ی عمل به این وظیفه‌ی تفویض شده تشکیل سازمان فوق‌الذکر است. در نتیجه با توجه به اینکه عمل صدا و سیما به تکلیف مزبور مستلزم تشکیل سازمان است، اساسنامه‌ی آن سازمان نیز باید از سوی سازمان صدا و سیما تدوین شود و نیازی به طی تشریفات قانونی مذکور در ذیل اصل (۸۵) قانون اساسی در این خصوص نیست. بنابراین حکم جزء (۵-۲) بند (ی) تبصره (۶) فاقد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۶)،

۳-۵- در جزء (۲) بند (ی)، از این جهت که مشخص نیست در حکم این جزء در خصوص افزایش مذکور، مفاد قراردادهای معتبر منعقد شده رعایت شده است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد. همچنین این جزء با توجه به عدم وجود ردیف و نحوه دقیق هزینه‌کرد منابع مازاد بر مبلغ مذکور، مغایر اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی شناخته شد. استفاده از واژه‌های غیرفارسی «پروژه» و «دیجیتال» نیز مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی است.

تبصره ۶-

الف - ...

ک- مادامی که لایحه دائمی شدن قانون مالیات بر ارزش افزوده لازم الاجراء نشده باشد، سهم هر یک از دستگاههای ذی نفع از اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده در سال ۱۴۰۰ مطابق با قانون سال ۱۳۹۹ است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

در حال حاضر به موجب ماده واحده «قانون تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون مالیات بر ارزش افزوده» مصوب ۱۳۹۹/۸/۲۷، قانون مالیات بر ارزش افزوده تا تاریخ ۱۴۰۰/۷/۳۰ دارای اعتبار قانونی است. مقصود قانون گذار از عبارت «قانون سال ۱۳۹۹»، اشاره به قانون فوق بوده است که شایسته است به نام این قانون تصریح شود.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۲-۸- در تبصره (۶)، در بند (ک)، دقیقاً تصریح گردد که باید مطابق با کدام «قانون سال ۱۳۹۹» عمل گردد.

تبصره ۶-

الف - ...

ل- در معاملات پیمانکاری که کارفرما یکی از دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه است، کارفرما موظف است همزمان با هر پرداخت، مالیات بر ارزش افزوده متناسب با آن را به پیمانکار پرداخت کند. تا زمانی که کارفرما مالیات بر ارزش افزوده را به پیمانکار پرداخت نکرده باشد، سازمان امور مالیاتی کشور موظف است ضمن پاسخ به استعلام بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری، دفاتر اسناد رسمی و سایر دستگاههای اجرایی حق مطالبه آن از پیمانکار یا اخذ جریمه دیرکرد از وی را نخواهد داشت. در مواردی که بدهی کارفرما به پیمانکار به صورت اسناد خزانه اسلامی پرداخت می شود در صورت

درخواست پیمانکار، کارفرما موظف است این اوراق را عیناً به سازمان امور مالیاتی کشور تحویل دهد. سازمان امور مالیاتی کشور معادل مبلغ اسمی اوراق تحویلی را از بدهی مالیاتی پیمانکار کسر و اسناد مذکور را به خزانه داری کل کشور ارائه می‌کند. خزانه داری کل کشور موظف است معادل مبلغ اسمی اسناد خزانه تحویلی را به‌عنوان وصولی مالیات منظور کند.

▪ دیدگاه مغایرت

به موجب حکم بند (ل) این تبصره، پیمانکاران دستگاه‌های اجرایی تا زمانی که بخشی از ثمن قرارداد مقاطعه به آنها پرداخت نشده است، ملزم به پرداخت مالیات بر ارزش افزوده نیستند. این در حالی است که مستنبط از اطلاق حکم این مقرره آن است که پیمانکارانی که مشمول این حکم نمی‌شوند مانند پیمانکاران بخش خصوصی، حتی قبل از دریافت بخشی از ثمن معامله ملزم به پرداخت مالیات هستند. چنین الزامی نسبت به کسانی که قبل از دریافت ثمن معامله توان پرداخت مالیات را ندارند، مصداق ظلم و مغایر با موازین شرعی است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۶)،

۴-۵- در بند (ل)، اطلاق لزوم پرداخت نقدی مالیات در غیر موارد مذکور در بند (ل)، نسبت به کسانی که به علت عدم دریافت ثمن معامله، توان پرداخت مالیات مذکور را ندارند، خلاف موازین شرع شناخته شد.

تبصره ۶-

الف - ...

ن -

۱ - ...

جزء الحاقی - کارگرانی که در طول یک سال گذشته به عنوان کارگر در کشورهای همجوار مشغول به کار بوده‌اند با تأیید وزارت تعاون، کار و

رفاه اجتماعی و یا ادارات کار استان‌ها و شهرستان‌ها از پرداخت عوارض خروج از کشور معاف می‌باشند.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکره: ۳-۸- در تبصره (۶)، در جزء الحاقی به بند (ن)، عبارت «ادارات کار» به «ادارات تعاون، کار و رفاه اجتماعی» اصلاح گردد.

* * *

تبصره ۶-

الف - ...

ف -

۱ - ...

۲- سازمان امور مالیاتی کشور می‌تواند مالیات بر ارزش افزوده گروه‌هایی از مؤدیان مشمول قانون مالیات بر ارزش افزوده را با اعمال ضریب کاهشی ارزش افزوده فعالیت آن بخش تعیین کند. مقررات این بند در خصوص دوره‌هایی که مالیات آنها قطعی نشده است، جاری خواهد بود. ضریب ارزش افزوده هر فعالیت با پیشنهاد سازمان امور مالیاتی کشور به تأیید وزیر امور اقتصادی می‌رسد.

▪ دیدگاه مغایرت

سازمان مالیاتی کشور به موجب حکم صدر جزء (۲) بند (ف) این تبصره، مجاز شده است تا ضریب کاهشی بر مالیات ارزش افزوده‌ی برخی از مؤدیان اعمال کند. این در حالی است که مطابق اصل (۵۱) قانون اساسی، موارد تخفیف مالیاتی به موجب قانون خواهد بود و به موجب اصل (۸۵) قانون اساسی، قانون‌گذاری از وظایف انحصاری مجلس شورای اسلامی است. بنابراین تفویض تصمیم‌گیری در خصوص تخفیف‌های مالیاتی به سازمان امور مالیاتی در این مقرر، مغایر با اصول (۵۱) و (۸۵) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۶)،

۵-۵- در جزء (۲) بند (ف)، اعطای اختیار تعیین مالیات بر ارزش افزوده گروه‌هایی از مؤدیان توسط سازمان امور مالیاتی کشور، با توجه به لزوم قانونی بودن تعیین مالیات، مغایر اصول (۵۱) و (۸۵) قانون اساسی شناخته شد.

تذکر: ۴-۸- در تبصره (۶)، در جزء (۲) بند (ف)، عنوان صحیح «وزیر امور اقتصادی و دارایی» ذکر گردد.

* * *

تبصره ۶-

الف - ...

بند الحاقی ۷- کلیه مالکین (اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی) انواع خودروهای سواری و وانت دو کابین دارای شماره انتظامی شخصی به نام خود و فرزندان کمتر از هجده سال و محجور تحت تکفل که در پایان سال ۱۴۰۰ مجموع ارزش آنها بیش از ده میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال باشد به شرح زیر مشمول مالیات سالانه خودرو می‌باشند:

۱- ...

مأخذ محاسبه مالیات خودرو موضوع این بند قیمت روز انواع خودرو با توجه به تاریخ ساخت یا واردات آن است که توسط سازمان امور مالیاتی کشور تا پایان سال ۱۳۹۹ تعیین و اعلام می‌شود. مأخذ مزبور برای انواع خودرو که بعد از اعلام سازمان تولید یا وارد می‌شوند، بلافاصله پس از تولید یا واردات آن توسط سازمان مزبور تعیین و اعلام خواهد شد.

سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است نسبت به تعیین دارایی‌های مشمول و ارزش آنها حداکثر تا پایان خرداد ماه سال ۱۴۰۰ اقدام کند و مراتب را به نحو مقتضی به اطلاع اشخاص مشمول برساند. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند مالیات سالانه مربوط به خودروهای تحت تملک خود و افراد تحت تکفل را حداکثر تا پایان بهمن‌ماه سال ۱۴۰۰ پرداخت نمایند. ثبت نقل و انتقال خودروهایی که به موجب این بند برای آنها مالیات وضع گردیده است قبل از پرداخت بدهی مالیاتی مورد انتقال

شامل مالیات بر دارایی، نقل و انتقال قطعی و اجاره ممنوع است.
متخلفین از حکم این بند در پرداخت مالیات متعلقه مسئولیت تضامنی دارند.

آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه می‌شود و حداکثر تا پایان خردادماه سال ۱۴۰۰ به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ توضیح تذکر

قانون‌گذار در صدر این مقرر از عبارت «فرزندان کمتر از هجده سال و محجور تحت تکفل» استفاده کرده است. اما در ذیل این بند برای اشاره به همان افراد از عبارت «افراد تحت تکفل» بهره برده است. شایسته است عبارات صدر و ذیل این مقرر هماهنگ باشد.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: در تبصره (۶)،

۸-۵- در بند الحاقی (۷)، اشخاص تحت تکفل در صدر و ذیل بند، به صورت یکسان بیان گردد.

۸-۶- در بند الحاقی (۷)، با توجه به اینکه این قانون از سال ۱۴۰۰ اجرایی می‌شود، تکلیف به پرداخت مالیات بر اساس لیستی که سازمان مالیاتی باید تا «پایان سال ۱۳۹۹» تعیین و اعلام کند، باید اصلاح گردد.

* * *

تبصره ۶-

الف - ...

بند الحاقی ۱۱- در سال ۱۴۰۰ واحدهای مسکونی و باغ‌ویلاهای گران قیمت به شرح بندهای زیر مشمول مالیات بر دارایی (سالانه) می‌شوند:

۱- ...

در محاسبه مالیات موضوع این بند، هر واحد مسکونی یک مستغل محسوب و جداگانه مشمول مالیات می‌باشد.

۲- موارد زیر مشمول این مالیات نمی‌باشند:

۲-۱- واحدهای مسکونی در حال ساخت

۲-۲- واحدهای مسکونی در سال تملک

۳- وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و صنعت، معدن و تجارت، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و شهرداری‌ها موظفند امکان دسترسی برخط (آنلاین) به اطلاعات مالکیت املاک مورد نیاز سازمان امور مالیاتی کشور در حوزه اماکن را در اختیار این سازمان قرار دهند. سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است نسبت به تعیین دارایی‌های مشمول و ارزش آنها حداکثر تا پایان خردادماه سال ۱۴۰۰ اقدام کند و مراتب را به نحو مقتضی به اطلاع اشخاص مشمول برساند.

۴- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند مالیات سالانه مربوط به هر یک از واحدهای مسکونی تحت تملک خود و افراد تحت تکفل را حداکثر تا پایان بهمن‌ماه سال ۱۴۰۰ پرداخت نمایند. ثبت نقل و انتقال املاکی که به موجب این بند برای آنها مالیات وضع گردیده است، قبل از پرداخت بدهی مالیاتی مورد انتقال شامل مالیات بر دارایی، نقل و انتقال قطعی و اجاره ممنوع است. متخلف از حکم این جزء در پرداخت مالیات متعلقه مسئولیت تضامنی دارد.

آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی کشور) حداکثر تا پایان خردادماه سال ۱۴۰۰ تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

قانون‌گذار در صدر این بند به مالیات بر «باغ‌ویلاها» نیز اشاره کرده است. اما در ادامه‌ی این مقرر، حکمی در این خصوص ذکر نشده است. شایسته است حکم این بند در این مورد نیز تکمیل شود.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۷-۸- در تبصره (۶)، در بند الحاقی (۱۱)، با توجه به صدر بند، در احکام مذکور

در اجزای آن نیز، «باغ‌ویلاها» اضافه گردد.

* * *

تبصره ۶-

الف - ...

بند الحاقی ۱۵- برخورداری از معافیت‌های مالیاتی برای درآمدهای حاصل از صادرات کالاها و خدمات و هرگونه جایزه و مشوق‌های صادراتی منوط به بازگشت ارز حاصل از صادرات به چرخ اقتصادی کشور است.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکره: ۸-۸- در تبصره (۶)، در بند الحاقی (۱۵)، واژه «چرخ» به «چرخه» اصلاح گردد.

* * *

تبصره ۶-

الف - ...

بند الحاقی ۲۰- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است در راستای هدفمندسازی معافیت‌های مالیاتی و گمرکی و شفاف‌سازی حمایت‌های مالی، سیاست اعتبار مالیاتی و گمرکی با نرخ صفر را جایگزین معافیت‌های قانونی مالیاتی مصرح در قانون مالیات‌های مستقیم و قانون امور گمرکی نموده و فهرست تمامی معافیت‌های مالیاتی و گمرکی و میزان معافیت آنها را مشخص و ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید. این فهرست باید شامل حوزه فعالیت اشخاص، میزان درآمد مالیاتی و گمرکی چشم‌پوشی شده در اثر این معافیت‌ها و استناد قانونی این معافیت‌ها باشد.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب حکم بند الحاقی (۲۰) این تبصره، وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف شده است سیاست اعتبار مالیاتی با نرخ صفر را جایگزین موارد معافیت مالیاتی کند. این در حالی

است که روشن نیست حکم پیش گفته تصمیم‌گیری این وزارتخانه در خصوص موارد معافیت مالیاتی را تحویز کرده است یا خیر و از این نظر دارای ابهام است؛ زیرا اگر منظور قانون‌گذار از حکم مذکور پذیرش وضع معافیت مالیاتی از سوی وزارت اقتصاد باشد، این حکم مغایر با اصول (۵۱) و (۸۵) قانون اساسی است. چه اینکه مطابق اصل (۵۱)، موارد معافیت مالیاتی به موجب قانون خواهد بود و به موجب اصل (۸۵)، قانون‌گذاری از وظایف ذاتی مجلس شورای اسلامی است. اما در مقابل، اگر مقصود مقنن از حکم این مقرر عدم تجویز دخالت وزارت اقتصاد در تعیین موارد معافیت باشد و صرفاً این وزارتخانه را ملزم به جایگزینی موارد قانونی معافیت با مالیات با نرخ صفر کرده باشد، این حکم مغایرتی با اصول فوق نخواهد داشت. بنابراین بند الحاقی (۲۰) تبصره (۶) در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم بند الحاقی حاضر فاقد هرگونه ابهام در خصوص حیطه‌ی صلاحیت وزارت امور اقتصادی و دارایی است؛ توضیح آنکه مقصود قانون‌گذار از این حکم، تنها واگذاری سازوکار اجرای سیاست جایگزینی مالیات نرخ صفر با معافیت مالیاتی به وزارت اقتصاد است و روشن است که وضع موارد معافیت مالیاتی با مجلس شورای اسلامی است. بنابراین وجهی برای تصور مغایرت بند الحاقی (۲۰) با اصول (۵۱) و (۸۵) قانون اساسی متصور نیست و این مقرر فاقد ابهام در این خصوص است.

▪ نظر شورای نگهبان

بند الحاقی (۲۰) تبصره (۶)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

تذکر: ۹-۸- در تبصره (۶)، در بند الحاقی (۲۰)، با توجه به اینکه موضوع معافیت‌های مالیاتی در قوانین بیان شده است، در تکلیف به وزارت مربوطه برای تغییر سیاست اعتبار مالیاتی، باید به اصلاح قوانین مورد بحث (جایگزینی اعتبار مالیاتی و گمرکی با نرخ صفر)، تصریح گردد.

تبصره ۶-

الف - ...

بند الحاقی ۲۱- به منظور فراهم ساختن زمینه سرمایه‌گذاری عموم مردم در انواع طرح (پروژه) های زیربنایی و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، حمل و نقل و تولیدی صنعتی و کشاورزی و نیز تشویق فرهنگ سرمایه‌گذاری غیرمستقیم، هرگونه نقل و انتقال دارایی به/ از صندوق‌های سرمایه‌گذاری طرح (پروژه) که پذیرهنویسی آنها با مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار انجام می‌شود، از پرداخت هرگونه مالیات و عوارض نقل و انتقال معاف می‌باشد.

مالیات نقل و انتقال و سود ایجاد در شرکت‌های مؤسس، ناشی از انتقال آورده غیرنقدی به شرکت‌های سهامی عام در شرف تأسیس که به منظور ایجاد و تکمیل طرح (پروژه) های تولیدی صنعتی و کشاورزی، زیربنایی و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و حمل و نقل شکل می‌گیرد و مجوز عرضه عمومی و تأسیس آن از سازمان بورس و اوراق بهادار اخذ می‌گردد، مشمول مالیات به نرخ صفر می‌باشد.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۱۰-۸- در تبصره (۶)، در بند الحاقی (۲۱)، واژه «عرضه عمومی» به «عرضه عمومی» اصلاح گردد. همچنین منظور از «شرکت‌های مؤسس» به صورت روشن بیان گردد.

* * *

تبصره ۶-

الف - ...

بند الحاقی ۲۳- دولت مکلف است نسبت به فروش اموال منقول و غیرمنقول در اختیار سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی به مبلغ چهار هزار و چهارصد میلیارد (۴,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اقدام و درآمد حاصل را پس از گردش خزانه به ردیف ۱۰۸۲۰۰ جدول شماره (۷) بابت غذا و پوشاک زندانیان واریز کند.

▪ دیدگاه ابهام

بند الحاقی حاضر دولت را مکلف کرده است نسبت به فروش اموال منقول و غیرمنقول

سازمان اموال تملیکی اقدام کند. از طرفی، برخی از اموال در اختیار این سازمان از مواردی است که مطابق موازین شرعی اداره‌ی آن در اختیار ولی فقیه است. بنابراین روشن نیست اطلاق حکم پیش‌گفته آیا شامل اموال در اختیار ولی فقیه نیز می‌شود یا خیر و از این جهت دارای ابهام است؛ چرا که اگر اطلاق حکم اموال مذکور را نیز در بر بگیرد، این مقرر مغایر با موازین شرعی خواهد بود. بنابراین اطلاق حکم بند الحاقی (۲۳) واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۶)،

۶-۵- بند الحاقی (۲۳)، از این جهت که آیا حکم مذکور شامل اموال در اختیار ولی فقیه نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۶-

الف - ...

بند الحاقی ۲۴- به منظور تأمین قیر مورد نیاز کشور در سال ۱۴۰۰، درآمد حاصل از صادرات قیر مشمول مالیات (ماده (۱۴۱) قانون مالیات‌های مستقیم)^۱ می‌گردد.

▪ دیدگاه ابهام

مطابق حکم بند الحاقی مورد بحث، در راستای تأمین قیر مورد نیاز کشور، درآمد حاصل از صادرات قیر مشمول مالیات قرار می‌گیرد. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از

۱. ماده (۱۴۱) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۴۱- صد درصد (۱۰۰٪) درآمد حاصل از صادرات خدمات و کالاهای غیرنفتی و محصولات بخش کشاورزی و بیست درصد (۲۰٪) درآمد حاصل از صادرات مواد خام مشمول مالیات با نرخ صفر می‌گردد. فهرست مواد خام و کالاهای نفتی به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و نفت و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

حکم مزبور روشن نیست و مشخص نیست اخذ مالیات با نرخ صفر از قیر صادراتی چگونه قیر مورد نیاز کشور را تأمین خواهد کرد. بنابراین بند الحاقی (۲۴) تبصره (۶) واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۷-۵- بند الحاقی (۲۴)، با توجه به عدم هماهنگی صدر و ذیل آن، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۶-

الف- ...

بند الحاقی ۲۵- مهلت اجرای آزمایشی قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴/۹/۱۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی از تاریخ انقضای آن تا زمان لازم الاجراء شدن لایحه شورای حل اختلاف در سال ۱۴۰۰، تمدید می‌شود.

▪ دیدگاه مغایرت

حکم این مقرر در مورد تمدید قانون آزمایشی شوراهای حل اختلاف، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ زیرا وفق اصل مذکور، قانون بودجه مرکب از هزینه‌ها و درآمدهای سالیانه‌ی کشور است و وضع احکامی که ارتباط مستقیمی با دخل و خرج کشور ندارد، نباید در قانون بودجه صورت گیرد. بنابراین حکم بند الحاقی (۲۵) از این حیث که فاقد ماهیت بودجه‌ای است، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است. به عنوان مؤید استدلال پیش‌گفته می‌توان به بند (س) تبصره (۶) لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور^۱ اشاره کرد که شورای نگهبان تمدید لایحه‌ی مالیات بر ارزش افزوده را به سبب غیربودجه‌ای بودن، مغایر با اصل

۱. بند (س) تبصره (۶) لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۱۱ کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی: «س- مدت اجرای آزمایشی قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی تا پایان سال ۱۳۹۹ تمدید می‌شود.»

(۵۲) قانون اساسی دانست.^۱

▪ دیدگاه عدم مغایرت

با توجه به اینکه مهلت اجرای آزمایشی قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴/۹/۱۶، به اتمام رسیده است و از طرفی اصدار آرای قضایی این شورا باید مستند به قانون باشد، مجلس شورای اسلامی از باب ضرورت به تمدید آن قانون در مصوبه‌ی حاضر اقدام کرده است. بنابراین حکم بند الحاقی (۲۵) تبصره (۶) با توجه به ضرورت تمدید فوری مدت اجرای آزمایشی قانون شوراهای حل اختلاف از سوی مجلس، مغایرتی با اصل (۵۲) قانون اساسی ندارد.

▪ نظر شورای نگهبان

بند الحاقی (۲۵) تبصره (۶)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

* * *

تبصره ۷-

الف - ...

بند الحاقی ۱-

۱- ...

۴- حقوق ورودی خودروی سواری حداقل به میزان هشتاد و شش درصد (۸۶٪) ارزش گمرکی آن تعیین می‌شود.

▪ دیدگاه ابهام

حکم جزء (۴) بند الحاقی (۱) تبصره (۷) مبنی بر تعیین حقوق ورودی گمرکی برای خودروی سواری از این حیث که روشن نیست در مقام تجویز واردات خودرو است یا خیر، دارای ابهام است؛ زیرا اگر قانون‌گذار در مقام تجویز واردات خودرو باشد، این حکم مغایر با

۱. بند (۵-۵) نامه‌ی شماره ۹۸/۱۰۲/۱۶۴۴۴ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۵ شورای نگهبان: «بندهای (س) و (ع) این تبصره، که به اصلاح و تمدید قانون دائمی پرداخته است، غیربودجه‌ای بوده و مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی شناخته شد.»

بند (۷) سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی^۱ و بند (۸) سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی^۲ و در نتیجه بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی خواهد بود. چه اینکه مطابق این سیاست‌ها، منابع ارزی باید بر تأمین نیازهای تولید ملی متمرکز شود و همچنین مصرف کالاهای داخلی ترویج شود و پذیرش واردات خودرو مغایر با این دو هدف است. اما در مقابل، اگر مقصود قانون‌گذار از عبارت فوق تنها تعیین تعرفه‌های گمرکی باشد و در صدد تجویز واردات خودرو نباشد، این مقرر مغایرتی با سیاست‌های مذکور نخواهد داشت. بنابراین حکم جزء (۴) بند الحاقی (۱) تبصره (۷) در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۶- در تبصره (۷)، جزء (۴) بند الحاقی (۱)، از این جهت که آیا تعیین حقوق ورودی خودروی سواری، به منزله مجوز ورودی خودروی سواری است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۸-

الف - ...

ب - ...

۱- وزارت راه و شهرسازی (از طریق شرکت مادر تخصصی عمران شهرهای جدید و سازمان ملی زمین و مسکن و شرکت بازآفرینی شهری) مجاز است تا سقف سی هزار میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع داخلی و یا تهاتر اراضی و املاک متعلق به شرکت‌های فوق الذکر را به قیمت کارشناسی یا فروش از طریق مزایده مشروط به

۱. بند (۷) سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی ابلاغی ۱۳۹۱/۱۱/۲۴ مقام معظم رهبری: «۷- مدیریت منابع ارزی با تأکید بر تأمین نیازهای تولید ملی و کارآفرینی، و ثبات ارزش پول ملی.»
 ۲. بند (۸) سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی ۱۳۹۲/۱۱/۲۹ مقام معظم رهبری: «۸- مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه‌ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت‌پذیری در تولید.»

حفظ کاربری بعد از واگذاری و با سازوکار گردش خزانه صرف اجرای طرح‌های فوق کند. پنج هزار میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از اعتبار فوق صرف احیای سکونتگاه‌های غیررسمی، بافت‌های فرسوده و تاریخی می‌گردد.

همچنین تا سقف مبلغ بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل اجرای این جزء به ردیف درآمدی ۲۱۰۲۲۸ جدول شماره (۵) این قانون واریز می‌شود تا جهت ساخت و تکمیل مدارس با اولویت مجموعه‌های مسکونی مهر و مناطق محروم و کم‌برخوردار در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار گیرد.

۲- ...

ز- برای ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی و عشایری، بهسازی محیط‌های اسکان و بافت‌های فرسوده واقع در حریم و خارج از حریم شهرها و محدوده روستاها، تأمین زیرساخت و فراهم کردن حداقل خدمات عمومی اعم از مدرسه، مسجد، کتابخانه، روشنایی محیط، پایگاه بسیج، پاسگاه و کلانتری در این مناطق، شورای توسعه و برنامه‌ریزی استان‌ها، موظفند معادل سهم جمعیت ساکن در این مناطق از کل جمعیت هر استان را بر اساس آیین‌نامه اجرایی که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، از محل عوارض جزء (۱) بند (ب) ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه^۱ صرف طرح کاهش آسیب‌های اجتماعی و محرومیت‌زدایی برای

۱. ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۶- به منظور تحقق صرفه‌جویی در هزینه‌های عمومی، اصلاح نظام درآمدی دولت و همچنین قطع وابستگی بودجه به نفت تا پایان اجرای قانون برنامه ششم: الف- ...

ب- عوارض موضوع ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ و بندهای آن و نیز عوارض آلاینده‌گی موضوع تبصره (۱) ماده مذکور و عوارض ارزش افزوده گاز طبیعی و عوارض شماره‌گذاری خودروها به شرح زیر در مورد بندهای (الف)، (ب) و (ج) ماده مذکور توسط سازمان امور مالیاتی کشور توزیع می‌گردد:

محلات آسیب‌دیده و بهسازی مناطق فوق‌الذکر در همان استان نمایند.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در احکام جزء (۱) بند (ب) و بند (ز) این تبصره، از عبارت «سکونتگاه‌های غیررسمی» استفاده کرده است. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از عبارت مذکور روشن نیست و این مفهوم از این حیث که تعریف قانونی یا عرفی ندارد، واجد ابهام است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

عبارت «سکونتگاه‌های غیررسمی» در جزء (۱) بند (ب) و بند (ز) تبصره (۷)، فاقد هرگونه ابهام است؛ زیرا مقصود قانون‌گذار از این عبارت، اشاره به موضوع حاشیه‌نشینی است. بنابراین با توجه به اینکه عبارت «سکونتگاه‌های غیررسمی» تعبیر مصطلحی است و معنای آن نیز روشن است، این مقرره فاقد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۸)،

۱-۷- در جزء (۱) بندهای (ب) و (ز)، منظور از «سکونتگاه‌های غیررسمی» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

→

۱- عوارض وصولی بند (الف) ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده، با رعایت ترتیبات قانونی و پس از کسر وجوه مقرر در قانون مذکور و واریز به حساب تمرکز وجوه آن استان نزد خزانه‌داری کل کشور از طریق حساب رابطی که بنا به درخواست سازمان امور مالیاتی کشور توسط خزانه‌داری کل کشور افتتاح می‌گردد، به نسبت هفتاد درصد (۷۰٪) شهرها و سی درصد (۳۰٪) روستاها و مناطق عشایری و بر اساس شاخص جمعیت به حساب شهرداری‌ها و دهیاری‌ها واریز می‌گردد. سهم روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری به حساب فرمانداری‌های شهرستان مربوط واریز می‌گردد تا با مشارکت بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در همان روستاها و مناطق عشایری هزینه شود.

تبصره- «...»

تبصره ۸

الف - ...

د -

۱ - ...

۲- شرکت‌های آب و فاضلاب استانی مجازند حداکثر ده درصد (۱۰٪) از منابع حاصل از مشارکت مالی، مصوب شورای اسلامی هر شهر موضوع تبصره (۳) قانون ایجاد تسهیلات برای توسعه طرح‌های فاضلاب و بازسازی شبکه‌های آب شهری مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۴^۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی را برای تسریع در اجراء و توسعه طرح‌های ایجاد تأسیسات آب و فاضلاب با اولویت اجرای طرح‌های فاضلاب در روستاهای همان بخش هزینه نمایند.

▪ دیدگاه ابهام

حکم جزء (۲) بند (د) این تبصره مبنی بر تجویز هزینه‌کرد (۱۰٪) منابع حاصل از «مشارکت مالی» برای تسریع در اجرای طرح‌های آب و فاضلاب، از این حیث که روشن نیست مشارکت مالی شهروندان را الزامی تلقی کرده است یا خیر، واجد ابهام است؛ توضیح آنکه اگر مقصود قانون‌گذار الزام کلیه‌ی مشترکان به مشارکت مالی در طرح‌های مزبور باشد،

۱. قانون ایجاد تسهیلات برای توسعه طرح‌های فاضلاب و بازسازی شبکه‌های آب شهری مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده واحده - به‌منظور بازسازی و توسعه تأسیسات آب شهرها و تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام فاضلاب و اولویت دادن به اجرای طرح‌های فاضلاب به شرکت‌های آب و فاضلاب اجازه داده می‌شود بخشی از منابع مالی مورد نیاز این طرح‌ها را به طرق مشروحه زیر تأمین نمایند:

تبصره ۱ - ...

تبصره ۳- تا زمان تشکیل شورای اسلامی شهر اجازه داده می‌شود هیئتی مرکب از استاندار، رئیس سازمان برنامه و بودجه استان، مدیر عامل آب و فاضلاب استان و یک یا دو نفر از نمایندگان مردم استان در مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس (به عنوان ناظر)، راهکارهای مشارکت مالی مردم و سایر بخش‌ها و ایجاد تسهیلات برای اجرای طرح‌های آب و فاضلاب شهرها را براساس پیشنهاد شرکت آب و فاضلاب استان بررسی و تأیید نموده تا پس از تصویب وزیر نیرو توسط شرکت‌های آب و فاضلاب به اجرا درآید.

تبصره ۴ - ...»

اطلاق این حکم از این منظر که مشترکان فاقد بضاعت مالی را نیز شامل شده است، مغایر با موازین شرعی خواهد بود. اما در مقابل، اگر منظور مقنن از حکم فوق، مشارکت اختیاری مردم در این قبیل طرح‌ها باشد؛ این مقرر مغایرتی با موازین شرعی نخواهد داشت. بنابراین عبارت «مشارکت مالی» در جزء (۲) بند (د) تبصره (۸) واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۸)،

۲-۷- در جزء (۲) بند (د)، منظور از «مشارکت مالی» از این جهت که الزامی است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۸-

الف - ...

ه- در اجرای بند (ب) ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶^۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی و جهت حفظ و صیانت از آبخوان‌های کشور و افزایش اطمینان‌پذیری تأمین آب برای مصارف مختلف در بخش‌های شرب، صنعت و کشاورزی، شرکت‌های آب منطقه‌ای استان‌ها و سازمان آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به شرایط اقتصادی و اقلیمی مناطق مختلف کشور از مصرف‌کنندگان آب کشاورزی

۱. ماده (۳۳) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۳۳- وزارت نیرو موظف است نرخ آب را برای مصارف شهری و کشاورزی و صنعتی و سایر مصارف با توجه به نحوه استحصال و مصرف برای هر یک از مصارف در تمام کشور به شرح زیر تعیین و پس از تصویب شورای اقتصاد وصول نماید.

الف - ...

ب- در مواردی که استحصال آب به وسیله دولت انجام نمی‌پذیرد دولت می‌تواند به ازاء نظارت و خدماتی که انجام می‌دهد با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه در صورت لزوم عوارضی را تعیین و از مصرف‌کننده وصول نماید.»

برای چاه‌های مجاز فاقد شمارشگر (کنتور) هوشمند بر اساس پروانه بهره‌برداری آنها و برای چاه‌های مجاز دارای شمارشگر (کنتور) هوشمند بر اساس برداشت مجاز از آنها، به ازای هر متر مکعب برداشت آب از آبخوان‌ها، حداکثر معادل دویست (۲۰۰) ریال متناسب با کشت غالب منطقه و میزان درآمد کشاورزان مطابق دستورالعمل مشترک وزرای نیرو و جهاد کشاورزی، دریافت و به ردیف شماره ۱۶۰۱۱۲ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. معادل مبلغ واریزی پس از مبادله موافقتنامه از محل ردیف ۵۲-۵۳۰۰۰۰۰ جدول شماره (۹) این قانون به ترتیب هفتاد درصد (۷۰٪) جهت پرداخت خسارت نکشت به کشاورزان همان منطقه و برای تحقق اهداف برنامه‌های تعادل‌بخشی و بهبود بهره‌برداری آب و انجام مطالعه در دشت‌هایی که با فرونشست زمین مواجه است و یافتن راهکارهای پیشگیری و برگرداندن آن به شرایط قبل در اختیار سازمان مدیریت منابع آب ایران و سی درصد (۳۰٪) باقی‌مانده به نسبت پنجاه درصد (۵۰٪) در اختیار سازمان جنگل‌ها و مراتع جهت حفظ و احیاء آبخیزداری و پنجاه درصد (۵۰٪) مابقی در اختیار وزارت جهاد کشاورزی برای اجرای طرح‌های افزایش بهره‌وری آب قرار می‌گیرد. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی و سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

درخصوص چاه‌های غیرمجاز وفق بند (ه) ماده (۴۵) قانون توزیع عادلانه آب^۱ نسبت به مسلوب‌المنفعه نمودن این چاه‌ها اقدام و جریمه مربوط به میزان برداشت آب تا زمان انسداد چاه به ازای هر مترمکعب

۱. ماده (۴۵) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۴۵- اشخاص زیر علاوه بر اعاده وضع سابق و جبران خسارت وارده به (۱۰) تا (۵۰) ضربه شلاق و یا از (۱۵) روز تا سه ماه حبس تأدیبی بر حسب موارد جرم به نظر حاکم شرع محکوم می‌شوند.

الف- ...

ه- هر کس بدون رعایت مقررات این قانون به حفر چاه و یا قنات و یا بهره‌برداری از منابع آب مبادرت کند.»

حداکثر یک هزار (۱,۰۰۰) ریال متناسب با افت سفره و حجم کسری مخزن سفره که حسب دستورالعمل وزیر نیرو تعیین می‌شود، دریافت می‌گردد.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

قانون‌گذار در مقرره‌ی فوق احکامی را در خصوص بهره‌برداری از چاه‌ها ذکر کرده است. شایسته است در متن این مقرره به رعایت ماده (۵) قانون توزیع عادلانه آب^۱ در خصوص بهره‌برداری از چاه‌هایی که حفر آنها نیاز به صدور پروانه ندارد نیز تصریح شود تا این قبیل چاه‌ها مشمول چاه‌های غیرمجاز تلقی نشود.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۹- در بند (ه) تبصره (۸)، به رعایت ماده (۵) قانون توزیع عادلانه آب نیز تصریح گردد.

* * *

تبصره ۸-

الف - ...

و- به منظور پیشگیری و بازسازی خسارت ناشی از سیل و ساماندهی و لایروبی رودخانه‌ها و آب‌بندان‌ها به شرکت‌های آب منطقه‌ای استان‌ها و سازمان آب و برق خوزستان اجازه داده می‌شود بهره‌برداری از مصالح مازاد رودخانه‌ای و خاک مازاد آب‌بندان‌ها را از طریق مزایده و انعقاد

۱. ماده (۵) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۵- در مناطق غیرممنوعه حفر چاه و استفاده از آب آن برای مصرف خانگی و شرب و بهداشتی و باغچه تا ظرفیت آبدهی (۲۵) متر مکعب در شبانه روز مجاز است و احتیاج به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری ندارد ولی مراتب باید به اطلاع وزارت نیرو برسد.

وزارت نیرو در موارد لازم می‌تواند از این نوع چاه‌ها به منظور بررسی آبهای منطقه و جمع‌آوری آمار و مصرف آن بازرسی کند.

تبصره ۱- ...»

قرارداد مشارکت عمومی - خصوصی، به پیمانکاران و بهره‌برداران شن و ماسه (با به کارگیری پیمانکاران دارای صلاحیت) به شرط واریز حقوق دولتی واگذار نماید. در صورت وصول درآمد مازاد بر عملیات تعیین شده در قرارداد، منابع حاصله به ردیف درآمدی ۱۶۰۱۴۹ واریز می‌گردد. منابع حاصله از محل ردیف ۳۰-۵۳۰۰۰۰۰ جدول شماره (۹) این قانون در اختیار شرکت مدیریت منابع آب ایران قرار می‌گیرد تا در چهارچوب موافقتنامه متبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور صرف ساماندهی رودخانه‌های کشور شود. گزارش عملکرد مالی و عملیاتی این بند، هر سه ماه یکبار توسط وزارت نیرو به سازمان‌های مدیریت بحران کشور و برنامه و بودجه کشور ارسال می‌گردد. دستورالعمل اجرایی این بند ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون توسط وزارت نیرو تهیه و ابلاغ می‌گردد.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی به موجب بند (و) این تبصره، دولت را مجاز به واگذاری بهره‌برداری از مصالح مازاد رودخانه‌ای از طریق «قرارداد مشارکت عمومی - خصوصی» کرده است. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از عبارت «قرارداد مشارکت عمومی - خصوصی» از این حیث که این مفهوم دارای تعریف و ضوابط قانونی نیست، روشن نیست و این مقرر از این حیث واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۸)،

۳-۷- در بند (و)، با توجه به روشن نبودن مفهوم، ضوابط و چارچوب «مشارکت عمومی - خصوصی» ابهام وجود دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۸-

الف - ...

بند الحاقی ۱-

۱- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف است کلیه تبلت‌ها و ساعت‌های هوشمند بارکدخوان و مبدل ارتباطات ثابت به سیار وارداتی و تولید داخل را در سامانه هوشمند مدیریت تجهیزات سامانه‌ای (همتا) ثبت نماید. منابع حاصله به ردیف ۱۱۰۴۱۰ جدول شماره (۵) این قانون واریز می‌شود.

۲- حقوق ورودی واردات گوشی‌های همراه (موبایل) ساخته شده خارجی بالای ششصد (۶۰۰) دلار برابر دوازده درصد (۱۲٪) تعیین می‌گردد.

▪ دیدگاه ابهام

قانون‌گذار در جزء (۱) بند الحاقی (۱) وزارت ارتباطات را ملزم کرده است منابع حاصل از این جزء را به «ردیف ۱۱۰۴۱۰ جدول شماره (۵)» واریز کند. از طرفی، مراجعه به جدول مذکور نشان می‌دهد ردیف ذکر شده برای منابع حاصل از جزء (۲) این بند الحاقی اختصاص داده شده است. بنابراین در وضع کنونی ردیف بودجه‌ای منابع جزء (۱) این بند روشن نیست و مقرر از این حیث واجد ابهام است. چه اینکه مطابق اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی، قانون بودجه باید مشتمل بر کلیه‌ی هزینه‌ها و درآمدهای دولت باشد تا کلیه‌ی پرداخت‌های دولت مقید به ردیف‌های آن صورت گیرد.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۸)،

۴-۷- در بند الحاقی (۱)، با توجه به اینکه ردیف مذکور در جزء (۱)، در جداول به جزء (۲) اختصاص دارد، از جهت ردیف اختصاص یافته به جزء (۱) ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۸-

الف - ...

بند الحاقی ۳- وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند در سال ۱۴۰۰ تعرفه‌های آب، برق و گاز مشترکین خانوارهای کشور را به گونه‌ای اصلاح نمایند که با رعایت مناطق جغرافیایی کشور، تعرفه مشترکین کم مصرف خانوارهای محروم (از جمله افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی) برابر صفر، مشترکین تا الگوی مصرف به صورت یارانه‌ای، مشترکین پرمصرف بالاتر از الگوی مصرف به صورت غیریارانه‌ای و براساس الگوی افزایش پلکانی (آی.بی.تی) تعیین شود. تعرفه به نرخ صفر آب خانوارهای محروم براساس بعد خانوار محاسبه می‌شود.

میزان افزایش تعرفه مشترکین پرمصرف بالاتر از الگوی مصرف باید حداقل به اندازه‌ای تعیین شود که بار مالی رایگان کردن تعرفه مشترکین کم مصرف را جبران نماید و نیاز به تأمین منابع جدید نداشته باشد. آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های نفت و نیرو تهیه می‌شود و ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه ابهام

وزارتخانه‌های نفت و نیرو به موجب این مقرر مکلّف شده‌اند تعرفه‌های آب، برق و گاز مشترکین کم مصرف «خانوارهای محروم» را برابر صفر، تعیین کنند. این در حالی است که قانون‌گذار در مقام تبیین مفهوم «خانوارهای محروم»، به دو مثال «افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی» بسنده کرده است. بنابراین ملاک تشخیص «خانوارهای محروم» در بند الحاقی (۳) این تبصره واجد ابهام است. چه اینکه موضوع این حکم مرتبط با حقوق و تکالیف شهروندان است و دارای ماهیت تقنینی است و اگر مقنن در صدد واگذاری بدون ملاک «خانوارهای محروم» به دو وزارتخانه‌ی پیش‌گفته بوده باشد، این مقرر مغایر با ممنوعیت قانون‌گذاری تفویضی مذکور در اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۸)،

۷-۵- در بند الحاقی (۳)، ملاک تشخیص خانوارهای محروم، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۸-

الف - ...

بند الحاقی ۴- در سال ۱۴۰۰ موضوع ممنوعیت کشت برنج در مناطق مختلف کشور بنا به تشخیص شورای آب استان لغو می‌گردد.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در بند الحاقی حاضر، تشخیص ممنوعیت یا جواز کشت برنج را به شورای آب استان واگذار کرده است. این در حالی است که روشن نیست مقصود قانون‌گذار الزام شوراهای آب استانی به ملاحظه‌ی مدیریت الگوی مصرف آب در سطح کشور نیز بوده است یا تنها این شوراها را ملزم به بررسی وضعیت آب همان استان کرده است. چرا که مطابق جزء نخست بند (۸) سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف،^۱ در بخش‌های مختلف کشور باید نگاه ملی به موضوع آب باشد و اجرای سند ملی الگوی مصرف آب در نظر باشد و اگر مقصود قانون‌گذار عدم هماهنگی در سطح ملی در مدیریت آب باشد، این مقرر مغایر با سیاست‌های مذکور و در نتیجه بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی خواهد بود. بنابراین حکم بند الحاقی (۴) در وضع کنونی واجد ابهام است.

۱. بند (۸) سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف ابلاغی ۱۳۸۹/۴/۱۵ مقام معظم رهبری: «۸- ارتقاء بهره‌وری و نهادینه شدن مصرف بهینه آب در تمام بخش‌ها به ویژه بخش کشاورزی در چارچوب سیاست‌های زیر: - طراحی، تدوین و اجرای سند ملی الگوی مصرف آب در بخش‌های مختلف و به‌هنگام‌سازی آن.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۸)،

۶-۷- در بند الحاقی (۴)، با توجه به سیاست‌های کلی الگوی مصرف، در خصوص رعایت «هماهنگی در سطح ملی» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۸-

الف - ...

بند الحاقی ۵- براساس ماده (۴) قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق و تلفن، فاضلاب و گاز مصوب ۱۳۹۶/۳/۱۰^۱ دستگاه‌های مسئول موضوع این قانون می‌توانند، در سال ۱۴۰۰ نسبت به برقراری انشعاب‌های غیردائم خدمات عمومی موضوع این قانون مطابق با تعرفه مربوط، تا تعیین تکلیف قانونی از سوی مراجع ذی‌صلاح، اقدام نمایند.

▪ دیدگاه مغایرت

قانون‌گذار در بند الحاقی حاضر، دستگاه‌های دولتی را به برقراری انشعاب‌های غیردائم خدمات عمومی برای استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق و تلفن، فاضلاب و گاز تا تعیین تکلیف قانونی آنها از سوی مراجع ذی‌صلاح، مجاز کرده است. حکم پیش‌گفته مغایر با اداره‌ی صحیح و بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است؛ زیرا اولاً با تجویز برقراری خدمات عمومی موقت مذکور، افراد تشویق به سکونت در محل‌های غیرمجاز خواهند شد. ثانیاً گرچه قانون‌گذار برقراری خدمات عمومی را مقید به تعیین تکلیف قانونی از سوی مراجع ذی‌صلاح

۱. ماده (۴) قانون مجازات استفاده‌کنندگان غیرمجاز از آب، برق و تلفن، فاضلاب و گاز مصوب ۱۳۹۶/۳/۱۰ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۴- دستگاه‌های مسئول موضوع این قانون می‌توانند، نسبت به برقراری انشعاب‌های غیردائم خدمات عمومی موضوع این قانون مطابق با تعرفه مربوطه، تا تعیین تکلیف قانونی از سوی مراجع ذی‌صلاح، اقدام نمایند.

کرده است، اما برقراری موقت این خدمات در عمل منجر به دائمی شدن سکونت‌های غیرمجاز خواهد شد. بنابراین حکم بند الحاقی (۵) مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۸)،

۷-۷- بند الحاقی (۵)، در خصوص برقراری انشعاب‌های غیردائم خدمات عمومی موضوع قانون مذکور، مغایر بند (۱۰) اصل سوم قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۸-

الف- ...

بند الحاقی ۶- دولت مکلف است در واردات محصولات کشاورزی و دامی اولویت خرید خود را از شرکت‌های ایرانی فعال در حوزه کشاورزی فراسرزمینی قرار دهد. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت جهاد کشاورزی با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و بانک مرکزی تهیه شده و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه مغایرت

دولت به موجب این مقرر به طور مطلق مکلف شده است در واردات محصولات کشاورزی و دامی، اولویت خرید را از شرکت‌های ایرانی فعال در حوزه کشاورزی فراسرزمینی قرار دهد. این در حالی است که ممکن است در برخی موارد خرید از شرکت‌های غیرایرانی دارای ارجحیت باشد برای مثال شرکت خارجی محصولات خود را به قیمت بسیار پایین‌تری و با کیفیت بسیار بالاتری عرضه می‌کند. بنابراین اطلاق حکم این بند نسبت به مواردی که خرید از دیگر شرکت‌ها به دلایل مختلف، دارای ارجحیت است، مغایر با اداره‌ی صحیح و بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۸)،

۷-۸- اطلاق بند الحاقی (۶)، در خصوص اولویت شرکت‌های ایرانی فعال در حوزه کشاورزی فراسرزمینی نسبت به مواردی که دیگران از جهاتی تقدم دارند، مغایر بند (۱۰) اصل سوم قانون اساسی شناخته شد.

* * *

تبصره ۹-

الف- ...

ه- در راستای اجرای بند (ج) ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه^۱ مبنی بر حمایت از پژوهش‌های تقاضامحور، کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که از اعتبارات برنامه (پژوهش‌های کاربردی) استفاده می‌کنند، مکلفند حداقل معادل ده درصد (۱۰٪) این اعتبارات را با اعلام فراخوان در موضوعات مورد نیاز خود، از طریق پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی و مراکز پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری و سراهای نوآوری دانشگاه آزاد اسلامی هزینه کنند. حداقل ده درصد (۱۰٪) دیگر از منابع مذکور از

۱. ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۶۴- به منظور تحقق اقتصاد دانش‌بنیان، افزایش بهره‌وری، تنظیم رابطه متقابل تحصیل و اشتغال، گسترش همکاری و تعاملات فعال بین‌المللی و افزایش نقش مردم در مدیریت علمی و فناوری کشور:

الف- ...

ج- دولت مجاز است به منظور پیشتازی در اقتصاد دانش‌بنیان و افزایش تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، برای توسعه و انتشار فناوری و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان مطابق قانون بودجه سنواتی نسبت به حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضامحور مشترک با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری و حوزه‌های علمیه در موارد ناظر به حل مشکلات کشور، مشروط به اینکه حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) از هزینه‌های آن‌را کارفرما و یا بهره‌بردار تأمین و تعهد کرده باشد، اقدام نماید.

چ- ...»

طریق دانشگاه‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان و پژوهشکده‌های قانونی وابسته به بسیج انجام می‌پذیرد.

▪ دیدگاه مغایرت

کلیه دستگاه‌های اجرایی به موجب این مقرر مکلف شده‌اند (۱۰٪) از اعتبارات خود را از طریق پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها هزینه کنند و همچنین حداقل (۱۰٪) از منابع نیز از طریق دانشگاه‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان و پژوهشکده‌های قانونی وابسته به بسیج هزینه شود. این در حالی است که اولاً عدم ذکر حوزه‌های علمیه در این مقرر و اختصاص اعتبارات به دانشگاه‌ها، مصداق تبعیض ناروا و مغایر با بند (۹) اصل (۳) قانون اساسی است. ثانیاً در خصوص هزینه‌کرد (۱۰٪) از منابع مذکور از طریق مراکز علمی وابسته به بسیج، این نحوه تخصیص منابع با توجه به اینکه تعداد این مراکز در قیاس با دیگر دانشگاه‌ها بسیار کمتر است، مصداق اداره‌ی ناصحیح و مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۹)،

۱-۸- بند (هـ)، با توجه به بند (ج) ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه، از جهت عدم ذکر حوزه‌های علمیه، مغایر بند (۹) اصل سوم قانون اساسی شناخته شد. همچنین ذیل این بند نیز مغایر بند (۱۰) اصل سوم قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۹-

الف - ...

بند الحاقی - به دولت اجازه داده می‌شود بدهی‌های قطعی خود به مؤسسه ذخیره فرهنگیان و همچنین اجرای ماده (۸۵) قانون برنامه ششم^۱

۱. ماده (۸۵) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۸۵- کارکنان وزارت آموزش و پرورش که عضویت صندوق

در سال جاری را از روش‌های زیر تسویه نماید:

- ۱- واگذاری تمام یا بخشی از سهام و دارایی‌های دولتی دستگاه‌های اجرایی زیر مجموعه قوه مجریه و باقی سهام متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی در بنگاه‌های مشمول واگذار
- ۲- مطالبات مؤسسه صندوق ذخیره فرهنگیان یا بدهی‌های مؤسسه مذکور به دولت و یا به بانک مرکزی به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی

▪ دیدگاه مغایرت

الف) مجلس شورای اسلامی به موجب این بند الحاقی دولت را مجاز به تسویه دیون خود به صندوق ذخیره فرهنگیان کرده است. این در حالی است که قانون‌گذار برای منابع موضوع این بند سقف و ردیف بودجه‌ای لحاظ نکرده است و در نتیجه این مقرر مغایر با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ چرا که مطابق این اصل، کلیه پرداخت‌های دولت از جمله رد دیون، باید با رعایت کامل ردیف‌های اعتباری بودجه‌ای باشد. بنابراین بند الحاقی تبصره (۹) مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی است.

ب) حکم جزء (۱) این بند الحاقی مبنی بر تجویز واگذاری سهام دستگاه‌های اجرایی در بنگاه‌های مشمول واگذاری موضوع سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی در مقام رد دیون دولت به صندوق ذخیره فرهنگیان، مغایر با جزء (۲) بند (د) سیاست‌های مذکور^۱ و در نتیجه بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است؛ توضیح آنکه مطابق سیاست‌ها، مصارف واگذاری‌ها باید صرف امور مشخصی همچون ایجاد زیربنای اقتصادی و سایر موارد مذکور

→

ذخیره فرهنگیان را پذیرفته‌اند و یا خواهند پذیرفت باید ماهانه درصدی از حقوق و مزایای خود را تا پنج درصد (۵٪) به حساب صندوق واریز کنند و دولت نیز موظف است همه‌ساله معادل سهم واریزی اعضاء به صندوق ذخیره فرهنگیان را به‌طور کامل در ردیف اعتباری خاص در بودجه سنواتی منظور و پرداخت نماید.»

۱. برای ملاحظه‌ی متن این مقرر رک. به: بند (الف) دیدگاه ابهام ذیل جزء (۲) بند (الف) تبصره (۲) مصوبه‌ی حاضر.

شود و از طرفی مطابق اصل مذکور، تعیین سیاست‌های کلی نظام در صلاحیت رهبری است و دیگر نهادها از جمله مجلس ملزم به تبعیت از آن هستند. بنابراین حکم جزء (۱) این مقرر مغایر با سیاست‌های پیش‌گفته و در نتیجه اصل (۱۱۰) قانون اساسی است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

قانون‌گذار به موجب این بند الحاقی دولت را مجاز به تسویه دیون خود به صندوق ذخیره فرهنگیان از طریق تهاتر کرده است. در نتیجه لحاظ نکردن سقف و ردیف بودجه‌ای برای منابع موضوع این بند، مغایرتی با حکم اصل (۵۳) قانون اساسی ندارد؛ چرا که آنچه در این اصل در خصوص آن تعیین تکلیف شده است، «دریافت‌ها و پرداخت‌های دولت» است و با توجه به اینکه موضوع این مقرر، «تهاتر» دیون دولت به صندوق ذخیره فرهنگیان است و قرار نیست دریافت یا پرداختی صورت گیرد. بنابراین حکم بند الحاقی تبصره (۹) مغایرتی با اصل (۵۳) قانون اساسی ندارد.

▪ دیدگاه ابهام

الف) ذکر «صندوق ذخیره فرهنگیان» در صدر و جزء (۱) و (۲) بند الحاقی تبصره‌ی مورد بحث، از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی معتبر صندوق مذکور مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر صندوق مزبور اساسنامه‌ی معتبر قانونی که به تأیید شورای نگهبان رسیده باشد، نداشته باشد، حکم این مقرر مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا مطابق حکم ذیل این اصل، تشخیص عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با قانون اساسی و شرع با شورای نگهبان است. بنابراین این مقرر در وضع کنونی از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی «صندوق ذخیره فرهنگیان» روشن نیست، واجد ابهام است.

ب) به موجب جزء (۲) بند الحاقی مورد بررسی، دولت مجاز شده است دیون خود به صندوق ذخیره فرهنگیان را از طریق «مطالبات مؤسسه صندوق ذخیره فرهنگیان یا بدهی‌های مؤسسه مذکور به دولت و یا به بانک مرکزی به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی» تسویه کند. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از عبارت فوق روشن نیست و حکم پیش‌گفته از این جهت دارای ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۹)،

۲-۸- در بند الحاقی، با توجه به اینکه وضعیت اساسنامه «صندوق ذخیره فرهنگیان» مشخص نیست، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد. همچنین از جهت عدم ذکر ردیف و سقف منابع مذکور، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد.

۳-۸- جزء (۱) بند الحاقی، در خصوص واگذاری بدهی‌های مذکور از محل سهام و دارایی‌های دولتی دستگاه‌های اجرایی زیرمجموعه قوه مجریه و باقی سهام متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی در بنگاه‌های مشمول واگذاری، مغایر بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و در نتیجه مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد.

۴-۸- جزء (۲) بند الحاقی، از جهت مشخص نبودن منظور از «تسویه مطالبات مؤسسه صندوق ذخیره فرهنگیان با بدهی‌های مؤسسه مذکور به دولت و یا به بانک مرکزی به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تذکر: ۱-۱۰- در تبصره (۹)، در بند الحاقی، عبارت‌های «مؤسسه ذخیره فرهنگیان» به «مؤسسه صندوق ذخیره فرهنگیان»، «قانون برنامه ششم» به «قانون برنامه ششم توسعه» و «واگذار» به «واگذاری» اصلاح گردد.

* * *

تبصره ۹-

الف - ...

ح- شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون، مکلفند در اجرای تکالیف قانونی مربوط، حداقل چهل درصد (۴۰٪) از هزینه امور پژوهشی خود مندرج در آن پیوست را در مقاطع سه ماهه به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪)، به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند تا در راستای حل مسائل و مشکلات خود از طریق توافقنامه با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی اعم از دولتی و غیردولتی و جهاد دانشگاهی و

در قالب طرح (پروژه) های کاربردی، عناوین پایان نامه های تحصیلات تکمیلی، طرح (پروژه) های پسادکتری و طرح (پروژه) های تحقیقاتی دانش آموختگان تحصیلات تکمیلی غیرشاغل به مصرف برسانند. در صورت واریز نشدن وجوه مربوط در موعد مقرر توسط هر یک از شرکت ها، بانک ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، به خزانه داری کل کشور اجازه داده می شود رأساً مبلغ مربوط را از حساب آنها نزد خزانه برداشت کرده و آن را به حساب خاص موضوع این بند واریز کند. این مبلغ برای دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و جهاد دانشگاهی مازاد بر درآمد اختصاصی پیش بینی شده آنها در این قانون محسوب و عیناً پس از تبادل توافقنامه توسط آنها با سازمان برنامه و بودجه کشور و خزانه داری کل کشور، توسط خزانه داری کل کشور به مؤسسات آموزش عالی یا پژوهشی و یا جهاد دانشگاهی طرف قرارداد برگشت داده می شود، به طوری که تا پایان سال مالی کل مبلغ توافقنامه ها تسویه شود. اعتبارات موضوع این بند در دانشگاه ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی اعم از دولتی و غیردولتی و فناوری و جهاد دانشگاهی در قالب قراردادهای مشخص هزینه می شود. حداقل سهم قابل پرداخت به دانشجویان، پژوهشگران پسادکتری، دانش آموختگان پژوهشگر و نیروهای کارورز از مبلغ هر طرح (پروژه) شصت درصد (۶۰٪) است. شرکت ها، بانک ها و مؤسسات موضوع این بند می توانند حداکثر تا ده درصد (۱۰٪) از مبلغ چهل درصد (۴۰٪) هزینه امور پژوهشی مذکور را از طریق دانشگاه ها و مؤسسات پژوهشی اعم از دولتی و غیردولتی وابسته به خود و جهاد دانشگاهی در چهارچوب آیین نامه اجرایی این بند هزینه کنند. وجوه مصرف نشده دستگاه های اجرایی به سال بعد منتقل می شود. سازمان برنامه و بودجه کشور نسبت به تخصیص صد درصد (۱۰۰٪) این منابع اقدام و مهلت مصرف آنها پایان سال مالی بعد خواهد بود.

آیین نامه اجرایی این بند شامل سازوکارهای مربوط، چگونگی مصرف و سایر موارد به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور و همکاری وزارتخانه های امور اقتصادی و دارایی، علوم، تحقیقات و فناوری،

بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی پس از ابلاغ این قانون تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) حکم مقرر شده در ذیل بند (ح) این تبصره مبنی بر انتقال وجوه مصرف نشده‌ی دستگاه‌های اجرایی به سال بعد، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ زیرا مطابق اصل پیش گفته، قانون بودجه مرکب از کلیه‌ی هزینه‌ها و درآمدهای «سالانه» کشور است. بنابراین تجویز انتقال منابع به سال مالی بعدی در این بند، مغایر با سالیانه بودن بودجه در اصل مزبور است. به عنوان مؤید استدلال پیش گفته می‌توان به بند (ح) تبصره (۹) لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور^۱ اشاره کرد که شورای نگهبان انتقال مانده‌ی اعتبار حساب مذکور به سال مالی بعد را مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی تشخیص داده بود.^۲

ب) شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت به موجب این بند مکلف شده‌اند بخشی از اعتبارات خود را از طریق توافقنامه با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و

۱. بند (ح) تبصره (۹) لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۱۱ کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی: «ح- شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون، مکلفند در اجرای تکالیف قانونی مربوط، حداقل چهل درصد (۴۰٪) از هزینه امور پژوهشی خود مندرج در آن پیوست را در مقاطع سه ماهه به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪)، به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند تا در راستای حل مسائل و مشکلات خود از طریق توافقنامه با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی اعم از دولتی و غیردولتی و جهاد دانشگاهی و در قالب طرح (پروژه) های کاربردی، عناوین پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی، طرح (پروژه) های پسادکتری و طرح (پروژه) های تحقیقاتی دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی غیرشاغل به مصرف برسانند. مانده اعتبار این حساب جهت استمرار اقدامات مذکور به سال مالی بعد منتقل می‌شود.

«...»

۲. بند (۸-۱) نامه‌ی شماره ۹۸/۱۰۲/۱۶۴۴۴ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۵ شورای نگهبان: «در بند (ح)، انتقال مانده اعتبار حساب مذکور به سال مالی بعد، مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی شناخته شد. همچنین مقصود از هزینه کردن اعتبارات این موضوع در دانشگاه‌ها و ... به صورت «امانی» ابهام دارد و پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.»

پژوهشی اعم از دولتی و غیردولتی و جهاد دانشگاهی به مصرف برسانند. این در حالی است که انحصار هزینه‌ی منابع از طریق دانشگاه‌ها و عدم ذکر «حوزه‌های علمیه» در این مقرر، مصداق تبعیض ناروا و مغایر با بند (۹) اصل (۳) قانون اساسی است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۹)،

۵-۸- در بند (ح)، امکان انتقال وجوه مصرف نشده دستگاه‌های اجرایی به سال بعد، به جهت عدم رعایت اصل «سالیانه بودن»، مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی شناخته شد. همچنین عدم ذکر «حوزه‌های علمیه» در این بند، مغایر بند (۹) اصل سوم قانون اساسی شناخته شد.

* * *

تبصره ۹-

الف - ...

ط - در راستای تحقق ماده (۷۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)^۱ و در جهت اجرای اصل سی‌ام (۳۰) قانون اساسی، آستان قدس رضوی و آن دسته از مؤسسات و بنگاه‌های اقتصادی زیرمجموعه نیروهای مسلح و ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) به استثنای مواردی که اذن ولی فقیه مبنی بر عدم پرداخت مالیات و یا نحوه تسویه آن را دارند، موظفند نسبت به واریز

۱. ماده (۷۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۷۸- به منظور برقراری عدالت آموزشی و اجرای اصل سی‌ام (۳۰) قانون اساسی و تجهیز کلیه آموزشگاه‌های آموزش و پرورش با اولویت مناطق محروم و روستاها، آستان قدس رضوی و آن دسته از مؤسسات و بنگاه‌های اقتصادی زیرمجموعه نیروهای مسلح و ستاد اجرایی فرمان امام و سایر دستگاه‌های اجرایی که تا زمان تصویب این قانون مالیات پرداخت نکرده‌اند، به استثنای مواردی که اذن ولی فقیه وجود دارد موظف به پرداخت مالیات مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده می‌باشند، منابع حاصله صرفاً جهت توسعه عدالت آموزشی در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار می‌گیرد تا بر اساس آیین‌نامه‌ای که به این منظور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، هزینه نماید.»

بخشی از مالیات خود به حساب خزانه‌داری کل کشور موضوع ردیف ۱۱۰۱۱۲ تا سقف مبلغ مندرج در لایحه دولت اقدام و مابقی مالیات خود را به سایر حساب‌های معرفی شده دولت واریز نمایند. معادل درآمد واریزی از محل ردیف ۵۵ - ۵۳۰۰۰۰۰ جدول شماره (۹) این قانون، به منظور توسعه عدالت آموزشی، نوسازی، مقاوم‌سازی و خرید تجهیزات برای مدارس روستایی و مناطق محروم و خوابگاه‌های دانش‌آموزی کمیته امداد امام خمینی (ره) در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار می‌گیرد.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب حکم بند (ط)، «آستان قدس رضوی» و دیگر دستگاه‌های مذکور موظفند نسبت به واریز بخشی از مالیات خود به حساب خزانه‌داری کل کشور موضوع ردیف ۱۱۰۱۱۲ اقدام و مابقی مالیات خود را به «سایر حساب‌های معرفی شده» دولت واریز نمایند. حکم مذکور از جهاتی دارای ابهام است: اولاً با توجه به مرقومه‌ی مقام معظم رهبری،^۱ مالیات آستان قدس رضوی باید به صورت جمعی - خرجی پرداخت بشود. بنابراین ذکر این آستان در کنار دیگر دستگاه‌های مذکور و مکلف کردن آن به پرداخت مالیات در راستای توسعه‌ی عدالت آموزشی، واجد ابهام است. چه اینکه اگر مقصود قانون‌گذار مخالفت با مرقومه‌ی رهبری در خصوص نحوه‌ی پرداخت مالیات آستان باشد، این حکم مغایر با اصل (۵۷) قانون اساسی خواهد بود. البته لازم به ذکر است که اگرچه صراحتاً در متن مواردی که اذن ولی فقیه مبنی بر عدم پرداخت مالیات و یا نحوه تسویه آن را دارند، مستثنی شده‌اند، لکن با توجه به اینکه حسب مرقومه مذکور، آستان قدس رضوی در زمره مستثنیات قرار می‌گیرد، ذکر آن

۱. نامه‌ی شماره ۳۱۲۱۰/۱ مورخ ۱۳۹۵/۹/۱۳ مقام معظم رهبری: «در خصوص معافیت مالیاتی آستان قدس و شرکت‌ها و مؤسسات وابسته نظر همان است که قبلاً گفته شده، نظر مبارک امام راحل (ره) نیز بر همین نهج بوده که درآمدهای آستان و شرکت‌ها و مؤسسات وابسته از پرداخت هرگونه مالیات معاف می‌باشند. البته این حکم شامل مالیات‌های تکلیفی و مالیات بر ارزش افزوده نمی‌باشد. لکن چون فعالیت‌های اقتصادی باید شفاف و رقابت‌پذیر باشد توصیه می‌شود که مالیات شرکت‌ها و مؤسسات برابر مقررات محاسبه و پرداخت و به صورت جمعی - خرجی عیناً به آستان برگشت داده شود. این مطلب به مسئولان ذی‌ربط نیز ابلاغ شود تا در تصمیمات و اقدامات خود این امر را لحاظ نمایند.»

وجه ابهام را تشدید می‌کند. ثانیاً قانون‌گذار دستگاه‌های مذکور را مکلف کرده است که بخشی از مالیات خود را به خزانه‌داری کل کشور و بخشی دیگر را به «سایر حساب‌های معرفی شده» واریز نمایند و روشن نیست مقصود قانون‌گذار از سایر حساب‌ها اشاره به حساب‌هایی خارج از خزانه است یا خیر و این مقرر از این جهت نیز ابهام دارد. چرا که اگر مقنن واریز مالیات خارج از حساب‌های خزانه را پذیرفته باشد، مغایر با حکم صدر اصل (۵۳) قانون اساسی مبنی بر واریز کلیه‌ی منابع به خزانه خواهد بود.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۹)،

۶-۸- در بند (ط)، با توجه به استثنای ذکر شده، علت ذکر «آستان قدس رضوی» و همچنین منظور از عبارت «سایر حساب‌های معرفی شده دولت» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۹-

الف - ...

ل- به منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی، فناوری و مهارتی، درآمدهای اختصاصی دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، آموزش و پرورش، پارک‌های علم و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای وابسته به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و جهاد دانشگاهی از شمول حکم اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته مستثنی هستند.

بند الحاقی ۱- ...

بند الحاقی ۲- اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته که از نیروهای مسلح کسر می‌شود برای توسعه و تقویت زیرساخت‌های رده‌های نیروهای مسلح در مناطق محروم و کمتر توسعه‌یافته از طریق شورای برنامه‌ریزی استان

به آنان اختصاص داده می‌شود و در آن استان هزینه می‌گردد.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۲-۱۰- در تبصره (۹)، در بندهای (ل) و الحاقی (۲)، عنوان قانون مذکور به صورت کامل «قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته و تحقق پیشرفت و عدالت» ذکر گردد.

* * *

تبصره ۱۰-

الف - ...

ج - در سال ۱۴۰۰ تعرفه جریمه‌های رانندگی پنج درصد (۰.۵٪) افزایش می‌یابد و مبالغ حاصله به ردیف درآمدی ۱۵۰۱۰۱ نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود. معادل مبلغ افزایش یافته به شرح زیر اختصاص می‌یابد:

۱ - ...

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی به موجب حکم بند (ج) تبصره‌ی مورد بحث، میزان جریمه‌های رانندگی را افزایش داده است. این در حالی است که به موجب ماده (۲۲) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی،^۱ هیئت وزیران نیز می‌تواند به افزایش این قبیل جریمه‌ها اقدام کند. بنابراین با توجه به امکان افزایش جریمه‌های رانندگی از سوی هیئت وزیران، حکم این مقرر از این حیث که ممکن است موجب دو بار افزایش جریمه‌ها شود و این امر مصداق اجحاف بر متخلفان خواهد بود، مغایر با موازین شرعی است.

۱. ماده (۲۲) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۸ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲۲- میزان جریمه‌های نقدی مقرر در مواد این قانون متناسب با افزایش یا کاهش تورم هر سه سال یک‌بار بنا به پیشنهاد نیروی انتظامی و تأیید وزارتخانه‌های دادگستری، کشور و راه و شهرسازی و تصویب هیئت وزیران قابل تعدیل است.»

▪ دیدگاه عدم مغایرت

به کار رفتن عبارت «در سال ۱۴۰۰» در صدر بند (ج) نشان می‌دهد که قانون‌گذار میزان افزایش جریمه‌های رانندگی در این سال را تعیین کرده است. به دیگر سخن، از عبارت مذکور چنین مستفاد می‌شود که مجلس شورای اسلامی هیئت وزیران را از افزایش جریمه‌های رانندگی در سال ۱۴۰۰ منع کرده است و خود رأساً میزان این افزایش را مقرر کرده است. بنابراین حکم بند (ج) افزایش مجدد جریمه‌های رانندگی و در نتیجه اجحاف بر متخلفان را منع کرده است و وجهی برای مغایرت آن با شرع متصور نیست.

▪ نظر شورای نگهبان

بند (ج) تبصره (۱۰)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

تبصره ۱۱-

الف - ...

بند الحاقی ۲- در راستای ماده (۲۳) قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴/۹/۱۶^۱ درآمد شوراهای حل اختلاف مندرج در ردیف

۱. ماده (۲۳) قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴/۹/۱۶ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲۳- هزینه رسیدگی شورای حل اختلاف در کلیه مراحل، در دعاوی کیفری و غیرمالی معادل هزینه دادرسی در محاکم دادگستری و در دعاوی مالی معادل پنجاه درصد (۵۰٪) آن است. رسیدگی به دعاوی مشمول ماده (۸) این قانون بدون هزینه دادرسی است.

درآمد حاصل از هزینه دادرسی، جریمه‌های قانونی و نیم عشر اجرای آرای موضوع این قانون و سایر موارد قانونی به خزانه داری کل کشور واریز و صد درصد (۱۰۰٪) مبلغ واریزی از محل اعتبار خاصی که به همین منظور هر ساله در قانون بودجه کل کشور منظور می‌شود به شوراهای اختصاص و پرداخت می‌شود تا به صورت کمک در موارد زیر هزینه گردد:

الف- پرداخت پاداش به اعضاء و کارکنان شوراهای

ب- هزینه تعمیرات و تجهیزات و هزینه‌های اداری مرکز امور شوراهای

پ- بیمه تأمین اجتماعی کارکنان و اعضاء شورا

تبصره- ...»

۱۴۰۱۰۱ به عنوان درآمد اختصاصی تلقی می‌شود.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۱۱- در بند الحاقی (۲) تبصره (۱۱)، درآمد شوراهای حل اختلاف مندرج در ردیف مذکور، در جداول اصلاحی ارسال شده، «۰» لحاظ شده است که لازم است اصلاح گردد.

تبصره ۱۱-

الف - ...

بند الحاقی ۳- به منظور توسعه زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های پلیس امنیت اقتصادی برای مقابله با محتکران و قاچاقچیان کالا و خودرو بیست درصد (۲۰٪) از درآمد حاصل از صدور احکام مربوط به محتکران و قاچاقچیان کالا به نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران اختصاص می‌یابد.

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در بند الحاقی حاضر، اختصاص (۲۰٪) از درآمد حاصل از صدور احکام مربوط به قاچاقچیان کالا به نیروی انتظامی را مقرر کرده است. این در حالی است که سقف و ردیف بودجه‌ای برای این مقرر تعیین نشده است و این امر موجب مغایرت بند الحاقی (۳) تبصره (۱۱) با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا وفق این اصل، کلیه‌ی پرداخت‌های بودجه‌ای دولت باید در حدود اعتبارات مصوب بودجه‌ای بوده باشد.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۱)،

۹-۱- بند الحاقی (۳)، از جهت عدم ذکر سقف و ردیف، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی

شناخته شد.

تبصره ۱۱-

الف - ...

بند الحاقی ۴- مبلغ پانصد و نود و هشت میلیارد
(۵۹۸,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از عوارض خروج از کشور موضوع ماده (۴۵)
قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷^۱ جهت بهسازی محیط
روستاهای مرزی موضوع جزء (۵) بند (ب) ماده (۲۷) قانون برنامه ششم
توسعه کشور^۲ در اختیار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی قرار می‌گیرد.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب این حکم، مبلغ (۵۹۸,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از عوارض خروج از کشور باید در اختیار بنیاد مسکن انقلاب اسلامی قرار گیرد. با عنایت به اینکه منابع حاصل از عوارض خروج از کشور در ردیف‌های درآمدی مصوبه‌ی حاضر پیش‌بینی و معادل آن نیز هزینه و مصرف پیش‌بینی شده است، حکم مذکور از این جهت که آیا در ضمن مصارف مقرر شده

۱. ماده (۴۵) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی: «ماده ۴۵- به دولت اجازه داده می‌شود بابت خروج هر مسافر از مرزهای هوایی دویست و پنجاه هزار (۲۵۰/۰۰۰) ریال و از مرزهای دریایی و زمینی مبلغ پنجاه هزار (۵۰/۰۰۰) ریال از مسافران دریافت و به حساب درآمد عمومی (نزد خزانه‌داری کل کشور) واریز نماید. تغییرات این مبالغ هر سه سال یک‌بار با توجه به نرخ تورم با تصویب هیئت وزیران تعیین می‌گردد.
تبصره- ...»

۲. ماده (۲۷) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۲۷- دولت موظف است به‌منظور تحقق سیاست‌های کلی برنامه و اقتصاد مقاومتی، شناسایی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود در نواحی روستایی و ارتقای منزلت اجتماعی روستاییان و جایگاه روستاها در اقتصاد ملی و ایجاد بستر لازم برای شکوفایی و پیشرفت عدالت محور روستاها اقدامات زیر را مطابق قوانین و در قالب بودجه‌های سنواتی انجام دهد:

الف - ...

ب- اقدامات عمرانی زیربنایی:

۱- ...

۵- تهیه و اجرای طرح‌های ساماندهی و بهسازی حداقل بیست درصد (۲۰٪) روستاهای مرزی با رویکرد پدافند غیرعامل جهت توانمندسازی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی»

در این مصوبه لحاظ شده است یا منبع درآمدی جدیدی است که برای آن ردیف هزینه‌ای تعیین نشده است، ابهام دارد؛ زیرا اگر مبلغ پیش گفته منبع جدیدی برای بنیاد مسکن باشد، تعیین نکردن ردیف بودجه‌ای برای آن موجب مغایرت با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی خواهد بود. چه اینکه کلیه‌ی پرداخت‌های دولت باید مقید به رعایت ردیف‌های بودجه‌ای باشد.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۱)،

۲-۹- بند الحاقی (۴)، از این جهت که آیا در ضمن مصارف بودجه لحاظ شده است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۱۲-

الف - ...

ب -

۱ - ...

۲- به دستگاه‌های اجرایی زیرمجموعه قوه مجریه در شهرستان‌ها اجازه داده می‌شود با پیشنهاد استاندار و تأیید شورای برنامه‌ریزی استان نسبت به تهاتر املاک و ساختمان‌های ملکی خویش با املاک و اموال غیرمنقول شهرداری‌ها با قیمت کارشناسی برای احداث مجتمع‌های اداری شهرستان اقدام کند.

▪ دیدگاه مغایرت

قانون‌گذار در این مقررره برخی دستگاه‌های اجرایی را مجاز به تهاتر املاک و ساختمان‌های ملکی خویش با اموال غیرمنقول شهرداری‌ها کرده است. از طرفی، مطابق اصل (۵۳) قانون اساسی، کلیه‌ی دریافت‌های دولت باید در خزانه‌داری کل کشور متمرکز شود تا کلیه‌ی پرداخت‌ها از آن و در حدود ردیف‌های بودجه‌ای صورت گیرد. بنابراین حکم جزء (۲) بند (ب) از این حیث که اولاً مقید به لزوم گردش خزانه نشده است و ثانیاً فاقد سقف و

ردیف بودجه‌ای است، مغایر با اصل مزبور است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۲)،

۱-۱۰- جزء (۲) بند (ب)، از جهت عدم ذکر سقف و لزوم گردش خزانه، مغایر اصل

(۵۳) قانون اساسی شناخته شد.

* * *

تبصره ۱۲-

الف - ...

ج -

۱ - ...

۲- دستگاه‌های اجرایی دارای سامانه املاک و اراضی مکان‌محور از جمله سازمان نقشه‌برداری، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، وزارت جهاد کشاورزی، شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت نیرو، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان ملی زمین و مسکن، شهرداری‌ها و پست جمهوری اسلامی ایران مکلف به همکاری با وزارت امور اقتصادی و دارایی برای تبادل اطلاعات به صورت الکترونیکی و رایگان با سامانه مذکور هستند.

▪ دیدگاه ابهام

ذکر «سازمان نقشه‌برداری» در جزء (۲) بند (ج) تبصره‌ی مورد بحث، از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی معتبر سازمان مذکور مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر سازمان مزبور اساسنامه‌ی معتبر قانونی که به تأیید شورای نگهبان رسیده باشد، نداشته باشد، حکم این مقرر مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا مطابق حکم ذیل این اصل، تشخیص عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با قانون اساسی و شرع، با شورای نگهبان است. بنابراین مقرره‌ی حاضر در وضع کنونی از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی «سازمان نقشه‌برداری» روشن نیست، واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۲)،

۲-۱۰- در جزء (۲) بند (ج)، «سازمان نقشه‌برداری» از جهت روشن نبودن وضعیت اساسنامه ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۱۲-

الف- ...

د-

۱- ...

۲- به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده می‌شود تا سقف یکصد و هفتاد و شش هزار میلیارد (۱۷۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از اموال و دارایی‌های منقول و غیرمنقول و حقوق مالی مازاد دولت جمهوری اسلامی ایران (به استثنای انفال و موارد مندرج در اصل هشتماد و سوم (۸۳) قانون اساسی) را بدون رعایت تشریفات مربوط به تصویب هیئت وزیران با رعایت قوانین و مقررات از طریق حراج عمومی در بورس املاک و مسکن و یا از طریق مزایده عمومی در سامانه تدارکات الکترونیک دولت با رعایت قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی و نیز مقررات تعیین‌شده در قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی به نحوی که با مزایده منطبق باشد به فروش رسانده و وجوه حاصل را به ردیف درآمدی ۲۱۰۲۲۱ واریز کند. استانداران و دستگاه‌های اجرایی مکلف به ارائه پیشنهاد فروش دارایی‌های مازاد دولت به وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌باشند. قوه قضائیه مجاز است اموال و دارایی‌های منقول و غیرمنقول مازاد خود را به فروش برساند.

دولت موظف است تا سقف مبلغ پانصد میلیارد (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به صورت ماهانه از محل منابع این بند، به دانشجویان روزانه دوره

دکتری دانشگاه‌های دولتی، پژوهانه پرداخت نماید.

▪ دیدگاه مغایرت

قانون‌گذار در این مقررده قوهی قضائیه را مجاز کرده است اموال و دارایی‌های منقول و غیرمنقول مازاد خود را به فروش برساند. این در حالی است که هیچ سقف و ردیف هزینه‌ای برای این امر معین نکرده است و حکم پیش‌گفته از این منظر مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ توضیح آنکه وفق مفاد اصل مزبور، کلیه‌ی پرداخت‌های دولت (حکومت) باید در حدود اعتبارات هزینه‌ای مصوب در قانون بودجه باشد.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۲)،

۳-۱۰- ذیل جزء (۲) بند (د)، از جهت عدم سقف هزینه برای فروش اموال و دارایی‌های منقول و غیرمنقول قوه قضائیه، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد.

* * *

تبصره ۱۲-

الف- ...

د-

۱- ...

۳- سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است پس از اطمینان از وصول ردیف‌های درآمدی مذکور معادل وجوه واریزی را از محل ردیف ۴۷-۵۳۰۰۰۰۰ جدول شماره (۹) این قانون، به همان دستگاه اجرایی/استانی وصول‌کننده منابع، بابت اعتبارات هزینه‌ای و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام پیوست شماره (۱) این قانون، طرح‌های استانی، کمک به تأمین مسکن کارکنان دستگاه‌های اجرایی و مجتمع‌های اداری نیمه‌تمام، تکمیل، بازسازی و تجهیز پایگاه‌ها و حوزه‌های مقاومت شهرستان و استان اختصاص دهد.

▪ دیدگاه ابهام

سازمان برنامه و بودجه کشور به موجب این مقررره موظف شده است پس از اطمینان از وصول ردیف‌های درآمدی مذکور در جزء (۱) و (۲) این بند (منابع حاصل از فروش اوراق اسلامی و اموال مازاد دولت)، معادل وجوه واریزی را از محل «ردیف ۴۷-۵۳۰۰۰۰۰» به همان دستگاه وصول‌کننده منابع، بابت «اعتبارات هزینه‌ای» و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام اختصاص دهد. این در حالی است که حکم فوق از جهاتی واجد ابهام است: اولاً قانون‌گذار در «ردیف ۴۷-۵۳۰۰۰۰۰»، عدد (۱) گذاشته است و میزان سقف درآمدها و هزینه‌های آن را مشخص نکرده است. چه اینکه اگر سقف مذکور روشن نباشد، این مقررره مغایر با حکم ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی مبنی بر رعایت اعتبارات بودجه‌ای در پرداخت‌های دولت خواهد بود. ثانیاً مقصود قانون‌گذار از عبارت «اعتبارات هزینه‌ای» نیز مشخص نیست. چه اینکه اگر قانون‌گذار فروش اموال مازاد دولت را که در حقیقت بخشی از سرمایه‌ی دولت است در جهت تأمین اعتباراتی همچون پرداخت حقوق کارمندان تجویز کرده باشد، این حکم مغایر با اداره‌ی صحیح مذکور در بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی خواهد بود.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۲)،

۴-۱۰- جزء (۳) بند (د)، با توجه به درج عدد «۱» در ردیف مذکور، از جهت میزان منابع و مصارف مذکور و همچنین از این جهت که «اعتبارات هزینه‌ای» مذکور شامل چه مواردی است، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۱۲-

الف - ...

بند الحاقی - دولت مکلف است تا پایان سال ۱۴۰۰ نیروی انسانی مورد نیاز دستگاه‌های دولتی در شهرستان‌های تازه تأسیس که از سال ۱۳۹۸ با مصوبه هیئت دولت از بخش به شهرستان ارتقاء یافته‌اند را تأمین

نماید. همچنین دولت مکلف است امکانات و منابع مورد نیاز ادارات دولتی در این شهرستان‌ها را تأمین نماید.

▪ دیدگاه مغایرت

قانونگذار به موجب بند الحاقی حاضر، دولت را مکلف کرده است امکانات و منابع ادارات دولتی شهرستان‌های جدید را تأمین کند. این در حالی است که سقف و ردیف اعتباری این تکلیف را مشخص نکرده است و در نتیجه حکم پیش‌گفته مغایر با حکم ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ چرا که طبق این حکم، کلیه پرداخت‌های دولت باید در حدود ردیف‌های اعتباری قانون بودجه باشد.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۲)،

۱۰-۵- بند الحاقی، در خصوص تأمین امکانات شهرستان‌های تازه تأسیس، به جهت نداشتن سقف و ردیف، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۱۲-

الف- ...

بند الحاقی ۱- صدور اجازه تخصیص اعتبار دستگاه‌ها و پرداخت حقوق کارکنان/مدیران دستگاه‌ها در سال ۱۴۰۰، منوط به احراز انجام تکالیف مندرج در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه^۱ است. هرگونه اقدام برخلاف این بند به منزله تصرف غیرقانونی در اموال و وجوه عمومی است.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در این بند الحاقی، صدور اجازه تخصیص اعتبار دستگاه‌ها و

۱. برای ملاحظه‌ی این مقرره رک. به: متن بند (ج) تبصره (۲) مصوبه‌ی حاضر.

پرداخت حقوق را مقید به احراز انجام تکالیف مندرج در ماده (۲۹) قانون برنامه کرده است و ضمانت اجرای «هرگونه اقدام» برخلاف این حکم را ضمانت اجرای کیفری ارتکاب جرم تصرف غیرقانونی در اموال و وجوه عمومی دانسته است. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از عبارت «هرگونه اقدام» از این منظر که شامل چه رفتاری است و این رفتار مجرمانه باید از سوی چه مقامی انجام شده باشد، واجد ابهام است؛ زیرا به موجب اصل (۳۶) قانون اساسی، حکم به مجازات باید به موجب قانون باشد و با توجه به اینکه قانون‌گذار در این مقرر در مقام جرم‌انگاری است، اگر مقصود وی از رفتار مجرمانه و مقامی که در صورت انجام این رفتار مرتکب جرم شده است روشن نباشد، این مقرر مغایر با اصل فوق خواهد بود.

■ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۲)،

۱۰-۶- در بند الحاقی (۱)، عبارت «هرگونه اقدام» از جهت نوع اقدام و اقدام کننده ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۱۲-

الف- ...

بند الحاقی ۳- وزارت آموزش و پرورش مجاز است پس از تصویب هیئت امنای دانشگاه فرهنگیان نسبت به کسر حداکثر بیست درصد (۲۰٪) از حقوق دانشجو معلمان برای امور رفاهی آنان اقدام نماید.

■ دیدگاه مغایرت

قانون‌گذار در این مقرر وزارت آموزش و پرورش را مجاز کرده است حتی با وجود مخالفت دانشجو معلمان، نسبت به کسر (۲۰٪) از حقوق آنها برای امور رفاهی اقدام کند. این در حالی است که مطابق اصول (۴۶) و (۴۷) قانون اساسی، مالکیت خصوصی افراد بر اموال خود از جمله ماحصل کسب و کار مشروع خود محترم شناخته شده است. بنابراین اطلاق حکم این بند از این حیث که مقید به رضایت دانشجو معلمان نشده است، مغایر با اصول

مذکور است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۲)،

۷-۱۰- اطلاق بند الحاقی (۳)، از جهت عدم رضایت مشمولان، مغایر اصول (۴۶) و (۴۷) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۱۳- اجازه داده می‌شود از محل منابع تنخواه‌گردان موضوع بند (م) ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)^۱ اقدامات زیر صورت پذیرد:

۱- پرداخت تا مبلغ پنج هزار میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و تا مبلغ یکهزار و هفتصد میلیارد (۱,۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در قالب اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

۱. ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲۸- الف- ...

م- به دولت اجازه داده می‌شود به منظور پیش‌آگاهی، پیشگیری، امدادسانی، بازسازی و نوسازی مناطق آسیب‌دیده از حوادث غیرمترقبه از جمله سیل، زلزله، سرمازدگی، تگرگ، طوفان، آتش‌سوزی، گردوغبار، پیشروی آب دریا، آفت‌های فراگیر محصولات کشاورزی و بیماری‌های همه‌گیر انسانی و دامی و حیات وحش و مدیریت خشکسالی، تنخواه‌گردان موضوع ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰ را به سه درصد (۳٪) و اعتبارات موضوع ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۸۷ را به دو درصد (۲٪) افزایش دهد. اعتبارات مذکور با پیشنهاد وزارت کشور و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (ظرف مدت ده روز) و تصویب هیئت وزیران قابل هزینه است. از ابتدای سال ۱۳۹۵ بخشی از اعتبارات مذکور به ترتیب و میزانی که در قوانین بودجه سنواتی تعیین می‌شود به صورت هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به جمعیت هلال احمر و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اختصاص می‌یابد تا در جهت آمادگی و مقابله با حوادث و سوانح هزینه گردد.

ن- ...»

۲- ...

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی به موجب بند (۱) این تبصره، اجازه داده است از محل منابع موضوع بند (م) ماده (۲۸) قانون مذکور، مبالغی به هلال احمر و وزارت بهداشت اختصاص یابد. این در حالی است که قانون‌گذار نحوه‌ی هزینه‌کرد این منابع را تعیین نکرده است و مقرر از این حیث واجد ابهام است؛ توضیح آنکه اگر مقصود قانون‌گذار آن است که محل مصرف مبالغ مذکور را تعیین نکند و دستگاه‌های پیش‌گفته به طور مطلق مجاز به هزینه‌کرد آن باشند، این حکم مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی خواهد بود. چه اینکه وفق این اصل، کلیه‌ی اعتبارات دولتی باید در حدود ردیف‌ها و مصارف مصرح در بودجه هزینه شود. اما در مقابل، اگر از اشاره‌ی قانون‌گذار به بند (م) ماده (۲۸) قانون فوق‌الذکر چنین مستفاد شود که موارد مصرف ذکر شده در آن قانون همچون بازسازی و نوسازی مناطق آسیب‌دیده از حوادث غیرمترقبه را برای هزینه‌کرد منابع این مقرر مد نظر قرار داده است، این حکم مغایرتی با اصل (۵۳) قانون اساسی نخواهد داشت.

▪ نظر شورای نگهبان

۱۱- در تبصره (۱۳)، جزء (۱)، از این جهت که آیا دستگاه‌های مذکور این منابع را در جهت مصارف بند (م) ماده (۲۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) استفاده می‌کنند یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۱۴-

الف-

۱- در اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها تمامی دریافتی‌ها (منابع) مندرج در جدول تبصره (۱۴) این قانون به استثنای عوارض شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، منابع حاصل از فروش آب و برق، حق بیمه مشترکین گاز

طبیعی و عوارض گازرسانی (به ترتیب موضوع ماده (۱۲)^۱ و ماده (۶۵)^۲ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)) به حساب سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود. سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها موظف است بدون نیاز به ابلاغ و تخصیص از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور نسبت به پرداخت مصارف مربوط مطابق جدول مذکور و بند (الف) تبصره (۱۸) و ردیف محرومیت‌زدایی مندرج در جدول (۳-۱۰) رأساً اقدام نماید.

۲- ...

▪ دیدگاه مغایرت

الف) مجلس شورای اسلامی به موجب این حکم مقرر کرده است برخی منابع در اختیار سازمان هدفمندی قرار گیرد تا به مصارف مذکور برسد. این در حالی است منابع و مصارف پیش‌گفته در سقف مجموع بودجه لحاظ نشده است و قانون‌گذار برای آن ردیف درآمدی-هزینه‌ای تعیین نکرده است. بنابراین حکم این مقرر از این منظر که فاقد سقف و ردیف بودجه‌ای است مغایر با اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی است. چه اینکه مطابق اصول مزبور، کلیه درآمدها و هزینه‌های دولت باید در قانون بودجه دارای ردیف اعتباری باشد تا تمام پرداخت‌ها منطبق با آن صورت گیرد.

ب) تکلیف مقرر شده در این مقرر مبنی بر اینکه سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها موظف است «بدون نیاز به ابلاغ و تخصیص» از سوی سازمان برنامه نسبت به پرداخت منابع اقدام

۱. ماده (۱۲) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۲- به هر یک از وزارتخانه‌های نفت و نیرو از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط اجازه داده می‌شود مبلغی را که طبق قوانین بودجه سنواتی در قبوض گاز و برق برای هر واحد مسکونی و تجاری تعیین می‌گردد، اخذ و صرفاً جهت بیمه خسارات مالی و جانی اعم از فوت و نقص عضو و جبران هزینه‌های پزشکی ناشی از انفجار، آتش‌سوزی و مسمومیت مشترکان شهری و روستایی و سکونت‌گاهی عشایری گاز و برق از طریق شرکت‌های بیمه با برگزاری مناقصه اقدام کنند.»

۲. برای ملاحظه‌ی این مقرر رک. به: متن بند (هـ) تبصره (۱) مصوبه‌ی حاضر.

کند، مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) و اصل (۱۲۶) قانون اساسی است؛ توضیح آنکه اولاً حذف شرط تخصیص منابع از سوی سازمان برنامه در خصوص منابع سازمان هدفمندی، خلاف نظام اداری صحیح و مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) است. ثانیاً مطابق مفاد اصل (۱۲۶)، مسئولیت مستقیم امور برنامه و بودجه با رئیس جمهور یا شخص یا نهاد منصوب از سوی او است و اینکه قانون‌گذار هزینه‌کرد منابع بدون تخصیص منابع از سوی سازمان برنامه را تجویز کرده است، خلاف اختیار پیش‌گفته‌ی رئیس جمهور در این اصل است.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

الف) حکم جزء (۱) بند (الف) این تبصره مغایرتی با اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی ندارد؛ توضیح آنکه مطابق ماده (۱) اساسنامه سازمان هدفمندی یارانه‌ها،^۱ این سازمان یک شرکت دولتی است و روشن است با توجه به استقلال حقوقی و مالی شرکت‌های دولتی از دولت، درآمدها و هزینه‌های آنها، مصداق دریافت‌ها و پرداخت‌های دولت تلقی نمی‌شود. بنابراین با توجه به اینکه موضوع این مقرره ناظر به یک شرکت دولتی است، از شمول حکم اصول (۵۲) و (۵۳) قانون اساسی که موضوع آن درآمدها و هزینه‌های دولت است، تخصصاً خارج است.

ب) حکم این مقرره مغایرتی با بند (۱۰) اصل (۳) و اصل (۱۲۶) قانون اساسی ندارد؛ زیرا مطابق ماده (۱) اساسنامه سازمان هدفمندی یارانه‌ها، این سازمان یک شرکت دولتی است و طبیعتاً نحوه‌ی هزینه‌کرد منابع در این سازمان تابع قانون و مقررات حاکم بر شرکت‌های دولتی و اساسنامه است. در نتیجه حکم قانون‌گذار به پرداخت منابع از سوی سازمان هدفمندی «بدون نیاز به ابلاغ و تخصیص» از سوی سازمان برنامه، مغایرتی با اصول فوق‌الذکر ندارد.

۱. ماده (۱) اساسنامه سازمان هدفمندی یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۷ هیئت وزیران: «ماده ۱- سازمان هدفمندی یارانه‌ها که در این اساسنامه به اختصار «سازمان» نامیده می‌شود، با ماهیت شرکت دولتی و دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی و اداری است و تمام سرمایه آن متعلق به دولت است.»

▪ دیدگاه ابهام

به موجب ذیل این مقرر، سازمان هدفمندی مکلف شده است نسبت به پرداخت مصارف مربوط مطابق «بند (الف) تبصره (۱۸) و ردیف محرومیت‌زدایی مندرج در جدول (۳-۱۰)» اقدام کند. این در حالی است که مراجعه به بند (الف) تبصره (۱۸) نشان می‌دهد قانون‌گذار در این بند در مقام تنفیذ حکم بند (و) تبصره (۱۶) قانون بودجه سال ۱۳۹۸^۱ در سال ۱۴۰۰ است و حکم این بند ارتباطی به مصارف هدفمندی ندارد. همچنین جدول (۳-۱۰) که قانون‌گذار به آن اشاره کرده است نیز اساساً ردیف محرومیت‌زدایی ندارد. بنابراین مقصود قانون‌گذار از عبارت فوق در مورد پرداخت مصارف هدفمندی روشن نیست و این مقرر واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۴)،

۱-۱۲- در جزء (۱) بند (الف)، ارجاع به بند (الف) تبصره (۱۸) و ردیف محرومیت‌زدایی مندرج در جدول (۳-۱۰) ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۱۴-

الف- ...

ب- سازمان هدفمندی یارانه‌ها و وزارت تعاون، کار و رفاه

۱. بند (و) تبصره (۱۶) قانون بودجه سال ۱۳۹۸ مصوب ۱۳۹۷/۱۲/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «و- حسب تهاوتر و تسویه بخشی از بدهی اشخاص حقیقی و حقوقی به تضمین دولت به بانک‌های صادرات ایران، تجارت و ملت از محل واگذاری دارایی‌های غیرنقدی دولت که قبلاً تسویه شده است، بانک‌های فوق‌الذکر موظفند در صورتی که اصل و سود تا سررسید قرارداد تسهیلات اولیه توسط گیرنده تسهیلات به صورت یک‌باره (دفعتاً واحده) تسویه شود، نسبت به فک رهن، آزادسازی وثایق، خروج از فهرست مشتریان بدحساب و اقدام برای رفع ممنوع‌الخروجی ذی‌نفعان هر یک از طرف‌های درگیر در استفاده از تسهیلات مزبور اقدام کنند. منابع حاصل شده از اجرای این بند در ردیف درآمدی شماره ۳۱۰۶۰۲ با عنوان «منابع حاصل از برگشتی از محل تسهیلات اعطایی (وجوه اداره‌شده)» واریز می‌شود.»

اجتماعی حسب مورد مکلفند نسبت به ثبت نام و پرداخت یارانه هدفمندی و نیز معیشتی و سایر یارانه‌ها به کلیه افراد از جمله افراد جدید، افرادی که تاکنون ثبت نام ننموده‌اند و افرادی که منصرف شده‌اند اقدام نمایند. عدم ثبت نام یا تأخیر در ثبت نام و عدم پرداخت یارانه هدفمندی و نیز یارانه معیشتی و سایر یارانه‌ها تخلف محسوب و مسئولیت آن بر عهده کلیه مدیران ذی‌ربط است. این تخلف قابل رسیدگی در مراجع ذی‌صلاح است.

▪ دیدگاه ابهام

قانون‌گذار در این مقرر سازمان هدفمندی و وزارت تعاون را به ثبت نام و پرداخت یارانه هدفمندی و نیز معیشتی و سایر یارانه‌ها به «کلیه افراد»، مکلف کرده است. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از عبارت «کلیه افراد» روشن نیست و مشخص نیست منظور قانون‌گذار پرداخت یارانه به کلیه ثبت نام کنندگان حتی اگر دارای تمکن بالایی هستند بوده است یا لزوم ثبت نام از همه‌ی افراد و در نهایت پرداخت یارانه تنها به افراد واجد شرایط مد نظر قانون‌گذار بوده است. بنابراین این مقرر در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۴)،

۲-۱۲- در بند (ب)، تکلیف دستگاه‌های مذکور به ثبت نام افراد جدید، از این جهت که منظور از کلیه افراد، آیا شامل همه افراد می‌شود و یا صرفاً افراد واجد شرایط، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۱۴-

الف- ...

د-

۱- ...

۳- تأمین منابع مورد نیاز این تبصره در اولویت است و اجرای مفاد

سایر تبصره‌های این قانون نباید منجر به کاهش منابع آن شود.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در جزء (۳) بند (د) مقرر کرده است تأمین «منابع مورد نیاز» برای اجرای این تبصره، «دارای اولویت» است. این در حالی است که اولاً مقصود قانون‌گذار از «منابع مورد نیاز» برای اجرای این تبصره روشن نیست که تنها شامل منابع لازم برای پرداخت یارانه‌های نقدی به مردم است یا پرداخت دیگر یارانه‌ها همچون یارانه‌ی تولید را نیز شامل می‌شود. ثانیاً منظور مقنن از این جهت نیز روشن نیست که این اولویت نسبت به چه اموری است و برای مثال آیا بر هزینه‌های حیاتی و مهم کشور همچون بودجه‌ی دفاعی نیز اولویت دارد یا خیر. بنابراین حکم پیش‌گفته از دو جهت فوق واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۴)،

۳-۱۲- در جزء (۳) بند (د)، از این جهت که آیا اولویت مذکور اطلاق دارد و شامل همه منابع مورد نیاز تبصره است یا یارانه‌ها و نیز از این جهت که آیا این اولویت نسبت به سایر امور مهم دیگر جریان دارد یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۱۵-

الف- ...

ب- به شرکت تولید و توسعه انرژی اتمی ایران اجازه داده می‌شود معادل منابع پیش‌بینی شده در بودجه مصوب سالانه خود را بابت هزینه‌های بهره‌برداری به شرکت بهره‌برداری نیروگاه اتمی بوشهر پرداخت کند.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۱-۱۲- در تبصره (۱۵)، در بند (ب)، عبارت بند از لحاظ محتوایی و ویرایشی اصلاح گردد.

* * *

تبصره ۱۵-

الف - ...

بند الحاقی ۴- به شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نیرو اجازه داده می‌شود با رعایت ملاحظات امنیتی کشور از محل ساماندهی، بهینه‌سازی و تغییر کاربری بخشی از املاک و دارایی‌های خود و احداث، بازسازی و بهره‌برداری از آنها با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی، نسبت به تأمین مالی طرح‌های نوسازی تأسیسات و شبکه فرسوده آب و برق کشور تا سقف هفتاد هزار میلیارد (۷۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اقدام کند.

آیین‌نامه اجرایی نحوه محاسبه عوارض تغییر کاربری، نقل و انتقال املاک و پروانه‌های ساختمانی ظرف دو ماه از تاریخ ابلاغ این قانون توسط وزارت نیرو با همکاری وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و کشور و دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه مغایرت

قانون‌گذار به موجب این مقرر، به شرکت‌های وابسته به وزارت نیرو اجازه داده است از املاک و دارایی‌های خود با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی، بهره‌برداری کند. اطلاق حکم پیش‌گفته از این حیث که ممکن است متضمن واگذاری فعالیت‌ها به بخش خصوصی باشد، مقید به رعایت بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی^۱ در خصوص الزامات واگذاری و نحوه هزینه‌کرد منابع آن نشده است و از این حیث مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است. چه اینکه مطابق این اصل، تعیین سیاست‌های کلی نظام از اختیارات رهبری است و دیگر نهادهای نظام همچون مجلس شورای اسلامی ملزم به رعایت آن هستند.

۱. برای ملاحظه‌ی این مقرر رک. به: ذیل جزء (۱) و جزء (۲) بند (الف) تبصره (۲) مصوبه‌ی حاضر.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب این حکم، شرکت‌های وابسته به وزارت نیرو و مجاز به ساماندهی، بهینه‌سازی و تغییر کاربری بخشی از املاک و دارایی‌های خود و احداث، بازسازی و بهره‌برداری از آنها با مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی شده‌اند. این در حالی است که روشن نیست عمل به موارد فوق همچون تغییر کاربری املاک مقید به رعایت قوانین و مقررات این حوزه شده است یا خیر و این مقرر از این حیث واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱۳- در تبصره (۱۵)، بند الحاقی (۴)، از جهت اطلاق بهره‌برداری از املاک و دارایی‌های مذکور، مغایر بند (د) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و در نتیجه مغایر بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی شناخته شد. همچنین این بند از این جهت که در انجام امور مذکور رعایت قوانین و مقررات جاری کشور از جمله قوانین مربوط به تغییر کاربری لازم است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۱۵-

الف- ...

بند الحاقی ۴- ...

**بند الحاقی - در اجرای ماده (۶۱) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی^۱،
دولت مکلف است سوخت صرفه‌جویی شده یا حواله آن در نیروگاه‌های**

۱. ماده (۶۱) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۶۱- وزارت نیرو موظف است به منظور حمایت از گسترش استفاده از منابع تجدیدپذیر انرژی، شامل انرژی‌های بادی، خورشیدی، زمین‌گرمایی، آبی کوچک (تا ده مگاوات)، دریایی و زیست توده (مشمول بر ضایعات و زائدات کشاورزی، جنگلی، زباله‌ها و فاضلاب شهری، صنعتی، دامی، بیوگاز و بیومس) و با هدف تسهیل و تجمیع این امور، از طریق سازمان ذی‌ربط نسبت به عقد قرارداد بلند مدت خرید تضمینی از تولیدکنندگان غیردولتی برق از منابع تجدیدپذیر اقدام نماید.

تبصره ۱- ...»

تجدیدپذیر را با تأیید ساتبا تا سقف بیست و پنج هزار میلیارد (۲۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به سرمایه‌گذاران جهت فروش یا عرضه در بورس انرژی تحویل نماید.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۲-۱۲- در تبصره (۱۵)، در بند الحاقی، واژه «ساتبا» به «سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌برداری انرژی برق (ساتبا)» اصلاح گردد.

* * *

تبصره ۱۶-

الف-

۱- ...

جزء الحاقی ۱- ...

جزء الحاقی ۲- مبلغ بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع این بند برای تأمین جهیزیه زوج‌هایی که متقاضی دریافت کالاهای ایرانی در سقف دویست میلیون (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال هستند به ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) اختصاص می‌یابد. استفاده‌کنندگان از این اعتبار مجاز به دریافت وام ازدواج نیستند.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی به موجب حکم جزء الحاقی (۲) این مقرر، مبلغی را برای تأمین جهیزیه زوج‌ها تا سقف (۵۰) میلیون تومان اختصاص داده است و تصریح کرده است زوج‌هایی که از این اعتبار استفاده کنند، امکان دریافت وام ازدواج را نخواهند داشت. این در حالی است که به موجب جزء (۱) بند (الف) همین تبصره، مبلغ وام ازدواج حداقل (۷۰) میلیون ریال تعیین شده است. بنابراین با توجه به بیشتر بودن مبلغ وام ازدواج از مبلغ مربوط به تأمین جهیزیه، زوج‌ها تمایلی به صرف نظر کردن از وام ازدواج نخواهند داشت و قابلیت اجرای حکم جزء الحاقی (۲) روشن نیست و واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۶)،

۱-۱۴- حکم مندرج در جزء الحاقی (۲) بند (الف)، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار

نظر خواهد شد.

تبصره ۱۶-

الف- ...

ب- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است برای حمایت از اشتغال مولد از طریق بانک‌های عامل مبلغ دو بیست و پنجاه هزار میلیارد (۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از هر محل از جمله منابع سپرده‌های پس انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی و سایر منابع را به تفکیک با تأکید و تخصیص سهم بیشتر متناسب با نرخ بیکاری از بالا به پایین به پیشنهاد دستگاه مربوطه و تشخیص شورای برنامه‌ریزی و هماهنگی به شرح ذیل تسهیلات پرداخت نماید:

۱- در اجرای بند (ب) ماده (۸۳) قانون برنامه ششم توسعه^۱ و ماده

(۵۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور،^۲ یکصد هزار میلیارد

۱. ماده (۸۳) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب

۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۸۳-

الف- ..

ب- کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی موظفند جهت توانمندسازی افراد تحت پوشش خود سالانه یکصد هزار نفر به ترتیب هفتاد درصد (۷۰٪) کمیته امداد امام خمینی (ره) و سی درصد (۳۰٪) سازمان بهزیستی را صاحب شغل نمایند. دولت طبق بودجه سنواتی تسهیلات قرض‌الحسنه لازم را در جهت تحقق این امر در نظر خواهد گرفت.

۲. ماده (۵۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی: «ماده

۵۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است جهت توسعه اشتغال خرد و خانگی مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی، مبالغی از تسهیلات قرض‌الحسنه بانکی و رشد آن را

(۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به کمیته امداد امام خمینی (ره) و سی هزار میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به سازمان بهزیستی کشور با معرفی دستگاه‌های ذی‌ربط به مددجویان و کارفرمایان طرح‌های اشتغال حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) مددجویی با اولویت زنان سرپرست خانوار به صورت تسهیلات قرض‌الحسنه با بازپرداخت هفت ساله پرداخت کند. در صورتی که هر یک از دستگاه‌های مذکور نتواند به هر میزان سهمیه تسهیلات خود را تا پایان آذر ماه سال ۱۴۰۰ استفاده نماید، سهمیه مذکور به دیگر دستگاه‌های مشمول تعلق می‌گیرد.

۲- در اجرای بند (پ) ماده (۸۹) قانون برنامه ششم توسعه^۱، ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال برای اشتغال ایثارگران از طریق صندوق اشتغال و کارآفرینی ایثارگران به صورت تسهیلات قرض‌الحسنه با بازپرداخت هفت ساله اعطاء کند.

۳- مبلغ سی هزار میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع این بند در اختیار بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) با بازپرداخت هفت ساله قرار می‌گیرد.

جزء الحاقی ۱- مبلغ پنجاه هزار میلیارد (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع این بند در اختیار بسیج سازندگی و سپاه با بازپرداخت هفت ساله

→

که در قوانین بودجه سنواتی تعیین می‌شود، در اختیار این دستگاه‌ها قرار دهد تا به نسبت شصت درصد (۶۰٪) کمیته امداد و چهل درصد (۴۰٪) سازمان بهزیستی به افراد مشمول تحت پوشش پرداخت شود.»

۱. ماده (۸۹) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۸۹-

الف- ...

پ- دولت (بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) موظف است همه ساله حداقل ده درصد (۱۰٪) منابع قرض‌الحسنه تمامی بانک‌ها و مؤسسات پولی و اعتباری دولتی را در چهارچوب بودجه سنواتی جهت اشتغال ایثارگران از طریق صندوق اشتغال و کارآفرینی ایثارگران اختصاص دهد.

ت- ...»

قرار می‌گیرد. بسیج سازندگی و سپاه این مبلغ را برای اشتغال در مناطق کم‌برخوردار هزینه می‌نمایند.

جزء الحاقی ۲- مبلغ ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع این بند برای ایجاد اشتغال و توسعه فناوری و با معرفی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری به کسب و کارهای نوآورانه و مبلغ ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال با معرفی صندوق نوآوری و شکوفایی به شرکت‌های دانش‌بنیان اختصاص می‌یابد. تقسیم سهم بیشتر متناسب با نرخ بیکاری بالاتر و نیز محرومیت و کمتر توسعه یافتگی صورت می‌پذیرد.

جزء الحاقی ۳- مبلغ بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع این بند برای ایجاد اشتغال با معرفی بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی اختصاص می‌یابد. تقسیم سهم بیشتر متناسب با نرخ بیکاری بالاتر و نیز محرومیت و کمتر توسعه یافتگی انجام می‌پذیرد.

جزء الحاقی ۴- شورای برنامه ریزی و هماهنگی در سطح ملی متشکل از نمایندگان دستگاه‌های موضوع این بند تشکیل می‌شود و دبیرخانه آن با هماهنگی شورای مذکور تعیین خواهد شد. دبیرخانه در ستاد اجرایی مستقر است و کلیه طرح‌های دستگاه‌های مذکور با رعایت موارد زیر باید به تصویب شورای فوق‌الذکر برسد.

- اهلیت و صلاحیت متقاضی اشتغال و کارآفرینی
- قابلیت دوام و رقابت با توجه به محصولات و خدمات در حال و آینده
- بازاریابی و تضمین کافی فروش محصولات و خدمات به قیمت مناسب

- ارائه طرح‌های مطلوب

- آموزش

- تأمین مواد اولیه و خوراک و ابزار لازم

- خرید با قیمت تضمینی محصولات و خدمات

- در کلیه موارد، سهم بیشتر متناسب با نرخ بیکاری بالاتر و نیز

محرومیت و کمتر توسعه یافتگی

جزء الحاقی ۵- ویژگی و شرایط و الزامات هر شغل و متقاضیان اشتغال و کارآفرینی با رعایت کلیه احکام مذکور در هر مورد و تقسیم آن بین دستگاه‌ها به تصویب شورای مذکور می‌رسد. انطباق متقاضیان با دستگاه‌های مربوط از طریق و با معرفی دبیرخانه می‌باشد. نظارت در سطح ملی با سه نماینده معرفی شده از کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی و در سطح استانی و شهرستان حسب مورد با نمایندگان حوزه انتخابیه مربوطه می‌باشد.

جزء الحاقی ۶- مبلغ بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع این بند برای اشتغال سربازانی که خدمت وظیفه خود را سپری کرده‌اند با طرح تقسیم قرارگاه مهارت‌آموزی ستاد کل نیروهای مسلح اختصاص می‌یابد.

▪ دیدگاه ابهام

الف) قانون‌گذار در صدر بند (ب) مقرر کرده است بانک مرکزی مکلف است برای حمایت از اشتغال مولد، مبلغ (۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال را صرف پرداخت تسهیلات کند. این در حالی است که جمع تسهیلات مقرر شده در جزء‌های بند (ب)، مبلغ (۲۸۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال است. بنابراین روشن نیست قانون‌گذار در این مقرر بانک مرکزی را مکلف به پرداخت چه مبلغی تحت عنوان تسهیلات کرده است و از این حیث واجد ابهام است.

ب) بانک مرکزی به موجب حکم بند (ب) این تبصره مکلف شده است مبلغی را «از هر محل» صرف اعطای تسهیلات موضوع این بند کند. این در حالی است قانون‌گذار محل تأمین این منابع را روشن نکرده است و به ذکر عبارت کلی «از هر محل» بسنده کرده است. بنابراین حکم بند (ب) تبصره (۱۶)، از حیث روشن نبودن نحوه تأمین منابع مالی تسهیلات واجد ابهام است.

ج) مجلس شورای اسلامی در جزء الحاقی (۴) این بند مقرر کرده است «شورای

برنامه‌ریزی و هماهنگی» در خصوص اشتغال و کارآفرینی تشکیل شود و دبیرخانه‌ی این شورا نیز در «ستاد اجرایی» مستقر شود. حکم پیش گفته از جهاتی واجد ابهام است: اولاً با توجه به اینکه تصمیم‌گیری در خصوص اشتغال و مقابله با تولید از مصادیق روشن امور اجرایی است، روشن نیست قانون‌گذار با تشکیل شورای مذکور در مقام تحدید این صلاحیت دولت است یا این شورا صرفاً در جهت برنامه‌ریزی و هماهنگی تشکیل شده است. چه اینکه اگر این مقرر صلاحیت دولت را محدود کرده باشد مغایر با اصل (۶۰) قانون اساسی که اعمال امور اجرایی را تنها از طریق قوه‌ی مجریه مقرر کرده است خواهد بود. ثانیاً مشخص نیست مقصود قانون‌گذار از عبارت «ستاد اجرایی»، اشاره به «ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)» است یا برای شورای برنامه‌ریزی مذکور، یک ستاد عملیاتی و اجرایی در نظر گرفته است. چه اینکه اگر اشاره به ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) داشته باشد از این حیث که دخالت این ستاد را در امور اجرایی تجویز کرده است، مغایر با اصل (۶۰) خواهد بود. بنابراین حکم جزء الحاقی (۴) از این حیث واجد ابهام است.

د) به موجب حکم جزء الحاقی (۵)، نظارت بر شورای برنامه‌ریزی و هماهنگی در سطح ملی با سه نماینده معرفی شده از کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی و در سطح استانی و شهرستان حسب مورد با نمایندگان حوزه انتخابیه مربوطه انجام می‌شود. این در حالی است که نحوه و اختیارات نظارتی نمایندگان مذکور تعیین نشده است و این مقرر از این حیث واجد ابهام است. چه اینکه اگر نظارت مطلق نمایندگان مجلس متضمن دخالت در تصمیم‌گیری‌های اجرایی این شورا باشد، این حکم مغایر با اصل (۶۰) قانون اساسی خواهد بود.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۶)،

۲-۱۴- با توجه به اینکه در بند (ب)، منبع تعیین شده به میزان دویست و پنجاه هزار میلیارد ریال است لکن در ادامه جهت مصارف این مبلغ مجموعاً میزان دویست و هشتاد هزار میلیارد ریال ذکر شده است، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۳-۱۴- در بند (ب) و جزءهای (۱) و الحاقی بند (ه)، عبارت «از هر محل» ابهام دارد؛

پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۴-۱۴- در جزء الحاقی (۴) بند (ب)، عبارت «ستاد اجرایی» و همچنین نسبت میان تکلیف مقرر بر عهده «شورای برنامه‌ریزی و هماهنگی» با مسئولیت دولت در این حوزه، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۵-۱۴- جزء الحاقی (۵) بند (ب)، از جهت چگونگی نظارت نمایندگان ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تذکر: ۱-۱۳- در تبصره (۱۶)، ذیل جزء (۱) بند (ب)، واژه «دستگاه‌ها» به «دستگاه» اصلاح گردد.

تبصره ۱۶-

الف - ...

ه-

۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است در راستای اجرای بند (ت) ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه،^۱ از طریق بانک‌های

۱. ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۱۰۲- دولت موظف است بر اساس سیاست‌های کلی جمعیت و خانواده و سند جمعیت مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی با همکاری نهادهای ذی‌ربط به‌منظور تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن با رعایت شاخص‌های الگو و سبک زندگی اسلامی- ایرانی با ایجاد سازوکارها و تأمین اعتبارات لازم در قالب بودجه سنواتی اقدامات ذیل را به عمل آورد:

الف - ...

ت- زمینه‌سازی جهت افزایش نرخ باروری (TFR) به حداقل (۲/۵) فرزند به‌ازای هر زن در سن باروری در طول اجرای قانون برنامه

ث- پشتیبانی و حمایت از ترویج ازدواج موفق، پایدار و آسان، فرزندآوری و تربیت فرزند صالح، ارزش دانستن ازدواج و فرزندآوری از طریق تمهید و سازوکارهای قانونی و اعطای تسهیلات و امکانات

ج - ...»

عامل مبلغ نه هزار میلیارد (۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از هر محل از جمله منابع سپرده‌های پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی به تفکیک، نسبت به پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن (بنا به درخواست خانوار) با بازپرداخت حداکثر بیست ساله برای خانواده‌های فاقد مسکن که در سال ۱۳۹۹ یا ۱۴۰۰ صاحب فرزند سوم و به بعد شده یا می‌شوند به میزان یک میلیارد و پانصد میلیون (۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اقدام نماید.

به منظور حمایت از تسهیلات فرزندآوری برای تولد فرزند اول صد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، تولد فرزند دوم دویست میلیون (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، تولد فرزند سوم سیصد میلیون (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، تولد فرزند چهارم چهارصد میلیون (۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و تولد فرزند پنجم و بالاتر پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به ترتیب با دوره بازپرداخت سه تا هفت سال با اخذ یک ضامن معتبر و سفته است.

جزء الحاقی - بانک مرکزی مکلف است در راستای اجرای بند (ث) ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه از طریق بانک‌های عامل مبلغ چهار هزار و ششصد میلیارد (۴,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از هر محل از جمله منابع سپرده‌های پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی به تفکیک نسبت به پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن (بنا به درخواست خانوار) با بازپرداخت حداکثر ده ساله برای خانواده‌های فاقد مسکن به شرح زیر اقدام نماید:

۱- خانوارهای صاحب دو فرزند تا سقف دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به هر زوج به میزان یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال

۲- ...

▪ دیدگاه ابهام

بانک مرکزی به موجب جزء (۱) این بند مکلف شده است مبلغی را «از هر محل» نسبت به پرداخت تسهیلات مسکن اقدام کند. همچنین جزء الحاقی این بند نیز بانک مرکزی را

مكلف به اعطای تسهیلات «از هر محل» کرده است. این در حالی است مجلس شورای اسلامی محل تأمین منابع این تسهیلات را تعیین نکرده است و تنها عبارت کلی «از هر محل» را ذکر کرده است. بنابراین حکم جزء (۱) و جزء الحاقی بند (ه) تبصره (۱۶)، از حیث روشن نبودن نحوه‌ی تأمین منابع مالی تسهیلات واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۶)،

۳-۱۴- در بند (ب) و جزءهای (۱) و الحاقی بند (ه)، عبارت «از هر محل» ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تذکر: ۲-۱۳- در تبصره (۱۶)، ذیل جزء (۱) بند (ه)، فعل جمله آخر اصلاح گردد.

* * *

تبصره ۱۶-

الف - ...

و- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از طریق بانک‌های عامل از محل سپرده‌های جاری و قرض‌الحسنه نظام بانکی، نسبت به پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه برای موارد زیر اقدام نماید:

۱-

۱-۱- ...

۱-۲- مبلغ پنجاه هزار میلیارد (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع عادی بانک‌ها برای پرداخت تسهیلات ساخت یا خرید مسکن تا سقف دو میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال برای هر فرد با نرخ سود نه درصد (۹٪) و با ضمانت نیروهای مسلح با بازپرداخت بیست ساله یارانه سود تسهیلات مذکور از محل مصارف مربوط به مسکن در تبصره (۱۴) تأمین می‌شود.

۲- ...

▪ دیدگاه عدم مغایرت

با توجه به اینکه ضمانت نیروهای مسلح در خصوص تسهیلات جزء (۱-۲) مقرر شده است، مقصود قانون‌گذار اختصاص این تسهیلات به «کارکنان و بازنشستگان نیروهای مسلح» بوده است. شایسته است برای روشن‌تر شدن مراد مقنن به این امر تصریح شود.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۳-۱۳- در تبصره (۱۶)، در جزء (۱-۲) بند (و)، بر اینکه مشمولین دریافت تسهیلات مذکور «کارکنان و بازنشستگان نیروهای مسلح» هستند تصریح گردد.

* * *

تبصره ۱۶-

الف - ...

ز -

۱ - ...

جزء الحاقی - ایثارگرانی که در سنوات گذشته از تسهیلات ارزان - قیمت تا سقف دویست و پنجاه میلیون (۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال بهره‌مند شده و تا پایان سال ۱۳۹۹ تسویه حساب نموده‌اند، به شرط خرید یا ساخت مسکن جدید از تسهیلات مسکن ارزان قیمت ایثارگری این قانون بهره‌مند می‌شوند. یارانه سود این تسهیلات از ردیف مربوطه تأمین می‌شود.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب حکم این مقرر، ایثارگرانی که در گذشته از تسهیلات ارزان قیمت بهره‌مند شده و آن را تسویه کرده‌اند، می‌توانند مجدداً از تسهیلات مسکن ارزان قیمت ایثارگری استفاده کنند. اما مقصود قانون‌گذار از حکم پیش‌گفته از این منظر که آیا شامل ایثارگران دارای مسکن مناسب نیز می‌شود یا خیر، واجد ابهام است؛ زیرا اگر قانون‌گذار ایثارگران دارای مسکن مناسب را نیز مشمول این حکم کرده باشد، با توجه به اینکه برخی از افراد غیرایثارگر فاقد مسکن هستند، این حکم مصداق تبعیض ناروای مذکور در بند (۹) اصل (۳) قانون اساسی خواهد بود. بنابراین دایره‌ی شمول این مقرر در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۶)،

۶-۱۴- جزء الحاقی بند (ز) از این جهت که شامل کسانی که دارای مسکن مناسب هم هستند می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۱۶-

الف- ...

بند الحاقی ۲- تا سقف شش هزار و هشتصد میلیارد
(۶,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تسهیلات بانکی جهت تغییر کاربری
شناورهای ترالر به کشتی‌های پشتیبانی صیادی به سازمان شیلات
اختصاص می‌یابد.

▪ دیدگاه مغایرت

در بند الحاقی (۲) این تبصره، از واژه غیرفارسی «ترالر» استفاده شده است. با توجه به اینکه مطابق اصل (۱۵) قانون اساسی، استفاده از خط و زبان فارسی در متون رسمی (همچون متن قوانین) الزامی است، بنابراین این مقرر مغایر با اصل مزبور است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۶)،

۷-۱۴- در بند الحاقی (۲)، استفاده از واژه غیرفارسی «ترالر»، مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی شناخته شد.

تبصره ۱۶-

الف- ...

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در این تبصره، تکالیف متعددی مبنی بر اعطای تسهیلات

به موارد مختلفی را به بانک مرکزی از طریق بانک‌های عامل تحمیل کرده است. این در حالی است که روشن نیست این حجم بالای پرداخت تسهیلات با توجه به محدودیت منابع بانکی کشور، قابلیت اجرایی شدن را دارد یا خیر و تبصره (۱۶) از این حیث واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۸-۱۴- تبصره (۱۶)، از این جهت که آیا احکام بندها و اجزای این تبصره با منابع در اختیار نظام بانکی و بانک مرکزی قابل اجرا است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۱۷-

الف- ...

و- به منظور ساماندهی و کارآمدسازی سیاست‌های حمایتی، کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه از جمله نهادهای عمومی غیردولتی و بنیادها که به هر شکل از اضرار آسب‌پذیر حمایت می‌کنند، مکلفند تمامی حمایت‌ها و کمک‌های خود را به تفکیک شماره (کد) ملی فرد دریافت‌کننده حمایت، در سامانه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ثبت نمایند. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری خصوصی و دولتی مکلفند تسهیلات قرض‌الحسنه پرداخت‌شده را به تفکیک شماره (کد) ملی در سامانه مذکور ثبت نمایند و هرگونه پرداخت و کمک به مددجویان بر مبنای اطلاعات مندرج در این سامانه خواهد بود. چنانچه مدیران دستگاه‌های مشمول ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه از اجرای این بند استنکاف نمایند مشمول مجازات مندرج در بند (۱) مجازات تعزیری درجه پنج موضوع ماده (۱۹) قانون

مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱^۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی می گردند. شمول و برخورداری هزینه‌های حمایتی پرداختی مؤسسات خیریه غیردولتی و خصوصی به اشخاص، از معافیت‌های مالیاتی بند (ط) ماده (۱۳۹) قانون مالیات‌های مستقیم^۲ علاوه بر تکالیف، منوط به ثبت اطلاعات آن در سامانه مذکور است. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است امکان ثبت اطلاعات انجام شده و همچنین استعلام استحقاق سنجی افراد را برای مؤسسات خیریه مردم‌نهاد با رعایت محرمانگی اطلاعات نیز فراهم نماید.

آیین‌نامه اجرایی این بند مشتمل بر تعیین نحوه ارقام مورد نیاز ثبت اطلاعات، نحوه واگذاری اطلاعات سامانه به دستگاه‌های اجرایی و نهادهای حمایت‌کننده برای مواردی مانند استعلام استحقاق سنجی، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه ابهام

مطابق بند (و) این مقرر، کلیه‌ی دستگاه‌های اجرایی مکلفند تمامی کمک‌های خود را به تفکیک شماره ملی فرد دریافت‌کننده حمایت، در سامانه وزارت تعاون ثبت نمایند و هرگونه پرداخت و کمک به مددجویان بر مبنای اطلاعات مندرج در این سامانه صورت گیرد. حکم فوق از جهاتی واجد ابهام است: اولاً روشن نیست ثبت اطلاعات افراد مددجو در سامانه‌ی مزبور به صورت محرمانه صورت می‌گیرد یا خیر. چه اینکه قانون‌گذار در ذیل این بند به

۱. برای ملاحظه‌ی این مقرر رک. به: متن جزء (۱) بند (ه) تبصره (۲) مصوبه‌ی حاضر.

۲. ماده (۱۳۹) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۳۹ -

الف - ...

ط - کمک‌ها و هدایای دریافتی نقدی و غیرنقدی مؤسسات خیریه و عام‌المنفعه که به ثبت رسیده‌اند، مشروط بر آنکه به موجب اساسنامه آنها صرف امور مذکور در بند (ح) این ماده شود و سازمان امور مالیاتی کشور بر درآمد و هزینه آنها نظارت کند، از پرداخت مالیات معاف است.

تبصره - ...»

«رعایت محرمانگی» در «استحقاق سنجی افراد» تصریح کرده است و عدم تصریح به این امر در مرحله‌ی ثبت اطلاعات موجب تقویت این ابهام است. ثانیاً با توجه به اینکه اساسنامه‌ی کمیته‌ی امداد امام خمینی (ره) در تاریخ ۱۳۹۴/۱/۱۵ به تأیید مقام معظم رهبری رسیده است و یکی از وظایف مصرح برای کمیته‌ی امداد در این اساسنامه محرومیت‌زدایی و کمک به مددجویان است، روشن نیست تکلیف فوق مبنی بر پرداخت کمک به مددجویان از جمله مددجویان تحت حمایت کمیته‌ی امداد صرفاً بر اساس اطلاعات مندرج در سامانه، با رعایت اساسنامه‌ی این کمیته مقرر شده است یا خیر به این معنا که کمیته‌ی امداد را در عمل به وظایف تصریح شده در اساسنامه‌ی خود محدود می‌کند یا خیر. چه اینکه اگر چنین باشد حکم فوق مغایر با اصل (۵۷) قانون اساسی خواهد بود. بنابراین حکم فوق در وضع فعلی از جهات مذکور، واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۷)،

۱-۱۵- بند (و)، از جهت رعایت محرمانگی اطلاعات مندرج در سامانه مذکور و همچنین از جهت روشن نبودن نسبت عبارت «هرگونه پرداخت و کمک به مددجویان بر مبنای اطلاعات مندرج در این سامانه خواهد بود» با اساسنامه کمیته امداد امام خمینی (ره) ابلاغی مقام معظم رهبری، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۱۷-

الف - ...

بند الحاقی ۲- به منظور مقابله با تروریسم زیستی و شیمیایی و جلوگیری از آلوده کردن آحاد جمعیت کشور و منابع ملی، علاوه بر ممیزی و بازرسی‌های معمول سازمان غذا و دارو، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروی‌های مسلح مکلف است با هماهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اقدام لازم جهت ارزیابی مواد اولیه، فرآورده‌ها، محصولات و کالاهای غذایی، آشامیدنی، دارویی، آرایشی و بهداشتی و

مواد و محصولات زیستی (بیولوژیک) از نظر وجود عوامل زیستی و شیمیایی پرخطر، زیان‌آور، سمی و جنگی به عمل آورند و از واردات و توزیع مواد غیرمجاز جلوگیری نمایند. هرگونه واردات، ذخیره‌سازی، توزیع، عرضه و فروش مواد مذکور منوط به انجام آزمایش تعیین میزان آلودگی زیستی و شیمیایی و تأیید سلامت آنها است.

این‌نامه اجرایی این بند حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون توسط وزارتخانه‌های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) وزارت دفاع به موجب این مقرر مکلف شده است اقدام لازم جهت ارزیابی کالاهای غذایی، آشامیدنی، دارویی، آرایشی و بهداشتی را از نظر وجود عوامل زیستی و شیمیایی پرخطر، زیان‌آور، سمی و جنگی به عمل آورد. حکم مذکور از این حیث که فاقد ماهیت بودجه‌ای است، مغایر با اصل (۵۲) قانون اساسی است؛ توضیح آنکه مطابق این اصل، قانون بودجه متضمن هزینه‌ها و درآمدهای یک‌ساله‌ی کشور است و تصویب دیگر احکام غیربودجه‌ای در ضمن این قانون مغایر با هدف تصویب آن است.

ب) مطابق بند (۷-۱) سیاست‌های کلی سلامت، تولید نظام سلامت شامل سیاست‌گذاری‌های اجرایی، برنامه‌ریزی‌های راهبردی، ارزشیابی و نظارت برعهده‌ی وزارت بهداشت خواهد بود. حال قانون‌گذار در این مقرر وزارت دفاع را مکلف به اقدام لازم جهت ارزیابی کالاهای غذایی، آشامیدنی، دارویی، آرایشی و بهداشتی از نظر وجود عوامل زیستی و شیمیایی پرخطر کرده است. بنابراین حکم این بند الحاقی مغایر با سیاست‌های کلی مذکور و در نتیجه مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است. چه اینکه مطابق این اصل، تعیین سیاست‌های کلی نظام از وظایف و اختیارات رهبری است و دیگر ارکان کشور ملزم به رعایت آن هستند.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

حکم بند الحاقی (۲) مغایرتی با سیاست‌های کلی سلامت ندارد تا وجهی برای مغایرت

آن با اصل (۱۱۰) قانون اساسی متصور باشد؛ زیرا دقت در متن این مقررہ نشان می‌دهد تکلیف وزارت دفاع به این امر، «علاوه بر ممیزی و بازرسی‌های معمول سازمان غذا و دارو و با هماهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی» صورت می‌پذیرد. بنابراین تکلیف وزارت دفاع در این امر نافی تولیت وزارت بهداشت در نظام سلامت نخواهد بود و مغایرت آن با سیاست‌های مذکور و بالتبع با اصل (۱۱۰) قانون اساسی منتفی است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۷)

۲-۱۵- بند الحاقی (۲)، از جهت فقدان ماهیت بودجه‌ای، مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی

شناخته شد.

تبصره ۱۷-

الف - ...

بند الحاقی ۳- در راستای اجرایی کردن حکم بند (۳) سیاست‌های کلی جمعیت،^۱ دولت مکلف است اعتبار ردیف‌های ۱۶۰۲۰۰۱۶۷۵ و ۱۶۰۱۰۰۶۰۰۱ قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور را در حسابی تحت عنوان (حساب حمایت از هزینه‌های درمان ناباروری) ذیل ردیف‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی متمرکز نماید. هزینه‌کرد اعتبار این حساب مطابق نظر کارگروهی متشکل از نمایندگان بیمه سلامت، سازمان تأمین اجتماعی، کمیته امداد امام خمینی (ره)، جهاد دانشگاهی و معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی درخصوص موارد ذیل خواهد بود:

۱- ...

۱. بند (۳) سیاست‌های کلی جمعیت ابلاغی ۱۳۹۳/۲/۳۰ مقام معظم رهبری: «۳- اختصاص تسهیلات مناسب برای مادران به ویژه در دوره بارداری و شیردهی و پوشش بیمه‌ای هزینه‌های زایمان و درمان ناباروری مردان و زنان و تقویت نهادها و مؤسسات حمایتی ذی‌ربط.»

۲- پوشش هزینه‌های دارویی و پاراکلینیک و سایر روش‌های درمان

ناباروری

۳- ...

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۱-۱۴- در تبصره (۱۷)، در بند الحاقی (۳)، چنانچه واژه «پاراکلینیک» دارای معادل فارسی است، ذکر گردد.

تبصره ۱۷-

الف- ...

بند الحاقی ۵- بنیاد شهید و امور ایثارگران می‌تواند تعداد پنج هزار (۵۰۰۰) فقره وام مسکن از محل سهمیه سال ۱۴۰۰ را مجدداً برای ایثارگرانی که در سنوات قبل از این تسهیلات استفاده نموده‌اند و در حال حاضر فاقد مسکن مناسب می‌باشند، تخصیص داده و بدون رعایت سایر شرایط برای ساخت یا خرید معرفی نماید.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۲-۱۴- در تبصره (۱۷)، بند الحاقی (۵)، با توجه به اینکه دارای مفاد تکراری با جزء «الحاقی بند (و) تبصره (۱۶)»^۱ است، تجمیع و تلفیق گردد.

تبصره ۱۷-

الف- ...

بند الحاقی ۶- به منظور ایجاد زیرساخت و سازوکار مورد نیاز نظام نوسازی چرخه تجویز تا مصرف دارو و ارائه خدمات سلامت در بستر الکترونیک:

۱. جزء الحاقی بند (ز) تبصره (۱۶) مقصود بوده است و متن نظر دارای اشکال عبارتی است.

۱- ...

۴- سازمان غذا و دارو مکلف است تا پایان آذر ماه، سازوکاری را فراهم نماید که اصالت کلیه اقلام دارویی و تجهیزات مصرفی پزشکی با اولویت داروها و تجهیزات و ملزومات تحت پوشش سازمان‌های بیمه‌گر از طریق نسخ الکترونیک با استفاده از سامانه پایش (کنترل) اصالت و رهگیری دارو قابل پایش و نظارت باشد. دریافت تعرفه خدمات دارویی ابلاغی از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، توسط داروخانه‌های فعال در بخش‌های دولتی، غیردولتی، خصوصی و خیریه صرفاً در صورت اتصال به سامانه پایش (کنترل) اصالت و رهگیری دارو (تی تک) مجاز خواهد بود.

▪ دیدگاه ابهام

ذکر «سازمان غذا و دارو» در جزء (۴) بند الحاقی (۶) تبصره‌ی مورد بحث، از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی معتبر سازمان مذکور مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر سازمان مزبور اساسنامه‌ی معتبر قانونی که به تأیید شورای نگهبان رسیده باشد، نداشته باشد، حکم این مقرر مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا مطابق حکم ذیل این اصل، تشخیص عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با قانون اساسی و شرع با شورای نگهبان است. بنابراین این مقرر در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۷)،

۳-۱۵- در جزء (۴) بند الحاقی (۶)، از جهت روشن نبودن اساسنامه سازمان غذا و دارو ابهام وجود دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۱۷-

الف - ...

بند الحاقی ۶- به منظور ایجاد زیرساخت و سازوکار مورد نیاز نظام

نوسازی چرخه تجویز تا مصرف دارو و ارائه خدمات سلامت در بستر الکترونیک:

۱- ...

۵- سازمان نظام پزشکی مکلف است ظرف سه ماه در کلیه فرآیندهای الکترونیک تقبل و خرید خدمات سلامت، از طریق سامانه‌های خود هویت و اصالت پزشکان و امضای الکترونیک آنها را مطابق با ماده (۱۰) قانون تجارت الکترونیک^۱ با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات بیمه‌گر کنترل و پایش نماید. این سازمان باید سازوکارهای برخورد با پزشکانی که خارج از چرخه تبیین شده در این بند ارائه خدمت می‌نمایند را طراحی و اجراء نماید.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در این مقرر سازمان نظام پزشکی را به طراحی و اجرای «سازوکارهای برخورد» با پزشکانی که خارج از چرخه مذکور در این بند ارائه خدمت می‌کنند، کرده است. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از عبارت «سازوکارهای برخورد» روشن نیست؛ زیرا اگر اطلاق این عبارت برخوردارهای دارای ماهیت تقنینی را نیز در بر گیرد، این مقرر مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود. چه اینکه برای مثال، وضع مجازات مطابق اصل (۳۶) قانون اساسی باید به موجب قانون باشد و مطابق اصل (۸۵) قانون اساسی، قانون‌گذاری تنها در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است. در نتیجه واگذاری طراحی سازوکارهای برخورد از جمله برخوردارهای کیفی به سازمان مذکور مغایر با اصل (۸۵) خواهد بود. بنابراین عبارت «سازوکارهای برخورد» در جزء (۵) این بند واجد ابهام

۱. ماده (۱۰) قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۰- امضای الکترونیکی مطمئن باید دارای شرایط زیر باشد:
الف- نسبت به امضاءکننده منحصر به فرد باشد.
ب- هویت امضاءکننده «داده پیام» را معلوم نماید.
ج- به وسیله امضاءکننده و یا تحت اراده انحصاری وی صادر شده باشد.
د- به نحوی به یک «داده پیام» متصل شود که هر تغییری در آن «داده پیام» قابل تشخیص و کشف باشد.»

است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۷)،

۴-۱۵- در جزء (۵) بند الحاقی (۶)، طراحی سازوکارهای برخورد با پزشکانی که خارج از چرخه تبیین شده ارائه خدمت نمایند، از این جهت که این سازوکارها شامل موارد تقنینی نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۱۸-

الف-

۱- ...

۲- منابع یادشده از طریق سپرده‌گذاری در بانک‌ها با اولویت بانک‌های توسعه‌ای و تخصصی و صندوق کارآفرینی امید به‌منظور سرمایه‌گذاری برای تولید، اشتغال و کارآفرینی با تأکید بر فعالیت‌ها و زنجیره تولید و تأمین کالاهای اساسی و راهبردی با سازوکار تسهیلات تلفیقی و ترکیبی با منابع بانک و با نرخ ترجیحی تخصیص یافته و تلفیق منابع در اختیار و مجاز دستگاه اجرایی مرتبط و همچنین منابع صندوق توسعه ملی با رعایت اساسنامه آن مجاز است.

۳- نرخ سود سپرده‌گذاری منابع مذکور حداقل یک درصد (۱٪) و نرخ سود تسهیلات اعطایی متناسب با میزان مشارکت منابع بانکی و صندوق کارآفرینی امید بر اساس دستورالعمل شورایی مرکب از وزیر امور اقتصادی و دارایی (رئیس)، سازمان برنامه و بودجه کشور، بانک مرکزی، وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، راه و شهرسازی، میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، نفت، ارتباطات و فناوری اطلاعات، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور تعیین می‌شود.

یک نماینده از هر یک از کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات،

اقتصادی و اجتماعی به انتخاب مجلس به عنوان ناظر در شورای مذکور حضور می‌یابد. یک نفر از سه نماینده مزبور از مناطق محروم می‌باشد.
 ۴- ...

▪ دیدگاه ابهام

ذکر «صندوق کارآفرینی امید» در جزءهای (۲) و (۳) بند (الف) تبصره‌ی مورد بررسی، از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی معتبر صندوق مذکور مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر این صندوق اساسنامه‌ی معتبر قانونی که به تأیید شورای نگهبان رسیده باشد، نداشته باشد، حکم این مقرر مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا مطابق حکم ذیل این اصل، تشخیص عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با قانون اساسی و شرع با شورای نگهبان است. در خصوص این صندوق نیز علی‌رغم اینکه اساسنامه به شورای نگهبان ارسال شده است لکن با توجه به اینکه این اساسنامه چند مرتبه مورد ایراد واقع شده و هنوز به تأیید نهایی نرسیده است، بنابراین این مقرر در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۸)،

۱-۱۶- جزءهای (۲) و (۳) بند (الف)، از جهت روشن نبودن اساسنامه صندوق کارآفرینی امید، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.
 تذکرات:

در تبصره (۱۸)،

۱-۱۵- با توجه به جزء (۲) بند (الف)، که منابع یادشده را سپرده بانکی دانسته است، در اجزاء بند (الف) توضیح داده شود که منابع مذکور تسهیلات می‌باشد.
 ۲-۱۵- در جزء (۳) بند (الف)، از جهت اینکه چنانچه نمایندگان مناطق محروم در کمیسیون‌های مذکور حضور نداشتند، تعیین تکلیف گردد.

تبصره ۱۸-

الف-

۱- ...

۸- در سال ۱۴۰۰ کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی موظفند برای احداث و نوسازی (۴۰۰) هزار واحد مسکن روستایی و شهری در شهرهای کمتر از بیست و پنج هزار نفر جمعیت و هشتصد هزار واحد مسکن شهری نسبت به پرداخت سه میلیون و ششصد هزار میلیارد (۳,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تسهیلات ساخت مسکن به افراد واجد شرایط اقدام نمایند. سهمیه هر بانک توسط بانک مرکزی در فروردین ماه تعیین می‌شود. مجموع دوران مشارکت ساخت و فروش اقساطی این تسهیلات بیست سال است و پس از دوره مشارکت به فروش اقساطی تبدیل و تعهدات آن به متقاضی واجد شرایط منتقل می‌شود. این تسهیلات با نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار به افراد واجد شرایط معرفی شده توسط وزارت راه و شهرسازی پرداخت می‌شود. بانک مرکزی موظف است گزارش عملکرد این بند را به صورت برخط در اختیار عموم مردم قرار دهد. در صورتی که یک بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی از پرداخت سهمیه تسهیلات تعیین شده توسط بانک مرکزی خودداری نماید، بانک مرکزی موظف است متناسب با تعهد انجام نشده نسبت به افزایش سپرده قانونی آن بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی اقدام و از طریق سایر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی نسبت به پرداخت تسهیلات ساخت مسکن اقدام نماید. حداقل بیست درصد (۲۰٪) از منابع مذکور باید به خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر اختصاص یابد. در صورت نبود متقاضی واجد شرایط برای جذب، مابقی می‌تواند به سایر مشمولان تعلق گیرد.

جزء الحاقی - ...

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در این مقرر، کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی را

مكلف به پرداخت (۳,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تسهیلات ساخت مسکن در سال ۱۴۰۰ کرده است. این در حالی است که روشن نیست این حجم بالای پرداخت تسهیلات با توجه به محدودیت منابع بانکی کشور، تنها ظرف یک سال قابلیت اجرایی شدن را دارد یا خیر و جزء (۸) از این حیث واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۸)،

۲-۱۶- جزء (۸) بند (الف)، از این جهت که آیا حکم این جزء با منابع در اختیار نظام بانکی قابل اجرا است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

تبصره ۱۸-

الف-

۱- ...

جزء الحاقی - وزارت امور اقتصادی و دارایی مكلف است تا پایان نیمه اول سال ۱۴۰۰، فهرست جامع، مانع و کاملی از دارایی‌های نقدی و غیرنقدی و اموال منقول و غیرمنقول دولت و نهادهای حاکمیتی و نهادهای عمومی غیردولتی کشور در خارج از کشور تهیه و به مجلس گزارش نماید.

▪ دیدگاه مغایرت

وزارت امور اقتصادی و دارایی به موجب این جزء الحاقی مكلف شده است فهرست کاملی از دارایی‌های نقدی و غیرنقدی و اموال منقول و غیرمنقول دولت و نهادهای حاکمیتی و نهادهای عمومی غیردولتی کشور در خارج از کشور را تهیه و به مجلس گزارش نماید. این در حالی است که تکلیف فوق مقید به رعایت مسائل حفاظتی و امنیتی نشده است و مغایر با موازین شرعی است؛ زیرا یکی از وظایف حاکم اسلامی حفظ امنیت در همه‌ی شئون از جمله حفاظت از اطلاعات محرمانه‌ی کشور است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۸)،

۳-۱۶- اطلاق جزء الحاقی به بند (الف)، در خصوص تهیه فهرست کامل دارایی‌های خارج از کشور، از جهت عدم تقیید به مسائل امنیتی، خلاف موازین شرع شناخته شد.

* * *

تبصره ۱۸-

الف - ...

د- به شرکت‌های تابعه وزارت نفت اجازه داده می‌شود با تأیید وزیر نفت تا مبلغ هشت هزار میلیارد (۸,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع داخلی خود برای کمک به سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر و حمایت از ساخت داخل و طرح‌های توسعه‌ای اشتغال‌آفرین و تولید، بار اول در حوزه‌های مختلف صنعت نفت از جمله طرح‌های کاهش مصرف انرژی و جایگزینی سوخت بنزین با سوخت گاز طبیعی از طریق حمایت از طرح‌های جایگزینی خودروی فرسوده در حمل و نقل با خودروی کم‌مصرف داخلی با قوای محرکه کم‌مصرف و پایه گاز به شرکت‌های دانش‌بنیانی که دارای مرکز تحقیق و توسعه و طراحی در داخل داشته باشند و با همکاری مستقیم یا مجموعه وابسته به یک شرکت خودروساز داخلی که دارای خطوط تولید انبوه می‌باشد، در بخش‌های خصوصی و تعاونی به صورت کمک بلاعوض، وجوه اداره‌شده یا تسهیلات ترجیحی بر اساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت نفت تهیه می‌شود و به تصویب کارگروه وزارت نفت و سازمان برنامه و بودجه کشور می‌رسد، اختصاص دهند.

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در ذیل این بند، تصویب آیین‌نامه از سوی «کارگروه وزارت نفت و سازمان برنامه و بودجه کشور» را تجویز کرده است. حال آنکه مطابق اصل (۱۳۸) قانون اساسی، تصویب آیین‌نامه تنها در صلاحیت هیئت وزیران، کمیسیون متشکل از چند وزیر و

هر یک از وزرا است و در نتیجه تفویض تصویب آیین نامه به کارگروه مذکور از این جهت محل ایراد است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۸)،

۴-۱۶- در بند (د) تصویب آیین نامه مذکور توسط کارگروه وزارت نفت و سازمان برنامه و بودجه کشور، مغایر اصل (۱۳۸) قانون اساسی شناخته شد.

* * *

تبصره ۱۸-

الف - ...

بند الحاقی ۱- بانک های عامل مکلفند نسبت به تأمین اعتبار مورد نیاز تمام طرح های عمرانی (با اولویت طرح (پروژه) های نیمه تمام بالای هشتاد درصد (۸۰٪) پیشرفت و پیشران های منطقه ای مناطق کم برخوردار) در سقف دو هزار میلیارد (۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال بر اساس اعلام سازمان برنامه و بودجه کشور در قالب ماده (۵۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی اقدام نمایند. اعتبار

۱. با توجه به بند (۳) نامه‌ی شماره ۱۱/۴۰۸۷۷-۳۰۰ مورخ ۱۴۰۰/۵/۱۶ رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص اصلاحات قانون بودجه، ماده (۵۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مدنظر قانون گذار بوده است.

ماده (۵۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۵۶- به منظور تسریع در عملیات اجرایی طرح های تملک دارایی های سرمایه ای ملی به دستگاه های اجرایی طرح های مندرج در پیوست شماره (۱) قوانین بودجه سنواتی و طرح های ملی استانی شده، اجازه داده می شود با رعایت اهداف قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، پس از تایید سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور نسبت به انعقاد قرارداد تسهیلات مالی با تأمین کنندگان منابع مالی مشتمل بر پیمانکار و یا سازنده طرح، اشخاص حقوقی ایران، بانک ها و سایر موسسات اعتباری مالی و پولی، اشخاص حقیقی با رعایت سقف تسهیلات تکلیفی و سهم دولت از این سقف برای پروژه های شروع نشده طرح های

←

مذکور باید برای عملیات اجرایی و در قالب صورت وضعیت‌های تنظیمی مربوط سال ۱۴۰۰ پرداخت گردد.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است گزارش عملکرد این بند را هر سه ماه یکبار در اختیار کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی قرار دهد. در صورتی که یک بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی از پرداخت سهمیه تسهیلات تعیین شده توسط بانک مرکزی خودداری نماید، بانک مرکزی موظف است متناسب با تعهد انجام نشده نسبت به افزایش سپرده قانونی آن بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی اقدام و از طریق سایر بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی نسبت به پرداخت تسهیلات تعریف شده، اقدام نماید.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۳-۱۵- در تبصره (۱۸)، در بند الحاقی (۱)، عبارت «تأمین اعتبار» به «اعطای تسهیلات» اصلاح گردد.

* * *

تبصره ۱۸-

الف - ...

بند الحاقی ۲-

۱- به منظور جمع‌آوری نقدینگی سرگردان مردمی وزارت صنعت، معدن و تجارت مجاز است نسبت به واگذاری مجوزها و معادن تعطیل در

→

مندرج در پیوست شماره (۱) قوانین بودجه سنواتی و طرح‌های ملی استانی شده با استفاده از منابع داخلی ارزی و ریالی، در قالب عقود اسلامی مندرج در قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲/۶/۸ اقدام نمایند. آیین‌نامه اجرایی این ماده مشتمل بر نحوه تضمین بازپرداخت اصل و سود این تسهیلات بنا به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. سقف قراردادهای موضوع این بند حداکثر تا ده درصد (۱۰٪) درآمد عمومی دولت پیش‌بینی شده در بودجه سنواتی خواهد بود.»

اختیار خود در قالب شرکت‌های سهامی عام طرح (پروژه) از طریق بازار سرمایه اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرایی این بند با پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و تأیید شورای عالی بورس اجرایی می‌گردد.

۲- هرگونه نقل و انتقال دارایی به/ از شرکت‌های سهامی عام طرح (پروژه)، صندوق‌های سرمایه‌گذاری غیرمستقیم و یا صندوق‌های سرمایه‌گذاری اعم از طرح (پروژه)، زمین و ساختمان، املاک و مستغلات از پرداخت مالیات نقل و انتقال معاف است.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: در تبصره (۱۸)،

۴-۱۵- در جزء (۱) بند الحاقی (۲)، عبارت «سرگردان مردمی» حذف گردد.

۵-۱۵- عبارت جزء (۲) بند الحاقی (۲)، با «ذیل بند (۲۱) الحاقی تبصره (۶)» تکراری

است که لازم است اصلاح و در صورت عدم لزوم حذف گردد.

* * *

تبصره ۱۸-

الف- ...

بند الحاقی ۳- به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی اجازه داده می‌شود از محل منابع خود از جمله منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های مازاد در هر یک از طرح (پروژه) های بزرگ زیربنایی و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نظیر طرح‌های آزادراهی و بزرگراهی و راه‌های اصلی، صنعتی و تولیدی در قالب تأمین مالی و تملک و ایجاد شرکت و صندوق طرح (پروژه) و حداکثر تا سقف چهل درصد (۴۰٪) از سرمایه پایه خود (با احتساب سهم سرمایه‌گذاری در شرکت‌های مرتبط با فعالیت بانکداری) مشارکت نمایند.

بانک‌ها و مؤسسات اعتباری موظفند حداکثر ظرف مدت پنج سال پس از بهره‌برداری از طرح‌های صنعت و تولیدی مذکور نسبت به واگذاری

آنها اقدام نمایند. در غیر این صورت با گذشت پنج سال از تاریخ بهره‌برداری مشمول جریمه‌های ماده (۱۷) قانون رفع موانع تولید رقابت-پذیر و ارتقای نظام مالی کشور^۱ می‌شوند.

▪ دیدگاه مغایرت

قانون‌گذار به موجب این مقرر کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی را مجاز کرده است از محل منابع خود در برخی طرح‌ها در قالب تأمین مالی و ایجاد شرکت مشارکت نمایند. این در حالی است که به موجب جزء (۱) بند (الف) سیاست‌های کلی اصل (۴۴)

۱. ماده (۱۷) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۷- در صورت عدم انجام تکالیف موضوع ماده (۱۶) این قانون، مجازات‌های زیر نسبت به بانک یا مؤسسه اعتباری متخلف اعمال می‌شود:

الف- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با اخطار قبلی، نسبت به اعمال مجازات‌های قانونی از جمله ماده (۴۴) قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ و اصلاحات بعدی آن اقدام می‌کند.

ب- سود بانک‌ها و مؤسسات اعتباری که منشأ آن فعالیت‌های غیربانکی شامل بنگاهداری و نگهداری سهام باشد در سال ۱۳۹۵ با نرخ بیست و هشت درصد (۲۸٪) مشمول مالیات می‌شود. پس از آن، هر سال سه واحد به درصد نرخ مذکور افزوده می‌شود تا به پنجاه و پنج درصد (۵۵٪) برسد.

پ- عایدی املاک غیرمنقول مازاد بانک‌ها و مؤسسات اعتباری شامل زمین، مستغلات، سرقفلی و اموال مشابه آن در سال ۱۳۹۵ با نرخ بیست و هشت درصد (۲۸٪) مشمول مالیات می‌شود. پس از آن، هر سال سه واحد درصد به نرخ مذکور اضافه می‌شود تا به پنجاه و پنج درصد (۵۵٪) برسد. منظور از عایدی املاک در این ماده مابه‌التفاوت قیمت بازاری ملک در ابتدا، و انتهای سال مالی است و بانک یا مؤسسه اعتباری که دارایی غیرمنقول مازاد نگهداری می‌کند موظف است از سال ۱۳۹۵ به بعد، بر اساس نرخ‌های مقرر در این ماده، همه‌ساله مالیات بر عایدی دارایی غیرمنقول مازاد تحت تملک خود را پردازد. چگونگی تقویم دارایی موضوع این ماده، مطابق آیین‌نامه اجرایی است که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان امور مالیاتی کشور تهیه می‌شود و ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ت- مدیر عامل و اعضای هیئت مدیره بانک‌ها و مؤسسات اعتباری که به دلایلی جز موارد تبصره (۱) این ماده و یا حکم قضایی مبنی بر عدم واگذاری اموال و سهام موضوع ماده (۱۶) این قانون، اقدام به اجرای این حکم نمایند به مدت پنج سال از عضویت در هیئت مدیره و نیز تصدی سمت مدیر عاملی بانک‌ها و مؤسسات مالی و یا اعتباری محروم می‌شوند.

تبصره ۱- ...»

قانون اساسی،^۱ بانک‌های دولتی حق فعالیت اقتصادی جدید از جمله ایجاد شرکت خارج از موارد حاکمیتی مذکور در صدر اصل (۴۴) قانون اساسی را ندارند. بنابراین مقرره‌ی حاضر مغایر با سیاست‌های مذکور و در نتیجه مغایر با بند (۱) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است. چه اینکه طبق این اصل، تعیین سیاست‌های کلی نظام در صلاحیت رهبری است که باید در تصویب قوانین نیز مراعات شود.

▪ دیدگاه عدم مغایرت

آنچه به موجب جزء (۱) بند (الف) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی ممنوع اعلام شده است، استمرار «تصدی‌گری» دولت در اقتصاد است. اما آنچه قانون‌گذار در این ماده در صدد بیان آن است، «تأمین مالی طرح‌ها» از سوی بانک‌ها از جمله بانک‌های دولتی از طرق مختلفی همچون ایجاد شرکت و صندوق پروژه است. به دیگر سخن، مجلس شورای اسلامی در این مقرره تصدی‌گری بانک‌های دولتی را تجویز نکرده است؛ بلکه تنها بانک‌ها را مجاز به تأمین مالی طرح‌ها کرده است که یکی از طرق این تأمین مالی، تأسیس شرکت بوده است. بنابراین بند الحاقی (۳) مغایرتی با سیاست‌های کلی مذکور ندارد تا وجهی برای مغایرت آن با اصل (۱۱۰) قانون اساسی متصور باشد.

۱. بند (الف) سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی ابلاغی ۱۳۸۴/۳/۱ مقام معظم رهبری: «الف- سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی:

۱- دولت حق فعالیت اقتصادی جدید خارج از موارد صدر اصل (۴۴) را ندارد و موظف است هرگونه فعالیت (شامل تداوم فعالیت‌های قبلی و بهره‌برداری از آن) را که مشمول عناوین صدر اصل (۴۴) نباشد، حداکثر تا پایان برنامه پنج‌ساله چهارم (سالانه حداقل ۲۰٪ کاهش فعالیت) به بخش‌های تعاونی و خصوصی و عمومی غیردولتی واگذار کند.

با توجه به مسئولیت نظام در حسن اداره کشور، تداوم و شروع فعالیت ضروری خارج از عناوین صدر اصل ۴۴ توسط دولت، بنا به پیشنهاد هیئت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت معین مجاز است. اداره و تولید محصولات نظامی، انتظامی و اطلاعاتی نیروهای مسلح و امنیتی که جنبه محرمانه دارد، مشمول این حکم نیست.

▪ نظر شورای نگهبان

بند الحاقی (۳) تبصره (۱۸)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

* * *

تبصره ۱۸-

الف - ...

بند الحاقی ۵- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون نسبت به مزایده معادن شناسایی شده تا پایان اسفند ماه ۱۳۹۹ اقدام نماید.

کلیه پروانه‌های صادره سال‌های قبل که در اختیار بخش‌های خصوصی - تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی قرار گرفته است چنانچه تا پایان اسفند ۱۳۹۹ منجر به اکتشاف و استخراج نشده‌اند و همچنین سهم معادنی که در اختیار دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های وابسته به آنها از جمله ایمیدرو قرار گرفته است، چنانچه حداکثر تا پایان تیرماه ۱۳۹۹ منجر به اکتشاف و استخراج نشده باشند، لغو و از طریق مزایده در اختیار متقاضیان جدید قرار می‌گیرد.

چنانچه معادن واگذار شده در سال ۱۴۰۰ ظرف ده ماه از تاریخ واگذاری منجر به اکتشاف نشود پروانه صادره لغو و از طریق مزایده به متقاضیان جدید واگذار می‌شود.

سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی در تعیین و بازنگری نرخ حقوق دولتی معادن به ترکیب اعضای شورای عالی معادن اضافه می‌شوند.

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی در این بند مقرر کرده است کلیه پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده در سال‌های قبل که در اختیار بخش‌های خصوصی قرار گرفته است، چنانچه تا پایان اسفند ۱۳۹۹ منجر به اکتشاف و استخراج از معدن نشده باشد، لغو می‌شود. اطلاق حکم پیش‌گفته مغایر با موازین شرعی است؛ زیرا اگر شخصی در سال‌های گذشته با توجه به مفاد

قرارداد معتبر خود، با تصور اینکه مهلت بیشتری برای اکتشاف و استخراج از معدن خواهد داشت، اقدام به اخذ پروانه بهره‌برداری کرده باشد و چه بسا برای مقدمات اکتشاف و استخراج نیز هزینه‌ی گزافی کرده باشد، این حکم او را نیز از حقوق مکتسبه‌ی خود محروم می‌کند و مغایر با شرع مقدس است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۸)،

۵-۱۶- اطلاق بند الحاقی (۵)، در مواردی که افراد ذی‌حق هستند نظیر موردی که بر اساس قرارداد معتبر، هنوز مهلت برای اکتشاف و استخراج وجود دارد؛ خلاف موازین شرع شناخته شد.

* * *

تبصره ۱۹- ...

۱- به دولت اجازه داده می‌شود تا ده درصد (۱۰٪) از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر دستگاه اجرایی مندرج در این قانون را کسر و به ردیف شماره ۳۷-۵۵۰۰۰۰ واریز کند تا با اعتبار مصوب طرح‌ها و زیرطرح‌های دستگاه اجرایی مندرج در پیوست شماره (۱) این قانون، در قالب یارانه سود، وجوه اداره‌شده و یا کمک، برای قراردادهای مذکور اختصاص دهد. جابجایی اعتبارات، طرح‌ها و زیرطرح‌های مندرج در قسمت دوم پیوست شماره (۱) این قانون و اولویت‌بندی آنها توسط سازمان برنامه و بودجه کشور انجام می‌شود. نحوه توزیع اعتبارات طرح (پروژه) های استانی توسط شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان تعیین می‌شود.

بخش‌های خصوصی، تعاونی و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها می‌توانند تأمین مالی را از طریق روش‌هایی چون تأمین مالی خارجی (موضوع بند الف) تبصره (۳) این قانون، منابع بانکی، بازار سرمایه و تسهیلات ریالی و ارزی صندوق توسعه ملی (با رعایت قوانین و مقررات موضوعه) انجام دهند.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب این مقرر، جابجایی اعتبارات، طرح‌ها و زیرطرح‌های مندرج در «قسمت دوم پیوست شماره (۱)» این مصوبه و اولویت‌بندی آنها توسط سازمان برنامه صورت می‌گیرد. این در حالی است که طرح‌های مذکور از جمله طرح‌های با روش اجرای «مشارکت عمومی - خصوصی» است و از طرفی، مفهوم، ضوابط و چارچوب این قبیل طرح‌ها در قانون مشخص نشده است. چه اینکه تعیین ضوابط کلی مشارکت دولت یا بخش عمومی با بخش خصوصی در اجرای طرح‌ها، از این منظر که با حقوق و تکالیف اشخاص مرتبط است، واجد ماهیت تقنینی است و باید کلیات آن از سوی قانون‌گذار بیان شود. بنابراین بند (۱) این تبصره در وضع کنونی از این حیث که مفهوم، ضوابط و چارچوب اجرای «مشارکت عمومی - خصوصی» روشن نیست، واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۹)،

- در جزء (۱)^۱ این تبصره، با توجه به طرح‌های مندرج در قسمت دوم پیوست شماره (۱) مصوبه، با توجه به روشن نبودن مفهوم، ضوابط و چارچوب آن طرح‌های مشارکت عمومی - خصوصی، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۱۹ - ...

۱ - ...

۲- اجرای بندهای (۳)، (۴)، (۵)، (۶)، (۸)، (۹)، (۱۰) و (۱۱) تبصره

(۱۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور مصوب ۱۳۹۶/۱۲/۲۰^۲ با

۱. بند (۱) صحیح است و عبارت دارای اشکال نگارشی است.

۲. بندهای (۳)، (۴)، (۵)، (۶)، (۸)، (۹)، (۱۰) و (۱۱) تبصره (۱۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور مصوب

۱۳۹۶/۱۲/۲۶ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «تبصره ۱۹ - ...

۱ - ...

اصلاحات و الحاقات بعدی با رعایت و استفاده از ظرفیت این تبصره تنفیذ می‌شود.

→

۳- دولت می‌تواند نسبت به ارائه تضامین حاکمیتی برای تأمین مالی خارجی، موافقت با ترهین اموال (به استثنای اموال موضوع اصل هشتاد و سوم (۸۳) قانون اساسی) و محل اجرای طرح و همچنین ارائه تضمین خرید محصول اقدام نماید.

۴- دستگاه‌های اجرایی مجازند با رعایت قوانین و مقررات مربوطه پنجاه درصد (۵۰٪) از درآمدهای اختصاصی خود را تا سقف بیست هزار میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال صرف خرید محصول، یارانه سود و یا جوه اداره‌شده طرح‌های این تبصره نمایند.

۵- تعهدات دولت برای قراردادهای منعقد شده در سال ۱۳۹۷ در سال‌های آتی نیز لازم‌الاجراء است.

۶- درآمدهای ناشی از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی در قرارداد مشارکت‌های موضوع این تبصره از مشوق‌های مالیاتی جزءهای (۱) و (۲) بند (ث) ماده (۱۳۲) قانون مالیات‌های مستقیم موضوع ماده (۳۱) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و اصلاحات بعدی آن از محل ردیف شماره ۵۵۰۰۰۰۰ برخوردار می‌باشد.

۷- ...

۸- درآمد ناشی از اجرای احکام این تبصره پس از واریز به خزانه‌داری کل کشور، با نظر سازمان برنامه و بودجه کشور و برای تکمیل سایر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام از محل ردیف ۲۱۰۳۰۰ جدول شماره (۵) این قانون به همان دستگاه اجرایی اختصاص می‌یابد.

۹- دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط مجازند طرح (پروژه) های موضوع این تبصره را با رعایت مقررات مذکور در این تبصره و سایر قوانین مرتبط بدون اخذ مصوبه هیئت وزیران (موضوع ماده (۱۱۵) قانون محاسبات عمومی کشور) به فروش برسانند.

۱۰- نیروی انسانی طرح (پروژه) های در حال بهره‌برداری که وظایف آنها در چهارچوب این تبصره به بخش خصوصی و تعاونی واگذار می‌شود وفق سازوکارهای ماده (۲۱) قانون مدیریت خدمات کشوری و آیین‌نامه‌های مربوطه و همچنین ماده (۴۵) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ خواهد بود.

۱۱- هرگونه فرآیند اجرایی اعم از فرآیند ارجاع طرح (پروژه)، تضامین در چهارچوب دستورالعمل مصوب شورای اقتصاد موضوع ماده (۲۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) صورت می‌پذیرد.

آیین‌نامه اجرایی این تبصره حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ تصویب این قانون، به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۱۲- ... «

۳- اجرای بندهای (۳)، (۴)، (۵)، (۷)، (۸)، (۹) و (۱۰) تبصره (۱۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ با رعایت و

۱. بندهای (۳)، (۴)، (۵)، (۷)، (۸)، (۹) و (۱۰) تبصره (۱۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی: «تبصره ۱۹- ...

۳- دولت می‌تواند در احداث، توسعه و بهره‌برداری از طرح‌های حوزه سلامت، آموزش و تحقیقات و فرهنگ موضوع تبصره (۲) بند (ج) ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در قالب ماده (۲۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) از ظرفیت این تبصره با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی استفاده کند.

۴- شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان تا سقف ده درصد (۱۰٪) از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان را برای طرح‌های جدید استانی اختصاص دهد و برای طرح‌های جدید بیش از سقف تعیین شده صرفاً در قالب ماده (۲۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مجاز می‌باشد. خرید محصول طرح‌های مشارکتی از محل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای استان طرح‌های استانی مصوب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان امکان‌پذیر می‌باشد.

۵- بهای محصول طرح (پروژه) در قرارداد مشارکت از شمول تعرفه‌گذاری مندرج در قوانین و مقررات عام و خاص مستثنی است. در صورت تعیین قیمت تکلیفی، دخالت در نظام تعرفه‌گذاری و یا جلوگیری از دریافت تعرفه برای بهای محصول طرح (پروژه)، مابه‌التفاوت قیمت محصول محاسبه شده بر مبنای روش‌های تأمین مالی در چهارچوب قوانین و مقررات با تصویب کارگروه‌های تعریف شده در دستورالعمل ماده (۲۷) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و قیمت تکلیفی پرداخت یا روش‌های تأمین مالی مذکور اصلاح می‌شود.

۶- ...

۷- درآمد حاصل از حق اشتراک طرح (پروژه) های مشارکتی آب در اجرای ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ به سرمایه‌گذار تعلق می‌گیرد.

۸- دستگاه اجرایی مجاز است هزینه مطالعات و تهیه گزارش‌های مورد نیاز برای فراخوان و ظرفیت‌سازی توسعه مشارکت را از محل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و سایر منابع خود تأمین کند و همچنین مجاز است بخشی از هزینه‌های آماده‌سازی طرح (پروژه) برای فراخوان مشارکت را در اسناد فراخوان اعلام نماید تا سرمایه‌گذار در الگوی مالی خود، لحاظ و پرداخت کند.

۹- تغییر کاربری اصلی طرح (پروژه) هایی که با تغییر شرایط، توجیه اولیه خود را از دست داده‌اند با اخذ موافقت سازمان برنامه و بودجه کشور و رعایت مقررات ذی‌ربط امکان‌پذیر می‌باشد.

۱۰- دستگاه اجرایی ملی مجاز است برای طرح (پروژه) های ملی یا ملی استانی شده که در موقعیت جغرافیایی یک استان واقع شده‌اند با درخواست استاندار، وظایف و اختیارات فرآیند اجرایی مشارکت عمومی - خصوصی

استفاده از ظرفیت این تبصره تنفیذ می‌شود.

آیین‌نامه اجرایی این تبصره توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.
بند الحاقی ۱ - ...

بند الحاقی ۲ - سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است ظرف دو ماه پس از ابلاغ این قانون روش‌ها و شرایط قرارداد موضوع این تبصره از جمله مقررات تضمینات طرفین و نیز چهارچوب‌های نظارتی متناسب با انواع طرح (پروژه) را در سامانه ملی مشارکت عمومی - خصوصی منتشر کند. هرگونه تغییر بعدی مقررات و نیز تفسیر مقررات مزبور در صورتی معتبر است که در این سامانه منتشر شده باشد.

هرگونه حذف یا تغییر اطلاعات در این سامانه نیز باید قابل مشاهده و قابل پیگیری بعدی باشد.

۱ - ...

بند الحاقی ۳ - ...

▪ دیدگاه ابهام

قانون‌گذار در بند (۲) این تبصره، بند (۶) تبصره (۱۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور را تنفیذ کرده است و در بند (۶) به قرارداد مشارکت عمومی - خصوصی اشاره شده است. همچنین در بند (۳) این تبصره، بند (۱۰) تبصره (۱۹) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور را تنفیذ کرده است و در بند (۱۰) به قرارداد مشارکت عمومی - خصوصی اشاره شده است. علاوه بر این در بند الحاقی (۲) تبصره‌ی حاضر نیز به این قبیل قراردادها اشاره شده است. با توجه به اینکه در بند (۱) این تبصره، اشاره به قراردادهای مشارکت عمومی - خصوصی واجد

→

طرح (پروژه) اعم از فرآیند ارجاع کار و انعقاد قرارداد را به دستگاه اجرایی تابع استانی تفویض کند. استاندار، راهبری اجرای مشارکت عمومی - خصوصی طرح (پروژه) های مذکور را برعهده دارد.

آیین‌نامه اجرایی این تبصره توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.»

ابهام دانسته شد فلذا این بندها نیز دارای ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۱۹)،

۲-۱۷- جزءهای (۲) و (۳)^۱ و بند الحاقی (۲) این تبصره نیز مبنیاً بر ابهام فوق، ابهام

دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۲۰-

الف - ...

ز -

۱- ...

۲- در راستای استقرار حساب واحد خزانه و به منظور تحقق کامل الکترونیکی شدن کلیه دریافت‌ها و پرداخت‌های دولت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با هماهنگی وزارت امور اقتصادی و دارایی (خزانه‌داری کل کشور) سازوکار اجرایی وصول وجوه عمومی از جمله درآمد شرکت‌های دولتی و شرکت‌های مستلزم ذکر نام نظیر شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران و سایر واحدهای تابعه آن، از طریق ابزارهای الکترونیک خاص وجوه عمومی با تولید شناسنامه واریز وجوه برای هر تراکنش بانکی به حساب خزانه‌داری کل کشور نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را فراهم نماید.

شرکت‌های دولتی و شرکت‌های دولتی مستلزم ذکر نام می‌توانند با مجوز خزانه‌داری کل کشور نسبت به افتتاح حساب‌های فرعی نزد سایر بانک‌های عامل دولتی و خصوصی برای دریافت سایر منابع نظیر وام‌های سرمایه‌گذاری و همچنین سایر منابع تأمین اعتبار با رعایت اصل پنجاه و سوم (۵۳) قانون اساسی اقدام نمایند.

۱. بندهای (۲) و (۳) مقصود بوده است و عبارت دارای اشکال نگارشی است.

▪ دیدگاه ابهام

ذکر «شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران» در جزء (۲) بند (ز) تبصره‌ی حاضر، از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی معتبر شرکت مذکور مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر این شرکت اساسنامه‌ی معتبر قانونی که به تأیید شورای نگهبان رسیده باشد، نداشته باشد، حکم این مقررہ مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا مطابق حکم ذیل این اصل، تشخیص عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با قانون اساسی و شرع با شورای نگهبان است. بنابراین این مقررہ در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

۱۸- در تبصره (۲۰)، جزء (۲) بند (ز)، از جهت روشن نبودن وضعیت اساسنامه شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۲۱-

الف- به منظور ساماندهی نیروی انسانی و کارکنان دولت و ایجاد انضباط مالی مقرر می‌شود:

۱- ...

۳- چگونگی ثبت اطلاعات نیروی انسانی موضوع اجزای (۱) و (۲) این بند و اجرای سایر تکالیف این بند در خصوص وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، نیروهای مسلح، وزارت اطلاعات، حفاظت اطلاعات قوه قضائیه، سازمان انرژی اتمی ایران و دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی، سازمان کارکنان موضوع ماده (۳) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور^۱ و کارکنان (پرسنل) وزارت امور خارجه براساس

۱. ماده (۳) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۳- سازمان می‌تواند برای انجام بازرسی و اظهار نظر کارشناسی از وجود قضات و اشخاص صاحب صلاحیت و

سازوکار اجرایی تعیین شده در شیوه‌نامه‌های مستقلى که توسط سازمان‌های برنامه و بودجه کشور و ادارى و استخدامى کشور و وزارت امور اقتصادى و دارايى با همکارى دستگاه‌های اجرایی مذکور تدوین می‌شود، تعیین می‌گردد. تعیین سایر دستگاه‌های مستثنى از اجرای این بند بر عهده هیئت وزیران است.

آیین‌نامه اجرایی اجزای (۱) و (۲) این بند به پیشنهاد سازمان‌های برنامه و بودجه کشور و ادارى و استخدامى کشور و وزارت امور اقتصادى و دارايى تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.
 ۴- ...

▪ دیدگاه مغایرت

قانون‌گذار در جزء (۳) بند (الف) این تبصره، تعیین دستگاه‌های مستثنى از اجرای تکلیف ثبت اطلاعات نیروهای انسانی را بدون ارائه‌ی هیچ ضابطه‌ای، به هیئت وزیران واگذار کرده است. این در حالی است که استثنا کردن دستگاه‌ها از تکلیف فوق از این حیث که با حقوق و تکالیف افراد مرتبط است، دارای ماهیت تقنینی است و واگذاری آن به هیئت وزیران مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است؛ زیرا وفق اصل مزبور، قانون‌گذاری از وظایف انحصاری مجلس شورای اسلامی است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲۱)،

۱-۱۹- در جزء (۳) بند (الف)، واگذاری تعیین سایر دستگاه‌های مستثنى از حکم مذکور، به هیئت وزیران، مغایر اصل (۸۵) قانون اساسی شناخته شد.

متخصصان در هر رشته به طور دائم یا موقت استفاده نمایند و در سایر موارد نسبت به تأمین کادر مورد نیاز از طریق انتقال یا مأموریت کارکنان دولت و در صورت عدم امکان از طریق استخدام اقدام نماید.

تبصره ۱- ...»

تذکر: ۱-۱۶- در تبصره (۲۱)، در جزء (۳) بند (الف)، قبل از عبارت «کارکنان موضوع ماده (۳) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور»، واژه «سازمان» اضافه است و حذف گردد.

* * *

تبصره ۲۱-

الف - ...

ب- تمام اختیارات دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه که اعتبارات هزینه‌ای خود را از محل این قانون و پیوست‌های آن دریافت می‌کنند و دارای مقررات خاص اداری و استخدامی می‌باشند به استثنای دستگاه‌هایی که به حکم قانون اساسی مقررات خاص دارند و نیز موارد مستثنی شده در ماده مذکور، در خصوص استخدام و به کارگیری نیروی انسانی در سال ۱۴۰۰ موقوف‌الاجراء می‌شود. هرگونه استخدام و به کارگیری نیروی انسانی در تمام دستگاه‌های مشمول این بند، صرفاً بر اساس مجوز صادره از سوی سازمان اداری و استخدامی کشور و اخذ تأییدیه سازمان برنامه و بودجه کشور مبنی بر پیش‌بینی بار مالی در قانون است. دستورالعمل این بند منطبق بر حکم مندرج در این بند، حداکثر تا یک‌ماه پس از تصویب این قانون با همکاری سازمان‌های مذکور تهیه و ابلاغ می‌شود.

ج- تمامی دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه که از بودجه کل کشور و مصارف هدفمندی موضوع بند (الف) تبصره (۱۴) این قانون، هرگونه مستمری یا کمک‌هزینه معیشت پرداخت می‌کنند، مکلفند فهرست افراد تحت پوشش را همراه با مبلغ، برای پرداخت به صورت ماهانه به خزانه‌داری کل کشور اعلام نمایند.

خزانه‌داری کل موظف است در سقف تخصیص اعلامی سازمان برنامه و بودجه کشور به خزانه‌داری کل کشور / سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها و مطابق فهرست مذکور نسبت به پرداخت به ذی‌نفع نهایی از محل اعتبارات تخصیص یافته منابع عمومی / برداشت از حساب مربوطه سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها نزد خزانه‌داری کل کشور اقدام نماید.

شیوه‌نامه اجرایی این بند توسط سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری خزانه‌داری کل، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان هدفمندی یارانه‌ها تا پایان اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۰ تدوین می‌گردد.

▪ دیدگاه مغایرت

به موجب بند (ب) این مقرر، تمام اختیارات خاص دستگاه‌های اجرایی در خصوص استخدام و به کارگیری نیروی انسانی در سال ۱۴۰۰ موقوف‌الاجراء می‌شود و هرگونه به کارگیری نیروی انسانی باید بر اساس مجوز صادره از سوی سازمان اداری و استخدامی کشور و پیش‌بینی بار مالی باشد. همچنین به موجب بند (ج) این تبصره، تمامی دستگاه‌های اجرایی که مستمری معیشت پرداخت می‌کنند، مکلف شده‌اند فهرست افراد تحت پوشش را همراه با مبلغ به صورت ماهانه به خزانه‌داری کل اعلام نمایند. این در حالی است که تکالیف فوق مقید به رعایت موارد دارای جنبه‌های امنیتی نشده است و از این حیث خلاف موازین شرع است.

▪ دیدگاه ابهام

مجلس شورای اسلامی در بند (ج) تبصره‌ی حاضر، تمامی دستگاه‌های اجرایی که مستمری معیشت پرداخت می‌کنند از جمله کمیته‌ی امداد امام خمینی (ره) را مکلف کرده است فهرست افراد تحت پوشش را همراه با مبلغ به صورت ماهانه به خزانه‌داری کل اعلام نمایند. اما با توجه به اینکه اساسنامه‌ی این کمیته در تاریخ ۱۳۹۴/۱/۱۵ به تأیید مقام معظم رهبری رسیده است، روشن نیست تکلیف پیش‌گفته با رعایت اساسنامه‌ی این کمیته مقرر شده است یا خیر. چه اینکه به موجب بند (۵) ماده (۶) اساسنامه‌ی کمیته‌ی مذکور،^۱ «پرداخت نقدی و مساعدت‌های غیرنقدی از قبیل تأمین مسکن، جهیزیه و کمک به ازدواج نیازمندان»

۱. ماده (۶) اساسنامه کمیته امداد امام خمینی (ره): «ماده شش:

وظایف امداد امام عبارت است از:

۱- ...

۵- پرداخت نقدی و مساعدت‌های غیرنقدی از قبیل تأمین مسکن، جهیزیه و کمک به ازدواج نیازمندان.

۶- ...»

به‌عنوان یکی از وظایف این نهاد تعیین شده است و ممکن است حکم فوق مانع از تحقق پرداخت نقدی مساعدت‌ها شود. بنابراین حکم مذکور در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲۱)،

۲-۱۹- حکم مندرج در بندهای (ب) و (ج) این تبصره، نسبت به مواردی که دارای جنبه‌های امنیتی هستند، خلاف موازین شرع شناخته شد.

۳-۱۹- در بند (ج)، از جهت روشن نبودن نسبت حکم به پرداخت ذی‌نفع‌نهایی توسط دستگاه‌های مذکور، با اساسنامه کمیته امداد امام خمینی (ره) ابلاغی مقام معظم رهبری، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۲۱-

الف - ...

د - ...

۱- دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری موظفند تا پایان خردادماه سال ۱۴۰۰ برنامه‌های عملیاتی خود برای استقرار چرخه مدیریت و ارتقای شاخص‌های بهره‌وری در ستاد و واحدهای تابعه خود را به سازمان‌های برنامه و بودجه کشور و اداری و استخدامی کشور (سازمان ملی بهره‌وری ایران) ارائه و یا تکمیل کنند. دستگاه‌های اجرایی مکلفند در موافقتنامه‌های متبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور، اعتبارات لازم به این موضوع را در برنامه‌ای با عنوان «ارتقای بهره‌وری» پیش‌بینی نمایند. تخصیص اعتبار سه ماهه این برنامه منوط به ارسال گزارش عملکرد از سوی دستگاه‌ها به سازمان ملی بهره‌وری ایران و سازمان برنامه و بودجه کشور و تأیید عملکرد از سوی سازمان ملی بهره‌وری ایران است.

۲- کلیه شرکت‌های دولتی و شرکت‌ها و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت،

شرکت‌های دولتی تابعه وزارت نفت، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان صدا و سیما، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و وزارت جهاد کشاورزی موظفند برای ارتقای بهره‌وری سرمایه، نیروی کار و سایر عوامل تولید و تحقق اهداف پیش‌بینی شده متناسب با جدول (۲) ماده (۳) قانون برنامه ششم توسعه، اعتبارات مورد نیاز اجرای برنامه‌های ارتقاء بهره‌وری را به صورت مستقل پیش‌بینی و در قالب بودجه سالانه به تصویب مجامع عمومی و یا سایر مراجع قانونی ذی‌ربط برسانند و گزارش آن را تا پایان خرداد ماه سال ۱۴۰۰ به سازمان‌های برنامه و بودجه کشور و اداری و استخدامی کشور (سازمان ملی بهره‌وری ایران) ارائه کنند. سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان ملی بهره‌وری ایران موظفند بر تحقق این بند و اهداف شاخص‌های پیش‌بینی شده نظارت نموده و گزارش اقدامات انجام‌یافته را برای شش‌ماهه اول و دوم به هیئت وزیران ارائه نمایند. پرداخت هرگونه پاداش سالانه به اعضای هیئت مدیره و مدیران این شرکت‌ها با رعایت ماده (۸۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)^۱ و ماده (۲۴۱) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت

۱. ماده (۸۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۸۴- ناخالص حقوق و مزایای دریافتی مدیران عامل و اعضای هیئت مدیره شرکت‌های دولتی و غیردولتی که به نحوی از انحاء وابسته به نهادهای عمومی غیردولتی می‌باشند باید حداکثر از ده برابر حداقل حقوق مصوب سالانه شورای عالی کار بیشتر نباشد.

ضمناً پاداش پایان سال اعضای هیئت مدیره شرکت‌های فوق صرفاً به اشخاص حقوقی آنان قابل پرداخت بوده و مدیران عامل و اعضای موظف هیئت مدیره به غیر از حقوق و مزایای تعیین شده فوق و اعضای غیرموظف به جز حق جلسه ماهانه که حداکثر از دو برابر حداقل حقوق مصوب شورای عالی کار برای هر ماه بیشتر نیست، هیچ‌گونه مبلغی تحت هیچ‌عنوانی دریافت نمی‌کنند.»

مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی صرفاً براساس شاخص‌های بهره‌وری و تأیید سازمان‌های برنامه و بودجه کشور و اداری و استخدامی کشور قابل اقدام است. آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان‌های اداری و استخدامی کشور و برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

▪ دیدگاه ابهام

ذکر «سازمان ملی بهره‌وری ایران» در جزء (۱) بند (د) تبصره‌ی حاضر و «شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران» در جزء (۲) آن، از این حیث که وضعیت اساسنامه‌ی معتبر سازمان و شرکت مذکور مشخص نیست، واجد ابهام است؛ زیرا اگر این دو نهاد اساسنامه‌ی معتبر قانونی که به تأیید شورای نگهبان رسیده باشد، نداشته باشد، حکم این دو مقرر مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی خواهد بود؛ زیرا مطابق حکم ذیل این اصل، تشخیص عدم مغایرت اساسنامه‌های دولتی با قانون اساسی و شرع با شورای نگهبان است. بنابراین جزء (۱) و (۲) بند (د) در وضع کنونی واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲۱)،

۴-۱۹- جزء (۱) بند (د)، از جهت روشن نبودن وضعیت اساسنامه سازمان ملی بهره‌وری

۱. ماده (۲۴۱) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴ کمیسیون مشترک مجلسین سنا و شورای ملی: «ماده ۲۴۱ (اصلاحی ۱۳۹۵/۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی)- با رعایت شرایط مقرر در ماده (۱۳۴) نسبت معینی از سود خالص سال مالی شرکت که ممکن است جهت پاداش هیئت مدیره در نظر گرفته شود، به هیچ وجه نباید در شرکت‌های سهامی عام از سه درصد (۳٪) و در شرکت‌های سهامی خاص از شش درصد (۶٪) سودی که در همان سال به صاحبان سهام قابل پرداخت است، تجاوز کند. در هر حال این پاداش نمی‌تواند برای هر عضو موظف از معادل یک سال حقوق پایه وی و برای هر عضو غیرموظف از حداقل پاداش اعضای موظف هیئت مدیره بیشتر باشد. مقررات اساسنامه و هرگونه تصمیمی که مخالف با مفاد این ماده باشد، باطل و بلااثر است.

تبصره ۱- ...»

ایران ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۱۹-۵- جزء (۲) بند (د)، از جهت روشن نبودن وضعیت اساسنامه شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۲۱-

الف- ...

بند الحاقی ۱- در راستای اجرای بند (ذ) ماده (۸۷) قانون برنامه ششم توسعه،^۱ دستگاه‌های مشمول ماده (۲) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران^۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی مکلفند، نسبت به استخدام و نیز

۱. ماده (۸۷) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۸۷- ...
الف- ...

ذ- ماده (۲۱) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران به شرح زیر اصلاح می‌شود:
عبارت «اعم از رسمی، پیمانی، قراردادی، شرکتی» بعد از عبارت «تأمین نیروهای مورد نیاز خود را» اضافه می‌شود.
تبصره ۱- ...
ر- ...»

۲. ماده (۲) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۲- دستگاه‌های مشمول این قانون عبارتند از:

الف- کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و ملی شده تحت پوشش و یا مدیریت دولتی اعم از اینکه دارای قوانین و مقررات خاص باشند و یا نباشند، قوه قضائیه اعم از کادر قضایی و اداری و سازمان‌ها و مؤسسات وابسته و تابعه آنها، کانون وکلای دادگستری، کانون‌های کارشناسان رسمی دادگستری، قوه مقننه، نهاد ریاست جمهوری، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران (سازمان‌های وابسته و تابعه)، نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (نظامی و انتظامی) نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی و نهاد‌های انقلاب اسلامی و شرکت‌های تحت پوشش وابسته یا تابعه آنها و کلیه سازمان‌ها و شرکت‌هایی که به نحوی از انحاء از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند و یا قسمتی از بودجه آنها توسط دولت تأمین می‌گردد، بانک‌ها، مؤسسات بیمه‌ای، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، شهرداری‌ها و شرکت‌های تحت پوشش آنان و نیز مؤسسات و شرکت‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است از

←

تبدیل وضعیت استخدامی کلیه مشمولان ماده (۲۱) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران^۱ که با عناوین مختلف در دستگاه‌های موضوع قانون مذکور شاغل هستند و رابطه شغلی آنها به صورت پیمانی، قرارداد انجام کار معین یا شرکتی (از جمله کارگری، روزمزد و حجمی) می‌باشد و یا از محل اعتبارات جاری و تبصره ماده (۳۲) و ماده (۱۷) قانون مدیریت خدمات کشوری^۲ و اعتبارات طرح‌های عمرانی و یا سایر عناوین

→

قبیل سازمان تأمین اجتماعی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان صنایع ملی ایران، شرکت‌های هواپیمایی، سازمان انرژی اتمی، اعضای هیئت علمی و کادر اداری دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور، مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای نگهبان و دانشگاه آزاد اسلامی.

ب- سایر دستگاه‌ها و سازمان‌ها و شرکت‌ها و مراکز تولیدی و توزیعی و خدماتی که تحت پوشش قانون کار یا مقررات تأمین اجتماعی و قوانین خاص هستند.»

۱. ماده (۲۱) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۲۱- کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون مکلفند حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از نیازهای استخدامی و تأمین نیروهای مورد نیاز خود را اعم از رسمی، پیمانی، قراردادی، شرکتی که وفق ضوابط و مجوزهای مربوط و جایگزینی نیروهای خروجی خود اخذ می‌نمایند به خانواده‌های شاهد، جانبازان و آزادگان، همسر و فرزندان شهدا و جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر، فرزندان و همسران آزادگان یک سال و بالای یک سال اسارت، اسرا و خواهر و برادر شاهد اختصاص دهند و پنج درصد (۵٪) سهمیه استخدامی را نیز به رزمندگان با سابقه حداقل شش ماه حضور داوطلبانه در جبهه‌ها و همسر و فرزندان آنها و فرزندان جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) و آزادگان کمتر از یک سال اسارت اختصاص دهند.

تبصره ۱- ...»

۲. ماده (۱۷) و ماده (۳۲) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ کمیسیون مشترک رسیدگی به لایحه مدیریت خدمات کشوری مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۷- به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود از طریق مناقصه و با عقد قرارداد با شرکت‌ها و مؤسسات غیردولتی بر اساس فعالیت مشخص، حجم کار معین، قیمت هر واحد کار و قیمت کل به طور شفاف و مشخص بخشی از خدمات مورد نیاز خود را تأمین نمایند. در صورت عدم مراجعه متقاضیان، اجازه داده می‌شود با رعایت قانون برگزاری مناقصات و تأیید سازمان از طریق ترک تشریفات مناقصه اقدام گردد.

تبصره- ...

ماده ۳۲ - ...

←

از جمله حاکمیتی و تصدی‌گری موضوع بندهای (الف) و (ب) ماده (۴۵) قانون مدیریت خدمات کشوری^۱ خدمت نموده و یا می‌نمایند با طی مراحل گزینش (بدون الزام به رعایت شرط سنی، تحصیلی و آزمون) به صورت استخدام رسمی اقدام نمایند. اعتبار مورد نیاز این حکم از محل ردیف ۸۸-۵۵۰۰۰۰۰ به مبلغ پنج هزار میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در اختیار دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط قرار می‌گیرد.

مسئولیت حسن اجراء و نظارت بر این قانون به عهده سازمان‌های برنامه و بودجه کشور و اداری و استخدامی کشور، بنیاد شهید و امور ایثارگران، سازمان رزمندگان وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و عالی‌ترین مقام دستگاه‌های ذی‌ربط می‌باشد.

▪ دیدگاه مغایرت

مجلس شورای اسلامی به موجب این مقررده دستگاه‌های اجرایی را مکلف به استخدام و نیز تبدیل وضعیت استخدامی ایثارگران با طی مراحل گزینش و بدون الزام به رعایت شرط سنی، تحصیلی و آزمون کرده است. اطلاق حکم پیش‌گفته مغایر با نظام اداری صحیح و بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است؛ توضیح آنکه اطلاق حکم فوق مبنی بر عدم لزوم شرایط سنی، تحصیلی و آزمون برای استخدام، در مواردی منجر به استخدام افرادی که به سبب کهنلت سن توانایی جسمانی ایفای خدمات عمومی را ندارند خواهد شد یا به سبب حذف

→

تبصره- دستگاه‌های اجرایی می‌توانند در شرایط خاص با تأیید سازمان تا ده درصد (۱۰٪) پست‌های سازمانی مصوب، بدون تعهد استخدامی و در سقف اعتبارات مصوب افرادی را به صورت ساعتی یا کار معین برای حداکثر یک سال به کار گیرند.»

۱. ماده (۴۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ کمیسیون مشترک رسیدگی به لایحه مدیریت خدمات کشوری مجلس شورای اسلامی: «ماده ۴۵- از تاریخ تصویب این قانون، استخدام در دستگاه‌های اجرایی به دو روش ذیل انجام می‌پذیرد:

الف- استخدام رسمی برای تصدی پست‌های ثابت در مشاغل حاکمیتی.

ب- استخدام پیمانی برای تصدی پست‌های سازمانی و برای مدت معین.

تبصره ۱- ...»

شرط آزمون، از صلاحیت علمی لازم برخوردار نیستند.

▪ دیدگاه ابهام

دستگاه‌های اجرایی به موجب این حکم، به استخدام و نیز تبدیل وضعیت استخدامی کلیه‌ی ایثارگرانی که با عناوین مختلف در دستگاه‌های مذکور شاغل هستند و رابطه‌ی شغلی آنها به صورت پیمانی، قرارداد انجام کار معین یا شرکتی از جمله کارگری، روزمزد و حجمی است، موظف شده‌اند. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از حکم پیش‌گفته روشن نیست و مشخص نیست آیا الزام به استخدام رسمی کارگر ایثارگری که حتی یک روز یا یک هفته به عنوان نیروی روزمزد یا کار معین در یک دستگاه اجرایی مشغول بوده است، کرده است یا خیر. چه اینکه اگر چنین الزامی مد نظر مجلس شورای اسلامی بوده باشد، این حکم مغایر با نظام اداری صحیح و بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی خواهد بود.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲۱)،

۶-۱۹- در بند الحاقی (۱)، اطلاق عدم لزوم شرایط سنی، تحصیلی و آزمون برای استخدام، مغایر بند (۱۰) اصل سوم قانون اساسی شناخته شد. همچنین در این بند، الزام به استخدام رسمی نیروهای کارگری، روزمزد و حجمی ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۲۱-

الف - ...

بند الحاقی ۴- وزارت آموزش و پرورش و سازمان امور اداری و استخدامی کشور مکلفند نسبت به استخدام معلمان طرح مهرآفرین از محل باقی‌مانده مجوزهای استخدامی استفاده نشده و همچنین کلیه معلمان قرآنی اقدام نمایند. بار مالی ناشی از اجرای این بند از محل ردیف ۱۲۷۵۰۳ وزارت آموزش و پرورش در سقف پانصد میلیارد (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تأمین می‌گردد.

▪ دیدگاه ابهام

این مقرر وزارت آموزش و پرورش و سازمان امور استخدامی را مکلف به استخدام معلمان طرح مهرآفرین و معلمان قرآنی کرده است و بار مالی آن را از محل ردیف ۱۲۷۵۰۳ وزارت آموزش و پرورش تأمین کرده است. این در حالی است که حکم پیش گفته از جهاتی واجد ابهام است؛ اولاً پیرو فرمایشات مورخ ۱۳۹۹/۶/۱۱ مقام معظم رهبری مبنی بر لزوم جذب معلمان از طریق دانشگاه‌های فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجایی (ره)،^۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۱۳۹۹/۸/۲۷ ماده واحده‌ی نحوه‌ی جذب منابع انسانی در مشاغل آموزشی و تربیتی وزارت آموزش و پرورش^۲ را به تصویب می‌رساند که مطابق تبصره (۲)

۱. «مسئله‌ی دوّم، مسئله‌ی جذب معلم است؛ از کجا معلم پیدا کنیم؟ چه جوری معلم تربیت کنیم؟ به نظر من این دو دانشگاهی که شما دارید، بسیار چیزهای خوبی است. من سال ۹۷ در دانشگاه فرهنگیان همین‌ها را گفتم. دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه شهید رجایی یکی از آن بهترین مراکزی است که در کشور برای مسائل فرهنگ و مانند اینها به وجود آمده. باید این جور باشد که حتّی یک معلم از غیر این مسیر وارد آموزش پرورش نشود. ما دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه شهید رجایی را جوری ظرفیت‌سازی کنیم و جوری سازماندهی کنیم که همه‌ی معلمین به قدر کفایت بیایند از اینجا عبور کنند و وارد آموزش و پرورش [بشوند]. حتّی دوره‌های کوتاه‌مدتی که حالا برنامه‌ریزی شده و دوره‌هایی که وجود دارد، مثلاً یک‌ساله و مانند اینها هم در سایه و در ضمن و با مسئولیت این دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه شهید رجایی باشد؛ این کار بسیار لازمی است. خب، پس یک نکته این شد که مسیر عبور معلم و ورودش به آموزش پرورش صرفاً از اینجا باشد. حالا من اینجا به عزیزان مجلس هم سفارش کنم این طور نباشد که یک جوری تصویب کنند که مثلاً یک جمعی، یک وقت بی‌حساب به شکل برف‌انباری، همین جوری وارد آموزش پرورش بشوند؛ این جوری مصلحت نیست. هر کاری انجام می‌گیرد، ورودی معلمین [باید] از طریق این دو دانشگاه باشد.»

۲. ماده واحده‌ی نحوه جذب منابع انسانی در مشاغل آموزشی و تربیتی وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۹۹/۸/۲۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی: «ماده واحده- به‌منظور شناسایی، جذب و تأمین منابع انسانی در مشاغل آموزشی و تربیتی کارآمد، متعهد و متخلق، با استعداد و با انگیزه و برخوردار از صلاحیت‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای؛ وزارت آموزش و پرورش مکلف است به استناد سیاست‌های کلی تحول در نظام آموزش و پرورش (ابلاغی مقام معظم رهبری) منابع انسانی مورد نیاز خود در مشاغل آموزشی و تربیتی را در چارچوب شایستگی‌های مندرج در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و بر اساس شرایط و ضوابط مصوب شورای عالی آموزش و پرورش، صرفاً از طریق دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه تربیت دبیر فنی شهید رجایی تأمین نماید. هرگونه استخدام خارج از این طریق ممنوع است.»

آن، افرادی که سابقه‌ی همکاری با واحدهای دولتی آموزشی و تربیتی آموزش و پرورش را داشته‌اند، صرفاً پس از گذراندن دوره مهارت‌آموزی یک‌ساله در دانشگاه فرهنگیان یا دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی به‌کارگیری خواهند شد. بنابراین روشن نیست تکلیف فوق به استخدام معلمان طرح مهرآفرین و معلمان قرآنی، با رعایت شرایط استخدامی همچون گذراندن دوره در دانشگاه فرهنگیان یا دانشگاه شهید رجایی مقرر شده است یا خیر. چه اینکه اگر چنین نباشد، حکم فوق مغایر با فرموده‌ی رهبری^۱ که مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی را لازم‌الاجرا شمرده‌اند و در نتیجه ولایت مطلقه‌ی فقیه مذکور در اصل (۵۷) قانون اساسی خواهد بود. ثانیاً پیش‌بینی تأمین بار مالی این حکم از محل ردیف ۱۲۷۵۰۳ وزارت آموزش و پرورش، از این حیث که آیا مبلغ پیش‌بینی شده در ردیف مذکور، برای این میزان استخدام دارای منابع کافی است یا خیر، واجد ابهام است. چه اینکه اگر چنین نباشد، حکم فوق مغایر با ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی در خصوص انجام کلیه‌ی پرداخت‌های دولت در حدود اعتبارات مصوب در قانون بودجه خواهد بود.

■ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲۱)،

۷-۱۹- بند الحاقی (۴)، از جهت شرایط استخدامی افراد مذکور از جمله در خصوص لزوم استخدام افراد جدید از طریق دانشگاه فرهنگیان و همچنین از این جهت که آیا ردیف مذکور، برای این امر دارای منابع است یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

→

تبصره ۱- ...

تبصره ۲- افرادی که به استناد یکی از قوانین و مقررات موضوعه با واحدهای دولتی آموزشی و تربیتی آموزش و پرورش همکاری کرده‌اند در شرایط برابر با سایر داوطلبان و صرفاً پس از گذراندن دوره مهارت‌آموزی یک‌ساله در دانشگاه فرهنگیان یا دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی به‌کارگیری خواهند شد. مدت همکاری تمام‌وقت این افراد از حداکثر سن برای شرکت در آزمون‌های استخدامی وزارت آموزش و پرورش کسر می‌شود.

تبصره ۳- ...»

۱. مقام معظم رهبری (حفظه‌الله) در دیدار با رئیس و اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورخه ۷۸/۹/۲۴ در باب اعتبار مصوبات این شورا: «همه نهادها باید به این مصوبات به دیده اعتبار بنگرند.»

* * *

تبصره ۲۱-

الف - ...

بند الحاقی ۵- دولت مکلف است پس از پرداخت اعتبارات حقوق و مزایای کارکنان شاغل و بازنشسته، پرداخت اعتبارات ردیف‌های بنیه دفاعی را در اولویت قرار داده و به نحوی عمل نماید که درصد واگذاری در تمام مقاطع زمانی با درصد تحقق منابع بودجه عمومی حداقل برابر باشد و در پایان سال حداقل تا هشتاد درصد (۸۰٪) واگذاری انجام شود.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۲-۱۶- در تبصره (۲۱)، در بند الحاقی (۵)، واژه «واگذاری» به «تخصیص» اصلاح

گردد.

* * *

تبصره ۲۱-

الف - ...

بند الحاقی ۶- دولت مکلف است بیست درصد (۲۰٪) از اعتبارات متوازن‌سازی مناطق کم‌برخوردار برای اجرای طرح‌های بسیج سازندگی و قرارگاه مرکزی جهاد سازندگی و محرومیت‌زدایی سپاه را در همان مناطق به آنها اختصاص دهد تا سازمان‌های مذکور با هماهنگی شورای برنامه‌ریزی توسعه استان در مناطق کم‌برخوردار استان هزینه نمایند.

▪ نظر شورای نگهبان

تذکر: ۳-۱۶- در تبصره (۲۱)، در بند الحاقی (۱)، به استفاده از منابع مذکور در جهت

ساخت مساجد و حوزه‌های علمیه توجه گردد.

* * *

تبصره ۲۱-

الف - ...

بند الحاقی^۱ - یک درصد (۱٪) از اعتبارات موضوع این بند برای تکمیل، تجهیز و آماده‌سازی سالن‌های فرهنگی، ورزشی و امدادی بسیج هزینه می‌شود.

▪ دیدگاه ابهام

به موجب حکم این مقرر، بخشی از «اعتبارات موضوع این بند» برای سالن‌های بسیج اختصاص پیدا می‌کند. این در حالی است که مقصود قانون‌گذار از «اعتبارات موضوع این بند» روشن نیست و این مقرر از این حیث واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲۱)،

۸-۱۹- در بند الحاقی، در خصوص اختصاص منابعی به بسیج، از این جهت که یک درصد مذکور از کدام اعتبارات اختصاص داده می‌شود، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۲۱-

الف - ...

بند الحاقی - وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور اراضی کشور) مجاز است به منظور تهیه اطلاعات توصیفی و جغرافیایی اراضی کشاورزی به ازاء هر هکتار مبلغ چهارصد هزار (۴۰۰,۰۰۰) ریال از متقاضی گواهی صدور سند اراضی کشاورزی با نصاب پنج هکتار به بالا اخذ و به حساب ردیف درآمد عمومی کشور نزد خزانه‌داری کل واریز تا صد درصد (۱۰۰٪) وجوه واریزی تا سقف یکصد میلیارد (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال

۱. در نسخه‌ی رسمی این مصوبه که از سوی مجلس شورای اسلامی به شورای نگهبان ارسال شده است، ذیل تبصره (۲۱)، (۷) بند الحاقی فاقد شماره وجود دارد که ناشی از اشتباه نگارشی در شماره‌گذاری بندهای الحاقی است. برای فهم بهتر مخاطب محترم، به ترتیب مصوبه‌ی مجلس بندهای الحاقی فاقد شماره بررسی شده است.

در قالب طرح حدنگاری (کاداستر) اراضی کشاورزی به شماره طبقه‌بندی (۱۳۰۶۰۲۹۰۰۱) مطابق موافقتنامه متبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور هزینه گردد.

▪ دیدگاه ابهام

قانون‌گذار در این بند، وزارت جهادکشاورزی را مجاز به اخذ مبلغی از متقاضی گواهی صدور سند اراضی کشاورزی در راستای هزینه‌کرد در قالب طرح حدنگاری (کاداستر) اراضی کشاورزی کرده است. این در حالی است که تاکنون سازمان ثبت اسناد و املاک کشور متکفل اجرای طرح حدنگاری (کاداستر) در کشور بوده است و نسبت حکم مذکور با وظایف سازمان ثبت در این خصوص روشن نیست و از این منظر واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲۱)،

۹-۱۹- بند الحاقی، درخصوص حدنگاری اراضی کشاورزی، از جهت نسبت این حکم با سازمان ثبت اسناد و املاک کشور ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

* * *

تبصره ۲۱-

الف - ...

بند الحاقی - در صورت اعمال قیمت تکلیفی از سوی دولت برای محصولات واحدهای تولیدی، یارانه جبران زیان موضوع ماده (۹۰) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی^۱ از محل

۱. ماده (۹۰) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۹۰- چنانچه دولت به هر دلیل قیمت فروش کالاها یا خدمات بنگاه‌های مشمول واگذاری و یا سایر بنگاه‌های بخش غیردولتی را به قیمتی کمتر از قیمت بازار تکلیف کند، دولت مکلف است مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و هزینه تمام شده را تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجراء پرداخت کند و یا از بدهی این بنگاه‌ها به سازمان امور مالیاتی کسر نماید.»

منابع حاصل از افزایش نرخ سوخت (موضوع بند الحاقی (۴) تبصره (۱) این قانون) برای بنگاه‌های تولیدی مرتبط تأمین و در سهم تولید موضوع ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه^۱ منظور می‌شود. در هر صورت تحویل کود شیمیایی اوره مورد نیاز کشاورزان در سال ۱۴۰۰ منوط به پرداخت یارانه جبران زیان فوق نمی‌باشد و از حکم فوق مستثنی است.

▪ دیدگاه مغایرت

به موجب این بند، در صورت اعمال قیمت تکلیفی برای محصولات واحدهای تولیدی، یارانه‌ی جبران زیان از محل منابع حاصل از افزایش نرخ سوخت برای بنگاه‌های تولیدی

۱. ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام: «ماده ۳۹-

الف- به منظور ارتقای عدالت اجتماعی، افزایش بهره‌وری در مصرف آب و انرژی و هدفمندکردن یارانه‌ها در جهت افزایش تولید و توسعه نقش مردم در اقتصاد، به دولت اجازه داده می‌شود که قیمت آب و حامل‌های انرژی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای را با رعایت ملاحظات اجتماعی و اقتصادی و حفظ مزیت نسبی و رقابتی برای صنایع و تولیدات، به تدریج تا پایان سال ۱۴۰۰ با توجه به مواد (۱)، (۲) و (۳) قانون هدفمندکردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵ اصلاح و از منابع حاصل به صورت هدفمند برای افزایش تولید، اشتغال، حمایت از صادرات غیرنفتی، بهره‌وری، کاهش شدت انرژی، کاهش آلودگی هوا و ارتقای شاخص‌های عدالت اجتماعی و حمایت‌های اجتماعی از خانوارهای نیازمند و تأمین هزینه‌های عملیاتی و سرمایه‌گذاری شرکت‌های ذی‌ربط در چهارچوب بودجه‌های سالانه اقدام لازم را به عمل آورد.

ب- به منظور ایجاد شفافیت در اجرای قانون، دولت مکلف است دریافت‌ها و پرداخت‌های مرتبط با قانون هدفمند کردن یارانه‌ها را در جدول جداگانه‌ای حاوی اقلام زیر همراه با بودجه‌های سنواتی به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند:

۱- کل دریافتی‌های حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها

۲- مالیات بر ارزش افزوده مرتبط با آن

۳- سهم شرکت‌های تولید و توزیع‌کننده انرژی به تفکیک هر شرکت

۴- سهم سازمان هدفمند کردن یارانه‌ها به منظور اختصاص به پرداخت یارانه نقدی و غیرنقدی به خانوارها، کمک به بخش سلامت و حمایت از تولید و اشتغال از طریق تأمین اعتبارات مربوط به اجرای قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۴ و قانون توسعه حمل و نقل و مدیریت مصرف سوخت مصوب

۱۳۸۶/۹/۱۸

تبصره ۱- ...»

مرتبط تأمین و در سهم تولید منظور می‌شود. این در حالی است که قانون‌گذار برای عمل به تکلیف مذکور، ردیف و سقف بودجه‌ای در نظر نگرفته است و در نتیجه این مقرر مغایر با حکم ذیل اصل (۵۳) قانون اساسی است؛ زیرا مطابق این حکم، کلیه پرداخت‌های دولت باید در حدود اعتبارات مصوب در قانون بودجه صورت گیرد.

▪ دیدگاه ابهام

مطابق حکم این مقرر، در صورت اعمال قیمت تکلیفی برای محصولات واحدهای تولیدی، یارانه‌ی جبران زیان از محل منابع حاصل از افزایش نرخ سوخت برای بنگاه‌های تولیدی مرتبط تأمین و در سهم تولید منظور می‌شود. اما قانون‌گذار در ادامه، تحویل کود شیمیایی اوره‌ی مورد نیاز کشاورزان را از حکم فوق مستثنی کرده است. این در حالی است که وجه استثنای مذکور واجد ابهام است.

▪ نظر شورای نگهبان

در تبصره (۲۱)،

۱۰-۱۹- بند الحاقی، در خصوص منظور کردن یارانه جبران زیان برای موارد مذکور، از جهت نداشتن ردیف و سقف، مغایر اصل (۵۳) قانون اساسی شناخته شد. همچنین ذیل این بند در خصوص مستثنی شدن تحویل کود شیمیایی اوره مورد نیاز کشاورزان ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸):

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل یا جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

پژوهشکده شورای نگهبان

گزارش استدلالی

پژوهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی،
کوچه شهید دهقانی نیا، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۴۵

نمابر: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

www.shora-rc.ir
nashr@shora-rc.ir